COLECȚIA
OMUL CRESTIN

C u v i n t e   d e   f o l o s :

PREDICILE PĂRINTELUI CLEOPA ILIE

Predici la Sărbătorile de peste an

COLECȚIA
OMUL CRESTIN

Director MUGUR VASILIU
Consilier editorial GABRIELA MOLDOVEANU
Grafica VALERIU PANTILIMON

EDITURA CHRISTIANA
Asociația filantropică medicală creştină Christiana
Şoseaua Pantelimon nr. 27, sector 2, Bucureşti
www.christiana.scara.ro
e-mail chr@mediasat.ro
telefon/fax 01/2520517

CUPRINS

Prefață

Volumul de *Predici la sărbătorile de peste an*, al I.P.C. Sale Arhim. Ilie Cleopa, e deosebit de prețios prin conținutul lui dogmatic înfățişat pe înțelesul poporului, ca şi prin concluziile practice ce se trag din fiecare învățătură pentru o viață conformă legii evanghelice. Istorioarele care se dau aproape la sfârşitul fiecărei predici sunt foarte impresionante.

O publicare a acestui volum ar fi de mare folos pentru răspândirea învățăturii de credință a Bisericii noastre între credincioşi şi pentru întărirea vieții lor duhovniceşti.

Rar am citit vreun volum de predici atât de pline de învățătura de credință a Bisericii şi atât de impresionant prin îndemnurile ce le dă pentru o viață cu adevărat creştinească, în duhul Sfinților Părinți şi al ortodoxiei noastre.

1 octombrie 1976

Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae

În loc de prefață

Predicile din această carte au fost rostite în fața Sfântului Altar din Biserica Sfintei Monastiri Sihăstria, în diferite Praznice şi duminici, şi mai ales când mi se întâmpla să fiu în rânduiala săptămânii mele de slujbă. De aceea ele sunt aşezate în ordinea calendaristică a Sinaxarului anului bisericesc: s-a pus la început predica de la Naşterea Prea Sfintei Fecioare Născătoare de Dumnezeu, deoarece acest praznic al ei cade la 8 septembrie, în prima lună a anului nou bisericesc. Apoi urmează predica de la Înălțarea Sfintei Cruci, cea de la Acoperământul Maicii Domnului şi aşa mai departe.

Trebuie spus dintru început că aceste predici nu sunt prea bine întocmite şi de prea mare folos, ci după simplitatea şi sărăcia cea duhovnicească şi intelectuală a celui ce le-a rostit. Dar pentru cel flămând uneori şi pâinea cu apă îi este bună. Când am început a le scrie m-am gândit a le pune şi trimiterile cuvenite, spre a avea astfel temelie şi adeverire neîndoielnică a celor ce s-au vorbit şi scris.

Dacă cititorul va găsi în ele şi unele greşeli – fie în ortografie, fie în alcătuire sau în alt fel – îl rugăm cu smerenie să acopere cu duhul blândeții neştiința noastră şi nebăgarea de seamă, căci precum nu este cu putință a se afla cerul în toată vremea fără de nori şi trupurile fără de umbre, tot aşa şi celor ce scriu nu le lipsesc unele greşeli făcute cu voie sau fără de voie. Unele din aceste predici sunt cam lungi şi poate pentru unii cam plictisitoare, dar acest lucru s-a întâmplat deoarece în vremea vorbirii nu m-am putut opri la un anume punct sau la anumite soroace de timp stabilite dinainte în minute, ci am căutat să duc

cuvântul spre desluşirea subiectului vorbit până la oarecare capăt, spre a nu strica înțelesul celor de la început şi spre a face o încheiere mai clară celor ce au fost arătate în drumul cuvântului.

Darul Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pentru rugăciunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria şi ale tuturor Sfinților, să fie şi să rămână cu noi toți în veacul de acum şi în cel viitor. Amin.

25 martie 1976,
Praznicul Bunei Vestiri a Maicii Domnului
Arhimandrit Cleopa Ilie

PREDICĂ LA NAŞTEREA PREA SFINTEI ŞI PURUREA FECIOAREI MARIA

Părinților, fraților şi iubiți credincioşi,

Gândindu-mă la cinstea şi la slava cea mare cu care Prea Bunul şi Prea Înduratul Dumnezeu a împodobit în cer pe Maica Domnului; gândindu-mă la slavoslovia cea veşnică cu care o laudă pe Dânsa Puterile Cereşti; apoi cugetând şi la slavosloviile şi la rugăciunile care i se aduc ei de către toți fiii Bisericii lui Hristos aici pe pământ, precum şi la cuvintele de laudă pe care le-au alcătuit ei sfinții şi aleşii lui Dumnezeu, silința gândului mă face ca astăzi, la luminatul praznic al Naşterii Maicii Domnului, să adaug şi eu, neputinciosul, o mică picătură lângă noianul cel mare al laudelor ei.

Şi iată ce am a zice:

Iubiții mei frați în Hristos Iisus, v-ați gândit vreodată oare, pentru care pricină sfinții şi dumnezeieştii Părinți, care au alcătuit sinaxarul, au rânduit în aşa fel ca praznicele împărăteşti care împodobesc crugul anului să înceapă cu Naşterea Maicii Domnului şi să sfârşească cu Adormirea ei?

Căci, după cum vedem, în prima lună a anului nou bisericesc, adică în 8 zile ale lunii septembrie, prăznuim Naşterea ei; iar în ultima lună, adică în 15 zile ale lunii august, Adormirea ei.

Pentru a înțelege acest lucru, ascultați! Într-un chip oarecare, pricina cea tainică pentru care începutul şi sfârşitul anului nou bisericesc sunt pecetluite cu praznicele Maicii Domnului aceasta este: că prin mijlocirea Maicii Domnului, Prea Bunul şi Prea Milostivul Dumnezeu a binevoit de a începe şi de a termina planul mântuirii neamului omenesc din robia diavolului şi din munca iadului. Să ştiți şi să înțelegeți, frații mei, că acest plan al lui Dumnezeu, de a mântui lumea prin mijlocirea Maicii Domnului, l-a arătat Dumnezeu în chip cu totul tainic şi umbros, chiar de la începutul lumii, atunci când a zis către Eva că sămânța ei va zdrobi capul şarpelui (*Facerea* 3, 15). Căci cu adevărat Hristos Dumnezeu, Care a zdrobit capul şarpelui, sămânța femeii se zice, ca Unul ce nu s-a născut din sămânță de bărbat (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simțiri*, Mănăstirea Neamț, 1826, p. 325). Aşadar, după cum vedem, încă de la începutul lumii, Prea Bunul şi Prea Înduratul Dumnezeu în chip tainic a arătat prin Eva cea veche pe cea nouă şi duhovnicească, ce avea să nască la plinirea vremii pe Noul Adam Hristos, Care a zdrobit prin a Lui întrupare capul şarpelui, al morții şi al păcatului: „deoarece, precum în Adam toți mor, aşa şi în Hristos toți vor învia” (*I Corinteni* 15, 21-22).

Dar oare, frații mei, taina despre Maica Domnului numai prin Eva s-a închipuit? Nu, cu adevărat nu. Să înțelegeți şi să ştiți că multe şi prea multe simboale şi mărturii se găsesc în sfânta şi dumnezeiasca Scriptură despre Maica Domnului, din care şi noi în cuvântul ce urmează vom aduce în mijloc pe unele din ele, spre a vă da seama de acest mare adevăr. Deci să țineți minte că în planul mântuirii neamului omenesc, Maica Domnului a mai fost închipuită de porumbița lui Noe. Căci precum aceea a adus lui Noe vestea cea bună a încetării potopului, aşa şi Maica Domnului, porumbița cea aleasă de Duhul Sfânt, prin naşterea lui Hristos, a adus în lume vestea cea mare a încetării păcatului şi a slujirii de idoli (*Facerea* 8, 11: *Acatistul Maicii Domnului*, Icos 6). Iarăşi pe

Maica Domnului a închipuit-o scara lui Iacov, cea pe care se suiau şi se coborau îngerii lui Dumnezeu (*Facerea* 28,12). Căci Maica Domnului a fost scara cea duhovnicească, pe care S-a pogorât Dumnezeu până la noi şi pe care firea noastră s-a suit până de-a dreapta lui Dumnezeu (canonul *Acatistului Maicii Domnului*). Pe Maica Domnului a mai închipuit-o rugul cel aprins care ardea şi nu se mistuia de flacăra focului (*Ieşirea* 3, 2). Căci ea a fost rugul cel duhovnicesc care a primit în Sine focul Dumnezeirii şi nu s-a ars de el (Sfântul Ioan Damaschinul, *Bogorodicina*, glas I, Mănăstirea Neamţ, 1816). Maica Domnului a fost închipuită şi prin toiagul lui Aaron care a odrăslit (*Numerii* 17, 8). Căci şi ea din părinţi sterpi şi neroditori a răsărit şi, întru feciorie petrecând, de la Duhul Sfânt a zămislit şi a născut pe Hristos (Icos I, 35). Pe Maica Domnului a închipuit-o sfeşnicul cel cu şapte lumini (*Ieşirea* 37, 19-23), fiindcă ea cu toate cele şapte daruri ale Duhului Sfânt a strălucit în lume (*Predicile* lui Ilie Miniat, traducere de preotul Iliescu Palanca, Bucureşti, 1944, p. 245). Maica Domnului a fost închipuită prin cădelniţa cea cu totul de aur (*Ieşirea* 37, 16; 40, 26-27), fiindcă ea a purtat în Sine focul Dumnezeirii. Maica Domnului a fost închipuită prin Cortul Sicriului şi prin tablele legii vechi (*Ieşirea* 40, 20-22), căci ea este cortul cel sfânt şi sicriul însufleţit şi tablă a legii darului (*Canon de panahidă*, pesna 8). Maica Domnului a fost închipuită şi prin uşa cea încuiată, pe care a văzut-o proorocul Iezechiel, căci prin ea a trecut singur Dumnezeu şi încuiată a lăsat-o, nestricând cheile fecioriei ei (*Iezechiel* 44, 2). Maica Domnului este Împărăteasa cea Prea Sfântă, Prea Frumoasă şi Prea Împodobită, pe care prea fericitul ei strămoş, David Proorocul şi împăratul, a văzut-o, prin Duhul Sfânt, stând de-a dreapta Scaunului Dumnezeirii (*Psalmii* 44, 11). Maica Domnului este locul de oprire a fulgerului Dumnezeirii (Sfântul Ioan Damaschinul, *Bogorodicina*, glas I, p. 4), fiindcă Cel ce stăpâneşte fulgerele cerului în ea S-a oprit şi a locuit; Maica Domnului a fost

închipuită prin norul cel uşor, pe care S-a pogorât la noi Dumnezeu (Sfântul Ioan Damaschinul, *op. cit.,* p. 35). Maica Domnului este Muntele cel Sfânt, întru care a binevoit Dumnezeu (*Isaia* 2, 2). Maica Domnului este norul cel în chipul porfirii cu raze de aur, întru care s-a ascuns Soarele cel înţelegător, Hristos Dumnezeul nostru (Sfântul Ioan Damaschinul, *op. cit.*, glas VIII, p. 262). Maica Domnului a fost închipuită prin chivotul legii vechi, înaintea căruia a săltat de bucurie David Proorocul şi împăratul (*II Regi* 6, 5).

Aşadar, fraţii mei şi iubiţi ascultători, din cele prea multe mărturii şi simboale, care de la începutul lumii şi până astăzi au închipuit pe Maica Domnului, v-am adus aici câteva, spre a vă da seama că taina şi temelia praznicului de astăzi îşi are o obârşie foarte veche şi vestită, deoarece de la începutul lumii a fost vestită de Patriarhii şi Proorocii lui Dumnezeu.

Iubiţii mei fraţi, este vremea să arătăm, măcar mai pe scurt, cum s-a împlinit în legea darului această dumnezeiască faptă a Naşterii Maicii Domnului. Şi iată cum: În Palestina, în oraşul Nazaret, era un om ce se chema Ioachim şi soţia lui, Ana. Amândoi aceşti oameni erau drepţi şi plini de toată fapta cea bună, fiind de neam cinstit şi împărătesc. Dar o mare mâhnire aveau ei în toată viaţa lor: nu aveau copii. Şi în acea vreme cei care n-aveau copii erau socotiţi ca oameni urgisiţi de Dumnezeu şi blestemaţi, după mărturia Sfintei Scripturi, care zice: „Blestemat cel ce nu are sământă în Sion şi nu are urmaşi în Ierusalim” (*Vieţile Sfinţilor*, 9 septembrie). De la asemenea oameni, nimeni nu avea voie nici hrană să primească, în Biserică erau nebăgaţi în seamă şi nu li se primeau nici jertfele lor pe care le aduceau lui Dumnezeu. Iar într-una din zile, fiind un mare praznic al iudeilor, se duse şi Ioachim cu soţia lui, Ana, la Biserică. Şi pentru multă osârdie ce aveau, au vrut să dea şi ei ceva ca jertfă lui Dumnezeu din averile lor; dar preotul nu voi să le primească şi cu cuvinte grele îi probozi, zicându-le: „Pentru ce îndrăzniţi să aduceţi voi

jertfă lui Dumnezeu, fiind voi sterpi şi neroditori?”. Iar Ioachim şi Ana, umplându-se de ruşine şi de mâhnire, ieşiră afară din Biserică. Şi mergând spre casă foarte scârbiți şi întristați, a zis Ioachim către soția sa, Ana: „Pe mine nu mă trage inima să mai intru în casa mea, nici să mai trăiesc o zi în această lume, căci noi suntem urgisiți de Dumnezeu şi de oameni. Ci tu, Ană, du-te acasă şi fă multă milostenie la săraci, după aceea ascunde-te în grădină şi acolo să te rogi din toată inima lui Dumnezeu, iară eu mă duc la munte şi acolo voi posti şi mă voi ruga lui Dumnezeu, doar se va milostivi şi ne va da nouă odraslă”. Deci, se despărțiră unul de altul, şi Ana se duse acasă, şi după ce făcu multă milostenie, a intrat în grădină şi acolo a început să se roage lui Dumnezeu cu multe lacrimi şi cu durere de inimă, zicând: „Doamne Atotțiitorule, Cela ce numai cu cuvântul ai făcut cerul şi pământul şi toate câte se văd, Cela ce ai zis făpturilor Tale să trăiască şi să se înmulțească, Cela ce ai blagoslovit pe Sara, femeia lui Avraam, şi a născut pe Isaac la bătrânețe, şi ai dăruit Anei de a născut pe Samuil Proorocul, dă-mi şi mie roadă pântecelui meu, şi nu lăsa, Doamne, să fie de ocară între oameni. Că de voi naşte fiu sau fiică, îl voi închina Sfinției Tale cu toată inima şi-l voi da să slujească în Biserica slavei Tale” (*Cântarea celor trei tineri*, 30). Deci Ana acestea le grăia cu lacrimi, rugându-se lui Dumnezeu; iar Ioachim, bărbatul ei, dacă se duse la munte, mult se ruga lui Dumnezeu, plângând cu durere în inimă.

Iar Dumnezeu, văzând lacrimile şi suspinurile lor, trimise pe Arhanghelul Gavriil, care se duse la Ioachim în munte şi-i zise lui: „Bucură-te, Ioachime, şi te veseleşte, că am venit să-ți vestesc că vei naşte o fiică, ce va naşte în fecioria ei pe Împăratul lumii, Dumnezeu; deci lasă scârba şi amărăciunea sufletului tău şi te du vesel la casa ta, că a auzit Dumnezeu rugăciunea ta, numai să ai nădejde tare în cuvântul meu şi să mulțumeşti lui Dumnezeu”. Acestea zise Îngerul Domnului, apoi se duse cu grabă la Ana şi zise ei aceste cuvinte: „Ano, Ano, s-a auzit rugăciunea ta şi iată

vei naşte o fiică, de care toate popoarele pământului se vor bucura”. Iar Ioachim, dacă a auzit cuvântul Arhanghelului Gavriil, se duse vesel la casa sa şi află pe Ana foarte bucuroasă, pentru vestirea primită de la Înger. Iar dacă se împliniră nouă luni, Ana născu o fiică şi, după obiceiul legii vechi, la opt zile o duseră pe ea la preotul Bisericii, spre a-i pune nume. Deci cu chip tainic i s-a pus pruncii acest nume, căci *Maria* însemnează Împărăteasă (Ilie Miniat, *op. cit.*, p. 528), ca una ce avea să fie Împărăteasa Îngerilor şi Doamna lumii. Încă şi altă taină ascunde în sine acest nume, **MARIA**, căci numele acesta se compune din cinci slove şi cuprinde tainic numele celor cinci mari şi renumite femei din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament: **M** arată pe Mariam, sora lui Moise şi a lui Aaron (Ilie Miniat, *op. cit.*, p. 529); **A** este Avighea, femeia lui Noval; **R** este Rahila, soția lui Iacov; **I** este Iudit, văduva cea sfântă; **A** este Ana, femeia lui Elcana (*ibidem*). Prin acestea se înțelege că toate darurile şi faptele cele bune cu care au fost încununate aceste femei, pe toate la un loc le întruneşte această dumnezeiască pruncă, întrecându-le cu neasemănare. Fiindcă Maria, sora lui Moise, strălucea cu două daruri: cu fecioria şi cu proorocia; iar în cea plină de dar, Maria, fecioria rămâne de-a pururea, precum şi darul proorociei (*Luca* 1, 48). Avighea s-a măritat întru smerenie, iar Fecioara Maria mai ales pentru smerenie este lăudată. „Că a căutat spre smerenia roabei Sale” (*Luca* 1, 48). Rahila a fost vestită prin frumusețea ei, iar Fecioara Maria este însăşi podoaba şi frumusețea cerului. Iudit a fost vestită pentru că prin înțelepciunea ei a omorât pe Olofern (*Cartea Iuditei* 13, 9), iar Fecioara Maria s-a făcut pe sine sălaş înțelepciunii şi Cuvântului lui Dumnezeu (Sfântul Ioan Damaschin, *op. cit.*, glas III, p. 98), Care prin puterea Lui a omorât pe Olofern cel fără de trup. Ana, fiind stearpă, s-a slăvit că a devenit maica marelui Samuil (*I Regi* 1, 20); dar şi Prea Sfânta Fecioară este mult mai vestită, că nu stearpă, ci Fecioară fiind, s-a făcut Maica Marelui Emanoil (*Isaia* 7, 14).

Dar, fraţii mei, ce asemănare s-ar putea face între darurile sfinţilor şi ale drepţilor, şi între aceea care a fost şi este comoara tuturor darurilor Sfântului Duh? Căci, după mărturia fericitului Ieronim, toţi sfinţii au luat de la Dumnezeu numai câte o parte din daruri; iar Prea Sfânta Fecioară Maria a fost plinirea tuturor darurilor (Ilie Miniat, *op. cit.*, p. 508).

Iubiţii mei fraţi întru Hristos, ziua de astăzi a sosit la noi cu lumină duhovnicească, cu bucuria sfântă, fiindcă astăzi Maica luminii şi a bucuriei se naşte. Astăzi, mila şi izbăvirea neamului omenesc se vestesc, căci Maica milei şi a milostivirii s-a născut (Ilie Miniat, *op. cit.*, p. 511). Nu prăznuim astăzi naşterea vreunui sfânt, ci naşterea celeia ce este mai sfântă decât toţi sfinţii (Sfântul Ioan Damaschin, *op. cit.,* glas III, p.122). Nu sobor de îngeri se cinsteşte astăzi, ci naşterea Împărătesei Îngerilor (*ibidem*, p.123). Nu maică de împărat pământesc se naşte, ci Naşterea Maicii Împăratului Slavei astăzi prăznuim (*ibidem*, p.77). Astăzi, Împărăteasa făpturii şi Doamna lumii din pântece sterp şi neroditor a răsărit. Şi cine va putea, după vrednicie, să cinstească naşterea ei? Însăşi Biserica lui Hristos arată că este cu neputinţă acest lucru, zicând: „Nu se pricepe toată limba a te lăuda după vrednicie. Şi se întunecă şi mintea cea mai presus de lume a cânta ţie, de Dumnezeu Născătoare" (Sfântul Vasile cel Mare, *Axionul Botezului Domnului*).

Deci, fraţii mei, dacă David împăratul şi Proorocul a săltat jucând şi s-a veselit foarte înaintea chivotului legii vechi, care în chip tainic închipuia pe Maica Domnului (*II Regi* 6, 5), apoi oare câtă bucurie şi veselie se cade nouă să avem azi, când nu umbros şi cu închipuire, ci întru adevăr prăznuim Naşterea Maicii Domnului, chivotul cel viu şi însufleţit, întru care Dumnezeu a locuit? Dacă cele întunecate şi umbroase atâta veselie au adus prea fericitului strămoş al Maicii Domnului, apoi câtă bucurie are el acum în cer şi câtă bucurie şi mângâiere se cuvine să avem şi noi astăzi pe pământ, când a răsărit în lume Prunca lui Dumnezeu,

Maria, prin care şi Soarele mântuirii neamului omenesc S-a arătat? Cu adevărat, fraţii mei, astăzi Prea Bunul şi Prea Înduratul Dumnezeu a cercetat cu milă zidirea Sa şi a bucurat cu bucurie mare nu numai pe David împăratul şi Proorocul şi pe dumnezeieştii Părinţi Ioachim şi Ana, care cu atâtea lacrimi şi suspine se rugau lui Dumnezeu să le dea lor rod, ci şi toată făptura omenească o a bucurat Prea Bunul Dumnezeu, de vreme ce tot neamul omenesc avea mare nevoie de a se naşte în lume Prea Sfânta Fecioară, care la vreme va naşte pe Emanoil (*Isaia* 7, 14).

Iubiţii mei fraţi întru Hristos, dacă astăzi prăznuim Naşterea Împărătesei Îngerilor şi dacă această Fiică Dumnezeiască, Prea Sfânta Fecioară Maria, a fost rodul rugăciunii şi al milosteniei, căci prin multe rugăciuni cu lacrimi şi prin multe milostenii şi faceri de bine a fost câştigată de la Dumnezeu de Sfinţii şi Dumnezeieştii Părinţi Ioachim şi Ana (*Prolog*, luna septembrie, ziua 9), apoi cum să prăznuim noi azi, cu câtă cinste şi cu câtă evlavie, cu câtă sfinţenie şi curăţenie? Astăzi cei sterpi şi neroditori să se mângâie cu nădejdea şi să se înveţe că prin milostenie şi prin rugăciunea cea făcută din adâncul inimii le va da Dumnezeu lor copii. Astăzi cei tineri să se înfrâneze şi cu curăţenie şi cinste să prăznuiască, căci Maica curăţeniei astăzi se naşte. Astăzi fecioarele şi cei feciorelnici să se veselească cu cucernicie, că slava fecioriei vine în lume. Astăzi cei bătrâni şi cei bolnavi să se bucure, căci sprijinitoarea bătrânilor şi mângâierea bolnavilor în lume a venit. Astăzi, cei căzuţi în păcate grele şi cei deznădăjduiţi de necazurile vieţii, cu nădejdea să se mângâie, că ridicarea celor căzuţi şi nădejdea celor deznădăjduiţi s-a născut.

Fiecare din cei ce sunteţi de faţă să vă gândiţi câtă osteneală şi milostenie şi câte lacrimi au vărsat dumnezeieştii Părinţi Ioachim şi Ana, ca să le dea Dumnezeu lor fii. Şi pentru a lor osârdie şi rugăciune dintru adâncul inimii, au dobândit pe

această Prea Sfântă Fiică, de a cărei naştere cerul şi pământul s-au bucurat.

Dar acum, fraţii mei, să vă fac o întrebare: Oare câtă muncă şi câtă urgie şi pedeapsă vor lua de la Dumnezeu acei părinţi care nu numai că nu se roagă lui Dumnezeu să le dea lor fii, ci şi pe copiii pe care li i-a dat lor Dumnezeu, îi omoară fie prin avorturi, fie prin alte mijloace, prin care ei se sârguiesc de a împiedica în orice fel naşterea fiilor lor? Dacă numai pentru uciderea unui om cu voia, dumnezeieştile canoane pedepsesc cu 20 de ani de canonisire şi cu tot atâţia de la Sfânta Împărtăşanie (Nicodim Sachelarie, *Pravila bisericească*, Mănăstirea Cernica, 1940, p. 314), apoi în ce fel trebuie canonisiţi acei creştini care, nu unul, ci doi, şi trei, şi mai mulţi copii au omorât cu a lor voie? Poate veţi zice că nu era copilul de nouă luni şi va fi fost păcatul nedesăvârşit. Să nu gândiţi aşa ceva, că mare neadevăr gândiţi. Dumnezeieştii Părinţi zic: Precum când fulgeră sau tună deodată se vede şi lumina şi deodată auzim şi tunetul, aşa şi la împreunarea soţului cu a soţiei, în acea clipă când s-au împreunat, cu puterea lui Dumnezeu se zideşte în pântecele maicii şi sufletul, şi trupul, şi începe a lua fiinţă copilul (*Pravila Mare*, Bis. Glava 32, p. 600, ed. Acad. Rom.). Iar cine după împreunare măcar şi la un ceas va încerca în vreun fel să împiedice naşterea, ucigaş de om este (*ibidem*) şi mare osândă va avea. Şi nu mai puţină decât aceştia vor avea şi cei ce se feresc de a zămisli copii. Aceştia să-şi aducă aminte că pe Onan, feciorul Patriarhului Iuda, numai pentru acest păcat l-a omorât Dumnezeu (*Fac*erea 38, 10). Luaţi aminte, fraţilor creştini, că acel ce face avort sau în alt chip împiedică naşterea copiilor, nu o dată, ci de două ori ucigaş este (vezi cartea ce se cheamă *Mama*, de episcop V. Suciu, pp. 155, 172). Cel ce ucide vreun om care a fost botezat, poate să-i omoare numai trupul lui. Iar dacă acel om a fost în dreapta credinţă şi în fapte bune, sufletul său rămâne viu în vecii vecilor, fiindcă se duce din moarte la viaţă (*Ioan* 5, 24). Dar cei ce omoară copiii mai înainte

de a lua dumnezeiescul botez, de două ori ucigaşi sunt, căci şi trupurile lor le omoară, şi sufletele lor le lipsesc de fericirea cea veşnică, după mărturia Mântuitorului care zice: „Cel ce crede şi se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi" (*Marcu* 15, 15-16). Luați aminte cu mare grijă cei ce ați căzut în asemenea păcate, spovediți-vă cu toată zdrobirea de inimă şi cu lacrimi faceți canonul cel dat vouă de duhovnici, şi îmblânziți mânia Domnului cu milostenii şi cu adevărată pocăință, ca să izbăviți sufletul vostru din moartea cea veşnică, care este munca iadului (*Apocalipsa* 21, 8).

Să ştiți, frații mei, că este bine ca după greutatea păcatelor să cereți voi singuri şi canonul la spovedanie. Că de am face în lumea aceasta şi de o mie de ori canonul cel mai greu, nimica nu este față de canonul cel fără de sfârşit al muncii iadului. Ca să vă puteți da seama mai bine de acest lucru, am să vă spun o istorie dintr-o carte sfântă. Se zice că în Sfântul Munte al Athosului trăia pe vremuri un călugăr care prin îngăduința lui Dumnezeu s-a îmbolnăvit de o boală foarte grea şi a căzut la pat mai mulți ani. Iar de la o vreme, nemaiputând suporta durerile, a început a se ruga cu dinadinsul la Dumnezeu, cerând una din două: ori să se facă sănătos, ori să moară, spre a scăpa de chinurile boalei. Deci, aşa rugându-se el cu multe lacrimi, mai mult timp, odată, în vreme de noapte, a strălucit la capul său o lumină foarte frumoasă şi a apărut o dată cu ea un înger al lui Dumnezeu din cer. El, văzând pe înger, mai întâi a stat la rugăciune, că se temea să nu fie vreo nălucire drăcească, de vreme ce şi dracul, spre a înşela pe cineva, de multe ori ia chip de înger, de sfinți, ba şi chipul Maicii Domnului şi chiar al lui Hristos (*Pateric*, Râmnicu Vâlcea, 1913, cap. VII, p. 322). Apoi, după rugăciune, călugărul cel bolnav a întrebat pe înger cine este şi de ce a venit la el, iar îngerul a zis: „Eu sunt îngerul, păzitorul vieții tale, şi sunt trimis să mă arăt ție şi să te întreb dacă vrei să mai zaci trei ani pe pământ sau să stai trei ceasuri în iad, căci încă n-ai făcut canonul îndeajuns aici, pe

pământ, pentru păcatele tale, şi dreptatea lui Dumnezeu cere acest lucru de la tine, fără de care nu te poţi mântui”. Auzind bietul călugăr că i se mai cer încă trei ani să mai zacă pe pământ, a zis către înger: „Dacă tu spui că eşti păzitorul vieţii mele, apoi nu ştii că la mine o noapte este ca un an de mare, căci sunt întru atâtea suferinţe? Nu ştii tu durerile şi suspinurile mele?”. Iar îngerul a zis: „Ştiu, frate, dar cum ţi-am spus, Dumnezeu Cel Prea Drept cere acest lucru de la tine ca să te curăţească prin această suferinţă, spre a intra în Împărăţia Cerului. Că ştii ce zice Scriptura, că nimic necurat nu va intra în Împărăţia lui Dumnezeu (*I Corinteni* 6, 9). Atunci călugărul, cugetând mult, a zis: „Mai bine să stau trei ceasuri în iad decât să stau încă trei ani pe pământ”. Şi o dată cu cuvântul acesta, îngerul Domnului a luat sufletul său şi l-a dus în gheena focului, unde l-a lăsat numai trei minute. Şi apoi, arătându-se, călugărul striga: „Vai, vai, toate le-am crezut, dar una n-am crezut”. Şi a zis îngerul Domnului: „Ce n-ai crezut?”. Iar călugărul a zis: „N-am crezut că şi un înger al lui Dumnezeu poate să spună minciună”. Şi a zis îngerul: „Ascultă, frate, eu nu sunt nici om, nici duh viclean, ca să pot spune minciuni”. Iar călugărul a zis: „Dar nu mi-ai spus mie că numai trei ceasuri am să stau aici?”. Şi a zis îngerul: „Şi cât ţi se pare că ai, de când ai intrat aici?”. Iar călugărul a zis: „Cred că am aici mai mult de trei sute de ani”. Şi a zis îngerul: „Ascultă, frate, adevărul este Hristos şi eu cu adevărat îţi spun că abia ai aici trei minute. Iar dacă vrei să mai stai aici, stai, căci singur ai ales acest lucru”. Şi auzind călugărul, a zis: „Dacă de-abia trei minute sunt de când sunt aici, apoi te rog foarte mult, du-mă înapoi în trup. Şi, de aş mai zace pe pământ până la venirea a doua a Domnului, nu voi mai cere să mor, numai să nu mai viu să stau aici trei ceasuri”. Şi atunci, prin porunca Domnului, îngerul a luat sufletul călugărului din munci, ducându-l în trup, şi trezindu-se, a strigat tare: „Miluiţi-mă, miluiţi-mă! Iar îngerul Domnului s-a făcut nevăzut. Şi adunându-se toţi călugării acelei mănăstiri,

întrebau pe monahul cel bolnav de ce strigă aşa cu lacrimi? Iar el le-a povestit, pe rând, cum a stat în iad trei minute şi i s-au părut trei sute de ani. De care lucru foarte s-au înfricoşat toți şi au început cu mare frică de Dumnezeu a-şi petrece viața lor (*Viața repausaților noştri*, traducere de Iosif, Mitropolit primat, Bucureşti, 1890, pp. 330-332).

Iubiții mei frați, de aceea, în încheiere, v-am povestit şi această scurtă istorie, ca să vă dați seama cât de nesuferită este munca iadului. Şi acum zic: Să ne ferească Prea Bunul nostru Mântuitor pe toți, pentru rugăciunile Prea Curatei Maicii Sale, să încercăm acele munci, care nu numai că sunt aşa de grele, dar sunt şi fără de sfârşit!

AMIN !

PREDICĂ LA PRAZNICUL ÎNĂLȚĂRII SFINTEI CRUCI

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.

Iubiți credincioşi, pentru a vorbi mai desluşit despre acest prea sfânt praznic al Înălțării Sfintei Cruci, la care ne-am învrednicit a ajunge, este nevoie să începem cu un istoric mai vechi şi să aducem în mijloc nişte mărturii mult mai de demult, ca să ne putem da seama când a început şi cum a ajuns până la noi praznicul acesta.

Ați văzut dumneavoastră grâul, când de-abia îl bate vântul, sau când e de o palmă numai şi când e aproape să dea în spic? Dacă vei căuta într-însul şi îl vei desface când e aproape să dea în spic, sau cu vreo lună mai înainte, vei vedea acolo o taină mare. Acolo, în paiul acela, în firul acela de iarbă găseşti toată aşezarea grâului foarte amănunțit, foarte mic se arată înăuntru şi spicul, şi boabele lui, şi toate celelalte. Ați văzut păpuşoiul când de-abia îi dă spicul şi de-abia are păpuşi? Păpuşa aceea care nici mătase nu are, în care se vede ceva foarte mic, e porumbul, care mai târziu se va face mare, va face şi grăunțe şi toată frumusețea lui lăsată de Dumnezeu.

Iată, aşa sunt cele ale dumnezeieştii Scripturi. Prea luminatele praznice, pe care le vedem astăzi în Biserica darului, n-au ajuns la noi deodată aşa de desăvârşite şi prea sfinte cum le vedem astăzi; nu, ci ele au fost mai întâi de-abia în faşă şi încolțite în umbră. Şi de aceea este nevoie să vorbim despre umbre, despre faşe şi despre clipa când ele de-abia se plămădeau şi se urzeau înainte de legea nouă, şi chiar de legea veche.

Mai înainte de a fi Moisi şi de a primi legea veche, Patriarhul Iacov, închipuind Sfânta Cruce, a blagoslovit pe fiii lui Iosif, pe Manasi şi pe Efraim, în chipul crucii, a pus mâna stângă pe unul şi mâna dreaptă pe celălalt în chipul crucii (*Facerea* 48, 13-19). Şi mai înainte de a muri el, aceia s-au închinat la vârful toiagului său, adică la lemn, simbolizând crucea încă dinainte de venirea legii vechi.

În legea veche, simbolul crucii, adică cel ce umbros o arăta pe dânsa, îl vedem mai întâi atunci când împăratul Aradului a omorât pe israeliți şi a omorât pe mulți, încât aproape toți încăpuseră pe mâna lui. Şi Moisi, neştiind ce să facă, a început a-i îndemna pe dânşii să asculte de Dumnezeu, iar ei mai tare cârteau, zicând: De ce ne-ai adus pe noi în pustie, de ce ne-ai adus pe noi aici? Nu era mai bine în Egipt?

Şi a auzit Dumnezeu cârtirea poporului – spune dumnezeiasca Scriptură – şi a trimis şerpi care muşcau cu muşcătură de foc, şi au omorât mulțime nenumărată de oameni. Iar Moisi, văzând că moare atâta popor, s-a rugat lui Dumnezeu pentru el. Şi atunci a spus Dumnezeu lui Moisi: Fă-le un şarpe de aramă, turnat întreg, desăvârşit, şi să-l răstigneşti, să-l spânzuri pe el pe un stâlp înalt. Şi toți cei ce vor fi muşcați de şerpi să privească la şarpele cel de aramă şi se vor vindeca (*Numerii* 21, 1, 5-9). Acesta era simbolul crucii întru totul adevărat, cu mult înainte de veacul Mântuitorului, Care trebuia să Se răstignească pe cruce. Şi a zis Dumnezeu lui Moisi: Vezi, spune-le ca toți cei muşcați, care vor privi la şarpele înălțat, să-şi închipuie că viața lor este acolo şi vor trăi. Şi le-a spus Moisi atunci: Vezi, Israile, viața ta răstignită pe lemn; şi toți care priveau la şarpe se vindecau. Şi că această asemănare simbolică şi tainică a Sfintei Scripturi a închipuit cu adevărat pe Hristos, Însuşi Mântuitorul a adeverit-o când a spus: „Şi precum Moisi a înălțat şarpele de aramă în pustiu, aşa se cade să Se înalțe Fiul Omului” (*Ioan* 3, 14-15).

Dar unde mai vedem taina lemnului crucii şi puterea lui? La Mera. După ce a tăbărât poporul lui Israil lângă Marea Roşie, cale ca la trei zile, au ajuns la o apă mare care se chema Mera. Şi poporul şi dobitoacele toate erau însetate, şi a strigat poporul, cârtind, către Moisi: Ce să bem? Şi când au vrut să bea din Mera, nu puteau, căci – arată dumnezeiasca Scriptură – apa Merei era amară şi otrăvitoare, şi poporul nu putea să bea, cu toată setea lui. Şi atunci Moisi a strigat către Dumnezeu: Doamne, ce să fac? Şi a zis Dumnezeu: Ia un lemn şi-l aruncă în apă şi ea se va îndulci. Şi Moisi a făcut întocmai, băgând lemnul în apă, şi s-a îndulcit apa şi a băut poporul şi dobitoacele cele însetate şi s-au răcorit (*Ieşirea* 4, 22-25).

Ce este lemnul băgat în apa Merei? Cum poate un lemn să îndulcească o apă amară? Iată cum: în viața aceasta, frați creştini, pururea suntem amărâți de scârbă, şi de necazuri, şi de ispite, şi de boale, şi de pagube, şi de alte necazuri. Şi când vom privi la lemnul crucii lui Hristos, cum El a răbdat mai mult decât noi, atunci se îndulceşte necazul nostru şi nu mai este amar. Când ne aducem aminte câte sfinte patimi şi preaînfricoşate a răbdat Hristos pentru noi, se îndulceşte marea aceasta amară a vieții noastre, pentru că ne gândim că noi nu am răbdat nimic pentru dragostea Lui (Sfântul Grigore de Nyssa, *Comentariu la viața lui Moisi*).

Dar care au mai fost simboalele crucii? Mai înainte încă de venirea lui David, Moisi se lupta în pustie cu madianiții şi cu amaleciții şi cu alte popoare care se aflau acolo. Şi amaleciții biruiau pe Israil; atunci Moisi s-a făcut pe sine o cruce, ridicând brațele în sus şi închipuind semnul crucii. Şi ridicând Moisi mâinile în sus, Israil biruia pe Amalec, iar când le cobora, Amalec biruia pe Israil. Şi văzând preoții Aaron şi Or că Moisi nu mai putea ține mâinile în sus, în chipul crucii, atâta vreme, pentru ca nu cumva să biruiască Amalec, au pus o lespede sub picioarele lui Moisi, să-l ridice mai sus, şi Aaron îi sprijinea o mână, iar Or îi

ținea mâna cealaltă, şi-l țineau astfel pe el în semnul sfintei cruci, până când poporul lui Israil a biruit desăvârşit pe Amalec (*Ieşirea* 17, 8-13).

Deci toate acestea sunt simboale preavechi ale crucii.

Dar ce este crucea lui Hristos? Dacă o vor lua aşa simplu, sunt două lemne puse de-a curmeziş. Iar dacă vom căuta taina cea mare care este în ea şi taina mântuirii neamului omenesc care s-a țesut în ea, vom vedea altceva. Crucea lui Hristos este mai întâi Altar. Pentru ce? Pentru că pe dânsa S-a jertfit Mântuitorul lumii, Iisus Hristos, Care cu preascumpul şi preasfântul Său Sânge o a sfințit pe ea şi pe noi ne-a răscumpărat. Iată ce spune Apostolul Pavel în epistola sa cea către evrei: „El (Hristos) a intrat o singură dată în Sfânta Sfintelor, nu cu sânge de țapi şi de viței, ci cu însuşi sângele Său, şi a dobândit o veşnică răscumpărare. Căci dacă sângele țapilor şi al taurilor şi cenuşa junincii, stropind pe cei spurcați, îi sfințeşte spre curățirea trupului, cu atât mai mult sângele lui Hristos, care, prin Duhul cel veşnic, S-a adus lui Dumnezeu pe Sine, jertfă fără de prihană, va curăți cugetul vostru de faptele cele moarte, ca să slujiți Dumnezeului celui viu” (*Evrei* 9, 12-14).

Ce mai este Crucea? Crucea este arma cu care Mântuitorul lumii, Dumnezeu, a biruit pe diavolul. Şi zic duşmanii Crucii că noi trebuie să cinstim numai pe Hristos, dar nu şi crucea, că – zic ei – crucea e o măciucă cu care a omorât pe Hristos. Blestemată este părerea aceasta. Scriptura ne arată că David a tăiat capul lui Goliat. Dar cu ce? Cu o sabie, şi sabia aceasta o socotea poporul sfântă, şi era ținută în Sfânta Sfintelor, în cortul cel sfânt, învelită într-un veşmânt, lângă efod, pentru că cu dânsa biruise David pe Goliat (*I Regi* 21, 8-9). Aşa şi această biruitoare armă a lui Hristos, cu care s-a biruit satana şi puterile întunericului, trebuie păstrată în loc de cinste, cu toată sfințenia. Pentru ce? Pentru că a fost arma cea puternică a lui Hristos, cu care a biruit pe Goliat cel nevăzut, pe satana (*I Corinteni* 1, 18).

Ce mai este Crucea lui Hristos? Crucea lui Hristos este pecetea Dumnezeului Celui Viu. Unde aflăm noi aceasta? Căutaţi în Scriptura veche şi vedeţi acolo pe Proorocul Iezechiel, ce spune că a venit mânia Domnului peste Ierusalim pentru fărădelegile şi răutăţile poporului. Şi Iezechiel a văzut o vedenie şi un înger al Domnului care striga cu glas mare: Alergaţi pe uliţele Ierusalimului şi însemnaţi pe frunte pe robii Dumnezeului Cel Viu cu litera *Tau*, adică **T** – care are forma crucii – şi când va veni sabia Domnului, va cruţa Dumnezeu pe toţi cei însemnaţi pe frunţile lor. Şi a fost că a venit sabia Domnului de la tânăr până la bătrân şi numai cei însemnaţi pe fruntea lor de îngerul Domnului erau scutiţi de primejdie şi de moartea sabiei (*Iezechiel* 9, 4-6). Dar aceasta e în legea veche.

Avem însă alte mărturii mai puternice în legea nouă. Dumnezeiescul Ioan Evanghelistul, după ce arată descoperirile cele mari despre sfârşitul lumii, despre taina întrupării lui Dumnezeu Cuvântul, spune: „Am văzut, apoi, alt înger care se ridica de la Răsăritul Soarelui şi avea pecetea Viului Dumnezeu. Îngerul a strigat cu glas puternic către cei patru îngeri, cărora li s-a dat să vatăme pământul şi marea, zicând: Nu vătămaţi pământul, nici marea, nici copacii, până ce nu vom pecetlui, pe frunte, pe robii Dumnezeului nostru” (*Apocalipsa* 7, 2-3).

Dar ce mai este Crucea lui Hristos? Am văzut că este Altar, că este armă şi pecete a Dumnezeului Celui Viu. Ce mai este Crucea lui Hristos? Este pricinuitoarea înălţării şi preaînălţării lui Iisus Hristos. Crucea este motivul şi pricina şi mijlocul prin care S-a înălţat Domnul nostru Iisus Hristos mai presus de tot numele. În epistola sa cea către filipeni, Apostolul spune că, prin dragostea cea către noi, Fiul lui Dumnezeu „S-a omorât pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte – şi încă moarte de cruce. Pentru aceea, şi Dumnezeu L-a preaînălţat şi I-a dat Lui nume care este mai presus de tot numele, ca întru numele

lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt” (*Filipeni* 2, 8-10).

Vedeți, fraților, câtă cinste Îi aduce lui Hristos Crucea? L-a preaînălțat Dumnezeu-Părintele pe Dumnezeu-Cuvântul, pentru că a răbdat moarte, ba încă moarte de ocară şi moarte de cruce, şi L-a suit pe El mai presus de toată stăpânia şi începătoria şi domnia.

Ce mai este Crucea lui Hristos? Crucea lui Hristos este steagul şi, dacă vreți, emblema. Este stema şi steagul lui Hristos, care va străluci mai înainte de sfârşitul lumii nu numai pe pământ, ci şi pe norii cerului – cum spune Evanghelistul: „Şi atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului” (*Matei* 24, 30). Deci, iată cât de mare lucru şi cât de mare taină s-a lucrat prin Cruce: s-a lucrat mântuirea neamului omenesc. Că a zis Isaia Proorocul: „Înălțați un steag pentru neamuri” (*Isaia* 62, 10). Vedeți steagul dinaintea lui Iisus Hristos: Sfânta Cruce care înalță toate popoarele spre Cel ce suferă, spre Cel ce rămâne în veac în cer şi pe pământ (*Matei* 24, 30).

Aşadar, iubiții mei frați, v-am arătat câteva simboale şi câteva mărturii ale Scripturii privitoare la cruce, mai înainte şi după venirea lui Hristos.

Şi acum să începem a spune cum a luat ființă taina acestui praznic de astăzi, cum a ajuns să se prăznuiască Înălțarea Sfintei Cruci. Iată cum:

„Constantin cel Mare, care a fost primul împărat al creştinilor, mai înainte de a fi el împărat, a fost fiul lui Constantin Clorus, care împărățea în Galia, Franța de astăzi, fiind om blând şi nepersecutând pe creştini. Şi a început Constantin război împotriva lui Maxențiu, care stăpânea o parte a marelui imperiului roman, cea cu Roma, tiranizând peste măsură pe supuşii săi. Dar era foarte îngrijorat Constantin, căci auzise despre Maxențiu că are oştiri nenumărate şi este mai bine pregătit decât dânsul. Şi trecând munții din nordul Italiei, ca să vie spre

Maxențiu, nu ştia ce să facă: să se întâlnească cu el, să bată război, sau mai bine să trimită soli de pace? Şi în această nedumerire şi grijă a lui, deodată a văzut la amiază, pe cer, o cruce de stele care străluceau mai mult decât razele soarelui, şi împrejurul ei erau litere romanice, tot cu stele închipuite, prin care se scria: „Întru acest semn vei învinge!” [*In hoc signo vinces*]. Văzând semnul cinstitei cruci, marele Constantin, deşi încă neavând credință deplină, a cunoscut că este semnul creştinilor şi a poruncit mai întâi de toate să se facă o cruce de aur, după chipul aceleia care i s-a arătat lui pe cer, ca să se poarte înaintea oştirilor sale. Şi mergând împotriva lui Maxențiu, a dobândit biruință mare. L-a biruit, i-a sfărâmat oştirile, l-a înecat în apa Tibrului şi a intrat cu mare triumf în Roma, unde până astăzi se află Arcul lui Constantin sau Arcul de Triumf, pe unde Constantin cel Mare a intrat biruitor. Şi cunoscând el taina crucii şi puterea Celui răstignit pe dânsa, a cugetat mult la puterea credinței creştineşti şi s-a botezat de Sfântul Silvestru, şi el, şi maica lui. După aceasta, a trimis pe maica lui, pe Sfânta Elena, la Ierusalim, să caute crucea lui Hristos, semnul biruinței care i-a ajutat lui împotriva lui Maxențiu. Şi s-a dus împărăteasa Elena şi a răscolit tot Ierusalimul, că era foarte greu să găsească acest sfânt lemn. Căci unde fusese mormântul Domnului era capiştea zeiței Venera, şi la Betleem – unde S-a născut Domnul – era zeul Apolon, şi la Golgota erau alți zei şi alți idoli, iar cetatea Ierusalimului nu se mai chema Ierusalim, ci Aelia Adriana, după numele păgânului împărat roman Adrian, care făcuse toate aceste schimbări. Urâciunea pustiirii stătea în locul cel sfânt. Deci a venit Elena împărăteasa, căutând şi sfărâmând idolii şi capiştile, şi cu mare greutate a găsit mormântul lui Hristos, plin de pietre şi noroi, astupat de acest păgân împărat care a vrut să şteargă numele lui Iisus de pe fața pământului. Ați văzut unii şi Betleemul şi Golgota, ați văzut desigur biserica Golgotei şi a mormântului Domnului, că era aproape locul unde a fost răstignit Domnul de

cel unde a fost îngropat, cum spune Evanghelistul Ioan, anume că era mormântul în grădină, aproape de locul unde fusese răstignit Iisus, şi acolo L-au pus pe El. Deci a unit aceste două locuri, mormântul Domnului şi Golgota, într-o singură biserică („Viața Sfinților Împărați Constantin şi Elena”, în *Istoria Bisericească* a lui Eusebiu din Cezareea, cap. 25-30).

Şi când au găsit cele trei cruci, era mare nedumerire şi nu ştiau care dintre ele e a Mântuitorului. Mai întâi cu mare greutate le-au găsit, pentru că nu voia să spună nimeni dintre evrei unde sunt, fără numai un oarecare evreu cu numele Chiriac, ştiind unde era ascunsă crucea de strămoşii lui, a spus şi le-a arătat împărătesei Elena. Şi pe acest Chiriac l-au hirotonit Sfinții Părinți preot şi mai apoi a fost patriarh al Ierusalimului 12 ani (*Proschimentarul Ierusalimului*, Bucureşti, 1852, pp. 76-80). Şi când au adus crucea cea de viață făcătoare şi celelalte două cruci, fiind în nedumerire împărăteasa Elena, căci nu ştia care e a lui Hristos, a trecut pe acolo un mort, pe care-l duceau la groapă, şi au pus asupra lui mai întâi două dintre cruci şi nici un semn nu s-a făcut. Iar când s-a pus peste mort crucea lui Hristos, acesta s-a sculat din sicriu şi, punând mâna pe cruce, a zis: „Asta-i crucea cea de viață făcătoare a lui Iisus Hristos, Mântuitorul lumii”. Şi aşa s-a întărit toată lumea în credința în Sfânta Cruce a lui Iisus Hristos, pe care, luând-o cu mare cinste Patriarhul Macarie, a ridicat-o pentru ca să o vadă tot poporul. Şi după ce s-a văzut minunea aceea, multe, nenumărate minuni s-au făcut cu puterea Sfintei Cruci, acolo şi în toată lumea. Şi de atunci, de când au înălțat Sfânta Cruce împărăteasa Elena şi Patriarhul Macarie în Ierusalim, s-a luat obiceiul să se prăznuiască această sărbătoare la 14 septembrie, în amintirea Înălțării cinstitei şi de viață făcătoarei Cruci a lui Hristos (*Cuvânt la Înălțarea Sfintei Cruci*; prolog, la 14 septembrie).

Iubiți credincioşi, am amintit câte ceva din însemnătatea Sfintei Cruci. Dar să venim la alte minuni şi la alte taine ale crucii.

Oare de câte feluri este crucea, fraților? În cuvintele dumnezeieştilor Scripturi, înțelesul crucii este tâlcuit în mai multe feluri, dar în linii generale, în două. Ea are un înțeles *duhovnicesc* şi unul *material*. Înțelesul duhovnicesc îl avem atunci când ne aducem aminte de toate suferințele şi patimile cele preaînfricoşate ale Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, şi zicem că El a purtat crucea suferinței până la moarte – şi moarte de cruce. În acest înțeles se cuprind şi cele ce se spun de către Mântuitorul în Evanghelie: „Oricine voieşte să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" (*Marcu* 8, 34).

Iar crucea materială este chiar propriu-zis crucea aceea pe care a dus-o Mântuitorul în spate. Ați auzit cum Evanghelia de astăzi zice: „Şi ducându-Şi crucea, a ieşit la locul ce se cheamă al Căpățânii, care evreieşte se zice Golgota. Unde L-au răstignit..." (*Ioan* 19, 17-18). Auzi: „ducându-Şi crucea" – crucea lui Hristos. Şi mai zice Evanghelia de azi: „Şi stăteau lângă crucea lui Iisus Mama Lui şi sora Mamei Lui, Maria lui Cleopa, şi Maria Magdalena" (*Ioan* 19, 25). Când zice că „stăteau lângă crucea Lui", să ştim că tot de crucea cea de lemn se vorbeşte.

Dar de ce Mântuitorul, în drum spre Golgota – calea durerii –, a îngăduit să ducă un om crucea Lui, de la o vreme înainte, anume Simon Chirineanul? Ştiți de ce? Pentru că la patima lui Hristos n-a pătimit Dumnezeirea, ci numai Hristos ca om. Dacă ar fi voit Dumnezeirea să o ajute pe firea omenească, Hristos putea să ducă şi munții şi tot pământul până la Golgota. Dar atunci El pătimea ca un om, şi ca om a avut nevoie să fie ajutorat. Cine mergea cu crucea în spate? Cine o ținea şi înseta şi era rănit? Cine o purta? Firea omenească a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Deci, ca om,

El slăbise şi avea nevoie de ajutorul altui om să ducă crucea până la groapă. Aşa spun dumnezeieştii Părinţi: că şi noi uneori trebuie să fim ajutoraţi de fraţii noştri în necazuri şi în scârbe, ca să putem duce crucea suferinţelor până la uşa mormântului. Dar crucea Mântuitorului Iisus Hristos, pe care a dus-o Simon Chirineanul în spate şi a dus-o şi El, şi lângă care stăteau Maica Domnului şi celelalte femei mironosiţe, este crucea cea materială, crucea propriu-zisă, crucea lui Hristos cea din lemn, cea din materie. Mare nebunie fac toţi acei care, deşi îşi zic „credem", nu cinstesc crucea lui Hristos. Ei primesc crucea numai ca simbol tainic, adică numai crucea spirituală, iar pe cea materială nu o recunosc. Îndoit este omul, având o parte văzută şi una nevăzută, fiind alcătuit din trup şi din suflet. Îndoită deci este şi crucea, una materială, la care se închină şi cu care se însemnează şi pe frunte, şi alta spirituală, în suflet, adică hotărârea de a răbda cu dragoste toate necazurile pentru a împlini poruncile lui Hristos (*I Corinteni* 6, 20).

Fraţii mei, să vorbim şi în alt înţeles despre cruce. Multe trebuie spus că sunt crucile: este crucea celor căsătoriţi, este a celor feciorelnici, este crucea celor bolnavi, este crucea celor călători, este crucea ostaşilor, şi multe mii de feluri de cruci, dar toţi trebuie să ducă o cruce pentru dragostea lui Iisus Hristos, ca să se poată mântui. În *Urmarea lui Hristos* se spune: „Omule, dacă te numeşti următor al lui Hristos, nu se poate să nu mergi pe calea Lui, căci altfel nu te poţi mântui". Hristos a arătat calea împărătească către cer. Dacă El a socotit de mare nevoie să sufere pentru neamul omenesc, şi dacă a văzut că firea omenească are nevoie să se tămăduiască de plăceri şi de durere, şi ne-a călăuzit, arătându-ne nouă calea aceasta – că fără cruce nu este mântuire –, apoi nebun este acela care crede că poate să se mântuiască fără suferinţă, fără răbdare şi fără bărbăţie mare de cuget în toate împrejurările vieţii. Cel căsătorit are crucea sa: trebuie să nască atâţia copii, câţi îi dă Dumnezeu, să-i crească în frica şi certarea

Domnului, să sufere toate chinurile legate de această creştere. Cel înțelept şi credincios îşi dă seama cu câtă greutate se naşte un copil, cu cât necaz se creşte şi mai ales câtă durere are adevăratul părinte când îl vede neascultător, şi suferă el până ce îl vede om pe lume. Cei căsătoriți au crucea de a munci, de a se osteni, de a lua măsuri de curățenie în căsătorie, aşa cum sunt ele rânduite de Sfânta Biserică, de a face milostenie, de a câştiga cu trudă şi osteneală existența lor şi a copiilor lor – şi alte multe.

Cei feciorelnici au o altă cruce, mai frumoasă decât a celor căsătoriți. Căci zice Pavel că bine este tinerilor să se căsătorească, dar mai bine să rămână aşa (*I Corinteni* 7, 38). Cei necăsătoriți duc o cruce grea, ei duc război cu firea. Căci ce este monahul? „Este sila necontenită a firii şi tăierea voii până la moarte” (Sfântul Ioan Scărarul, *Cuvântul IV*).

Monahul este un om de jertfă, care se jertfeşte pururea pentru dragostea lui Iisus Hristos şi care pentru dragostea Lui renunță la toate plăcerile lumii şi ale trupului. Pururea se smereşte, pururea posteşte, pururea priveghează, pururea se osteneşte, pururea plânge. Niciodată mintea lui nu este fără grijă pe pământ şi nici nu poate să fie, căci are luptători împotrivă ca nisipul mării! Deci monahul are o cruce într-o anumită privință mai grea, pentru că mai cinstită este fecioria decât nunta, după cum a înțeles Pavel Apostolul, când a zis: „Cel ce îşi mărită fecioara bine face; dar cel ce n-o mărită şi mai bine face” – arătând că mai bună este curățenia, fecioria cea desăvârşită a trupului şi a sufletului (*I Corinteni* 7, 25-40). Deci crucea celor din feciorie este mai grea, dar mai mare plată vor lua de la Hristos.

Este apoi crucea celor bolnavi. Celui bolnav, ştiți cu toții, i se pare noaptea un an, nici bucate nu suferă, nici bucuria lumii nu o simte. Duce o cruce grea, sărmanul, şi ferice de cel ce poate răbda în boală ca Iov, căci acela mare plată va lua. Crucea celui din boală îi smereşte şi sufletul, şi trupul, iar de la cel bolnav nu

cerem nici post, nici metanie, ci numai două lucruri cerem, cum spune dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul: „De la omul bolnav două lucruri cere Dumnezeu: rugăciunea şi mulţumirea”. Să se roage lui Dumnezeu necontenit, spre osteneala duhului pe care o poate face până la ultima suflare. Şi să mulţumească lui Dumnezeu pentru boala sau crucea pe care i-a dat-o lui până la sfârşit, şi va avea cunună de mucenic. Aşa au purtat crucea sfinţii martiri, aşa sfinţii pustnici, aşa creştinii cei buni, aşa cei bolnavi care au avut credinţă tare în Hristos.

Să ştiţi deci că nimeni de pe pământ, din cei care sunt botezaţi în numele Sfintei Treimi, nu se poate mântui fără cruce. Se spune în *Urmarea lui Hristos*: „Omule, dacă vrei să lepezi o cruce, nenumărate cruci vor veni asupra ta”. Cine ia crucea cu mulţumire şi cu dragoste pentru Mântuitorul, şi e foarte mulţumit când e certat de Dumnezeu, cu pagube, cu scârbe, cu ocară, cu foame, cu sete, cu boală, cu robie, cu necaz, cu întristare – acela e următor al lui Hristos. Să ducă cu bucurie crucea sa, aducându-şi aminte că crucea lui Hristos a fost cu atâtea milioane şi milioane de ori mai mare decât crucea lui, fiindcă a răbdat fiind fără de păcat şi atâtea patimi câte nu poate cuprinde mintea omenească.

Iubiţi credincioşi, să mai ştiţi despre Sfânta Cruce şi aceasta: când faceţi semnul Sfintei Cruci, să-l faceţi drept pe chipurile voastre, ca să nu râdă dracii de batjocura pe care o faceţi. Faceţi împreunând aceste trei degete – simbolul Sfintei Treimi – şi puneţi întâi la frunte, în numele Tatălui, apoi la buric, în numele Fiului, că S-a coborât din cer pentru mântuirea noastră, şi apoi în umărul drept şi în umărul stâng, prin care se leagă dragostea lui Dumnezeu de om şi de mântuirea noastră, că prin Duhul Sfânt ţinem legătura cu Dumnezeu Părintele, cu Fiul şi cu Duhul Sfânt; acestea ne învaţă Sfântul Ioan Gură de Aur în cuvântul la cruce.

Ce să vă mai spun? Am să vă spun o istorioară, ca să vedeţi că taina crucii s-a repetat uneori şi în chip văzut. Iată ce s-a

întâmplat. Într-o casă oarecare bolea un biet creştin sărac şi era aproape de moarte. Neavând cui să vândă casa, a lăsat-o cu chirie unui evreu pentru un timp, spunându-i: Uite, stai aici, că eu acuma mor şi la urmă va rămâne la nişte nepoți ai mei. Şi când a murit creştinul acela, a rămas în casa aceea o icoană a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului Iisus Hristos. Evreul acela, nefiind cu ură tare către creştini, a lăsat icoana pe perete şi-şi vedea de treburile lui. Dar a venit într-o zi la dânsul alt evreu şi i-a zis: Măi, dar cum stai tu în casă, cu icoana? Uite icoana lui Hristos! Iar el a răspuns: Aşa am găsit casa când am venit şi nu mai iau icoana de la locul ei; n-am îndrăznit s-o iau, că am auzit că acela-i lucru sfânt, e Hristos. Însă acela fiind mai rău şi mai necredincios, a cerut icoana şi nu s-a lăsat până ce nu i-a dat-o. Şi a luat icoana Mântuitorului de acolo, şi ducând-o cu sine, undeva la o casă a lui de departe, a chemat şi pe alții şi le-a zis: Să facem şi noi cu icoana lui Hristos cum au făcut părinții noştri! Şi au pus icoana pe un stâlp şi au răstignit-o cu cuie. Unde erau mâinile Mântuitorului pictate au bătut cuie şi, după ce au pus icoana acolo, au început a lovi în fața ei, şi-şi băteau joc de sfânta icoană a Mântuitorului. Unii îl scuipau, alții strigau: Na, coboară-Te de pe cruce, cum am auzit că spune în Evanghelie! Alții spuneau: Mântuieşte-Te pe Tine, dacă eşti Hristos; coboară-Te de pe cruce! Şi în fel şi chip, după cum au făcut părinții lor, au făcut şi ei icoanei Mântuitorului, ca să facă măcar în simbol cele făcute de părinții lor, să le urmeze răutatea. Iar unul din ei a zis: Eu am auzit că la evrei unul L-a împuns cu sulița în coastă. Şi în batjocură, cum râdeau ei acolo, au luat o suliță şi au împuns icoana. Dar deodată, când au împuns-o, a început să curgă sânge mult şi i-a cuprins spaima pe toți, şi au fugit la şcoala lor şi au spus rabinului: Iată ce am făcut noi: am răstignit icoana lui Iisus Hristos şi, când am împuns-o, a curs sânge! Şi a venit învățătorul lor, rabinul, şi a văzut adevărul. Apoi a zis: Vedeți, acum s-a stabilit mai tare şi mai clar decât toate că părinții noştri au fost ucigători de

Dumnezeu Cel Viu şi de omul Iisus Hristos. Deci, dacă a curs sânge din icoana aceasta uscată de lemn, suntem toţi vinovaţi de sângele Lui şi trebuie să ne botezăm. Şi, ducându-se la şcoală cu icoana aceea însângerată, s-au botezat toţi aceia, toată şcoala lor şi mult popor evreiesc a trecut la dreapta credinţă, văzând sângele lui Hristos curgând din Sfântul Său Trup zugrăvit pe icoană, după atâtea sute de ani de la răstignirea Sa pe Golgota (*Prolog*, luna mai).

În India, unii dintre misionarii noştri creştini predică Evanghelia cu foc, mai ales cei catolici. Un biet misionar a reuşit într-o comună să convertească la credinţa creştinească vreo câteva familii din hinduşii aceia, credincioşi ai lui Brahma Krişna. Şi aceia, convertindu-se la creştinism, în satul lor a ridicat misionarul o troiţă, o cruce a lui Iisus Hristos, a sculptat-o din lemn şi pe ea [l-a reprezentat] pe Mântuitorul în mărime naturală şi L-a împodobit frumos. Se duceau cei ce crezuseră în Hristos, se închinau dinaintea Mântuitorului răstignit pe cruce, la acea sfântă troiţă. Iar ceilalţi păgâni, care erau mulţi, după cum sunt şi astăzi, au pornit cu ură asupra acelor puţini creştini, şi-i băteau, şi-i ucideau, martirizându-i, pentru că au crezut în Hristos. Ba au început să batjocorească şi crucea Mântuitorului. S-au dus la acea troiţă unde era Mântuitorul răstignit şi au început a-L batjocori pe Mântuitorul pe cruce, şi-L băteau cu ciomegele, şi-L scuipau, şi-I ungeau crucea cu murdării. Iar când erau în toiul acestor batjocuri, Mântuitorul de pe cruce a întors faţa la dreapta, spre ei, şi a zis: De ce Mă batjocoriţi? Şi când au văzut ei că S-a întors ca un viu cu faţa Cel pe Care Îl scuipau, şi că i-a întrebat de ce Îl batjocoresc, câţiva au murit de frică acolo. Iar ceilalţi au dat fuga la învăţătorii lor în legea sanscrită păgână şi au spus: Hai să vedeţi o minune: noi L-am batjocorit pe Hristos şi am văzut cu ochii noştri cum a întors faţa şi a zis către noi: „De ce mă batjocoriţi?”. Şi au mers cu toţii, şi când au văzut şi învăţătorii lor că Mântuitorul stă cu faţa întoarsă, s-au speriat şi toţi s-au

botezat, şi mare cutremur i-a cuprins pe locuitorii din ţinutul acela. Şi acolo unde a fost sfânta troiţă, se află azi o catedrală mare. Iar acea cruce dumnezeiască, cu Mântuitorul Care Şi-a întors faţa, a fost şi este până astăzi în altarul acelei catedrale. Şi aşa Mântuitorul a băgat groaza în cei ce-L batjocoreau, numai ca să-i întoarcă pe dânşii pe calea pocăinţei.

Deci, fraţii mei, dacă numai atâta semn de la crucea lui Hristos a fost în stare să facă pe oameni să moară de vii, să-i întoarcă la pocăinţă şi să trezească atâtea suflete, ce va fi oare când va veni Mântuitorul pe norii cerului şi când Crucea lui Hristos va străluci de milioane de ori mai mult decât soarele şi va fi adusă pe norii cerului cu putere şi cu slavă multă, de milioane şi milioane de arhangheli şi îngeri?! Când vor suna trâmbiţele şi când lângă Sfânta Cruce – cum spun Sfinţii Părinţi – va apărea şi buretele, şi cocoşul cu suliţa, şi varga cea de isop, căci toate semnele prea înfricoşatelor patimi vor veni lângă Crucea Sa?!

Iar în urma ei va veni cortul legii vechi, adică chivotul cel din Silo, primul cort pe care l-au făcut evreii; că spune Evanghelistul Ioan în *Apocalipsă*, deşi acoperit, că a văzut pe cer cortul lui Dumnezeu cu oamenii. Deci va veni şi sicriul legii vechi, va veni şi Sfânta Cruce pe norii cerului, ca să arate că vine Dumnezeul cerului şi al pământului, Iisus Hristos. El este Cel ce-a venit şi S-a răstignit pe cruce pentru noi şi pentru mântuirea noastră.

Iubiţi credincioşi, trebuie să vă mai spun un lucru. Noi nu putem spune nici cât ai lua o lingură de apă din ocean, faţă de câte ar trebui să vorbim despre cinstea preasfintei şi de viaţă făcătoarei Cruci a lui Hristos. Suntem în timpul dumnezeieştii Liturghii, mai sunt şi alte lucruri de făcut ca să isprăvim dumnezeiasca slujbă. V-am spus acestea, ca să rămână scris cu slove de aur în minţile şi în inimile dumneavoastră, de la praznicul Înălţării Sfintei Cruci.

Deci toţi, care vrem să ne mântuim, trebuie să ducem cu dragoste şi cu bucurie o cruce, pentru mântuirea noastră. Şi să fim închinătorii Crucii lui Hristos, şi a celei văzute şi sfinţite, pentru că îndoit este omul şi îndoită este crucea.

Deci, încă o dată: crucea spirituală este să răbdăm toate necazurile şi toate scârbele pentru împărăţia cerului, iară crucea materială este aceea pe care o facem noi din aur, din argint, din lemn sau din orice altă materie.

Dar zice dumnezeiescul Damaschin în *Dogmatica* lui: „Măcar din aur sau din pietre scumpe de ar fi făcută crucea după chipul ei, anatema celui ce s-ar închina la acea materie" (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cap. XI, pp.254-258).

Deci, nu ne închinăm materiei din care e făcută crucea, ci ne închinăm semnului Fiului Omului, când vedem că e făcută crucea aşa cum ne închinăm de veacuri la ea.

Domnul Dumnezeu şi Prea Curata lui Maică şi Prea Sfânta şi de viaţă făcătoarea Cruce a lui Hristos să ne ajute nouă, păcătoşilor, să ducem cu bucurie şi cu dragoste crucea la piepturile noastre, în mâinile noastre şi în toate faptele noastre, şi să ne închinăm crucii materiale cu evlavie şi cu dragoste, căci este semn şi steag al Domnului nostru.

Iar cea spirituală s-o avem pururea în minte şi în suflet, adică să fim gata cu inima noastră de a suferi toate necazurile şi toate ispitele, toate pagubele şi toate boalele, pentru mântuirea sufletelor noastre. Amin.

14 septembrie 1967

PREDICĂ LA ACOPERĂMÂNTUL MAICII DOMNULUI

Părinților, fraților şi iubiți credincioşi,

Sfânta şi dumnezeiasca Evanghelie a duminicii de astăzi este una din cele mai scurte Evanghelii de peste an. Are numai patru paragrafe, adică patru versete, dar această dumnezeiască Evanghelie, deşi e atât de scurtă, cu atât este mai înaltă şi aduce Bisericii lui Hristos cea mai înaltă şi mai desăvârşită învățătură pentru mântuirea sufletelor omeneşti. În Evanghelia de astăzi se cuprinde toată mântuirea omului, pe scurt, căci ea ne învață iubirea de vrăjmaşi. Nici un învățător de lege de mai înainte n-a adus în lume o învățătură aşa de desăvârşită pentru mântuirea oamenilor, precum cea cuprinsă în Evanghelia de astăzi, care este adusă de Însăşi Înțelepciunea şi Cuvântul lui Dumnezeu, de Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pentru noi, păcătoşii, şi pentru a noastră mântuire. Noi ne gândim că e cu neputință a se duce la îndeplinire cu lucrul învățătura Evangheliei de astăzi. Dar nu este aşa; nu este deloc aşa. Bunul Dumnezeu şi Prea Sfântul Mântuitor niciodată n-a spus vreo învățătură în lume care să nu se poată împlini de oameni. Căci El, fiind Dumnezeu desăvârşit, ştie adâncul neputinței firii omeneşti.

Şi cum a început El să învețe această învățătură a iubirii de vrăjmaşi? Prin cuvintele: „Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți şi voi asemenea lor” (*Luca* 6, 51). Iată cât de mare adevăr şi cât de mare dreptate se găseşte aici. Omule, vrei tu ca

altul să-ți fure locul tău? Sau să te ocărască, sau să te necinstească, sau să-ți clătească lucrul tău, sau să se răzbune, sau să-ți facă alt rău? Deci, dacă nu vrei, nu fă nici tu altuia! Eu nu vreau ca altul să mă vorbească de rău. Deci nu trebuie să-l bârfesc nici eu. Eu nu vreau ca altul să mă duşmănească; deci nu trebuie să-l duşmănesc nici eu. Eu nu vreau ca altul să fure din grădina mea sau din via mea; deci nu fur nici eu de la altul. Eu n-aş vrea să-l batjocorească sau să-l necinstească cineva pe copilul meu, sau pe mine să mă ocărască în public – să nu fac nici eu aşa! Eu n-aş vrea niciodată, când mă duc undeva, să mă treacă cineva cu vederea, ci aş vrea să-mi zică bună-dimineața, să mă cinstească şi să-mi dea atenție; deci să fac şi eu tot aşa!

Iată măsura dreaptă pe care n-o poate tăgădui nimeni: ce voiesc să-mi facă altul, să-i fac şi eu lui, şi atunci se păstrează toată dreptatea lui Dumnezeu şi dragostea caldă de aproapele.

Şi după ce a arătat Mântuitorul această dreptate şi această cumpănă a Evangheliei, a trecut la o învățătură şi mai desăvârşită, adică să iubim nu numai pe prieteni, ci şi pe oricare om, fie chiar şi pe vrăjmaşi. Căci auziți ce zice: „Şi dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce dar este vouă? Căci şi păcătoşii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei. Şi dacă faceți bine celor ce vă fac vouă bine, ce dar este vouă? Că şi păcătoşii acelaşi lucru fac. Şi dacă dați împrumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce dar este vouă? Că şi păcătoşii păcătoşilor dau cu împrumut, ca să primească înapoi întocmai” (*Luca* 6, 32-34): adică, aceia dau împrumut, dar cu condiția să li se dea înapoi întocmai cât au dat. Auziți: „şi păcătoşii păcătoşilor”! Cine sunt aceştia? Când a zis „păcătoşii păcătoşilor” a arătat şi alt fel de păcătoşi, nu numai pe acei care se află în legea darului. Păcătoşi suntem noi, care greşim după ce am cunoscut voia lui Dumnezeu, iar păcătoşii despre care vorbeşte aici Mântuitorul sunt aceia care n-au cunoscut pe Dumnezeu, păgânii, care fac toată fărădelegea fără mustrare de conştiință, căci nu au lege. Deci aceia fac păcat chiar atunci când

dau cu împrumut la vecinii lor sau la alții, dar cu condiția să li se dea înapoi tot atât, să nu lipsească nimic din măsura lor. Dar noi, când dăm, auzi ce trebuie să facem. Se spune în continuare la paragraful de mai sus al Evangheliei: „Iubiți pe vrăjmaşii voştri şi faceți bine şi dați cu împrumut, fără să nădăjduiți ceva în schimb, şi răsplata voastră va fi multă şi veți fi fiii Celui Prea Înalt, că El este bun şi cu cei nemulțumitori şi răi” (*Luca* 6, 35).

Iată deci altă învățătură mai înaltă decât cea de la începutul Evangheliei de azi. Aceea ne-a spus să facem altora ce vrem să ni se facă nouă, iar aici a spus ceva mai înalt; a spus nu numai atâta, ci să faci bine chiar celui care te-a urât, să iubeşti pe acela care te duşmăneşte pe tine. Şi Apostolul ne învață în chip asemănător, sfătuindu-ne că nu se biruieşte rău cu rău, ci răul se biruieşte cu binele (*Romani* 12, 21). Dar noi, păcătoşii, zicem: dar eu cum să binecuvântez sau cum să-l iubesc pe acela care mă ocărăşte şi mă bate şi mă vatămă şi pururea mă ponegreşte? Cum să-i fac eu bine aceluia? Deci zicem că-i cu neputință aceasta. Că nu pot eu să-l mai iubesc pe acela care mi-a dat o palmă, sau m-a ocărât, sau mi-a luat ceva, sau m-a batjocorit, sau m-a vorbit de rău față de altul. Da, aşa este: noi nu putem, pentru neputința noastră. Dar să nu credeți că lucrul este în orice fel cu neputință. Lucrul este cu putință prin Dumnezeu, Care ne stă pururea într-ajutor, dacă noi ne silim. Cu puterea noastră nu putem face nimic bun. Dar cu puterea lui Dumnezeu – toate se pot. Căci zice Mântuitorul: „Toate sunt cu putință celui ce crede” (*Marcu* 9, 23). Dacă porunca aceasta înaltă n-ar fi împlinit-o nimeni, nici în legea darului, nici mai înainte de ea, am putea socoti această învățătură peste putință. Păgânii şi alte popoare necreştine spun că este cu neputință ca să iubim pe cel ce ne face rău. Dar noi n-avem dreptul să zicem aceasta.

Iată, încă în legea veche David iubea pe Saul, şi când spunea că acesta a căzut la pământ, că-l muncea duhul cel necurat – care era duhul epilepsiei – şi-l trântea jos, David mergea la

vrăjmaşul său Saul, la Saul care îl prigonea şi căuta să-l omoare, se ducea şi-i cânta psalmi. Şi duhul cel rău, auzind puterea psalmilor, se ducea de la Saul, care se linştea. Nu mai spumega, nu se mai dădea cu capul de pământ, nu-l mai muncea dracul, căci trebuia să fugă, izgonit de David, care venea şi, cântând psalmi, îl izgonea. Dar Saul ce făcea? Când se scula de jos, întreba unde-i David şi punea mâna pe suliță, să-l omoare. Şi de trei ori a lovit cu sulița în perete, socotind să-l omoare pe David. Auzi pe cine voia Saul să-l omoare? Pe doctorul lui! David îl făcea sănătos, izbăvindu-l de dracul care-l muncea fără odihnă, iar el se lupta cu binefăcătorul lui, ca să-l omoare! Întreba unde-i David, voind să-l ucidă, că la aceasta îl îndemna duhul zavistiei şi răutatea din inima lui.

Dar David şi-a arătat dragostea față de vrăjmaşul său şi cu alt prilej. Când dormea Saul în pustiul Zif şi oştirea lui dormea cu dânsul, David – care era prigonit de Saul de patru-cinci ani – a găsit pe Saul în peşteră, unde dormea el şi ostaşii săi. Şi Abişai, un general din oastea lui David, îl sfătuia: „Acum Dumnezeu a dat pe vrăjmaşul tău în mâinile tale; îngăduie-mi deci dă-l pironesc de pământ cu sulița”. Dar auzi ce spune David: „Să nu-l ucizi, căci cine îşi va ridica mâna asupra unsului Domnului şi va rămâne nepedepsit?” (*I Regi* 26, 7-10). Că Saul era uns al împărăției. S-a dus David la capul lui Saul şi i-a luat numai sulița şi ulciorul cu apă, ca să ştie că a fost aproape de el, şi a plecat pe un deal mai departe, de unde a început a striga către Abner, generalul lui Saul: Hei, de ce nu păzeşti pe împăratul vostru? S-au sculat şi generalul şi ceilalți, şi au început a se întreba: Măi, cine strigă? David, pe care-l urmăreşte împăratul în muntele Hachila şi în pustia Zif, şi în atâtea părți, ca să-l omoare. Da – striga David – şi am fost în peşteră; iată sulița lui Saul în mâna mea, iată ulciorul din care bea apă! Am fost la capul lui, dar n-am vrut să-l omor. Şi a auzit Saul că David a fost lângă dânsul şi că i-a cruțat viața zicând: Mă tem de Dumnezeu să fac rău celui ce vrea să-mi ia

viața. Şi aşa David, înainte cu vreo mie de ani de Sfânta Evanghelie, a împlinit Evanghelia de astăzi, adică a iubit pe vrăjmaşul său. Saul îl căuta cu patru mii de ostaşi pe David în toate părțile Palestinei ca să-l omoare, să-i ia viața, iar acela, când l-a avut în mâna lui, i-a cruțat viața, zicând: Nu, Doamne fereşte, nu-i voi face vreun rău, că este unsul Domnului! (*I Regi* 26, 11-16). Vezi dragostea de vrăjmaşi împlinindu-se încă înainte de legea darului?

Dar Moisi nu tot aşa a făcut? Poporul cârtea împotriva lui şi se răzvrătise împotriva lui Dumnezeu, abătându-se la idolatrie. Iar el, când a văzut că Dumnezeu i-a spus: „Eu mă uit la poporul acesta şi văd că este popor tare de cerbice. Lasă-Mă dar acum să se aprindă mânia Mea asupra lor, să-i pierd...”, a zis: „O, Doamne, rogu-mă acum, de vrei să le ierți păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris” (*Ieşirea* 32, 8-9, 31-32). Adică vreau să mor mai bine eu decât să piară ei, cu toate că ei m-au amărât şi au cârtit împotriva mea, şi puțin a lipsit să nu mă ucidă cu pietre la Rafidim, pentru că i-am scos din Egipt. Iată dar cum porunca evanghelică de azi, care ne pare cu neputință nouă, păcătoşilor, au împlinit-o totuşi alți aleşi ai lui Dumnezeu, cu mii de ani înainte de venirea Mântuitorului în lume.

Dar arhidiaconul Ştefan, uşa mucenicilor, cea dintâi cale a lui Hristos care a mers în urma Lui, cum a murit? Aceia îl ucideau pe el cu pietre, iar el, făcând rugăciuni, a îngenuncheat; şi când îl loveau bolovani mulți, unul după altul, până l-au zdrobit, el, văzând că se sfârşeşte, a zis cu glas mare: „Doamne Iisuse, primeşte duhul meu!... Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta. Şi zicând acestea, a adormit” (*Faptele Apostolilor* 7, 59-60). Şi aşa sluga cea bună după Stăpânul Hristos s-a dus. Vedem multe pilde de acestea, pe care nu este timp să le povestim; multe pilde avem – şi în Vechiul, şi în Noul Testament – care dovedesc că mulți

aleşi ai lui Dumnezeu au împlinit Evanghelia de astăzi cu desăvârşire, încă din vechime.

Apostolii ce spun? Când erau huliți şi prigoniți, răspundeau prin vorbire de bine şi mângâiere. Şi nici unul – zice – nu se răzbuna cu rău, ci biruiau răul cu binele. Deci împlineau această poruncă a Evangheliei.

Iar Mântuitorul nostru Iisus Hristos a îndeplinit-o mai înainte de toți cei din legea darului. Căci, când era pe Sfânta Cruce răstignit, se ruga pentru aceia care îi băteau cuie în mâini şi picioare, şi zicea: „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac!” (*Luca* 23, 34). Deci Mântuitorul *şi* cu cuvântul *şi* cu fapta ne-a învățat că putem să iubim pe vrăjmaşi.

Dumnezeu, dacă n-ar face acest lucru cu oamenii şi cu popoarele de pe fața pământului, n-ar mai lăsa nici un om pe tot globul. Oare cum plouă El peste toate popoarele pământului care n-au cunoscut pe Dumnezeu? Cum plouă El peste creştinii care sunt numai cu numele creştini şi-L răstignesc în toată clipa cu fărădelegile lor? Îl înjurăm, Îl batjocorim, Îl hulim, ne abatem la necredință, la ură; cum plouă peste noi?! Ar trebui să plouă numai în grădina celui ce-L cinsteşte pe El, ar trebui să răsară soarele numai peste cel drept, iar la ceilalți, la păcătoşi, să fie întuneric. Dar nu e aşa. Dumnezeu fiind prin fire preabun şi preamilostiv, răsare Soarele Său şi peste cei buni şi peste cei răi, şi plouă şi peste drepți şi peste nedrepți. Dacă Dumnezeu S-ar judeca cu oamenii şi dacă ar aduce mânie în toate zilele pentru păcatele noastre, ar trebui să stăm mereu fără să răsară soarele şi fără să avem picătură de apă pe fața pământului, pentru că toți şi în toată vremea suntem vrăjmaşii lui Dumnezeu, pentru că nu împlinim poruncile Lui, ci-L urâm şi ne împotrivim voii Lui. Dar Dumnezeu nu face aşa şi nu ține socoteală de păcatele noastre. În bunătatea Lui cea nemărginită, acoperă cu mila şi dragostea Sa toate neputințele şi răutățile şi fărădelegile lumii. Dar poate va zice cineva: Dumnezeu poate face acestea, că este Dumnezeu

Atotputernic, dar eu sunt om şi, după legea firii, eu nu pot să-l iubesc pe cel ce mă urăşte. Da, nu putem noi, dar poate Dumnezeu. Şi noi, dacă ne rugăm lui Dumnezeu şi dacă rămânem întru el, putem face pururea acest lucru. Căci zice: „Rămâneți întru Mine şi Eu întru voi... căci fără de Mine nu puteți face nimic” (*Ioan* 15, 4-5). Dacă ne rugăm Prea Sfântului şi Prea Bunului Dumnezeu, El ne ajută şi nouă ca să iubim pe cei ce ne urăsc, să facem bine celor ce ne fac rău, să binecuvântăm pe cei ce ne vatămă pe noi. Pentru că dacă Dumnezeu a făcut aceasta fiind fără de păcat, noi, păcătoşii, nu trebuie oare să ne iubim unul pe altul şi să ne purtăm sarcina unul altuia? Dar – zice Sfântul Maxim Mărturisitorul – poate nu poți să iubeşti pe vrăjmaşul tău când te simți nedreptățit de dânsul, poate aceasta nu o poți face deocamdată. Dar măcar taci, rabdă şi roagă-te lui Dumnezeu! Măcar nu te răzbuna pe el şi măcar în suflet poartă cu înțelegere neputința acestuia în vremea lui de tulburare. După aceea te vei ruga cu lacrimi lui Dumnezeu şi-ți va da ție dar şi putere să-l iubeşti din toată inima pe cel ce ți-a făcut rău. Dar întâi şi întâi *te roagă*.

Sunt cinci feluri de dragoste. În Evanghelie se vorbeşte de dragostea lui Dumnezeu, de iubirea aproapelui. Sfântul Maxim spune că sunt cinci feluri de iubiri, şi, din cele cinci, două sunt bune, una mijlocie şi două de lepădat. Cele două bune sunt: să iubim pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul şi din toată puterea, şi să iubim pe aproapele ca pe noi înşine. O altă iubire este dragostea cea firească, pe care o au părinții pentru copii şi copiii pentru părinți şi pe care o au frații şi surorile şi rudeniile după trup între ei, adică de origine firească. Aceasta nu este de condamnat, adică nu trebuie să o ocolim, dar nici nu câştigăm mare lucru din ea, fiind firească şi sădită de Dumnezeu în om. Apoi mai sunt două feluri de iubiri: cea trupească, când cineva iubeşte pe altul cu patimă, şi cea însoțită cu iubirea de argint, când cineva iubeşte pe altul că-i dă bani sau îi dă altă avere.

Acestea sunt pătimaşe şi sunt de lepădat. Ba chiar şi cea mijlocie este de condamnat atunci când e exagerată (*Filocalia* II, "Suta a doua a capetelor pentru dragoste", cap. 9, 10). Iar celelalte două sunt bune.

Ne spun Sfinții Părinți: Caută la firea ta, omule, şi dacă voieşti să-ți facă altul bine şi să-i fie milă de tine când eşti tulburat şi ispitit şi necăjit, să-ți fie şi ție milă de altul, deopotrivă cu tine. Şi el e om, şi el e ispitit, şi el are necazuri, şi el are ispite, şi el are diavoli care îl asupresc, şi el are patimi înăuntru şi în afară, şi el e tulburat de duhuri şi ispite; deci să nu-l urâm, că şi tu mâine vei avea aceleaşi încercări. Şi aşa vom învăța dragostea de aproapele, dacă vom socoti cele ale firii, că suntem adică de o fire cu dânsul şi că nu putem să-i stăm în ajutor nici o clipă fără harul şi mila lui Dumnezeu. Dar să privim spre noi şi spre porunca Evangheliei de astăzi. Dacă noi nu numai că nu iubim pe cei ce ne fac rău, nu numai că nu binecuvântăm pe cei ce ne blestemă, nu numai că nu dăm cu împrumut la acela de la care trebuie să nu ne gândim să luăm înapoi, ci căutăm să ne răzbunăm numaidecât asupra celui ce ne-a făcut rău, atunci nu mai suntem fiii lui Dumnezeu, ci fiii urgiei şi ai mâniei lui Dumnezeu. Căci avem în mintea noastră gândul de a ne răzbuna pe cel ce ne-a făcut rău. Atunci nu mai este duhul lui Dumnezeu în noi şi nici nu mai este dragostea lui Iisus Hristos în inimile noastre, ci suntem nişte tâlhari, nişte ucigaşi de bună voie, chiar dacă n-am face ucidere, o dată ce pândim să ne răzbunăm cu răutate asupra fratelui şi căutăm să dărâmăm slava lui, sau cinstea lui, sau orice din cele ale lui, care sunt date de Dumnezeu; suntem ucigaşi mai înainte de a face ucidere. De ce? Căci ucidem slava şi cinstea lui, averea lui şi altele ca acestea. De aceea bine a spus dumnezeiescul Evanghelist Ioan că cel ce urăşte pe fratele său, acela ucigaş de om este, chiar dacă n-a ucis cu mâna sau cu bățul, căci cu gândul îl urăşte şi caută să se răzbune şi pândeşte pe fratele său să-i facă vreun rău. El este un ucigaş în inima sa, şi de-l va găsi moartea

aşa, vai şi amar! Că ucigaş este şi cu ucigaşii va avea parte. Dacă a murit cineva întunecat la inimă şi nu a iertat pe fratele său, nu poate să primească iertare în ziua judecății şi în ceasul morții, căci zice Domnul că de nu vom ierta noi din inimă greşalele fratelui nostru, nici Tatăl nostru Cel din cer nu ne va ierta nouă greşalele noastre (*Matei* 18, 35; *Marcu* 11, 25-26). Nu a zis să spui numai din buze: "Dumnezeu să te ierte". Căci auzi pe dumnezeiescul Evanghelist Matei: „De nu veți ierta – fiecare fratelui său – din inimile voastre…" (18, 35). Deci, nu-i de ajuns să zici numai atâta: "Dumnezeu să te ierte", dar inima ta să fie plină de zavistie şi de mânie; aceasta nu-i iertare. Dumnezeu caută la inimă, că i-a zis lui Samuil la alegerea lui David, când proorocul credea că Dumnezeu va alege pe fratele acestuia, Eliab, văzându-l cât este de voinic şi frumos: „Nu te uita la înfățişarea lui şi la înălțimea staturii lui; Eu nu mă uit ca omul; căci omul se uită la față, iar Domnul se uită la inimă" (*I Regi* 16, 7). Deci, să ştiți că nu putem zice Tatăl nostru, nu putem zice „şi ne iartă nouă, Doamne, păcatele noastre", dacă în inima noastră avem un pic de ură pe cineva. În zadar ne rugăm, că Dumnezeu la inimă se uită. Dacă avem ură pe vecinul şi pe fratele nostru, în zadar ne rugăm, când inima noastră e plină de răutate, de zavistie, de răpire şi de toată râvna cea rea. Deci, să ne silim cu inima noastră, să o convingem că trebuie să iubim pe fratele nostru şi să cerem ajutorul lui Dumnezeu să ne ajute să facem acest lucru, şi abia atunci să avem îndrăzneală în rugăciunea noastră către Dumnezeu. Dacă nu, are să se întâmple ce spune Sfântul Isaac Sirul: „Sămânță pe piatră este rugăciunea celui ce are mânie asupra fratelui său". Ai semănat pe piatră; se prinde? Aşa e rugăciunea noastră când ne rugăm lui Dumnezeu, dacă avem ură şi răutate asupra fratelui. Nu se prinde sămânța pe piatră, nici cuvintele rugăciunii noastre nu au îndrăzneală la Dumnezeu, atâta vreme cât avem ură pe cineva.

Aşa, fraţii mei, să ne rugăm Prea Sfântului Dumnezeu şi Prea Sfintei Lui Maici, să ne ajute să iubim pe fraţii noştri din inimă. Dacă nu, suntem departe de adevărul Evangheliei şi dragostea lui Iisus Hristos nu petrece în noi. Şi după ce a spus Mântuitorul aşa, a adăugat la urmă: „Deci fiţi voi milostivi precum Tatăl vostru este milostiv”. Auzi unde ne trimite?! Să luăm pildă pe Dumnezeu! Dacă El plouă peste drepţi şi peste nedrepţi, dacă face să răsară soarele Său şi peste cei buni şi peste cei răi, şi dacă pe cei drepţi îi iubeşte pentru dreptate şi pe cei păcătoşi îi miluieşte pentru mila Sa cea negrăită, să fim şi noi aşa! Pe toţi să-i miluim, pe toţi să-i iertăm, de toţi să ne fie milă. Zice Sfântul Maxim în capetele pentru dragoste: „Vrei să te asemeni cu Dumnezeu? Să iubim pe cei drepţi pentru că sunt drepţi, dar şi de cei păcătoşi să-ţi fie milă, cum I-a fost Mântuitorului, Care a venit să cheme nu pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă”. Fariseii zic: „Iată că Învăţătorul vostru mănâncă şi bea cu vameşii şi cu curvele şi cu tâlharii!”. Şi eu le spun: „Da, a venit să iubească pe cei drepţi, dar nici de păcătoşi n-a fost fără grijă, ci a purtat grijă de mântuirea lor, că I-a fost milă. I-a fost milă lui Dumnezeu şi de cei păcătoşi, şi de cei drepţi. Că noianul milostivirii Lui este peste tot. Deci aşa să fim şi noi: pe cei drepţi să-i iubim pentru dreptate, iar de cei păcătoşi să ne fie milă, că-i robit de satana, e robit de vrăjmaşul nostru cel nevăzut, de dracul de care se teme toată suflarea. E om neputincios, şi el are în firea sa durere, şi gânduri, şi întristare, şi frică, şi mânie, şi neputinţe, şi înrăire de gânduri – fel de fel de neputinţe. Dacă-i om neputincios şi dacă îl vedem că-i păcătos, noi suntem din altă fire? Suntem şi noi din acelaşi lut, plini de păcate şi pe dinăuntru, şi pe dinafară. Şi dacă aşteptăm să ne miluiască şi pe noi Cineva din ceruri – Dumnezeu – să ne fie milă şi nouă de vrăjmaşii noştri. Dacă vedem aşa de multe neputinţe şi dacă Dumnezeu priveşte la noi deşi avem milioane şi milioane de neputinţe pe care noi nu le cunoaştem, şi pe toate le leagă şi pe toate le

vindecă, şi cu roua milei Sale ne aduce la pocăinţă şi nu voieşte să ne pierdem, ci până în ceasul cel mai de pe urmă ne aşteaptă să ne întoarcem, să ne pocăim ca să dobândim împărăţia cea veşnică a Lui, să ne fie milă şi nouă de fratele, aducându-ne aminte că şi el e om, şi mai ales greşeşte din neputinţă şi din neştiinţă şi din slăbiciunea inimii şi din răutatea satanei. Căci aşa cum greşim noi, aşa greşeşte şi el. De aceea să ne fie milă unuia de altul, să purtăm sarcina unul altuia, ca să împlinim Legea lui Hristos, adică legea dragostei care ne porunceşte iubirea de vrăjmaşi.

Iubiţi credincioşi, trecem la alt lucru. Astăzi Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare sărbătoreşte Acoperământul Maicii Domnului. Sărbătoare mare pentru Biserica lui Hristos şi pentru tot creştinul. Mai întâi să ştim cum a luat fiinţă praznicul acesta. Aceasta s-a întâmplat în Constantinopol, pe vremea împăratului Leon cel Înţelept, care a fost un împărat creştin şi a făcut mult bine Bisericii lui Hristos. De aceea Dumnezeu a vrut ca în timpul împărăţiei lui să se facă o minune ca aceasta. Se făcea o priveghere de toată noaptea spre Duminică la Biserica din Vlaherne, care se afla pe malul mării, unde era hramul Maicii Domnului. Şi acolo la biserică era multă lume adunată, fiind biserică mare. Şi s-a întâmplat că a venit la biserică şi Sfântul Andrei, care se făcuse şi se zicea nebun pentru dragostea lui Hristos, după ce auzise de la Apostolul Pavel că cel nebun al lui Hristos este mai înţelept decât toată lumea.

Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos stătea în biserică în timpul privegherii, la ceasul al patrulea din noapte, adică la ora zece noaptea. Şi a ridicat ochii în sus deasupra norodului în biserică şi a văzut pe Maica Domnului că ţinea un omofor, adică un brâu aşa cum e omoforul la arhierei. Omoforul acesta strălucea mai mult decât soarele şi îl ţinea deasupra poporului. Maica Domnului era înconjurată de toţi îngerii cerului şi de toţi sfinţii, cel mai aproape de dânsa fiind Sfântul Ioan Botezătorul şi Sfântul Ioan Evanghelistul. Şi a auzit-o pe Maica Domnului zicând aşa:

„Împărate Ceresc, primeşte pe tot omul care se roagă Ție şi cheamă numele meu întru ajutor, ca să nu plece nimeni de la fața mea neajutorat şi neascultat” (*Acatistul Acoperământului Maicii Domnului*, icosul 10). Stând aşa Sfântul Andrei şi, având mintea curățită prin raza Sfântului Duh, a zis către ucenicul său, Epifanie: „Fratele meu, oare vezi tu pe Împărăteasa tuturor cum acoperă poporul în biserică cu Sfântul ei acoperământ, şi auzi cum se roagă pentru toată lumea şi cum mijloceşte pentru noi, oamenii, în biserica aceasta?”. Îndată ce a zis cuvintele acestea – auzind şi Epifanie rugăciunea cu care se ruga ea Mântuitorului –, deodată a dispărut vedenia din biserică. Şi au păstrat ei taina aceasta o vreme, iar mai pe urmă au spus patriarhului şi altora că Maica Domnului a fost în biserică în noaptea aceea, la priveghere, şi a acoperit poporul cu dumnezeiescul ei acoperământ. Şi din acel an a început a se serba, mai întâi la Constantinopol, apoi în Rusia şi la alte popoare creştine, sărbătoarea aceasta, care se cheamă în ruseşte *Pocrov*, adică Acoperământul Maicii Domnului.

Astăzi, când sărbătorim Acoperământul Maicii Domnului, au sosit la noi mila şi îndurările ei.

Frații mei, după Prea Sfânta şi de viață făcătoarea Treime, în ceruri, nu există altă persoană, altă față mai înaltă pe scara duhovnicească decât Maica Domnului. Aşa ne învață Biserica lui Hristos şi toți dumnezeieştii învățători ai Bisericii. Deci, pentru că Dumnezeu a înălțat pe Maica Domnului la atâta slavă şi cinste veşnică, ca să fie mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii (*Axionul Maicii Domnului*), adică mai presus de toate cetele îngereşti cu slava, cu puterea şi cu darul, să ştiți că prin rugăciunile Prea Curatei Maici a lui Dumnezeu se ține lumea aceasta până astăzi. Mila Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Părintelui Său şi a Prea Sfântului Duh, adică a Prea Sfintei Treimi, care coboară peste toată lumea, este numai prin mijlocirea Maicii lui

Dumnezeu, care este Mama noastră cea din ceruri. Avem o mamă duhovnicească, ce mijloceşte şi pururea se roagă pentru toate popoarele de pe fața pământului, dar mai cu seamă pentru popoarele creştineşti. Aşa Maica milei, Maica milostivirii, Maica cea pururea cinstită şi preanevinovată şi mai presus decât toată făptura, când se dezlănțuie pe fața pământului războaie între popoare şi răutăți, Maica Domnului mijloceşte în genunchi înaintea Prea Sfintei Treimi să le potolească şi să le liniştească, să-I fie milă de atâta amar de oameni care mor vinovați sau nevinovați. Când se întâmplă secetă pe fața pământului şi nu plouă şi pier dobitoacele şi păsările, sau, cum zice proorocul Ieremia, că „boul va rage de secetă şi s-a uscat iarba pământului şi ne mor dobitoacele în turme”, când e atâta secetă că țipă păsările de sete în văzduh, Maica Domnului pleacă genunchii şi se roagă: „Doamne, dă-le ploaie. Ştiu că Ți-au greşit, ştiu că Te-au amărât, Doamne, ştiu că merită pedeapsă, ştiu că merită să-i risipeşti pe toți pentru păcate, ca toți să moară de sete. Dar tinde mila Ta, adu-Ți aminte de neputința omului, adu-Ți aminte că sunt țărână şi greşesc din neputință, greşesc din răutatea diavolului care caută să-i piardă”. Şi aşa pleacă mila Mântuitorului, Care trimite iarăşi ploaie şi nor pe pământ.

Când pornesc din radă vapoare încărcate cu bogății mari şi cu mult popor, pe oceane şi pe mări, şi se ridică furtuni mari, tulburări ale stihiilor, şi este cu neputință să mai scape vapoarele din acele furtuni, atunci Prea Curata Stăpână aduce ruga ei peste acea corabie în care se roagă în genunchi, unul, cu credință. Şi iată că acel unul – cum spune Sfântul Efrem – salvează prin mijlocirea Maicii Domnului o corabie. Ea zice: „Doamne, adu-Ți aminte de cei din corabie; sunt necredincioşi, sunt trufaşi, sunt mândri, sunt curvari, sunt cămătari, sunt negustori iubitori de argint şi nu Te cunosc pe Tine, dar iată că înlăuntrul corabiei o biată văduvă strigă către mine: Doamne, nu ne îneca; Maica

Domnului, du-ne la liman, ajută-mă să ajung acasă, că am copii mici şi nu are cine să-i îngrijească”.

Ați auzit? Prea Sfântul Dumnezeu, pentru rugăciunile acelei văduve, pe care I le aduce Maica Domnului, Îşi întoarce mânia Sa, se liniştesc valurile mării, face să răsară din nou soarele şi ajunge corabia cu bine la liman.

Când este boală pe fața pământului, sau fel de fel de epidemii, ciumă sau tifos sau câte boale trimite Dumnezeu pentru păcatele noastre, când mor copiii, mor părinții, mor frații şi surorile şi se despart unii de alții, ea le aduce scăpare. Nimeni nu are putere să aducă sănătate lumii, decât Bunul Dumnezeu. Căci Maica Domnului, ca o Maică preabună, cade iar în genunchi şi se roagă: „Doamne, trimite sănătate şi fă văzduhul să le fie sănătos. Doamne, ridică osteneala şi durerea de pe văduve şi de pe copii, de peste sărmani şi de peste tot omul, că sunt mulți, Doamne, care mă cheamă în ajutor şi voiesc ca prin rugăciunile mele să capete mila şi îndurarea Ta”. Şi aşa boala şi molima, şi orice altă durere, încetau cu darul lui Hristos, când nici doctorii nu mai ştiau ce să facă cu atâția morți, cu atâția răniți, cu atâția care transmit boală. Iar Maica Domnului se străduieşte ca pe toți să-i facă sănătoşi şi pe toți să-i mângâie.

S-au zidit în lume închisori şi sunt atâtea boale pentru oamenii care au greşit lui Dumnezeu, că zice: „Cel ce păcătuieşte împotriva Ziditorului său, să cadă în mâinile doctorului” (*Iisus Sirah* 38, 15). Aşadar şi boala, şi temnița sunt pentru că am mâniat pe Dumnezeu. Dar Dumnezeu ştie şi atunci, undeva în temnițele acelea, pe cei care poartă lanțuri la mâini şi la picioare şi se chinuie, şi văzând că n-au altă nădejde, îşi îndreaptă gândurile lor către Prea Curata, Prea Sfânta Maica Domnului, Fecioara, izvorul milei şi al îndurării: „Maica Domnului, scoate-mă de aici; am greşit, ne rugăm Ție. Tu poți să dai un gând bun stăpânirii care ne-a robit aici, căci Tu poți să-i îmblânzeşti pe stăpânitori; scoate-ne de aici, că e greu. Dă drumul la tot

deținutul” – cum s-a întâmplat în țara noastră. Cine a făcut această milă şi îndurare? Maica Domnului, Prea Curata şi Prea Sfânta Maică a milei. Ea le-a dat conducătorilor țării gând bun şi dragoste, încât i-a eliberat, cu condiția să fie cuminți de acum înainte. Aşa a făcut Maica Domnului cu cei de la închisori, cu cei din boale, cu cei de pe mare şi cu toți de pe uscat.

Dar să vedem ce va mai face Maica Domnului în viața noastră.

În casele unora, după cum vine la urechea noastră, este mare tulburare. Nu se împacă soțul cu soția, nu se iubesc frații, se bat, se judecă, se ceartă – neorânduială. Şi atunci, văzând biata mamă atâta zbucium în familia ei, sau tata, sau bunicul, care e mai credincios, pune mâna pe un *Acatist* al Maicii Domnului, îngenunchează undeva singur într-o cameră şi începe a se ruga: „Maica Domnului, linişteşte casa noastră, linişteşte pe tata, pe mama, pe copii, pe ceilalți, şi dă-le înțelegere, dragoste, alinare”. S-a dus ura, s-a risipit iuțirea, tulburarea, dorința de răzbunare, şi s-a liniştit familia. De cine? Maica Domnului, cu mila ei, cu îndurarea ei, a coborât mila lui Dumnezeu peste acele suflete care o cheamă în ajutor.

Dar avem şi ceata monahilor şi monahiilor care duc mare război contra firii. Căci spune dumnezeiescul Scărar: „Monahul este sila necontenită a firii şi tăierea voii până la moarte”. Călugărul este un ostaş al lui Dumnezeu care se luptă cu firea sa până la ultima suflare. Firea cere mâncare şi el se luptă să postească; firea cere somn, el priveghează; firea dă îndemnul la lucruri deşarte, el se luptă să păzească curăția şi nici cu mintea să nu greşească lui Dumnezeu; firea cere răzbunare, avere sau slavă, el se luptă pentru smerenie, pentru sărăcie şi pentru gânduri de umilință şi cele asemenea (*Exaimeronul* Marelui Vasile, aşezăminte călugăreşti, 1855). În războiul nevăzut al fiecărui suflet de creştin, şi mai cu seamă al monahilor, cea mai mare ajutătoare şi ocrotitoare este Maica Domnului, Maica milei şi a

milostivirii. El se roagă Mântuitorului să-l izbăvească de toate patimile trupeşti: „Doamne, nu-mi lăsa în primejdie fecioria, depărtează gândurile necurate de la inima mea, de la mintea mea. Nu vreau nici cu gândul să-Ți greşesc, pentru că am auzit că se poate preacurvi chiar numai în gând”. Şi atunci, Maica milostivirii linişteşte ispitele acelui călugăr sau călugărițe, şi le dă gând liniştit, gând curat în inimă, şi aşa este slava şi mila Prea Sfintei Maici a Domnului peste cei ce duc viață curată şi în feciorie. Ea este pururea grabnică ajutătoare şi pentru monahi, şi pentru monahii, şi pentru tot creştinul care are sfântul şi dumnezeiescul botez.

Dar, fraților, vine ceasul cel mai de pe urmă, când fiecare din noi avem să trecem pragul acestei vieți. Va veni moartea azi, mâine, poimâine; nu ştim când vine ziua aceea. Vai de noi şi de noi în vremea morții! Spaima va fi mare, căci satana – cum se arată în *Războiul nevăzut* – toată viața luptă să ne ducă prin păcate la iad, la veşnica muncă, dar niciodată nu dă el atâta luptă ca în vremea morții. Să se ştie că patru sunt asupririle cele mai primejdioase cu care ne dă război vrăjmaşul în vremea morții. Întâi este războiul împotriva credinței; al doilea, împotriva nădejdii; al treilea, împotriva smereniei, cu slava deşartă şi cu mândria; al patrulea, cu nălucirile cele de multe feluri şi prefacerile slujitorilor nedreptății în îngeri de lumină. Şi ne învață Sfântul Nicodim Aghioritul în ce chip trebuie a se lupta cineva împotriva acestor mari asupriri şi grele ispite din vremea morții. Şi iată cum: când vrăjmaşul va începe a ne da război cu mincinoasele lui apucări prin gânduri de necredință în mintea noastră, atunci trebuie să ne tragem înapoi degrabă, de la minte la voire, zicând: „Du-te înapoia mea, satano, tată al minciunii, căci nu voiesc nici măcar să te aud pe tine, fiindcă destul îmi este mie a crede cele ce crede Biserica cea sfântă a lui Hristos!”. Şi să nu dăm loc în inima noastră gândurilor necredinței, precum este scris de înțeleptul Solomon: „De se va sui peste tine duhul celui

puternic – adică al vrăjmaşului –, să nu-ți laşi locul tău"; şi dacă vrăjmaşul şarpe îți va aduce îndoială în ce crede Biserica, nu-l băga pe el în seamă şi să nu răspunzi lui. Ci văzând minciuna şi viclenia lui, fereşte-te foarte de el. Iar dacă eşti puternic în credință şi în gând, şi voieşti să faci pe vrăjmaşul de ruşine, răspunde lui: „Biserica crede adevărul". Şi de-ți va zice ție: „Ce este adevărul?", zi lui: „Acela pe care îl crede Biserica"; şi pururea fii în gând cu rugăciunea către Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Iar când ne va război cu deznădejdea, să ne aducem aminte de mila şi bunătatea lui Dumnezeu, Care a venit în lume să moară pentru noi, păcătoşii. Când ne va război cu slava deşartă şi mândria, să ne socotim că suntem praf şi cenuşă, şi să punem toate isprăvile noastre pe seama lui Dumnezeu. Să ne cunoaştem cu adevărat greutatea păcatelor şi a răutăților noastre, dar să nu deznădăjduim de mila lui Dumnezeu, căci auzi ce zice Duhul Sfânt: „Mântui-va Domnul sufletele robilor Săi şi nu vor greşi toți cei ce nădăjduiesc spre Dânsul" (*Psalmii* 33, 21). Iar dacă ne vor da nouă război cu nălucirile şi prefacerile lor în chip de îngeri de lumină, să stăm tare întemeiați în smerenia cugetului nostru şi să zicem: „Schimbați-vă, ticăloşilor, în întunericul vostru, că mie nu îmi trebuie vedenii! Nu am trebuință în acest ceas decât de mila lui Dumnezeu şi de milostivirea Lui". Şi chiar de ai cunoaşte că multe din semnele arătate ar fi de la Dumnezeu, întoarce-te de la dânsele şi goneşte-le departe de la tine cât poți. Şi să nu te temi că nu place lui Dumnezeu acest lucru şi această întoarcere a ta ce o faci, socotindu-te nevrednic de acele vedenii. Căci dacă vedeniile ar fi de la Dumnezeu, El ştie să te curățească prin ele şi nu-I va părea rău dacă tu le goneşti. Pentru că Cel ce dă dar celor smeriți, nu îl ia pe el de la dânşii pentru lucrurile ce le fac unii ca aceştia din smerenie. Aşadar, țineți minte, frații mei, că acestea sunt armele cele mai de obşte pe care obişnuiesc vrăjmaşii noştri draci a le unelti împotriva noastră în ceasul cel mai de pe urmă al morții. Şi fiecăruia îi dă război după plăcerile şi patimile la care îl

cunoaşte că este supus mai mult. Şi să nu uiţi a cere cu toată inima în ceasul acela ajutorul rugăciunilor Prea Sfintei şi Prea Curatei Maici a lui Dumnezeu, şi grabnicul ei ajutor te va izbăvi şi va aduce peste sufletul tău mila ei şi îndurarea Prea Puternicului Dumnezeu! Amin.

PREDICĂ LA SFÂNTUL MARE MUCENIC DIMITRIE, IZVORÂTORUL DE MIR

Părinților şi fraților şi iubiți credincioşi,

După cum ați auzit astăzi, în sfânta biserică s-au citit trei Evanghelii. Cea dintâi a fost a Duminicii a XXIII-a după Rusalii, când Mântuitorul nostru Iisus Hristos a vindecat un îndrăcit din ținutul Gadarenilor şi Gherghesenilor. Cea de a doua Evanghelie a fost cea a înfricoşatului cutremur care s-a întâmplat în ziua de 26 octombrie, în al 24-lea an al împărăției lui Leon. Iar Evanghelia a treia a fost a Sfântului şi Slăvitului Mare Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir şi marele făcător de minuni.

Dar nu putem cuprinde într-o predică tâlcuirea tuturor Evangheliilor de astăzi. Ci fiindcă o dată în an se prăznuieşte Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir, vom vorbi ceva din viața acestui Mare Martir, mare Sfânt al Bisericii lui Hristos. Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir, s-a născut în cetatea Solunului, sau Tesalonic, din Grecia. Tatăl său a fost voievodul, comandantul cetății Tesalonic; şi era creştin, dar ținea în taină dreapta credință, pentru marea prigoană care era atunci asupra credincioşilor creştini. El avea pe acest copil Dimitrie, pe care l-a crescut în dreapta credință cea a lui Iisus Hristos (vezi viața Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, 26 octombrie, în *Viețile Sfinților*).

Şi avea în palatul său tatăl lui Dimitrie două icoane preafrumoase, ferecate în aur: icoana Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi cea a Prea Sfintei şi Prea Curatei Maici, la care se duceau în taină şi se închinau, el şi soția lui. Şi îl ducea şi pe copilul Dimitrie, din pruncie, să se închine Mântuitorului şi Maicii Domnului, în fața acestor sfinte icoane, învățându-l pe dânsul taina adevăratei credințe în Hristos încă de la cea mai fragedă vârstă.

Dar când era sfântul Dimitrie în jurul vârstei de 20 de ani, a murit tatăl său, binecredinciosul voievod al Tesalonicului. Şi auzind împăratul Maximilian că a murit şi că alt voievod aşa de vrednic ca dânsul nu se găseşte în părțile răsăritului, a trimis oamenii săi de încredere, ca pe fiul voievodului Tesalonicului, pe Dimitrie, să-l cheme la dânsul. Şi văzându-i împăratul înțelepciunea şi auzind despre vitejia lui în războaie, l-a făcut voievod în Solun, în locul tatălui său. Apoi Sfântul Dimitrie a mers îndată în patria sa, unde, în loc să prigonească şi să ucidă pe creştini - aşa cum îi poruncise Maximilain –, a început înaintea tuturor a mărturisi şi a învăța dreapta credință, slăvind numele Mântuitorului Hristos. Astfel, el s-a făcut solunenilor ca un alt Pavel, pe mulți aducându-i la cunoştința adevărului şi dezrădăcinând închinarea de idoli.

Dar împăratul acela păgân a avut tocmai în vremea aceea mare război împotriva sciților şi a sarmaților. Împărăția sciților a fost în câmpia rusă, iar sarmații au trăit în Peninsula Scandinavă, unde-s Norvegia şi Suedia de astăzi, în ținuturile nordice, fiind strămoşii germanilor. Şi venind împăratul de la război biruitor, a voit să aducă jertfă spurcaților de zei făcuți de mână de om: lui Apolo, lui Mornas, lui Zeus, lui Marte, zeiței Afrodita sau Venera şi celorlalte.

Deci având el o mulțime de spurcați zei cărora le făceau praznice sângeroase şi necurate, sau mai bine zis draci, cum le zice Scriptura, că „idolii păgânilor sunt draci” (*Psalmii* 95, 5), a

voit să le aducă jertfe de mulțumire că a biruit în război. Şi atunci a venit cu mare falā în cetatea Tesalonicului, spre a le face mare prăznuire, şi a chemat şi pe Dimitrie ca să aducă jertfă necuraților zei. Iar dumnezeiescul Dimitrie, văzând că acuma e vremea cea mai prielnică, cea mai bună de a mărturisi el adevărata credință în fața împăratului, s-a îmbărbătat, amintindu-şi de cuvântul apostolului Pavel, care zice: „Cu inima se crede spre dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire” (*Romani* 10,10). Adică, nu-i de ajuns să crezi în taină în Dumnezeu, ci să mărturiseşti şi cu gura, ca să te poți mântui. Această credință a Duhului Sfânt având-o în inima sa, când împăratul făcea praznic spurcaților zei şi le aducea jertfe acolo în Tesalonic, Dimitrie a ieşit în mijloc şi a mărturisit cu glas mare şi prealuminat pe Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, că El este Dumnezeu adevărat, Care a făcut cerul şi pământul şi Care, pentru nemăsurata Sa milostivire, S-a pogorât până la trup şi S-a îmbrăcat în firea noastră, afară de păcat, şi ne-a mântuit pe noi, suindu-ne iarăşi – nu în rai, ci în cer.

Când a văzut împăratul că Dimitrie a avut atâta îndrăzneală să mărturisească în fața unei mari mulțimi că este creştin, a rămas cu totul buimăcit, că altele aştepta să audă de la Dimitrie. Aştepta să audă cum îl laudă pe el, pentru că a biruit pe sarmați şi pe sciți, şi să aducă jertfă necuraților zei. Iară el, din contră, îl aude pe voievod că-L mărturiseşte pe Cel Răstignit, cu toate că îi poruncise – când l-a făcut antipat – să şteargă de pe fața Tesalonicului şi din toată Grecia pe cei ce cred în Cel Răstignit, adică pe creştini.

Deci, auzind împăratul mărturisirea aşa de luminată a lui Dimitrie, nemaiputând de furie, a trimis ostaşii săi, care l-au luat şi l-au băgat în temniță, să-l ție acolo spre judecată şi spre moarte, până va avea vremea să-l judece.

Acest crunt împărat avea obiceiul acesta: când se întorcea biruitor de la un război, făcea mari petreceri, mare teatru, mari

desfrâuri, mari jocuri, sau mari nebunii, mai bine zis. Avea obiceiul rău de a se desfăta cu circuri, cu spectacole pline de răutăți, ca să veselească pe cetățenii oraşului şi pe cei de sub conducerea lui. Şi, printre alte distracții, avea el şi un mare goliat din neamul vandalilor, pe care îl chema Lie. Şi îi făcea acestui preaspurcat împărat mare veselie să vadă cum acest Lie, fiind foarte voinic cu trupul şi iscusit la luptă, omoară pe cei mai slabi decât el. Deci atunci, pe acest goliat, pe acest atlet al satanei, l-au pus pe un pod înalt, iar dedesubt au pus o mulțime de sulițe înfipte cu vârful în sus; şi se luau la luptă cei voinici şi cei slabi cu dânsul, din porunca împăratului. Mai cu seamă îi punea pe creştini la această treabă, ca Lie acela, blestematul, tare cu trupul, să-i arunce de pe pod în vârful sulițelor, spre moartea care-i aştepta în acest chip. Şi aşa preaspurcatul atlet Lie, voind să satisfacă plăcerea împăratului şi să-l laude mulțimea spectatorilor care priveau această petrecere sângeroasă, acest măcel omenesc, foarte mulți oameni a doborât de pe pod şi i-a aruncat în vârful sulițelor, încât bieții oameni şi bieții creştini mureau cu amare chinuri.

În acest timp, Sfântul Dimitrie, fiind păzit în temniță din ordinul împăratului, un oarecare tânăr creştin, cu numele Nestor, s-a aprins de râvna lui Dumnezeu Atotțiitorul şi, nemaiputând să rabde spurcăciunile şi distracțiile blestemate ale acestui crud împărat, s-a dus la marele mucenic Dimitrie în temniță şi i-a spus: „Robule al lui Dumnezeu, te rog, roagă-te pentru mine, că vreau să mă lupt cu Lie, că nu mai pot răbda să văd atâta sânge creştinesc care se varsă acum”. Iară dumnezeiescul mucenic Dimitrie, fiind în lanțuri, a binecuvântat pe Nestor şi, însemnându-l cu pecetea Prea Sfintei şi de viață făcătoarei Cruci, i-a zis: „Du-te, frate, că şi pe Lie vei birui, şi pentru Hristos vei mărturisi!”. Tânărul Nestor, înarmat fiind cu rugăciunea Sfântului Mare Mucenic Dimitrie şi cu semnul Prea Sfintei şi de viață făcătoarei Cruci, s-a dus la petrecerea aceea şi înaintea împăratului, a gene-

ralilor săi şi a toată lumea care era de faţă, a strigat: „Vreau să mă lupt cu Lie!”. Împăratul, văzându-l pe Nestor că este copil frumos şi înţelept, a început să-l momească: „Copile, nu te juca cu viaţa ta, că Lie acesta a dărâmat mii şi mii până acum, iar tu eşti un copil; fie-ţi milă de frumuseţea şi de tinereţele tale!”. Iar el, neascultând nimic din momelile împăratului, şi-a făcut semnul Sfintei Cruci şi s-a repezit la goliatul Lie, l-a încleştat şi a început a se învârti întâi la dreapta şi apoi, cu rugăciunile Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, l-a azvârlit în mijlocul suliţelor, şi acolo a pierit blestematul acela, ucigaşul de oameni.

Dar împăratul a auzit pe Nestor, când se urca pe pod să lupte cu Lie, zicând aşa: „Dumnezeul lui Dimitrie, ajută-mi!”. Şi înţelegând din aceste cuvinte că Sfântul Dimitrie l-a pus la cale pe tânărul Nestor şi l-a înarmat asupra lui Lie, a hotărât uciderea acestui viteaz tânăr creştin, care a fost scos în afara cetăţii, unde i s-a tăiat capul.

Apoi, mâhnindu-se pentru moartea lui Lie mai mult decât dacă ar fi pierdut împărăţia, s-a hotărât să-l omoare pe Sfântul Dimitrie, voievodul Tesalonicului, care acum era la temniţă grea, în lanţuri, păzit de ostaşi. Şi a trimis ostaşi păgâni, cu suliţe ascuţite foarte, zicându-le: „Duceţi-vă în temniţa unde este Dimitrie legat, băgaţi suliţele în el şi-l străpungeţi; nu mai trebuie să trăiască, fiindcă nu numai că nu se fereşte a mărturisi pe Hristos, dar şi pe ceilalţi îi îndeamnă a crede în Hristos!”. Şi au venit ostaşii în temniţă, cu sentinţa împăratului în mână, şi le-au spus celor ce îl păzeau: „Daţi-vă la o parte, că avem poruncă să-l omorâm!”. Şi auzind aceasta marele mucenic Dimitrie şi văzând că moartea îi va fi de suliţă, de bună voie a ridicat mai întâi mâna dreaptă în sus, să-l străpungă mai întâi în coasta dreaptă şi să se asemene prin această rană cu Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care a fost împuns în coastă cu suliţa, pentru noi şi pentru a noastră mântuire. Şi aşa au străpuns ostaşii mai întâi coasta dreaptă a Sfântului Dimitrie, iar apoi l-au străpuns

peste tot cu sulițele până l-au omorât şi sângele lui a udat pământul şi a umplut temnița cu şiroaie fierbinți.

Dar, pe când îl străpungeau cu sulițele pe marele mucenic Dimitrie, era acolo de față şi un slujitor al Sfântului Dimitrie, anume Lupu, căruia Sfântul Dimitrie îi încredințase mai din vreme testamentul cu toată averea lui – că ştia că va muri pentru Hristos – şi i-a spus s-o împartă la săraci. Acest Lupu, după ce a văzut că a murit marele mucenic Dimitrie şi şi-a dat duhul său sfânt în mâinile lui Dumnezeu, fiind de față când îl străpungeau cu sulițele, a luat haina cu care Sfântul Dimitrie era învelit şi inelul sfântului, pe care, muindu-le în sângele cel mucenicesc, a început a face cu ele minuni mari în tot Tesalonicul şi oriunde ajungea.

Toți care se atingeau de giulgiul acela însângerat al Sfântului Dimitrie, pe care îl purta preafericitul Lupu, se vindecau de patimile şi de boalele lor şi ieşeau din ei duhurile necurate. Şi ajungând toate acestea până la urechile împăratului, a trimis acela ostaşi la preafericitul Lupu şi, ducându-l undeva în afara cetății, i-au tăiat capul. Şi aşa sluga cea bună după păstorul şi stăpânul ei s-a dus.

Trecând o vreme după moartea Sfîntului Mare mucenic Dimitrie, a Sfântului Nestor şi a Sfântului Lupu, s-a liniştit prigoana, care ținu până prin anii 304-305, când veni la împărăție marele Constantin, care a dat libertate credinței creştine. În vremea acestuia, acolo unde îngropaseră pe Sfântul Dimitrie nişte creştini, care l-au luat din temniță aşa, împuns cu sulițele, s-a făcut o bisericuță, mai întâi din lemn – după puterea creştinilor de atunci –, îngropându-se în pământ, într-o ladă de lemn, trupul multpătimitor şi preafericit al Sfântului Mare Mucenic Dimitrie. Dar – o, minunile Tale, Hristoase, şi ale tale, Sfinte Mare Mucenic Dimitrie! – în bisericuța aceea unde, dedesubt, sub Sfântul Altar, se odihneau moaştele Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, au început a se face minuni preaslăvite şi foarte mari. Se

tămăduiau toţi surzii, toţi îndrăciţii, toţi leproşii, toţi slăbănogii şi orice fel de boală a celor ce veneau cu credinţă adevărată şi tare în Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos şi în sluga Sa, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie.

În vremea aceea, în părţile Iliricului, era un voievod, un boier mare cu numele Leonte, foarte bolnav şi paralizat. Şi auzind că la Tesalonic, într-o bisericuţă mică de lemn, ar fi moaştele Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, ce fac minuni, s-a dus şi el cu mare greutate, cu căruţa şi cu mijloacele de transport ce se foloseau pe atunci; s-a dus, tocmai din părţile Iliricului, până la Tesalonic. S-a dus la bisericuţa aceea şi, când a ajuns şi a făcut rugăciuni în biserica de lemn, îndată s-a făcut sănătos, fără nici o urmă de boală. Iar el, văzând această preaslăvită minune, ca şi slugile care îl aduseseră, a zis: „Nu voi pleca de aici până ce nu voi face o biserică preafrumoasă Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, care m-a tămăduit”; căci era boierul foarte bogat şi, ca mulţumire pentru tămăduirea sa, a stricat biserica cea de lemn şi a început să zidească alta, preaminunată şi de piatră. Şi când săpau şanţurile temeliei pentru noua biserică – o, minunile tale, Sfinte Dimitrie! – au dat peste racla sfintelor moaşte ale Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, pe care le-au găsit întregi, nestricate deloc, iar racla era plină de mir binemirositor şi aromat foarte. Şi când au început a unge bolnavi cu acest mir, toţi se tămăduiau. Şi s-a bucurat Leonte şi tot poporul din cetate, nu numai că au găsit racla sfântului cu moaştele, ci şi că pururea izvora mir. Oricât ar fi luat din raclă mir, ea se umplea din nou şi tămăduia mii şi zeci de mii de bolnavi din hotarele acelea şi de prin alte părţi, până departe.

Şi aşa acest boier, văzând acea preaslăvită minune, a continuat lucrarea bisericii, a făcut o biserică de marmură şi de piatră preaminunată şi preafrumoasă, iar moaştele şi veşmintele sfântului, care erau într-o raclă de lemn, le-a pus într-o raclă de aur şi de pietre scumpe. Apoi, voind să se ducă în ţara sa, când să

plece, a vrut să ia ceva din moaştele sfântului. Dar sfântul s-a arătat lui şi i-a zis: „Nimic să nu îndrăzneşti a lua; ia numai giulgiul muiat în sângele meu şi-ți ajunge ție!”. Şi aşa boierul Leonte, după ce a terminat biserica, a luat giulgiul sfântului şi a plecat în țara sa. Dar, trebuind el să treacă un râu spre a putea continua drumul spre patria lui, când a fost să treacă apa, s-a stârnit o furtună care a ridicat valuri primejdioase, încât nu îndrăznea, de teamă, nici o corabie să treacă pe malul celălalt. Şi neştiind boierul ce să facă: să se întoarcă înapoi sau să treacă, numai ce aude un glas: „Racla cu giulgiul – căci îl pusese într-o raclă de aur – ia-o în mâinile tale şi treci fără grijă!”. Şi a luat racla în mâini şi a trecut apa fără nici o primejdie, că Sfântul Mare Mucenic Dimitrie era acela care i-a uşurat călătoria şi a făcut această minune pentru acel binecredincios creştin, ca să se întoarcă sănătos acasă.

La câtăva vreme după aceasta, s-a întâmplat însă şi altceva: împăratul Justinian cel Mare terminase biserica cea preaslăvită şi preafrumoasă a Sfintei Sofia din Constantinopol (cea mai mare biserică a Ortodoxiei, în care încap până la patruzeci de mii de oameni), zidită în numele înțelepciunii lui Dumnezeu. Şi ar fi voit împăratul Justinian să cinstească această mare biserică cu moaştele Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, fiindcă cetatea Tesalonicului era tot sub stăpânirea lui, ca şi Constantinopolul. Deci voia să le aducă de acolo la Constantinopol. Şi a trimis cu mare cinste episcopi şi oameni de încredere să aducă moaştele sfântului de la Tesalonic la Constantinopol. Dar n-a fost voia Sfântului Dimitrie să se mute de acolo. De aceea, când au ajuns arhiereii, după ce au cerut voie episcopului locului, după ce au făcut rugăciuni la Sfântul Dimitrie, au încercat să ia racla cu sfintele moaşte. Dar – o, minunile tale, sfinte Dimitrie! – au auzit un glas ca de tunet: „Stați, nu îndrăzniți!”. O dată cu glasul, au ieşit din racla sfântului foc şi scântei. Şi au căzut cu fața la pământ ca morți, şi

n-au mai voit nici să gândească să ia moaştele sfântului. Numai atît au îndrăznit, să scoată puțină țărână de la mormântul sfântului, pe care, luând-o cu ei, s-au dus la Constantinopol cu cutremur mare şi au spus împăratului că Sfântul Mare Mucenic Dimitrie nu vrea să părăsească cetatea sa şi mormântul său de la Tesalonic. După această întâmplare, împăratul a fost mulțumit că nu i-a pierdut Sfântul Dimitrie pe aceia care îndrăzneau să-i ia moaştele şi a zis: „Nu este voia Domnului; să lăsăm toate cum voieşte Bunul Dumnezeu şi preafericitul său mucenic, Sfântul Dimitrie”.

S-a mai întâmplat tot pe vremea aceea o foamete mare în Tesalonic. Şi atunci singurele mijloace prin care puteau să-şi aducă acolo hrana ori apa erau corăbiile, ca pe vremea aceea, cu pânze, care foarte greu ajungeau din cauza vânturilor şi a furtunilor. Mare foamete era în Tesalonic şi bietele femei, şi copiii, şi orfanii, şi văduvele, şi gospodarii plângeau la racla sfântului: „Sfinte Dimitrie, roagă-te lui Dumnezeu să trimită ploaie, că murim de foame!”. Iar Sfântul Dimitrie, în chip de ostaş călare pe cal, alerga prin toate porturile Mării Mediterane şi, unde întâlnea o corabie cu grâu, întreba: „Unde vă duceți?”. Ele mergeau în alte părți, şi atunci Sfântul Dimitrie le dădea bani de aur şi le plătea grâul, zicând: „Duceți-vă în cetatea mea, că este lipsă!”. Şi aşa a cumpărat multe tone de grâu şi le trimetea la Tesalonic. Şi acolo s-a făcut pe urmă mare belşug, că toți se îndreptau către Tesalonic, oraşul şi cetatea sfântului, şi n-a mai fost foamete până a dat Dumnezeu ploaie pe pământ.

Dar iată şi altă minune a Sfântului Mare Mucenic Dimitrie. În biserica sfântului din Tesalonic era un paraclisier care aprindea candelele, lumânările şi îngrijea de curățenie. Şi acest paraclisier, cu numele Onisifor, îndemnat de satana, fura lumânările din biserica sfântului – pe care le aduceau binecredincioşii creştini – şi le vindea apoi la alții. Le lua înainte de a arde mult, sau chiar şi neaprinse, după cum le dădeau

oamenii, le vindea şi făcea un fel de câştig al lui. Din ce? Din jertfa adusă lui Dumnezeu şi Sfântului Dimitrie în biserică. Altfel, viaţa o avea bună Onisifor; nu era om rău, dar i-a dat satana patima să fure lumânările de la racla şi din biserica sfântului. Iar Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, acest preablând al sfânt al lui Hristos, întâi s-a arătat lui Onisifor în vis şi i-a spus: „Onisifor, e ruşine şi păcat! Oamenii vin săracii aici de la sute şi mii de kilometri şi Dumnezeu ştie cum adună un ban ca să cumpere o lumânărică şi să o pună aici, şi tu o iei, o furi şi o vinzi. Să nu mai faci aşa, că e păcat!”. Şi s-a trezit Onisifor din vis şi din mustrarea sfântului, s-a ruşinat şi o bucată de vreme a încetat să fure lumânări. Dar după o vreme a uitat certarea sfântului şi iar l-a îndemnat cel rău să fure. Veniseră doi oameni şi aduseseră două lumânări mari şi frumoase, cum au obicei bunii creştini, şi le-au dat lui, spunându-i: „Părinte Onisifor – că era călugăr –, pune-le la sfântul, la racla Sfântului Dimitrie”. Şi ce i-a zis satana? „Ia-le acum, că sunt frumoase şi ai să iei bani buni pe ele!”. Şi, în loc să le pună la sfântul, se gândea cum să le dea altcuiva şi să le vândă. Dar – o, minunile tale, sfinte Dimitrie! – când s-a dus lumea din biserică şi Onisifor era tocmai cu lumânările în mână, se auzi de la racla Sfântului Dimitrie un glas înfricoşat, spunându-i: „Dar mare tâlhar te-ai mai făcut, omule!”. Şi îndată după această certare, acela a căzut ca mort la pământ, şi a stat amorţit acolo, şi venind preoţii bisericii, abia l-au ridicat, mai mult mort decât viu. Şi după ce s-a trezit, i-au făcut Maslu de mai multe ori, că-i era gura încleştată şi nu putea să spună ce i se întâmplase; şi după ce Dumnezeu şi Sfântul Dimitrie s-au milostivit de el, cu glas tremurat a mărturisit de faţă cu toţi păcatul său, spunând: „Cel ce m-a certat şi m-a făcut aproape mort este Sfântul Dimitrie, pentru că eu furam lumânările de pe racla lui şi din biserică şi le vindeam”. Şi după ce a mărturisit păcatul şi s-a rugat toată biserica pentru el, împreună cu preoţii bisericii, l-a iertat Sfântul

Dimitrie; dar de atunci s-a cuminţit şi toată viaţa lui a plâns păcatul său.

În Tesalonic s-a mai întâmplat însă şi o altă minune mare. Au venit barbarii să lovească Tesalonicul. Şi era înconjurată cetatea Tesalonicului din toate părţile şi poporul plângea la Sfântul Dimitrie şi făcea privegheri şi slujbe. Şi după ce se termina slujba de seară, pleca fiecare acasă la el. Iar un om foarte credincios, cu numele Ilustrie, după ce a plecat poporul de la vecernie, a rămas în biserică să se roage, căci fiind îmbunătăţit şi evlavios, se mai ruga şi singur, după ce plecau ceilalţi creştini. Şi acesta rugându-se în biserică, nefiind nimeni, deodată a văzut că au intrat înăuntru doi tineri foarte frumoşi şi au venit la mormântul Sfântului Dimitrie. Şi de acolo a ieşit alt tânăr frumos şi a întrebat pe cei doi tineri care veniseră, şi care erau doi îngeri: „De ce aţi venit, fraţilor, aici?”. Şi au zis cei doi care veniseră: „Ne-a trimis Stăpânul, Dumnezeul nostru Iisus Hristos, să-i poruncim Sfântului Dimitrie să plece de aici, să părăsească cetatea aceasta, pentru păcatele lumii care nu se pocăieşte. Deci spune-i lui Dimitrie că aceasta este pricina venirii noastre aici”. Iară tânărul acela care ieşise din mormânt – alt sfânt înger, care păzea mormântul – s-a dus, şi Ilustrie l-a auzit vorbind în mormântul Sfântului Dimitrie. Şi deodată a ieşit din mormânt un ostaş îmbrăcat ca fulgerul, foarte frumos şi la chip ca soarele: era Sfântul Dimitrie. Şi a întrebat pe cei doi tineri care au intrat în biserică: „De ce aţi venit, fraţilor, aici?”. Iară aceia au zis: „Frate Dimitrie, Mântuitorul Iisus Hristos ne-a trimis aici pentru a-ţi porunci prin noi să părăseşti cetatea Tesalonicului şi să te duci din locul acesta, pentru păcatele lumii, ce s-au înmulţit foarte”. Iar Sfântul Dimitrie, când a auzit, a început a plânge, zicând: „Fraţilor, duceţi-vă înapoi şi spuneţi Mântuitorului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos că aşa a zis robul Său Dimitrie, care şi-a vărsat sângele pentru dreptatea Sa: «Stăpâne, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeule al îndurărilor şi a toată mângâierea,

ştiu că poporul Te-a supărat, ştiu că păcatele oamenilor din oraşul acesta sunt mari, dar adu-Ţi aminte, Doamne, că Tu i-ai răscumpărat cu prea scump Sângele Tău. Şi Te rog, Doamne, nu-i părăsi şi nu lepăda rugăciunea mea; nu da cetatea aceasta creştinească păgânilor acelora care nu Te cunosc pe Tine şi nu slăvesc Prea Sfânt numele Tău»”.

Şi aceasta zicând Sfântul Dimitrie, cei doi îngeri l-au sărutat şi au plecat, zicând: „Bine, frate Dimitrie, ne ducem să spunem cele ce ai zis Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care ne-a trimis aici”. Iară Sfântul Dimitrie ca fulgerul, ca o rază de soare a intrat în mormânt, şi după el tânărul, celălalt înger, care păzea mormântul. Şi cei doi s-au dus, iar credinciosul Ilustrie, care stătea încremenit în biserică de această vedenie, văzând cât de tare ține Sfântul Dimitrie la cetatea şi la țara lui, a început a plânge şi s-a rugat cu lacrimi ca Sfântul Dimitrie să se roage mereu să scape Dumnezeu cetatea şi poporul din mâinile păgânilor. Şi aşa, cu puterea lui Dumnezeu, oştile barbare s-au îndepărtat îndată de acolo şi cetatea a rămas nevătămată, iar prin această descoperire care s-a făcut prin Ilustrie, s-a arătat cât de mult ținea Sfântul Dimitrie la cetatea sa.

S-a mai întâmplat însă şi un război. Căci au venit din nou barbarii să ocupe Salonicul şi alte cetăți creştine. Şi au prădat atunci – prin îngăduința lui Dumnezeu – împrejurimile Tesalonicului, robind mulți creştini, între care şi două fecioare preafrumoase la chip şi bune creştine, şi i-au dus în țara lor. Şi fiindcă fecioarele acelea erau foarte frumoase la chip şi foarte înțelepte, s-au gândit să le dea voievodului lor, ca să-i facă prin aceasta o bucurie. Şi, dându-le voievodului, acesta le-a întrebat: „Voi sunteți creştine?”. „Da”. „Ce meserie ştiți voi?”. Iar ele au zis: „Noi ştim să coasem la gherghef tot felul de pomi şi de flori şi de animale şi de închipuiri, că meseria noastră a fost cusătura artistică”. Iar păgânul acela, voievodul, auzind că sunt creştine, s-a aprins de mânie şi nu ştia cum să le caute pricină să le omoare,

să le ia capul. Şi le-a spus într-o zi: „Eu am auzit că în țara voastră este un Dumnezeu cu numele Dimitrie”. Dar ele au zis: „Nu e Dumnezeu acela, ci e sluga lui Hristos, e sluga lui Dumnezeu, Sfântul Mare Mucenic Dimitrie”. „Ei – a zis voievodul –, fiindcă voi ați zis că ştiți să coaseți pe pânză fel de fel de chipuri, eu vreau să-mi coaseți voi pe o pânză subțire chipul acelui Dumnezeu, Dimitrie al vostru, care ziceți că vă păzeşte pe voi. Şi să mi-l coaseți întocmai cum era pe icoana voastră, iar de nu, vă iau capul!”.

Ele întâi au zis că nu pot, că nu ştiu, temându-se să nu se mânie Sfântul Dimitrie, căci au înțeles că nu pentru ca să-l cinstească, ci ca să-l batjocorească voia chipul sfântului păgânul acela voievod al barbarilor. Dar când le-a spus: „Până mâine dimineață, dacă nu vă hotărâți, capetele vă cad jos!”, bietele fete s-au sfătuit una cu alta şi au început a plânge: „Ce-i de făcut? Dacă am coase pe mahramă chipul sfântului, spurcatul acesta voievod o să-l batjocorească; dacă nu-l vom coase, ne va omorî, cum am auzit că la ei nu-i mare lucru a omorî două-trei femei”. Drept care s-au sfătuit împreună aşa: „Hai să ne rugăm Sfântului Dimitrie să ne ierte, căci el ştie că de frică trebuie să coasem”. Şi avea una din ele la dânsa icoana Sfântului Dimitrie, pe care o luase la sine când fuseseră robite, şi amândouă tinerele au pus înainte icoana sfântului şi toată noaptea s-au rugat cu lacrimi, zicând aşa: „Sfinte Slăvite Mare Mucenic Dimitrie, să nu te superi pe noi, că noi ne apucăm mâine să coasem chipul tău pe o mahramă albă, frumoasă... Tu ştii, sfinte, că spurcatul acela de voievod n-o cere ca să te cinstească, ci ca să-ți batjocorească chipul tău. Dar noi, temându-ne de moarte şi neavând credință tare, am ales să coasem chipul tău, deci nu te supăra pe noi”. Şi s-au rugat cu lacrimi toată noaptea, iar a doua zi au căutat ață potrivită şi ace şi pânză curată, subțire, şi au început să coasă cu multă măiestrie chipul Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, izvorâtorul de mir.

Şi când l-au terminat, a ieşit de o frumuseţe rară, şi cugetau în inimile lor: „Vai de noi, păcătoasele, am făcut aşa de frumos chipul sfântului cusut pe mahramă şi-l va batjocori voievodul acesta spurcat, care se închină la soare şi la stele şi la idoli!”. Şi au pus chipul acela al sfântului de pe mahramă înaintea lor şi se plecau ca mai înainte la icoana sfântului, rugându-se cu lacrimi: „Sfinte Dimitrie, să nu ne pedepseşti pe noi, păcătoasele, că am făcut chipul tău aşa de frumos. Tu ştii că am făcut de frică, de nevoie şi nu de voie, ca să scăpăm cu viaţă aici, în ţară străină şi barbară”. Şi rugându-se ele până noaptea târziu, înfricoşate fiind amândouă de soarta acelei icoane, că va intra în mâna unui spurcat voievod ca s-o batjocorească, foarte mâhnite, foarte trudite, foarte necăjite, au adormit amândouă cu capul pe mahrama cusută de mâna lor. Dar – o, minunile tale, Sfinte Mare Mucenice Dimitrie! – după ce au adormit, precum oarecând îngerul Domnului a luat pe proorocul Avacum din Iudeea şi l-a dus în groapa cu lei la Daniil, cu scafa cu zeamă şi cu pâinea, ca să hrănească pe cel ce zăcea în mijlocul leilor, aşa au fost răpite şi ele acum. Le-a răpit Sfântul Mare Mucenic Dimitrie cu totul, cu acea icoană de care erau rezemate capetele lor. Şi ştiţi unde s-au trezit? În biserica din Tesalonic, tocmai la hramul sfântului, la priveghierea cea de toată noaptea dinspre ziua de astăzi, 26 octombrie!

Şi a fost în timpul nopţii răpirea aceasta, iar ele, când s-au trezit în biserică, au văzut lumânări şi au auzit cântări bisericeşti şi popor foarte mult. Şi deodată toată lumea s-a speriat, văzând două fecioare cu acea mahramă preaminunată strălucind în mijlocul bisericii. Erau uimite şi ele, şi poporul, care se întreba: De unde vin acestea şi unde au aflat această preaminunată icoană cusută a sfântului? Iar ele, văzându-se aici şi ştiind că din locul robiei lor, din Persia, până în ţara lor de baştină, erau atâtea mii de kilometri, şi că ele doar într-o clipită de ochi au ajuns în biserica Sfântului Mare Mucenic Dimitrie din Tesalonic, au început

a striga cu glas mare şi au dat slavă lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru. Şi au lăudat pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie, mulțumindu-i cu lacrimi de bucurie.

Şi s-a adunat toată lumea şi lua aminte la cele ce spuneau ele; iar ele au început a spune la toată lumea: „Iubiți frați creştini, noi, cu câteva clipe în urmă, eram în Persia, roabe ale unui voievod păgân, care iată ce ne-a poruncit nouă să facem”. Şi au spus toată istoria, cum a trebuit să coasă acea icoană, fără voia lor, spre a fi batjocorită, cum s-au rugat cu lacrimi Sfântului Dimitrie să le ierte şi cum le-a răpit de acolo şi acuma se văd în biserică tocmai în țara lor. Şi această minune preaslăvită a lăudat-o tot poporul şi au adus toți slujbă de mulțumire marelui mucenic Dimitrie, strigând toți cu mare glas: „Doamne, miluieşte-ne!”. Şi acea mahramă preaminunată, pe care a salvat-o marele mucenic Dimitrie împreună cu acele două fecioare, până astăzi se păstrează în tezaurul acelei biserici din Tesalonic.

Dar, frații mei, cum v-am spus, Sfântul Dimitrie şi toți sfinții se roagă pentru noi. Însă de la o vreme, dacă nu ne îndreptăm viața noastră, şi Dumnezeu şi sfinții Lui ne părăsesc. Aşa s-a întâmplat şi atunci, pentru că, după o vreme, poporul de acolo a uitat minunile lui Dumnezeu şi ale Sfântului Mare Mucenic Dimitrie, iar preoții, care se aflau în biserica sfântului, vindeau cu bani mirul, care izvora din racla sa ca un izvor de folos, şi încă cu bani grei. Cine voia să aibă un gram de mir de la Sfântul Dimitrie, apoi acela trebuia să dea bani mulți. Şi s-a mâniat Sfântul Dimitrie pentru aceasta, pentru că el nu izvora mirul cu bani, ci gratuit, iar ei îl vindeau cu bani grei la cei mai săraci oameni şi la văduve. Şi atunci s-a supărat Sfântul Mare Mucenic Dimitrie al Tesalonicului şi s-a hotărât să plece de acolo, după porunca lui Hristos, adevăratul Dumnezeu, pentru care el şi-a vărsat sângele.

Dar înainte de a pleca Sfântul Dimitrie din Tesalonic, s-au mai întâmplat şi alte minuni înainte de căderea Țarigradului,

înainte de a veni Mahomed al II-lea Cuceritorul să cucerească Constantinopolul, la anul 1453. S-au întâmplat multe minuni, iar pe urmă au plecat nu numai moaştele Sfântului Dimitrie, ci şi alte sfinte moaşte, ca semn că Dumnezeu a părăsit pe greci pentru o vreme, pentru păcatele lor. Şi iată cum s-a întâmplat acea plecare. Nişte oameni binecredincioşi mergeau la hram la biserica Sfântului Dimitrie, în ajun de 26 octombrie. Mergeau zece oameni spre Tesalonic, pe o vreme frumoasă, că acolo e mai cald ca la noi, fiind mai la sud, şi au ajuns la o răspântie de drumuri, pe un câmp unde se întretăia drumul care venea de la apus către răsărit cu cel de la miazănoapte către miazăzi şi care mergea drept la Tesalonic. Şi pentru că înnoptase, aceşti oameni, care aveau şi ei ceva în traistă, ca la hram: mâncare, haine de schimb, ceva jertfă de dat la biserica sfântului, fiind obosiți de cale, s-au culcat să se odihnească acolo, pe câmp, la acea răscruce de drumuri.

Dar – o, minune! – ce s-a întâmplat? După ce ceilalți au adormit, unul din ei s-a trezit şi – ce să vezi? Vede că vine dinspre Tesalonic un ostaş luminat, foarte frumos îmbrăcat şi călare pe un cal, şi strălucea o aureolă în jurul capului său, ca soarele. Venea călare dinspre Tesalonic, iar dinspre oraşul Larisa venea un arhiereu nespus de frumos îmbrăcat, cu toată podoaba arhieriei. Şi când i-a văzut că vin, acela i-a ghiontit în coaste pe ceilalți tovarăşi: „Măi, sculați-vă! Ia uite ce se vede: de aicea vine un arhiereu şi de acolo vine un ostaş”. Şi aceia, când s-au trezit din somn, au încremenit, căci cei doi veneau cu lumină mare, deşi era o noapte întunecoasă. Şi când au ajuns la răscrucea drumurilor, arhiereul a întrebat pe ostaş: „De unde vii, ostaş al lui Dumnezeu, Dimitrie?”. Iar sfântul, care era călare pe cal, a început a zice: „Vin de la Tesalonic, că pentru păcatele poporului mi-a poruncit Dumnezeul şi Mântuitorul meu să plec de acolo, că nu mai poate suferi păcatele lor; şi iată, plec”. „Dar unde pleci?”. „Unde mă va duce Domnul, dar la Tesalonic nu mai pot sta, că s-au înmulțit păcatele poporului”. Şi atunci Sfântul Dimitrie a

întrebat pe arhiereul acela care venea de la Larisa, alt oraş mare al Greciei: „Dar tu, arhiereule al lui Dumnezeu, Ahilie – că aşa se numea, pentru că sfinții Ahilie şi Visarion aveau amândoi sfintele lor moaşte de arhierei în Larisa –, tu de unde vii?”. Şi a zis arhiereul: „Şi eu, Sfinte Dimitrie, aceeaşi am pățit ca tine; am păzit cetatea Larisa patru sute de ani, rugându-mă, că se aflau moaştele mele acolo, dar în noaptea aceasta a venit îngerul Domnului şi mi-a spus că Stăpânul Hristos îmi porunceşte să plec din Larisa, fiindcă şi alte sfinte moaşte în noaptea aceasta vor pleca, pentru că Dumnezeu vrea să dea pe greci în mâna turcilor, pentru păcatele lor. Şi noi trebuie să tăcem, să nu mai apărăm țărişoara aceasta, pentru că a greşit lui Dumnezeu”. Şi după ce au vorbit acestea, amândoi şi-au plecat capetele la pământ şi au plâns, apoi s-a sărutat Sfântul Dimitrie cu Sfântul Arhiereu Ahilie şi, luându-şi rămas bun unul de la altul, îndată s-au făcut nevăzuți. Iar cei care mergeau la hram, când au văzut aceste lucruri petrecute în miezul nopții, au încremenit, spunând unii către alții: „Oare ce să fie aceasta?! Vai de noi, că ne pedepseşte Dumnezeu, pleacă sfinții din țara noastră! Oare aşa să fie, cum am auzit noi?”. Şi şi-au luat traistele şi n-au mai dormit, ci au pornit noaptea, căci înțelegând că în curând negreşit va veni mânia lui Dumnezeu, nici n-au îndrăznit creştinii aceia să se ducă la Tesalonic. Ci s-au întors înapoi, povestind tuturor acea vedere şi minune. Şi netrecând nici o lună, atât Tesalonicul cât şi Larisa s-au luat de către turci. Iar mai apoi a venit Mahomed al II-lea şi a luat şi Constantinopolul, căzând atâția creştini în război şi în robie. Şi a dat Dumnezeu o țară creştină ca roabă turcilor celor fără Dumnezeu. Pentru ce? Pentru păcatele ei.

Să tragem concluzii, fraților, şi să luăm aminte! Şi noi suntem țară creştină, şi noi ne închinăm Stăpânului Hristos şi Prea Sfintei Treimi şi Maicii Domnului, şi noi cinstim pe Sfântul Dimitrie şi avem atâtea moaşte sfinte dragi, întregi, în țărişoara noastră, iar sfinții, ale căror moaşte păzesc țara, ne ajută cu

sfintele lor rugăciuni. Sfinții aceştia pururea se roagă pentru țărişoara noastră. Avem moaştele întregi ale Sfintei Paraschiva, ale Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava, ale Sfântului Grigorie Decapolitul de la Bistrița, ale Sfântului Dimitrie Basarabov, care mâine se prăznuieşte şi care sunt la Bucureşti, la catedrala Patriarhiei. Dacă v-ați afla acum la Bucureşti, ați vedea cum dealul Patriarhiei, de aseară de la ora 5 şi până poimâine seară, e plin de lume care merge, pe cinci-şase rânduri, să se închine la sfintele moaşte ale Sfântului Dimitrie Basarabov, un cuvios din Bulgaria, pe care îl avem noi adus de multă vreme. Se duc mii şi zeci de mii de oameni, iar sfintele moaşte sunt scoase afară şi stau acolo până la miezul nopții. Le lasă puțin înlăuntru şi dimineața iarăşi le scoate şi stau până seara târziu. Două zile şi două nopți poporul se închină. Şi-i o frumusețe mare să vezi credința poporului nostru creştin şi român, astăzi şi mâine, în jurul sfintelor moaşte ale Sfântului Dimitrie Basarabov. Şi se duc oamenii cinstind şi pe Sfântul Mare Mucenic Dimitrie de astăzi, şi pe Cuviosul Dimitrie de mâine. Mai avem, fraților, pe Sfântul Calinic, marele făcător de minuni de la Cernica; Sfânta Filofteia fecioara, mucenița milosteniei de la Argeş; Sfântul Iosif cel Nou, la catedrala din Timişoara; avem şi alte sfinte moaşte în țară. Dar dacă sfinții aceştia se roagă lui Dumnezeu pentru noi, trebuie ca şi noi pururea să ne rugăm la dânşii, să-i cinstim cu fapte bune şi cu rugăciune, ca să se roage pentru noi, ca nu cumva şi noi să fim părăsiți ca grecii de atunci şi să vină mânia Domnului peste noi.

Deci să stăm bine, să luăm aminte: suntem țară creştină, care crede drept în Sfânta Treime, în Prea Curata Fecioară Maria şi în toți sfinții. Pururea să ne rugăm Maicii Domnului şi la toți sfinții să mijlocească la Mântuitorul mântuirea noastră, iertarea păcatelor şi viața de veci. Amin.

PREDICĂ
LA INTRAREA MAICII DOMNULUI ÎN BISERICĂ

Părinților, fraților şi iubiți credincioşi,

Mai înainte de a începe predica, voi aminti cuvintele Sfântului Duh, care se cuprind în troparul acestui dumnezeiesc praznic al Intrării în Biserică a Maicii Domnului. Iată aceste cuvinte: „Astăzi înainte-însemnarea bunei voințe a lui Dumnezeu şi propovăduirea mântuirii oamenilor, în biserica lui Dumnezeu luminat Fecioara se arată şi pe Hristos mai înaintea tuturor Îl vesteşte. Acesteia şi noi cu mare glas să-i strigăm: Bucură-Te, plinirea rânduielii Ziditorului!".

Am pus troparul praznicului mai înainte de predică, pentru că în acest dumnezeiesc tropar, dumnezeieştii Părinți au adunat dogmele acestui praznic împărătesc. Troparul şi condacul unui praznic sau al unui sfânt adună pe scurt ori viața acelui sfânt, ori însemnătatea pe scurt a acelui praznic despre care vorbeşte el. Precum ați auzit, începutul troparului zice: „Astăzi înainte-însemnarea bunei voințe a lui Dumnezeu". Intrarea Maicii Domnului în biserică a fost primul semn din rânduiala bunăvoinței lui Dumnezeu de a mântui neamul omenesc. Dar să vedem în ce fel s-a împlinit acest semn, în ce fel s-a întâmplat el şi cum au urmat lucrurile prin această bunăvoință a lui Dumnezeu de a mântui lumea, începută prin aducerea în lume a Maicii Domnului şi prin intrarea ei în biserică. Dar iată în ce fel a fost intrarea Maicii Domnului în biserică.

Împlinindu-se trei ani de la naşterea Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu şi Pururea Fecioarei Maria, dumnezeieştii Părinți Ioachim şi Ana, sfinții şi drepții aceia temători de Dumnezeu, şi-au adus aminte de făgăduința pe care au făcut-o ei înainte de a se naşte Maica Domnului. Căci ei au fost oameni sterpi şi neroditori, şi numai prin rugăciuni şi post şi milostenie au dobândit pe această dumnezeiască odraslă, pe această dumnezeiască pruncă Maria. Dar ei au făgăduit: „Doamne, dacă ne vei da nouă un prunc, noi îl vom da bisericii, şi-l vom închina bisericii Tale pentru toată viața lui, numai să nu ne laşi pe noi sterpi şi neroditori şi de ocara lumii".

Deci, aducându-şi aminte de această făgăduință pe care au făcut-o, după ce au văzut că Dumnezeu a împlinit cu dânşii marea bucurie de a le da lor pe această fiică, au gândit să o dea bisericii, după făgăduința de mai înainte. Şi gândind aceasta, au făcut pregătire. Mai întâi au adunat la Nazaret – oraşul unde trăiau ei – rudeniile lor cele de neam împărătesc şi arhieresc, că dumnezeiescul părinte Ioachim era din neamul împărătesc al lui David, iar sfânta şi dumnezeiasca Ana, mama Maicii Domnului, era din neamul arhieresc al lui Aaron. Deci s-au adunat la Nazaret rudeniile lor cele de mare cinste, şi ei le-au spus acelora planul lor, anume că vor să ducă pe copila lor în biserica lui Dumnezeu, după făgăduință, s-o dea acolo să slujească lui Dumnezeu în toată vremea vieții ei. După aceasta, sfătuindu-se cu neamurile lor, au adunat multe copile nevinovate şi curate, de o vârstă cu dânsa şi mai mari, din neamul evreiesc, la casa lor din Nazaret, şi le-au pus să petreacă pe această sfântă copilă până la Ierusalim, cu cântări şi cu psalmi. Şi copilele s-au prins să meargă cu mare bucurie, fiind îndemnate de părinții lor, că ştiau că această fiică dumnezeiască Maria e născută după făgăduință. Aşa s-au adunat, la casa dumnezeieştilor Părinți din Nazaret, mulțime de fiice evreieşti, curate şi nevinovate, îmbrăcate în haină de sărbătoare, având lumânări aprinse; iar dumnezeieştii Părinți Ioachim şi Ana

au îmbrăcat pe dumnezeiasca pruncă în haine foarte frumoase şi curate, potrivit cu rangul şi sfinţenia ei. Şi au pornit din Nazaret spre Ierusalim, cale de peste o sută de kilometri, şi au mers vreme de trei zile. Şi era o minune mare şi preaslăvită acea dumnezeiască adunare, alcătuită din neamurile Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu şi ale dumnezeieştilor Părinţi. Erau zeci de fecioare, sau poate şi sute, cu făclii, mergând şi cântând, mai cu seamă psalmii dumnezeiescului prooroc David, care a fost strămoş al Maicii Domnului după trup. Şi cântau mai ales cele ce se potriveau cu această mare taină şi cu această ducere a Maicii Domnului în Sfânta Sfintelor, zicând aşa: „Ascultă, fiică, şi vezi şi pleacă urechea ta şi uită pe poporul tău şi casa părintelui tău!” (44, 12). Adică uită de tata şi de mama, „că a poftit Împăratul – adică Dumnezeu – frumuseţea ta”, cum zice psalmul, şi te cheamă în Sfânta Sfintelor. Şi mergând ele pe drum, toată lumea se minuna şi se întreba unde merge această adunare, că era o adunare de oameni cinstiţi, în frunte cu dumnezeieştii Părinţi, Ioachim şi Ana, şi o mulţime de fecioare curate şi nevinovate, îmbrăcate în hăinuţe curate de sărbătoare, cu făclii aprinse, mergând şi cântând din psalmii lui David. Era o adunare atât de strălucitoare, cum ar fi fost o adunare de stele pe cer, iar în mijlocul lor strălucea ca o lună – Prea Sfânta şi Prea Curata Fecioara Maria – prunca cea de trei ani, care mergea la Sfânta Sfintelor. Şi să nu credeţi că mergeau numai ele. În chip nevăzut mergeau şi îngerii lui Dumnezeu, care cântau şi petreceau pe Prea Curata Fecioara Maria. Căci şi chivotul legii vechi, cum zice Sfânta Scriptură, l-au dus cu cântări şi cu psalmi şi cu cântece frumoase, iar înaintea chivotului legii mergea, cântând şi dănţuind, împăratul David (II Regi 6, 5-17), căci el era şi prooroc şi vedea că acest chivot, care poartă în sine mana, este închipuirea Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu, care va purta în sine mana cea dumnezeiască şi pe Făcătorul de mană, pe Iisus Hristos. Dar dacă înaintea chivotului, care era umbra sau închipuirea Maicii Domnului, dănţuia David,

şi era însoţit de tot Israelul, apoi înaintea acestui chivot viu şi însufleţit, care era dumnezeiasca pruncă, nu mergea împăratul cel de pe pământ, nu mergeau oamenii din tot Israelul, ci, nevăzuţi, mergeau milioane de îngeri şi mergea Împăratul cerului şi al pământului, spre Care ne rugăm totdeauna în rugăciunea noastră: „Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului…” şi celelalte. La aducerea Prea Curatei şi Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu în biserica lui Dumnezeu, îngerii lăudau şi cântau, căci se aducea lui Dumnezeu această biserică vie şi însufleţită. Se aducea în Sfânta Sfintelor această biserică dumnezeiască purtată de Duhul lui Dumnezeu, după cum auziţi că se cântă la biserică, în condac: „Prea Curată Biserica Mântuitorului, cămara cea de mult preţ şi Fecioara, sfinţită vistieria slavei lui Dumnezeu, astăzi se aduce în casa Domnului, împreună aducând darul Duhului lui Dumnezeu, pe care o laudă toţi îngerii lui Dumnezeu: Aceasta este cortul cel ceresc” (condacul praznicului). Aşa o aduceau îngerii şi o lăudau, că nu era ea o copilă de rând; era Biserica Duhului Sfânt; cu dânsa călătorea darul Duhului lui Dumnezeu, pentru că era umbrită de puterea acestui Duh, şi era plină de El.

Şi când au ajuns, după trei zile, la Ierusalim, s-a făcut şi acolo o minune preaslăvită. Biserica cea zidită de Solomon şi restaurată de Zorobabel, după ce a fost pustiită pe timpul robiei din Babilon, era o biserică foarte frumoasă – că se minuna oarecând Petru de zidurile ei. Şi de jos, de la temelie, până unde se intra în biserică, erau 15 trepte, după numărul celor 15 psalmi pe care preoţii şi leviţii îi cântau când intrau la slujbă. Pentru că la fiecare treaptă, ce urcau la biserică, cântau câte un psalm; şi toţi se numeau *psalmii treptelor*, după cum îi vedem până astăzi în *Psaltire*. Şi când a ajuns dumnezeiasca copilă la aceste 15 trepte, dumnezeieştii Părinţi Ioachim şi Ana voiau să o ducă de mână, să o ridice încet, ca pe o copilă ce nu poate păşi pe trepte. Dar – o, minunile tale, Maică a lui Dumnezeu! – ea s-a desprins din mâinile părinţilor şi din ceata fecioarelor, care o conduceau cu

făclii aprinse şi cu cântări, şi a început să zboare ca o porumbiță nevinovată, a fugit peste toate treptele uşoară ca o pasăre a raiului şi a ajuns până la treapta de sus, unde erau pregătiți preoții îmbrăcați în veşminte de aur şi marele arhiereu, proorocul lui Dumnezeu, Zaharia. Şi când a ajuns acolo sus, s-au minunat preoții şi tot poporul cum o copilă de trei ani a putut să urce 15 trepte aşa de uşor, ca şi cum ar fi zburat. Şi a luat-o în brațe marele prooroc Zaharia, care era şi prooroc şi arhiereu, şi căruia i se descoperise de la Dumnezeu cine este această pruncă. Şi dacă a luat-o şi a dus-o în biserică să se închine, după ce a închinat-o, a făcut Zaharia proorocul un lucru cu totul neobişnuit, cu totul minunat şi cu totul neîngăduit de legea veche. Ce a făcut? A dus-o pe această dumnezeiască pruncă nu în Sfânta unde intrau preoții, ci după a doua catapeteasmă, unde era chivotul legii cel ferecat peste tot cu aur, şi Heruvimii slavei, care umbreau altarul, şi mana şi toiagul lui Aaron, care înfrunzise, şi şarpele cel de aramă şi celelalte lucruri sfinte ale lor. Şi s-au minunat preoții foarte, dar nu numai preoții, ci şi îngerii s-au minunat. Cum se poate să intre o copilă în Sfânta Sfintelor? Cum a îndrăznit Zaharia proorocul să bage pe cineva în Sfânta Sfintelor, după a doua catapeteasmă, unde era jertfelnicul de aur şi tot ce aveau ei mai scump în legea veche, unde nu numai preoții n-aveau voie, dar nici arhiereul nu putea să intre decât o dată pe an; acolo unde arhiereul intra o singură dată pe an, dar nu fără de sânge, ci aducând sânge de țapi şi de boi, de junci, de miei şi de iezi, şi stropind altarul şi jertfelnicul pentru curățirea lui şi pentru curățirea poporului; deci acolo unde arhiereul nu îndrăznea să intre mai mult decât o dată pe an, acolo a dus-o pe Prea Sfânta Fecioară Maria. Şi s-au minunat nu numai oamenii, ci şi îngerii, cum ați auzit că a cântat astăzi axionul din irmos. Căci se zice că îngerii, văzând intrarea Prea Curatei Fecioare Maria în Sfânta Sfintelor, foarte s-au spăimântat. Cum, o fecioară, o copilă, a intrat în Sfânta Sfintelor?! Dar dumnezeiescul prooroc Zaharia

ştia cine este această copilă. Preoţii legii vechi nu ştiau că această copilă va fi Maica Arhiereului Celui Mare, Care va străbate cerurile (Evrei 4, 14) – cum zice marele apostol Pavel – şi va împăca lumea cu Dumnezeu Tatăl şi Se va jertfi pe Sine, aducându-Se jertfă o dată pentru totdeauna pentru mântuirea neamului omenesc. Zaharia ştia, căci era prooroc, că această copilă este mai sfântă decât Sfânta Sfintelor, pentru că ea va purta în sine pe Acela Care stă în Sfânta Sfintelor cea nefăcută de mână, în ceruri, pe Arhiereul bunătăţilor celor viitoare, cum zice dumnezeiescul apostol Pavel. Şi de aceea a dus-o în Sfânta Sfintelor, şi după ce s-au închinat la jertfelnicul cel cu totul de aur şi la sicriul legii Domnului, a luat-o pe dânsa şi a dat-o în ceata fecioarelor. Şi i-a hărăzit locuinţă de locuit în ceata fecioarelor, în cameră cu ele, iar pentru închinare intra în Sfânta Sfintelor, unde nici el nu putea să intre decât o dată pe an.

Dar o să întrebaţi: Cum Biserica spune că Fecioara a petrecut în Sfânta Sfintelor 12 ani? De ce spune că a petrecut în Sfânta Sfintelor şi nu în ceata fecioarelor? Iată pentru care pricină: biserica lui Solomon – care fusese refăcută de Zorobabel – avea în jurul ei 90 de camere, cum arată vechiul istoric evreiesc Iosif Flaviu. Avea 30 de camere de piatră, spaţioase, luminate de soare, bine împodobite şi curate, care se aflau în jos, în jurul peretelui bisericii. Şi în acestea vieţuiau văduvele, care îşi petreceau văduvia în curăţenie şi erau pururea în biserica lui Dumnezeu, precum aţi auzit că era Ana, fiica lui Fanuil, din neamul lui Aşer, şi alte multe văduve, care petreceau şi se hrăneau numai din venitul bisericii, şi slujeau la curăţenia bisericii şi la toate trebuinţele ei. Deasupra acestora mai erau 30 de camere, la fel de mari, la primul etaj, şi acolo petreceau nazareii, călugării din legea veche, care trăiau necăsătoriţi, asemenea călugărilor de azi, şi nu aveau voie să pună briciul în barbă sau mustaţă, să-şi taie părul, să bea vreo dată băutură beţivă sau sichere, care era un fel de must ameţitor şi dulce. Iar deasupra

celor 30 de camere, unde stăteau nazareii, erau alte 30, la al doilea etaj, şi acolo petreceau fecioarele bisericii. Toţi binecredincioşii, care voiau să le păstreze pe fetele lor curate până la măritat, le aduceau la biserica lui Solomon şi le dădeau sub îngrijirea preoţilor şi arhiereilor, să petreacă în cântările bisericii, să fie numai la lucrul bisericii, cosând veşminte şi broderii şi spălând şi curăţind biserica, care era foarte mare. Şi aceste fecioare petreceau la catul sau la rândul al treilea, în celelalte 30 de camere. Deci, erau suprapuse treizeci de camere, şi alte treizeci, şi alte treizeci, de toate nouăzeci de camere. Şi acolo, într-una din camerele de la catul cel mai de sus, dumnezeiescul prooroc Zaharia a dus-o pe Prea Curata Fecioara Maria şi i-a dat loc de locuit. Şi erau aceste trei rânduri de camere făcute întocmai cu înălţimea bisericii lui Solomon, stăvilind ca nişte contraforturi de întărire pereţii bisericii. Deci acolo a dus-o pe Preacurata Fecioară Maria dumnezeiescul prooroc Zaharia şi a dat-o în seama fecioarelor celor mai în vârstă, unde ea, fiind foarte luminată de Duhul Sfânt, a învăţat de la acelea toate Scripturile. Şi nu numai Scripturile, ci a învăţat ţesături, lucru de mână, cum arată Sfântul Gherman. Astfel a ajuns foarte pricepută în a coase în gherghef – broderie artistică, aşa cum se cheamă astăzi – tot felul de flori, fire de aur, să coasă mitre şi veşminte arhiereşti. Şi se minunau fecioarele celelalte de isteţimea şi de curăţenia minţii ei, că a deprins îndată toată dumnezeiasca Scriptură şi tot lucrul mâinilor cel mai gingaş şi cel mai curat, pentru folosul bisericii. Şi era iubită de toţi pentru înţelepciunea ei şi pentru frumuseţea ei negrăită şi bunătatea inimii ei. Şi a crescut dumnezeiasca pruncă acolo. Dar, cum arată Sfântul Teofilact, Sfântul Gherman, Teodorit şi alţi Sfinţi Părinţi dumnezeieşti, ea, de cu seară şi până aproape de zori, petrecea în Sfânta Sfintelor, rugându-se, în cugetare adâncă de Dumnezeu, în răpirea şi în extazul minţii şi în lacrimi necontenite se ruga pentru mântuirea întregului neam omenesc. În zorii zilei, adormea puţin – pentru o oră sau mai

puțin – şi apoi iar se scula la rugăciune, din zorii zilei şi până în ceasul al treilea din zi (ora 9 de azi), şi era pururea în genunchi, petrecând în Sfânta Sfintelor. De la ora 9 dimineața până la ora 3 după amiază se ducea iarăşi la lăcaşul fecioarelor şi acolo se apuca de lucrul mâinilor, de cusut veşminte arhiereşti şi preoțeşti, şi alte lucruri sfinte, spre folosul bisericii. Dar nu întrerupea şi nu strica rugăciunea, căci spun dumnezeieştii Părinți că era pururea în gândire de Dumnezeu, pururea legea lui Dumnezeu era în mintea ei, şi ziua şi noaptea, căci cosând acolo, cu mâinile cosea la gherghef şi alte lucruri, iar cu mintea era pururea în gândirea de Dumnezeu şi în rugăciune. Şase ore lucra ea acolo şi iarăşi de la ora trei intra la rugăciune până la ora şase seara, care era atunci ceasul doisprezece din zi, că aşa se numărau atunci. Şi ora cinci după-amiază era ceasul al unsprezecelea, după lucrătorii viei (Matei 20, 6), precum ştiți, iar ora şase seara era ceasul al doisprezecelea. Deci, până la ora şase seara, ea stătea în rugăciune de la ora trei, iar seara la ora şase venea Arhanghelul Gavriil din cer şi-i aducea ei hrană, când se ducea la Sfânta Sfintelor, hrana îngerilor din ceruri. Îi aducea hrană dulce, îngerească, pentru că doisprezece ani ea n-a mâncat hrană pământească, ci numai hrană de la dumnezeiescul Arhanghel Gavriil. Era o împărtăşire dumnezeiască şi îngerească ce o hrănea pe ea. Şi pe acest dumnezeiesc arhanghel de multe ori l-au zărit preoții cei vrednici. Iar Zaharia proorocul totdeauna îl vedea şi se minuna foarte tare cum vine un înger din cer să hrănească pe această copilă, să-i aducă o dată pe zi împărtăşire îngerească. Şi gândea întru sine: „Oare ce are să fie cu dânsa?!". Ştia că va fi aleasă de Dumnezeu, ştia că va fi o taină mare, dar se gândea: „Ce vrednicie are copila aceasta?!". Îşi aducea aminte din Sfânta Scriptură că Dumnezeu a hrănit un popor întreg în pustie cu mană, dar n-a venit Dumnezeu să-i dea în gură, ci a plouat mană şi le-a spus să culeagă, să mănânce. Îşi aducea Zaharia aminte că Dumnezeu a hrănit pe Ilie Proorocul în pustie, dar a trimis corbii

să-i aducă de două ori pe zi pâine şi hrană. Îşi aducea aminte Zaharia că Dumnezeu a hrănit pe Daniil în groapa cu lei, dar n-a venit nici un înger, şi a răpit îngerul pe proorocul Avacum din Ierusalim, cu scafa cu pâine şi cu zeamă, cum spune Scriptura, şi l-a dus în groapa cu lei în Babilon, distanță de trei mii de kilometri, când era Daniil flămând, după trei săptămâni în groapa cu lei, şi încuiase gurile leilor cu posturile, cu fecioria şi cu rugăciunea lui. Deci a luat Dumnezeu pe prooroc, cu scafa cu pâine şi cu zeamă, şi l-a dus să hrănească pe Daniil, când acesta striga: „Adu-Ți aminte de mine, Dumnezeule, că am flămânzit!”. Dar de această fecioară nu se dumirea, că nu venea să-i aducă pâine pământească, nu-i aducea zeamă şi carne, n-o hrănea cu zeamă, nu-i aducea pâine şi carne ca lui Ilie; îi aducea hrană îngerească şi-i da dintr-un potir de aur cu o linguriță de două-trei ori în gură, şi ea nu mai flămânzeşte până mâine seară. Şi petrece pururea în gândire cu Dumnezeu: „Mare pruncă este aceasta – cugeta Zaharia arhiereul şi proorocul – că o hrăneşte îngerul încă de acuma, de pe pământ!”. Şi aşa a hrănit-o dumnezeiescul Arhanghel în Sfânta Sfintelor pe Prea Curata Fecioara Maria 12 ani. În vremea aceasta ea s-a desăvârşit în virtute şi era plină de Duhul Sfânt, încât nu mai petrecea şase ore în cameră cu fecioarele la lucru. Nu, ci petrecea până la ceasul al şaselea, adică la ora 12, la amiază, de dimineață şi toată noaptea în rugăciune, şi numai de la ora 12 ziua până la ora 3 după-amiaza mai lucra la lucrul mâinilor, trei ore, iar atunci era tot în gândire de Dumnezeu. Cu mâinile ei cele preacurate şi preasfinte lucra lucruri arhiereşti şi preoțeşti, iar cu mintea lucra rugăciunea neconcenită şi neadormită, fiind în gândirea de Dumnezeu şi în rugăciunea cea gânditoare a inimii. Aşa a fost petrecerea Prea Sfintei Fecioare Maria în Sfânta Sfintelor. Era ea ca un heruvim, numai înțelepciune (că *heruvim* aşa se tâlcuieşte: revărsare de înțelepciune şi vărsare de multă înțelegere); era ca un serafim (că *serafim* înseamnă înfierbântat şi arzător, deoarece arde şi aprinde

inima oamenilor spre dragostea lui Dumnezeu); ea ardea cu dragoste necontenită de Ziditorul ei, de Cel ce a zămislit-o în pântecele maicii ei şi a dat putere de naştere maicii ei celei sterpe şi a adus-o la viaţă şi la fiinţă. Ardea cu dragoste de Mântuitorul în chip neţărmurit; inima ei era sus în cer, iar trupul ei preacurat era în Sfânta Sfintelor. Era un înger cuvântător, un înger dumnezeiesc în Sfânta Sfintelor, căruia îi slujea – cine? Cel mai mare peste Arhangheli, Arhanghelul Gavriil. Iată un înger pământesc căruia îi slujea un înger din cer! Nu era un înger de rând, din ceata cea mai de jos, ci dumnezeiescul Arhanghel Gavriil slujea acestui Înger şi Serafim pământesc, care petrecea pururea în rugăciunea inimii şi în adâncimea ei, Îl odihnea pururea pe Dumnezeu, prin gândire, şi lacrimi, şi foc, şi extaz, şi uimirea rugăciunii celei gânditoare. Arhanghelul îi slujea, Arhanghelul o hrănea, Arhanghelul o păzea, pentru că era biserica Dumnezeului Celui Viu şi se pregătea să fie sălaş al Celui pe Care nu-L încăpea cerul şi pământul. Amin.

Iubiţi credincioşi, v-aţi pus întrebarea pentru ce s-a citit astăzi evanghelia cu Marta şi Maria şi pentru ce la toate praznicele Maicii Domnului se citeşte aceasta şi nu alta? La naşterea ei, la adormirea ei şi la cele mai multe praznice, aceeaşi evanghelie se citeşte, cu Marta şi Maria. V-aţi întrebat de ce? (Şi voi, părinţilor, v-aţi întrebat?) Iată de ce: dumnezeieştii Părinţi, care au alcătuit sinaxarul, fiind plini de Duhul lui Dumnezeu, au rânduit toate evangheliile de peste an, şi toţi apostolii, şi toate cântările după lucrarea şi însemnătatea fiecărui praznic, aşa fel ca să ne dezvăluie şi prin evanghelie, şi prin apostol, şi prin paremii, şi prin cântările bisericeşti taina acelui praznic, lucrarea acelui sfânt, viaţa acelui mucenic sau acelui cuvios. Aşa s-a pus şi evanghelia de astăzi. Căci în această evanghelie se arată că Maica Domnului, Maria cea Prea Sfântă şi Prea Curată, şi-a ales partea cea bună (*Luca* 10, 42). Care e partea cea bună în viaţa creştinului? Ştiţi care-i? Necontenita rugăciune. Toată fapta cea

bună trebuie să o însoțim cu rugăciune, cum arată marele, dumnezeiescul apostol Pavel în epistola sa cea către tesaloniceni, unde zice: „Neîncetat vă rugați!” (*I Tesaloniceni* 5, 17). Dar chiar Mântuitorul în Evanghelii zice: „Luați aminte, privegheați şi vă rugați” (*Matei* 13, 33). Și dumnezeiescul apostol Petru: „Privegheați, că potrivnicul vostru, diavolul, ca un leu umblă, căutând pe cine să înghită!” (*I Petru* 5, 8). Și dumnezeiescul prooroc David, de asemenea, ne spune: „Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea, pururea lauda Lui în gura mea” (*Psalmii* 33, 1). Ai auzit pentru ce s-a citit evanghelia aceasta? Ca să ne învețe că Maica Domnului şi-a ales partea cea bună, *partea Mariei*. Căci Mântuitorul, când Marta alerga să-i facă mâncare şi să-i gătească masa, oarecum a mustrat-o cu pilda Mariei: „Marto, Marto, te grijeşti şi spre multe te sileşti, dar un lucru trebuie!”. Care? Care-l are Maria, că stătea la picioarele Domnului. „Căci Maria – zice – partea cea bună şi-a ales, care nu se va lua de la dânsa” (*Luca* 10, 38-42).

Părinților, fraților şi iubiți credincioşi, dacă am avea partea Mariei în viața noastră, dacă am sta la picioarele Domnului ca Maica Domnului în Sfânta Sfintelor, dacă am petrece în rugăciune şi gândire de Dumnezeu ca dânsa, nu ne-ar hrăni pe noi oamenii, ci îngerii şi serafimii din cer. Dar noi punem nădejdea numai în palmele noastre, punem nădejdea numai în pieptul nostru, în priceperea noastră. Şi auzi ce spune proorocul Ieremia: „Blestemat este omul care se reazemă pe brațele sale şi şi-a pus nădejdea în trupul său”! Auzi ce spune: „Cela ce se reazemă pe mâinile şi pe picioarele sale, animal este, că patru picioare are, nu două”! Auzi, blestemat este omul care se reazemă pe brațele sale şi a întărit brațele trupului său! Mai zice: „Nebun este acela care sărută mâinile sale şi zice că acestea m-au hrănit pe mine”. Te-au hrănit mâinile tale? Dar dacă Dumnezeu îți dădea junghi, îți dădea o boală, dacă ai fi căzut şi-ți rupeai o mână sau un picior, dacă nu-ți dădea ție Dumnezeu sănătate şi viață, ai fi putut face ceva cu

mâinile şi picioarele tale, sau cu priceperea ta? Aşa-i că nu? De aceea, Scriptura numeşte nebun pe acela care-şi sărută mâinile sale că acestea l-au hrănit. Nu-i adevărat, Dumnezeu ne hrăneşte: „Aruncă spre Domnul grija ta şi el te va hrăni!” (*Psalmii* 54, 25). Să nădăjduim întâi în Dumnezeu şi aşa, cu cinste şi cu dreptate, să muncim, să lucrăm, că zice iarăşi Scriptura: „Cela ce nu lucrează, să nu mănânce” (*II Tesaloniceni* 3, 8). Deci lucrul nostru să fie însoțit de rugăciune. Lucrul nostru să fie împletit cu gândirea la Dumnezeu, cu Sfânta Scriptură, cum era al Maicii Domnului în Sfânta Sfintelor. Lucrul nostru să fie aşa de uşor, încât să nu ne strice mintea de la rugăciune, de la gândirea la Dumnezeu. Aşa arată dumnezeieştii Părinți. De ce părăsim noi gândirea la Dumnezeu, citirea Scripturilor, mergerea la biserică, meditația şi cugetarea la gheena şi la moarte, care vine pe neaşteptate? „Pentru că ne aruncăm în marea cea tulbure a veacului acestuia, ne aruncăm în nemărginire, ca să moştenim veacurile, şi vine moartea şi ne strânge de gât”, după cum zice dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul.

Are obiceiul satana, creştine, lățime şi lungime să-ți dea, ca să scoată mintea din gândirea lui Dumnezeu şi să te ducă la pierzare.

Fraților, să muncim cu dragoste, să lucrăm, dar să avem pe Dumnezeu în minte. Nimeni nu poate să stea degeaba, că Dumnezeu, când a pus pe om în rai, l-a spus să-l lucreze şi să-l păzească (*Facerea* 2, 15). Dar ştiți ce lucrare era aceea? Întreabă pe Nil Ascetul. Lucrarea rugăciunii; iar păzirea era păzirea minții, raiul cel cuvântător din sufletul lui. Să lucrăm, să mergem la muncă, să asudăm, că aşa suntem noi de la început, căci zice: „Cu sudoarea frunții îți vei câştiga pâinea ta” (Facerea 3, 19).

Dar în sudorile noastre şi în ostenelile de pe ogoare şi din fabrici, din birouri, din întreprinderi şi ori de unde ar fi, să avem pe Dumnezeu în minte. Să avem pe Hristos şi, cu Dânsul, toate le putem. Auzi ce zice apostolul Pavel: „Toate le pot în Hristos, Cel

ce mă întăreşte, iar fără de El, nimic". Auzi ce zice Hristos: „Rămâneţi întru Mine şi Eu întru voi... căci fără de Mine nu puteţi face nimic" (*Ioan* 15, 4-5). Te duci la prăşit, omule? Ai luat sapa pe umăr, ia şi pe Hristos în minte: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul (sau păcătoasa)"! Lucrezi în atelier, ai pus mâna pe ciocan, pe bonfaier, pe fierăstrău, baţi pe nicovală, sau dacă eşti zidar sau tâmplar, sau orice meşteşug ai, de câte ori dai cu ciocanul zi: „Doamne Iisuse!". Te-ai dus la seceră, la pădure să tai lemne cu boii, lucrezi la fabrică sau oriunde eşti, lucrează cu toată inima, cu toată dragostea, dar nu uita că ai pe Dumnezeu, Care Singur poate să-ţi ajute şi să te păzească. Câte primejdii nu sunt: auzi că pe unul l-a omorât un butuc, pe altul l-a sfărâmat maşina, pe altul l-a prins motorul, peste unul a căzut un copac şi a murit. La urechile noastre vin asemenea veşti zilnic. Dar de ce? Pentru că n-a plecat la lucru cu rugăciunea minţii. Dacă pleca cu rugăciunea minţii, avea pe îngerul care-l păzea. Căci îngerul pururea ne păzeşte. Auzi ce zice proorocul: „Străjui-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de El, şi-i va izbăvi pe ei" (*Psalmii* 33, 7). Deci, când plecăm la treabă, să avem pe Hristos în minte; şi când venim de la treabă, iar; şi când ne odihnim, iar; şi când ne sculăm din somn, prima simţire, primul cuvânt acesta să fie: „Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!", „Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului…" – şi celelalte. Auzi ce spune Gheorghe Arselaitul, că este un drac înainte mergător, care are o ceată nenumărată pe faţa pământului şi care îl învaţă pe om de dimineaţă. Merg aceşti draci de dimineaţă prin casele creştinilor şi prin casele călugărilor şi-i învaţă, când s-au sculat din somn, mai întâi să pună mâna pe treabă. Lasă rugăciunea mai la amiază! Mănâncă bine, bea bine şi hai la treabă!

Nu-i adevărat! Întâi să cerem ajutorul lui Dumnezeu şi apoi, cu Dumnezeu în minte, să mergem la munca cinstită şi curată! Să nu furaţi de la nimeni; să nu furaţi nici de la stat, nici

de la alții, că nu vă îmbogățiți cu furatul, ci mai tare sărăciți! Era un cuvânt al cuiva: „Munceşti cu dreptate, şi-ți ia dracul jumătate”. Dar când mai şi furi? Nu, nu fura, că nu te îmbogățeşti; mare foc bagi în casă la tine dacă ai luat un bun al bisericii, sau dacă ai luat un ban al cuiva, sau ostenelile cuiva. Şi dacă vei aduce milostenie din aceste daruri, câine împuțit aduci lui Dumnezeu. Deci, să lucrezi cu cinste, cu dreptate, cu sfințenie, să munceşti cu toată dragostea acolo unde te-a pus statul, sau unde te-a pus dregătoria sau instituția care te adăposteşte. Să munceşti, dar să ai şi pe Dumnezeu în minte. Fă semnul Sfintei Cruci când pleci la lucru, când vii – la fel; când stai la masă, fă rugăciune, când te scoli, iarăşi rugăciune; şi dacă nevinovata rugăciune va povățui viața voastră şi a noastră, vom avea puțină asemănare şi noi cu petrecerea Maicii Domnului în Sfânta Sfintelor, vom petrece în gândire de Dumnezeu şi ni se va spune şi nouă, în ziua judecății, că partea cea bună ne-am ales. Iar dacă lăsăm rugăciunea, citirea dumnezeieştii Scripturi, mergerea la biserică, facerea de bine şi toate acestea, şi ne punem nădejdea numai în munca noastră, atunci suntem cei mai nenorociți oameni de pe fața pământului. Să muncim cu dragoste, cu hărnicie, dar să nu uităm că avem un Dumnezeu, Căruia trebuie să ne rugăm neîncetat: şi când muncim, şi când suntem acasă, şi când ne odihnim. Pururea să fie Legea Lui în mintea noastră, ziua şi noaptea; pururea să avem gândirea şi rugăciunea spre Dumnezeu, şi atunci şi darul lui Dumnezeu va întări brațele noastre şi mintea noastră şi corpurile noastre, şi vom fi sănătoşi şi vom putea izbuti, cu darul lui Dumnezeu, şi la muncă, şi la osteneală, şi la toate cele. Dar cu Dumnezeu şi prin Dumnezeu! Amin!

PREDICĂ LA NAŞTEREA DOMNULUI DUMNEZEU ŞI MÂNTUITORULUI NOSTRU IISUS HRISTOS ŞI PENTRU TAINA ICONOMIEI CELEI ÎN TRUP

Părinţilor şi fraţilor,

Încă de la începutul lumii acesteia simţite şi văzute, Prea Bunul şi Prea Înduratul Dumnezeu pe strămoşii noştri, Adam şi Eva, care căzuseră în păcat, i-a mângâiat cu nădejdea izbăvirii şi a mântuirii. A căzut mai întâi femeia în păcat, şi s-a făcut pricină de moarte şi lui Adam, şi la tot neamul omenesc.

Adam, aducându-şi aminte de cuvântul lui Dumnezeu, pe care l-a zis către el, că „... în ziua în care vei mânca din el (din pom), cu moarte vei muri” (*Facerea* 2, 17), era foarte scârbit şi deznădăjduit, căci credea că îndată va muri şi el, şi femeia lui. Dar auzind de la Dumnezeu cuvântul pe care l-a zis către şarpe, că sămânţa femeii sale va zdrobi capul şarpelui (*Facerea* 3, 15), a înţeles că el nu va muri îndată, ci are a trăi şi a naşte fii. Şi înţelegând că prin sămânţa femeii sale are a se izbăvi de tirania diavolului, foarte s-a bucurat şi, din covârşitoarea bucurie ce a luat din această tainică înţelegere, a numit pe soţia sa *Eva*, adică viaţă (*Facerea* 3, 20). Şi acest lucru l-a făcut strămoşul nostru Adam pentru două pricini: întâi, că Eva avea să fie maica tuturor celor vii (Facerea 3, 20), iar al doilea, că dintru dânsa, prin Născătoarea de Dumnezeu, era să se nască Viaţa, Hristos, Care avea să facă vii pe toţi cei omorâţi cu păcatele (Cuviosul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri*, cap. IX, Mănăstirea Neamţ, 1826 p. 386). Dar

iată, părinţilor şi fraţilor, că cele ce atunci în chip umbros se închipuiau, astăzi cu totul se luminează şi la săvârşire ajung.

Astăzi bucuria cea veche a lui Adam se înnoieşte şi bucuria lui bucurie de obşte se face la tot neamul omenesc. Fiindcă astăzi sămânţa femeii a venit în lume, prin care capul şarpelui celui înţelegător s-a sfărâmat (Sfântul Ambrozie şi Fericitul Augustin, precum şi alţi dumnezeieşti Părinţi înţeleg că Hristos sămânţa femeii se numeşte, ca unul ce nu s-a născut din sămânţă bărbătească; vezi şi la Cuviosul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţuri*, pp.385-386). Astăzi, prin Eva cea tainică, Hristos viaţa (*Ioan* 6, 35, 47) în lume a intrat. Astăzi Adam Cel Nou vine să mântuiască pe cel vechi şi Fiul lui Dumnezeu se face Fiu al Omului (*Ioan* 13, 31), ca pe noi, oamenii, fii ai lui Dumnezeu să ne facă (*Ioan* 1, 12). Astăzi, Cel ce este Se zămisleşte, Cel nezidit Se zideşte şi Cel neîncăput Se face încăput. Astăzi, Dumnezeu vine la noi cu fire străină de a Sa, anume cu cea omenească (Sfântul Grigore Bogoslovul, *Cuvânt la Sfintele lumini – Hexaimeron*, p. 155, Bucureşti, 1826). Deci, dacă auzim în dumnezeiasca Scriptură că Dumnezeu Se răzgândeşte, şi dacă răzgândirea lui Dumnezeu – după tâlcuirea dumnezeiescului Părinte Maxim Mărturisitorul – este schimbarea modului providenţei Sale (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, vol. III), apoi iată că astăzi vedem cu toţii schimbat oarecum planul proniei celei preabune a lui Dumnezeu privitor la mântuirea neamului omenesc. Dar va zice cineva: cum şi în ce fel s-a schimbat astăzi chipul proniei celei preabune a lui Dumnezeu privitor la mântuirea noastră? Spre a înţelege acest lucru, voi da o pildă. Să ne aducem aminte cum şi în ce fel a binevoit Dumnezeu a se apropia de poporul lui Israil, ca să-i dea legea cea veche. Dumnezeiasca Scriptură ne arată desluşit că acolo cu mare slavă şi nesuferită spaimă a venit Dumnezeu la poporul Său. Cu tunete, cu fulgere, cu sunet de trâmbiţe, cu nor des (*Ieşirea* 19, 16) şi cu ucidere de pietre, cu săgeţi şi cu moarte a ameninţat

pe cei ce se vor apropia de Muntele Sinai, întru care pogorâse (*Ieşirea* 19, 12-13).

Iar acum, când vine să plinească legea (*Psalmii* 18, 8) şi altă lege nouă să dea neamului omenesc – iată, cele vechi au trecut! –, Se apropie de noi pe o cale cu totul nouă faţă de cea din Muntele Sinai. Atunci Şi-a ales un munte pentru apropierea de poporul Său, iar acum o Fecioară Prea Sfântă şi Prea Curată. Acolo, pe vârful muntelui S-a pogorât (*Ieşirea* 19, 20); aici, în mitrasul cel prea curat al fecioarei Se sălăşluieşte, în peştera cea curată Se naşte şi în ieslea dobitoacelor Se pune (*Luca* 2, 7), ca pe noi, oamenii, cu harul Său să ne hrănească şi de dobitoceasca viaţă să ne izbăvească. Acolo Se coboară cu mare slavă şi spaimă, aicea vine cu lumină şi neasemănată blândeţe şi prin cea obişnuită a noastră Se apropie de neamul omenesc, născându-Se ca noi şi pentru noi (vezi Sfântul Ioan Damaschin, *Teologhion. Însemnări la cartea I*, cap. VIII, p. 459, Iaşi, 1806). Acolo, de glasul tunetelor şi al trâmbiţelor care răsunau cu tărie şi de fumegarea muntelui, poporul lui Israil s-a cutremurat şi spăimântat foarte (*Ieşirea* 19, 16). Iar aici, în linişte nopţii Se naşte şi o stea, pe cer trecând, vesteşte magilor că Împăratul Slavei S-a pogorât la noi.

Acolo tunete, şi fulgere, şi norii cei întunecaţi, precum şi trâmbiţele, care răsunau cu glas tare, vestesc apropierea lui Dumnezeu de poporul Său. Dumnezeu zice lui Moise să oprească poporul, să nu se apropie spre a vedea slava Lui, ca să nu moară mulţime din ei (*Ieşirea* 19, 21). Iar aici, un înger, cu multă blândeţe se apropie de păstorii cei ce făceau străji de noapte împrejurul turmelor de oi şi le zice: „Nu vă temeţi, căci iată vestesc vouă bucurie mare, care va fi la tot poporul! Că astăzi în cetatea lui David vi s-a născut Mântuitor, Care este Hristos Domnul” (*Luca* 2, 9-10). Şi o dată cu vestirea îngerului celui blând, oastea lui din cer cu mare bucurie slăvea pe Dumnezeu, zicând: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire” (*Luca* 2, 14). Acolo nimeni afară de Moise nu se putea apropia de

Dumnezeu, ca să nu moară (*Ieşirea* 19, 21). Iar aici, o Fecioară nevinovată ținea pe brațele sale pe Atotțiitorul Dumnezeu şi preafericitul Iosif în peştera cea săracă găseşte loc Celui pretutindeni neîncăput, care are Cerul scaun şi pământul reazem picioarelor Sale (*Faptele Apostolilor* 7, 49). Dobitoacele cele necuvântătoare stau aproape de Făcătorul a toate şi nici nu se ard, nici nu se mistuie de Dumnezeul nostru, Care este foc mistuitor (*Ieşirea* 3, 2; *Psalmii* 96, 3).

Magii şi păstorii vin cu evlavie să se închine lui Dumnezeu Celui întrupat şi nu se ucid cu pietre, nici nu se ard cu fulgere. Cel ce a dat legea lui Moise în Muntele Sinai, acum nu se mai ascunde în negură şi nori întunecați, ci Se arată prunc preablând şi preanevinovat. Cel nevăzut atunci, acum Se vede, Cel ascuns atunci, acum Se arată. Cel neapropiat Se apropie şi aproapele nostru cu prisosință se face. Acolo, la Muntele Sinai, poporul lui Israil, văzând muntele spumegând şi cutremurându-se şi fumul din el suindu-se ca dintr-un cuptor (*Ieşirea* 19, 18), departe de munte stând, cu mirare şi spaimă privea şi de glasul trâmbițelor, care din ce în ce mai tare sunau, precum şi de lumina focului şi de fulgerele care spintecau văzduhul, foarte înfricoşându-se, s-a dat înapoi de lângă munte, tremurând cu mare spaimă. Şi nesuferind slava cu care Se pogorâse Dumnezeu în Muntele Sinai, rugă pe Moise să vorbească el cu dânşii şi nu Dumnezeu, ca să nu moară (*Ieşirea* 20, 19). Iar acum, Cel de neîndurat şi de necuprins nu mai vine înconjurat de foc, de negură şi de lumină mare, ci în scutece copilăreşti preasărace, şi toți, oricâți ar voi, pot să-L privească şi să-i vorbească Lui fără de frică. Atunci din cer Dumnezeu vorbeşte casei lui Iacov şi fiilor lui Israil (*Ieşirea* 20, 22), iar acum, pe pământ pogorându-Se Dumnezeu, semnele pogorârii Sale le vesteşte nouă prin cele de sus, prin îngerii păstorilor şi prin steaua magilor, ca să înțelegem că, chiar şi jos pogorându-Se, cele de sus Îi slujesc ca lui Dumnezeu, Carele pretutindeni este şi toate le stăpâneşte. Acestea cugetându-le noi, să ne pornim din inimă a

lăuda şi a slăvi bunătatea, milostivirea şi blândețea cea nemăsurată cu care Prea Bunul şi Prea Milostivul nostru Mântuitor S-a pogorât la noi şi a venit să Se facă asemenea cu robii Săi, ca pe toți din robia cea amară să ne izbăvească.

Slavă milei şi milostivirii Lui, slavă bunătății Lui celei fără de margini şi îndurării Lui! Cu adevărat se cuvine a zice: „Mare este Domnul nostru şi mare este tăria Lui, şi priceperii Lui nu este număr” (*Psalmii* 146, 5). Şi iarăşi vom zice: „Dumnezeul nostru, în cer şi pe pământ, toate câte a vrut a făcut” (*Psalmii* 113, 11). Dar oare, fraţii mei, care a fost pricina acestei pogorâri negrăite a lui Dumnezeu la neamul omenesc? Cine a silit pe Cel nesilit să Se pogoare şi să vie la noi şi să Se facă asemenea nouă şi de noi atît de aproape? De vom întreba Sfânta şi Dumnezeiasca Scriptură, ea ne va răspunde nouă că dragostea Lui cea nemărginită a fost pricina pogorârii Sale la neamul omenesc. Acest adevăr ni-l arată dumnezeiescul Teolog şi Evanghelist Ioan, zicând: „Că aşa a iubit Dumnezeu lumea, încât şi pe Unul-Născut Fiul Său L-a dat, ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veşnică” (*Ioan* 3, 16).

Dar şi marele apostol Pavel adevereşte acest lucru când zice: „Dumnezeu Şi-a întărit dragostea Sa către noi prin aceea că Hristos a murit pentru noi când încă eram păcătoşi” (*Romani* 5, 8). De această nemăsurată dragoste a lui Dumnezeu față de neamul omenesc vorbind cândva şi Sfântul Fotie, a arătat că: „Cu prisosință suntem datori noi, oamenii, de a iubi pe Dumnezeu, Care ne-a iubit pe noi. Şi ar fi de trebuință a pătimi ceva şi a nu ne depărta de El. Pentru ce? Pentru aceea că mai întâi El ne-a iubit pe noi. Şi anume pe cine? Pe noi, cei care eram vrăjmaşii Lui şi ne războiam cu El.” Apoi, minunându-se de această dragoste negrăită a lui Dumnezeu către noi, zice: „Văzut-ai covârşire, văzut-ai câtă este datoria? Dar adaugă şi pe cea mai mare: nu numai că n-a fost iubit, ci a fost şi necinstit de noi, şi pălmuit, şi răstignit, şi între cei morți S-a socotit. Şi prin toate acestea a arătat dragostea Sa cea către noi”. Şi apoi zice: „O, dragoste care ai înspăimântat pe îngeri,

şi pe oameni la cer i-ai înălţat, şi tirania dracilor ai surpat! Cine nu va iubi pe Acest Iubitor; iar mai vârtos cine, lucrând, ceva vrednic de darul cel atât de mare va săvârşi, sau măcar cât de puţină datorie va plăti? Că măcar de nenumărate ori de ar muri, nimica mare nu a făcut. Că pentru Făcătorul de bine, pentru Iubitorul o face, dar nu pentru vrăjmaşi şi războinici, precum Acela a pătimit" (vezi Icumenie, în tâlcuirea *Epistolei către Romani*). La fel şi Fericitul Augustin, arătând că dragostea a fost pricină de pogorâre a lui Dumnezeu la neamul omenesc, zice: „Dumnezeu din dragoste vine la noi şi Se face om. Dumnezeu Cel nevăzut, din dragoste S-a făcut asemenea robilor Săi şi din dragoste S-a rănit pentru fărădelegile noastre. Dumnezeu din dragoste a trimis pe Fiul Său ca să răscumpere pe robi, a trimis şi pe Duhul Sfânt, ca să facă fii după dar, pe robi; pe Fiul Său L-a dat ca preţ al răscumpărării noastre, iar pe Sfântul Duh pentru întâietatea dragostei faţă de noi... Şi pe Sineşi se face om spre moştenirea înfierii noastre. Dumnezeu pentru om S-a făcut om, ca să fie El şi Ziditor, şi Izbăvitor. Şi ca să se nască oamenii de la Dumnezeu, născutu-s-a întâi Dumnezeu din oameni (vezi *Eihir*, cap. 21).

Deci, fraţii mei, să înţelegem şi cu statornicie să credem că nimeni n-a putut să-L silească pe Dumnezeu şi să-L îndemne a Se pogorî până la smerenia noastră, fără numai dragostea Lui şi bunătatea Lui cea fără de margini. Din această negrăită naştere prunc se naşte în iesle, se înfaşă în scutece, se culcă, apoi creşte sub ascultarea omului, primeşte botez de la om, ia asupra Sa toate patimile cele fireşti şi neprihănite ale noastre (Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica*, pp.147 şi 217): flămânzeşte, se osteneşte, suferă durere, întristare şi cele asemenea. Apoi Se numeşte pe Sine Fiu al Omului, slujeşte ucenicilor Săi, spălându-le picioarele, slujeşte tuturor prin facerea de bine, suferă batjocură de la oameni. Iar în vremea sfintelor şi preacuratelor Sale patimi, atâta împreună pogorâre a primit şi atâta S-a deşertat de slava Sa pentru dragostea cea către oameni, încât, după cum zice marele Grigorie Teologul:

„S-a părut că aproape S-a făcut afară de Sineşi şi afară de vrednicia dumnezeirii Sale” (*Cuvânt la Naşterea Domnului*).

Dar oare, fraţii mei, această pogorâre neasemănată a lui Dumnezeu Cuvântul I-a pricinuit Lui vreo micşorare sau scădere de slavă? Nicidecum. Ci mai vârtos adăugire de slavă şi înălţare mai mare. Acest adevăr îl arată nouă dumnezeiescul apostol Pavel, zicând: „Cu chipul aflându-Se ca om, S-a smerit pe Sine, făcându-Se ascultător până la moarte – şi moarte de cruce”. Dar care a fost slava care a urmat acestei pogorâri a lui Hristos? Acelaşi mare apostol ne spune în continuare: „Pentru care, Dumnezeu L-a preaînălţat şi I-a dat Lui nume, care este peste tot numele: ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. Şi toată limba să mărturisească că Iisus Hristos este Domn, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl” (*Filipeni* 2, 8-11). Deci întru totul adevărat este că ascultării şi smereniei celei preamari a Domnului înălţare şi slavă încă mai mare i-a urmat. Că lui Dumnezeu şi pogorârea din înălţime preavestită slavă I se face, după cum şi dumnezeiescul Grigore al Tesalonicului, în cuvântul cel de la Naşterea lui Hristos, adevereşte, zicând: „De vreme ce Dumnezeu este din fire mai presus şi mai înalt decât toate şi nu are a se sui la înălţime mai sus şi la slavă mai mare, de nicăieri de aiurea nu putea a Se slăvi şi a Se înălţa, fără numai din cele de jos, adică din împreuna Sa pogorâre şi din împreună smerirea cu zidirile Sale. Că slava Celui Înalt este pogorârea la cele smerite, ca să le arate lor, care din darul înălţimii şi al slavei s-au stricat, cale preabună de înălţare şi de slavă adevărată prin smerenie”.

Dar şi aceasta e bine a o cunoaşte, părinţilor şi fraţilor, că pogorârea şi iconomia întrupării lui Dumnezeu Cuvântul nu s-a făcut numai o pricină de preamare şi negrăită slavă, ci prin această iconomie în trup a Domnului, mai mult ca prin toate lucrurile lui Dumnezeu, s-a cunoscut covârşitoarea şi nemăsurata putere a lui Dumnezeu, bunătatea Sa, înţelepciunea Sa şi dreptatea Sa. Căci

după mărturia dumnezeieştilor Părinți, aceste patru însuşiri au lucrat la taina aceasta a iconomiei în trup. Bunătatea Sa cea desăvârşită s-a arătat, întrucât nu a trecut cu vederea zidirea Sa, cea zdrobită de diavolul, ci milostivindu-se, de a doua oară o a zidit. Apoi, înțelepciunea cea desăvârşită, întrucât a aflat chipul zidirii de a doua oară şi al vindecării. Iar dreptatea, pentru că nu cu tirania a făcut mântuirea omului, celui ce de voie se stăpânea de păcat şi de diavolul. Şi puterea, că nu a slăbit deloc prin acest fel de a doua oară zidire şi mântuire a oamenilor (vezi *Paza celor cinci simțiri,* ed. I, Mănăstirea Neamț, 1826, p. 384).

Deci, cu mare cuviință se cade nouă a ne minuna şi a ne bucura de bunătatea lui Dumnezeu, de înțelepciunea Sa, de dreptatea şi de puterea Sa, prin care a binevoit a lucra pentru mântuirea noastră (vezi pe larg *op. cit.*, pp. 378-379). Cu adevărat minunate şi adevărate foarte sunt toate cele ale lui Dumnezeu în taina aceasta a înomenirii Fiului Său, când vedem că fecioara a născut pe Emanoil (*Isaia* 7, 14). Aceasta ne arată că naşterea este mai presus de naşteri, căci Fecioara, care a zămislit prin auz (Sfântul Ioan Damaschin, *op. cit.*, p. 147), astăzi naşte după legile firii – şi în acelaşi timp mai presus de firea naşterii – pe Mântuitorul lumii, Hristos (*ibidem*). Naşte fără de dureri şi fără stricăciune, fiindcă nici dulceața şi nici stricăciunea de la bărbat nu a cunoscut (*ibid.*, p. 273). Astăzi vedem minuni noi urmând celor vechi. Firea dă împrumut firii. A născut Adam la început femeie fără de femeie (*Facerea* 2, 21-22) şi a rămas întru feciorie. Iar acum, Prea Sfânta Fecioară naşte bărbat fără bărbat, rămânând pururea Fecioară (*ibid.*, p. 275). Mai presus de înțelegere şi de cuvânt, Dumnezeu Însuşi a lucrat în taina întrupării Sale. Că la El nici un lucru nu este cu neputință (*Luca* 1, 37). Deci, pe cele mai presus de minte şi preaslăvite se cade nouă cu tăcere să le cinstim şi cu spaimă şi cu minunare a minții să le prăznuim (Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, pp. 394 şi 404). Învățații şi filosofii şi cei bogați să filosofeze precum magii şi spre minunile cele din

Vitleem astăzi cu gândul să călătorească, iar păstorii cu bucurie să cânte. Săracii şi străinii să se veselească, pentru că Hristos ca un străin şi în străin chip în ieslea cea săracă se naşte.

Duhovnicesc este praznicul acesta, şi duhovniceşte se preacinsteşte, şi cu cinste sfântă şi duhovnicească se cade nouă să prăznuim. Dumnezeu ne învață cum se cade a petrece sărbătorile Sale, zicând: „Tot lucrul trupesc nu vei face într-însele” (*Deuteronomul* cap. 5; *Leviticul* 23, 3). Voiți să ştiți şi să înțelegeți care sunt lucrurile trupului şi faptele lui? Întrebați pe marele apostol Pavel şi el vă va spune: „Iar faptele trupului sunt cunoscute ca unele ce sunt: preacurvia, curvia, necurăția, aprinderea, închinarea la idoli, fermecătoria, vrajbele, certurile, zavistiile, mâniile, gâlcevile, dezbinările, eresurile, pizmuirile, uciderile, bețiile, chefurile şi altele asemenea” (*Galateni* 5, 19-21). Vrei să ştii şi care sunt asemenea cu cele de mai sus? Ascultă: dănțuirile cele nebuneşti, ghicirile, plimbările cele nepermise, pierderea vremii prin cârciumi şi restaurante, pe la clăci, pe la nunți, ascultarea şi vederea tuturor acelora care vestesc ție cele ce dărâmă morala şi sfințenia vieții tale. Aşadar, acestea şi cele asemenea sunt răutățile pe care le vesteşte Dumnezeu şi le pedepseşte cu munca veşnică, de le vom lucra în sărbătorile Lui. Căci de vom sărbători făcând aceste fărădelegi, Îl vom auzi pe Dumnezeu zicând: „Sărbătorile voastre le urăşte sufletul Meu”. Şi, în alt loc, zice: Urât-am, lepădat-am sărbătorile voastre şi nu voi mirosi jertfele voastre” (*Isaia* 1,14, dar şi 58, 3-7). Vezi că nu le zice acestora sărbători ale Sale, ci “ale voastre”. Adică ale voastre sunt, că voi păgâneşte, nu creştineşte le păziți. Nu sunt sărbătorile Mele, nici praznicele Mele ca sărbătorile voastre cele pângărite şi ca nelegiuirile voastre. Sărbătorile Mele sunt sfinte şi duhovniceşti; deci cu sfințenie, duhovniceşte trebuie prăznuite.

Dar vei zice: cum se prăznuiesc duhovniceşte? De vrei să înțelegi aceste lucruri, ascultă: cel ce în zi de sărbătoare şi de praznic mare lasă lucrul din mâinile sale şi merge la biserică, se

împacă cu toţi cei ce au fost supăraţi, din familie sau din vecini, şi în biserică ascultă dumnezeiasca slujbă cu evlavie şi cu frică de Dumnezeu, unul ca ascela duhovniceşte prăznuieşte. Cel ce în posturi şi în zile de sărbătoare petrece în curăţie cu soţia sa, duhovniceşte prăznuieşte. Cel ce învaţă pe altul să nu lucreze cele rele şi să ierte pe cel ce a greşit, acela duhovniceşte prăznuieşte. Cel ce citeşte dumnezeieştile Scripturi şi miluieşte pe săraci în zi de sărbătoare, acela duhovniceşte prăznuieşte. Cel ce învaţă pe cel neştiutor calea cea bună a lui Dumnezeu şi mângâie pe cei întristaţi, pe cei ce au căzut în oarecare primejdii şi scârbe, şi-i ajută cu tot ce se poate, unul ca acela duhovniceşte prăznuieşte. Cel ce în zi de sărbătoare se duce să cerceteze pe cei bolnavi şi pe cei bătrâni şi neputincioşi, ajutându-le în nevoia lor, acela duhovniceşte prăznuieşte. Cei ce învaţă în zi de sărbătoare pe copiii lor sau pe alţii să fie cuminţi, să înveţe rugăciuni către Prea Bunul Dumnezeu, să nu fure şi să nu facă nici un alt fel de rău, toţi aceia duhovniceşte prăznuiesc şi cu bucurie de Dumnezeu petrec sfintele sărbători ale lui Domnului.

Iată, fraţii mei, prin aceste puţine cuvinte v-am făcut cunoscut de ce trebuie să ne ferim în praznicele şi sărbătorile noastre şi cum trebuie să prăznuim duhovniceşte, ca nişte adevăraţi creştini şi fii ai Bisericii lui Hristos. Iar dacă cineva, şi după ce a auzit aceste învăţături, împotrivă va lucra, unul ca acela nu va avea cuvânt de răspuns în ziua morţii sale şi la înfricoşata judecată a lui Hristos.

Cu acestea închei şi zic: mila Domnului Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, şi ajutorul rugăciunilor Prea Sfintei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor să fie cu noi şi să ne ajute a lucra la mântuirea sufletelor noastre.

Amin!

PREDICA A DOUA LA NAŞTEREA DOMNULUI ŞI LA SOBORUL MAICII DOMNULUI

Toate praznicele dumnezeieşti care se rânduiesc în cursul anului de Biserică sunt taine dumnezeieşti şi fapte din viaţa Mântuitorului Iisus Hristos. Iar astăzi, la Naşterea Lui, prăznuim o taină care se numeşte taina tainelor. O taină ascunsă din veci şi îngerilor şi oamenilor (Sfântul Dionisie Areopagitul, *Cuvânt pentru dumnezeieştile nume*, cap. 2, şi Sfântul Maxim Mărturisitorul, cap. 12 al sutei a 3-a a *Capetelor teologice*).

Dumnezeiescul şi marele Vasile zice: „Din câte a făcut Dumnezeu în cer şi pe pământ, nici o minune nu este mai mare ca aceasta, ca Dumnezeu să Se întrupeze şi să Se facă om, să Se pogoare din ceruri, din slava Sa cea negrăită, şi să Se facă asemenea nouă, afară de păcat” (Sfântul Vasile cel Mare, *Tâlcuire la Psalmul 44*, precum şi în cap. 8 al celor *Despre Sfântul Duh*).

Această minune a întrupării lui Dumnezeu Cuvântul, sau taina iconomiei în trup, covârşeşte cu minunea sa toate minunile şi toată zidirea celor văzute şi nevăzute. O adevereşte şi Sfântul Grigore de Nyssa, fratele marelui Vasile, care arată în chip firesc cum covârşeşte taina aceasta orice minte. Căci zice: „Dacă ai vedea undeva în văzduh o pară de foc, un foc mare arzând, şi în loc să vezi că para focului se ridică în sus, cum e firesc, ai vedea – lucru înfricoşat! – că se pogoară în jos, nu te-ai înfricoşa?” (Sfântul Grigore de Nyssa, *Cuvântul 7*). Pentru că focul este o zidire uşoară ca şi aerul. (Din patru stihii a făcut Dumnezeu toată lumea: două stihii se numesc grele, pământul şi apa, care trag şi curg pururea în jos; iar două se numesc uşoare, aerul şi focul, că

pururea aleargă în sus. Prin urmare, niciodată focul nu va pogorî cu para în jos.)

Deci aici, la întruparea lui Dumnezeu Cuvântul, s-a văzut cea mai mare minune. După cum focul, răsturnându-se cu para în jos, tot foc rămâne – deşi astfel s-ar abate de la legea firească –, tot aşa Dumnezeu Cuvântul, pogorându-Se de sus, El, focul cel mistuitor, deşi S-a coborât la noi şi s-a părut că aproape iese din fire prin lucrarea ce a făcut-o, rămâne totuşi focul Dumnezeirii şi Dumnezeu Cuvântul (Sfântul Grigore Teologul, *Cuvânt la Naşterea Domnului*).

Dar, s-ar putea întreba cineva: nu cumva coborârea aceasta a Cuvântului lui Dumnezeu şi îmbrăcarea în firea omenească I-a pricinuit Lui vreo scădere din slavă şi din cinste? Nu, nicidecum.

Slava şi cinstea cea negrăită, de care s-au minunat şi îngerii, I-au adus-o cu prisosință şi în chip minunat mai mult pogorârea Sa decât înălțarea, pentru că nu mai avea unde să Se înalțe Cel ce este mai înalt decât toate zidirile. Pogorârea la noi I-a adus mai mare slavă, pentru că a fost un lucru nou pentru El şi străin şi de îngeri, şi de oameni. Cum, Dumnezeu, Care este mai înalt peste toate, Se coboară până la firea noastră cea smerită şi neputincioasă? (Sfântul Grigore al Tesalonicului, *Cuvânt la Naşterea Domnului*).

Dar pentru care pricină S-a pogorât Dumnezeu până la neamul omenesc? Care a fost pricina să vină Însuşi Dumnezeu din ceruri, să Se pogoare până la noi şi să ne mântuiască?

Întâi, ca să se arate că El este Ziditorul nostru şi tot El este şi Mântuitorul nostru, după ce am căzut. Dar cea mai mare pricină a fost dragostea Sa, căci din dragostea cea nemărginită pe care o avea pentru neamul omenesc S-a smerit pe Sine până la moarte şi moarte pe Cruce (*Filipeni* 2, 8). Şi S-a smerit până la peşteră şi până la iesle şi până la a Se întrupa. Din dragoste vine Dumnezeu la noi şi, mai înainte de a ne naşte noi prin

dumnezeiescul botez şi prin pocăinţa cea adevărată, voieşte să se nască El de la oameni. Mai înainte de a ne face pe noi dumnezei după dar, vrea să Se facă El om îndumnezeit. Vrea să Se pogoare să îndumnezeiască firea noastră. Deci, Dumnezeu Cel mai presus de om Se face om şi rămâne în acelaşi timp şi Dumnezeu, şi om. A luat în ipostasul Său dumnezeiesc sufletul şi trupul nostru. A luat sufletul ca să-l îndumnezeiască cu Dumnezeirea Sa şi trupul ca să-l sfinţească prin înomenirea Sa. Iar din amândouă acestea s-a alcătuit un singur ipostas, din Dumnezeire şi din omenire.

Mare este taina aceasta! De aceea dumnezeieştii Părinţi au cutezat să spună un lucru prea înfricoşat: că la venirea lui Dumnezeu Cuvântul în lume, la întruparea lui Dumnezeu, la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a arătat ceva străin şi îngerilor, şi oamenilor. Pentru aceea, într-o privinţă mai mare unire are Dumnezeu Cuvântul cu noi, oamenii, decât cu Tatăl Său, deşi în alte privinţe e mai mare unirea cu Tatăl (Sfântul Nicodim Aghioritul, *Paza celor cinci simţiri*, p. 378, cap.11).

Aşa tâlcuieşte Fericitul Augustin cuvintele prea înţeleptului Coresie: „Iată, mai mare minune a făcut Dumnezeu prin Iisus Hristos cu omenirea decât unirea pe care o are Fiul cu Tatăl. Şi aceasta în ce fel? Tatăl e unit cu Fiul şi Fiul cu Tatăl după fire, după fiinţă, după scaun, după voie, după putere şi după celelalte însuşiri, dar nu se uneşte după ipostas; şi aceasta o împărtăşeşte omenirii”.

Iată câtă dragoste şi câtă milă arată neamului omenesc! Căci deşi El este de o fire şi de o fiinţă cu Tatăl, dar după ipostas El e deosebit de Tatăl, ca un ipostas de alt ipostas, că altul este ipostasul Cuvântului, şi altul al Tatălui, şi altul al Sfântului Duh.

Deci, după ipostas se uneşte cu firea noastră prin Prea Curata Fecioara Maria şi se face cea mai mare unire a lui Dumnezeu cu firea noastră, dar nu după voie, nici după fire, însă nici după dar, ci după ipostas. Auzi! Se uneşte ipostasul lui Dumnezeu Cuvântul cu firea omenească şi se face un singur

ipostas din două firi, din Dumnezeire şi din omenire. A luat în ipostasul Său întreaga noastră fire şi S-a unit cu noi după ipostas, ceea nici cu Tatăl nu are. Şi măcar că El este străin de omenire cu firea cea dumnezeiască, dar după ipostas Dumnezeu Se face ca noi, că ipostasul Său ia firea omenească şi o ridică până de-a dreapta Părintelui Său. Pe această fire întunecată şi coruptă a noastră o ridică la cinstea cea mai de sus din ceruri, ca să stea pe tron în veacul veacului împreună cu Fiul, de-a dreapta măririi celei înalte, cum zice Sfântul Apostol Pavel (*Luca* 24, 26; *Faptele Apostolilor* V,31; 7, 55-56; *Efeseni* 1, 20-21).

Căci să ştiţi că două voiri are Dumnezeu: una se cheamă înainte mergătoare şi povăţuitoare, iar a doua se cheamă următoare, sau îngăduinţa, sau acceptarea lui Dumnezeu (Sfântul Nicodim Aghioritul, *op. cit.*, p. 385).

Şi taina întrupării lui Dumnezeu nu s-a făcut după voia cea de-a doua, ci după cea dintâi, după cea înainte povăţuitoare, prin care El voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vie. Pentru că taina aceasta este din veac rânduită şi de îngeri neştiută. Deci nu după îngăduinţă vine în trup, nici după acceptare, ci după voia înainte povăţuitoare a Părintelui Său, Care-L trimite în lume să facă ascultare, să aducă neamul omenesc la starea cea de fericire din care a căzut.

Căci ce spune la *Facere* Dumnezeu către şarpe? Zice: „Vrajbă voi pune între tine şi femeie, între sămânţa ta şi sămânţa ei; aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei păzi călcâiul!” (*Facerea* 3, 15).

Călcâiul este sfârşitul nostru pe pământ sau ultimele clipe când vom mai răsufla. Acela este călcâiul şi pe acela îl păzeşte satana. Îl păzeşte la fiecare suflet, ca doar-doar să-l câştige pentru veşnicie. Deci mare grijă ne trebuie pentru ceasul morţii.

Iar chipul în care sămânţa femeii a zdrobit capul şarpelui îl arată Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos. Căci Hristos n-a fost sămânţă de bărbat, că nu s-a împreunat Prea Curata Fecioara

Maria cu bărbat, ci de la Duhul Sfânt a avut în pântece. Deci Hristos se numeşte sămânța femeii, nu a bărbatului, căci sămânța femeii trebuia să zdrobească capul şarpelui.

Şi iată care este pricina – cum zice dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul – că Adam, în loc s-o numească pe femeia sa "moarte", pentru că aşa trebuia s-o numească după logica omenească, fiindcă prin ea venise moartea (căci ea gustase mai întâi din pom), o numeşte *Eva*, adică "viață" (*Facerea* 3, 20). Deşi ea a fost pricina venirii morții, Adam o numeşte viață! De ce o numeşte viață şi nu moarte?

Adam era prooroc, era sfânt şi plin de darul lui Dumnezeu. Şi din clipa când a auzit că sămânța femeii va zdrobi capul şarpelui, a luat bună nădejde şi s-a bucurat foarte, zicându-şi: „Deşi voi muri, din femeia aceasta, prin care am căzut, va veni din nou mântuirea, va veni iarăşi viața la neamul omenesc". De aceea i-a pus numele nu moarte, ci Eva, adică viață, pentru două pricini. Prima ne-o arată Sfânta Scriptură atunci când zice: „A pus Adam numele femeii sale Eva, adică viață, căci ea avea să fie maica tuturor celor vii" (*Facerea* 3, 20). Iar a doua pricină pentru care se numeşte femeia lui Adam Eva, adică viață, este că prin Eva, adică prin strănepoata Evei, prin Eva cea tainică, Maica Domnului, la plinirea vremii, a venit în lume viața.

Viața este Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, Care a venit să dea viață tuturor celor din neamul omenesc care vor crede. Căci zice: „Am venit ca lumea viață să aibă şi mai multă să aibă", adică şi mântuirea, şi desăvârşirea. „Şi tot cel ce crede întru Mine nu va muri, şi chiar de va muri, viu va fi" (*Ioan* 3, 16-18; 5, 24; 6, 40-47; 8, 51).

Deci viața s-a numit Hristos, sămânța femeii, şi de aceea femeia lui Adam s-a numit şi ea Eva, adică viață. După trup se numeşte viață, ca Maică a celor vii, iar după înțelegerea duhovnicească, ca Maică a lui Hristos, care este viața şi învierea şi mântuirea lumii.

Deci acestea au fost pricinile pentru care Adam a pus numele femeii sale Eva.

Şi să mai ştiţi un lucru foarte important şi foarte înfricoşat: prin întruparea lui Dumnezeu Cuvântul au învăţat înţelepciunea şi îngerii, şi începătoriile, şi toate Stăpâniile. şi toate cetele cele fără de trup din ceruri. Au învăţat toţi înţelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri.

Nici ei n-au ştiut înainte de taina aceasta. Că auzi ce zice Sfântul Apostol Pavel în *Epistola către Efeseni*: „Învederez tuturor care este iconomia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu, Ziditorul a toate, prin Iisus Hristos, pentru ca înţelepciunea lui Dumnezeu cea de multe feluri să se facă cunoscută acum, prin Biserică, domniilor şi stăpâniilor, în cereştile locaşuri...” (3, 9-10).

Când a venit Mântuitorul în lume să Se jertfească pentru mântuirea lumii şi să întemeieze Biserica, s-au învăţat şi îngerii, ca unii care nu ştiau cum Dumnezeu, Care este Împăratul slavei şi al luminii celei neapropiate şi a toată zidirea, va face una ca aceasta. N-au ştiut că se va face vierme, că aşa se numeşte omul de Duhul Sfânt: „Că eu sunt vierme şi nu om”. N-au ştiut că Se va smeri, Se va face om, Se va pogorî până la noi! Acum au învăţat îngerii cum că cele dimpotrivă pe cele dimpotrivă le surpă prin puterea lui Dumnezeu, că prin blestem vine binecuvântare, căci spune Scriptura: „Blestemat este tot cel spânzurat pe lemn”. Iar El Se spânzură pe cruce pentru noi şi aduce binecuvântare la toată lumea. Prin moarte aduce viaţă, iar prin smerenia Lui – înălţarea noastră, prin pătimirea Lui – nepătimirea noastră. Astfel, vedem că pe cele dimpotrivă prin cele dimpotrivă le vindecă.

Dar şi altfel lucrează Dumnezeu. Cu cele asemenea, pe cele asemenea le vindecă: cu rana Lui vindecă rana noastră, cu moartea Lui vindecă moartea noastră, cu ascultarea Lui aduce ascultarea noastră, cu plecăciunea Lui plecarea noastră, cu nestricăciunea Lui pricinuieşte nestricăciunea noastră, cu

smerenia Lui smerenia noastră. Şi aşa nu mai ajungem la capăt (Sfântul Grigore de Nyssa, *Cuvântul 8* la *Cântarea Cântărilor*).

Deci, pe cele dimpotrivă cu cele dimpotrivă le vindecă şi pe cele asemenea cu cele asemenea le pricinuieşte, fiindcă prin întruparea lui Dumnezeu toate câte erau potrivite firii omeneşti s-au răsturnat, cum arată dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, căci Hristos a răsturnat logica lumii celei căzute.

Omul putea să cugete că, prin moarte, Hristos putea să aducă moartea, dar El a adus viață; că prin blestem va aduce blestem, dar El aduce binecuvântare. Căci se zice că prin El se vor binecuvânta toate semințiile şi limbile pământului. Deci, tot ce era logic şi firesc pentru mintea omenească cea căzută s-a răsturnat prin taina iconomiei în trup. Dar nici începătoriile, nici îngerii n-au înțeles în ce chip a lucrat Mântuitorul la mântuirea neamului omenesc prin atâta smerenie şi pogorâre.

Spun Sfinții Părinți că îngerilor li s-a părut că Mântuitorul, când era pe cruce, Şi-a ieşit din firea Sa, că nu mai este adică Dumnezeu, ci pătimeşte un om. Şi erau gata să creadă că Se stinge Acela, despre Care ştiau că este Mântuitorul lumii, văzându-L aşa de smerit pe cruce, aşa de rănit, aşa de batjocorit şi aşa de nebăgat în seamă de toată lumea care era în jurul Lui.

Am înfățişat câteva învățături dogmatice despre taina iconomiei în trup, despre întruparea lui Dumnezeu Cuvântul, şi nu vreau să intru mai adânc, pentru că sunt lucruri prea grele şi, dacă vi le-aş spune, nu le-ați înțelege.

Dar să revenim la sărbătoarea de astăzi, căci am văzut în ce chip taina iconomiei în trup sau a Naşterii Domnului n-a fost înțeleasă nici de îngeri, nici de oameni.

Şi acum să vă întreb: ştiți ce sărbătoare e astăzi?

Astăzi a Soborul Maicii Domnului.

Care a fost pricina pentru care Biserica lui Iisus Hristos, mireasa Mielului, a pus a doua zi de Crăciun să se serbeze

Soborul Maicii Domnului? Îndată după Naşterea Domnului, avem Soborul Maicii Domnului, pentru că în ea se cinstesc mai ales persoanele legate de Naşterea Lui: Maica Domnului, fericitul Iosif logodnicul, Sfântul Iacov (fratele Domnului), Sfântul Prooroc David şi ceilalți.

Cei ce au alcătuit Sinaxarul anului n-au fost oameni neînvățați, oameni de rând, ci sfinți mari. Ei s-au întrebat: „Prin cine s-a făcut mântuirea neamului omenesc? Prin Domnul nostru Iisus Hristos. Dar prin cine a lucrat Dumnezeu, şi care au fost vasele alese de Dumnezeu la taina aceasta a mântuirii lumii? Întâi Iisus Hristos, al doilea Maica Domnului".

Vedem, deci, că mai înainte de veci s-a prevăzut în sfatul Sfintei Treimi planul mântuirii neamului omenesc prin întruparea lui Dumnezeu Cuvântul dintr-o fecioară. De aceea v-am spus că întruparea s-a făcut după voia cea mai înainte povățuitoare.

Nici satana, nici heruvimii, nici îngerii, nici sfinții n-au cunoscut taina aceasta a sfatului Prea Sfintei Treimi, că Dumnezeu la plinirea vremii se va face om din Fecioara. Căci zice dumnezeiescul Părinte Maxim: „Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută, cum de n-au ştiut-o îngerii, de vreme ce proorociile despre venirea lui Mesia s-au făcut prin îngeri?". Căci bunăvestirea Maicii Domnului s-a făcut prin înger (*Luca* 1, 34). Şi tot acelaşi Sfânt Părinte arată mai apoi că, într-adevăr, ştiau îngerii, dar ce ştiau? Că se va naşte Mesia, dar în ce chip – nu ştia nimeni. Taina a fost ascunsă până la Hristos, ba este ascunsă şi astăzi, şi va rămâne ascunsă în veacul veacului. Rămâne neştiut în ce chip Dumnezeu, Cel neîncăput şi nescris împrejur de toate zidirile Sale şi de toate cerurile, a încăput în pântecele unei fecioare, ca să fie desăvârşit Dumnezeu şi să Se facă om, ca în acelaşi timp să stea împreună cu Tatăl pe Scaun şi în pântecele Fecioarei, şi să le umple pe toate.

Vezi cum la taina înomenirii lui Dumnezeu Cuvântul, la împlinirea planului mântuirii neamului omenesc, după

Mântuitorul vedem pe Maica Sa, slujind ca vas ales şi faţă aleasă dintre toate popoarele pământului la săvârşirea acestei taine?

Căci zice dumnezeiescul Maxim Mărturisitorul: „Precum grădina se face ca să sădim pomii şi pomii se sădesc pentru grădină, aşa Maica Domnului s-a făcut de Dumnezeu mai înainte şi s-a întocmit planul ca din ea să se nască Hristos la plinirea vremii" (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Dezlegarea 60*, în *Paza celor cinci simţiri*, p. 384).

Dar şi prin Isaia s-a spus, cu 700 de ani mai înainte: „Iată, fecioara în pântece va lua şi va naşte fiu, şi vor chema numele Lui Emanoil, adică cu noi este Dumnezeu" (*Isaia* 7, 13).

Deci Maica Domnului a fost o persoană aleasă de Prea Sfânta Treime, din toate popoarele pământului, ca fiind cea mai curată şi mai sfântă fecioară, din neam arhieresc şi împărătesc, din neamul lui Aaron, după mamă, şi din neamul lui David, după tată, aleasă din două seminţii de frunte după trup, iar după duh cum Unul Dumnezeu ştie, ca să slujească la mântuirea neamului omenesc.

La Bunavestire, Arhanghelul Gavriil i se închină ei de la început: „Bucură-te, ceea ce eşti plină de dar (Marie), Domnul este cu Tine!" (*Luca* 1, 28).

La Naşterea Mântuitorului, ea a fost lângă Mântuitorul atunci când L-a născut în iesle. Ea a fost cea mai aproape de Mântuitorul. Ea L-a purtat nouă luni în pântece, L-a hrănit cu lapte un an, L-a purtat în braţe; şi de câte ori nu L-a sărutat pe Acela Care a făcut cerul şi pământul, de câte ori nu L-a mângâiat, de câte ori nu L-a îmbrăţişat, de câte ori n-a plâns de bucurie, pentru că ea nu era numai o fecioară preasfântă şi preacurată, ci era şi proorociţă. Ea ştia că Acela pe Care L-a născut în peşteră nu este numai om, ci este şi Dumnezeu, Ziditorul ei, Care a zămislit-o şi pe dânsa în pântecele maicii sale. Gândiţi-vă câtă bucurie era în inima ei când îşi dădea seama că ea poartă în braţe pe Acela Care ţine în palma Lui cerul şi pământul!

Când păstorii au vestit cuvântul cel grăit lor de înger despre Prunc (*Luca* 2, 17-18) şi când Simeon bătrânul, în biserică, i-a proorocit că prin inima ei va trece sabie la patimile Mântuitorului, şi a zis: „Iată, Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel" (*Luca* 2, 34-35), ce se zice? „Iar Maria păstra toate aceste cuvinte, punându-le în inima sa" (*Luca* 2, 19).

Ea n-a avut dureri la naştere, căci numai Maica Domnului a născut fără dureri, pentru că acolo unde n-a fost înainte dulceață de bărbat, nici durere n-a fost mai pe urmă. Ea a născut de la Duhul Sfânt, fără durere. Dar durerile, pe care nu le-a avut la naştere, le-a avut la răstignirea Mântuitorului. Atunci a trecut sabie prin inima ei şi de trei ori a leşinat, văzând pe Fiul ei sângerat, batjocorit şi bătut, ştiind mai ales Cine este El şi că a venit să ne mântuiască şi cu rana Lui să vindece rana neamului omenesc.

Deci, de la început, Prea Curata Maică a lui Dumnezeu a fost lângă Mântuitorul lumii şi, numai după câteva săptămâni de la naştere, iată că a sosit şi necazul. Au venit magii de la Răsărit să se închine. Şi aceşti magi nu erau oameni neînvățați şi nici oameni săraci. Încă de cu peste o mie de ani mai înainte, unul din acest fel de magi, Valaam din Pator, care era mare astronom şi cititor în stele, a spus: „O stea răsare din Iacov; un toiag se ridică din Israel şi va lovi pe căpeteniile Moabului şi pe toți fiii lui Set îi va zdrobi" (*Numerii* 24, 17-18), adică pe zeii popoarelor lumii. Şi de la acesta s-a transmis, din generație în generație, de către bătrâni şi magii astronomi, că atunci când se va vedea o stea călătoare nu de la răsărit, ca soarele – că steaua Mântuitorului n-a venit de la răsărit –, ci mergând de la miazăzi spre miazănoapte, când se va vedea pe cer o asemenea stea, să se ducă în direcția ei, că se va naşte din Iacov, din Israel, din protopărintele neamului evreiesc, un împărat care va zdrobi toate împărățiile lumii şi va

împărăţi în veac în împărăţia cea duhovnicească şi fără de sfârşit (*Luca* 1, 33).

Şi aceşti oameni învăţaţi, când au văzut steaua, îndată au încălecat şi au pornit pe urmele ei. Patru au pornit, dar numai trei au ajuns. Unul din ei, cu numele Arvatan, fiind împiedicat de diavolul, n-a putut să vină să se închine Mântuitorului în Vitleem.

Şi aceşti magi erau foarte bogaţi şi foarte însemnaţi. De aceea au adus aur, smirnă şi tămâie: aur ca unui împărat, tămâie ca unui Dumnezeu şi smirnă ca unui mort, şi toate celelalte. Şi s-au închinat.

După ce a aflat de la ei de naşterea lui Hristos, Irod a chemat pe arhierei şi pe cărturari şi pe cei mai mari ai legii şi i-a întrebat unde are să se nască Hristos. Iar ei au zis: „În Vitleemul Iudeii, că aşa este scris de proorocul: Iar tu, Vitleeme, nu eşti nicidecum mai mic între voievodatele lui Iuda, căci din tine va ieşi Povăţuitorul care va paşte pe poporul Meu Israil" şi celelalte (*Matei* 2, 5-6; *Miheia* 5, 1).

Iosif şi Maria se duseseră să se înscrie acolo, la casa şi la originea lor, în Vitleem, căci de acolo era Iosif, logodnicul Fecioarei, cu toate că acum locuiau în altă parte. Iar peştera aceea, unde a născut, ştiţi a cui era acum? O ţinea un om cu numele Crăciun. Era o peşteră care avea cam două-trei sute de picioare lăţime, pentru vite, cu iesle pentru vite, unde ziua se adăposteau vitele de căldura mare. Era peştera unde David închidea oile când era păstor. Deci Mântuitorul a voit să se nască chiar în peştera unde păstorise în tinereţe David, strămoşul Său după trup; n-a ales palatele din Roma, nici pe cele din Persia, ci peştera lui David, ca să-Şi arate smerenia chiar de la început, de la naşterea Sa.

După ce au plecat magii, Iosif a auzit de la înger că Irod caută sufletul Pruncului, să-L omoare. Căci Irod, văzând că magii s-au dus călăuziţi de înger pe altă cale în ţara lor, a trimis să

omoare toți pruncii de la doi ani mai jos, după vremea aflată de la magi, în Vitleem şi în toate hotarele lui (*Matei* 2, 16-18).

Ați auzit din Evanghelia de astăzi ce s-a întâmplat după ce s-au dus magii: „Iată, îngerul Domnului se arată în vis lui Iosif, zicând: «Scoală-te, ia pruncul şi pe mama Lui şi fugi în Egipt... fiindcă Irod are să caute Pruncul, ca să-L omoare!»” (*Matei* 2, 13). Ați văzut purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru Fiul Său?

Dar de ce fuge Dumnezeu de om? Nu putea Hristos, Care a făcut cerul şi pământul, să-l piardă pe Irod într-o clipă? De ce fuge Dumnezeu de Irod? Se teme oare de el? Doamne fereşte! Dumnezeu poate să cutremure pământul din temelii şi să piardă ca pe nişte furnici toate popoarele pământului. Dar toată viața Mântuitorului este chipul, adică icoana vieții creştine, pentru toate veacurile şi timpurile. Mântuitorul încă din faşă a început să dea pildă bună de smerenie şi de tăcere, prin lucrare şi apoi prin cuvânt, când a predicat Evanghelia, arătându-ne cum trebuie să facem şi noi, creştinii, la vreme de primejdie.

Zic dumnezeieştii Părinți Ioan Gură de Aur şi Vasile cel Mare, ca şi alții, că nu S-a temut, dar ne-a arătat nouă, oamenilor, că nu trebuie să facem pe mândrii, când vom auzi că e primejdie asupra noastră, şi să nu zicem: “Eu nu mă tem!”. Că atunci ne părăseşte darul lui Dumnezeu. Când ştim că cineva vrea să ne facă rău, să ne ferim din calea lui. Ai auzit ce spune Evanghelia: „Păziți-vă de oameni” (*Matei* 10, 17). Şi acum Hristos a arătat cu lucrul, ferindu-Se de Irod, ceea ce a spus când a ieşit la propovăduire, după botez: „Păziți-vă de oameni” şi „Când vă vor goni dintr-o cetate, fugiți în cealaltă”. Şi iarăşi, nu zice: „Vă veți duce la domni”, ci „Veți fi duşi” (*Matei* 10, 17-18). Aceasta arată şi Sfântul Grigore în cap. 9 din *Pidalion*: „N-a zis că vă veți duce voi, ci că veți fi duşi înaintea oamenilor şi a judecătorilor, adică alții vă vor duce”. Deci să nu spunem că Dumnezeu are grijă şi că de bună voie să ne aruncăm în primejdie, că aceasta nu ne învață Mântuitorul nicidecum prin pilda de astăzi, nici prin cuvânt, când

a predicat Evanghelia. Ci prin cuvânt şi prin faptă ne-a arătat că trebuie să fugim de primejdie.

Şi S-a mai dus Mântuitorul în Egipt şi pentru alte două pricini.

A fugit acolo fiindcă era şi o proorocie pe care trebuia să o plinească, precum trebuia la vreme să plinească şi proorocia despre răstignire, hrănirea cu oțetul, trestia şi toate celelalte de care se proorocise. Proorocul Ieremia spune că „prunc este Israil”, adică cel ales; şi „din Egipt am chemat pe Fiul Meu” (*Osea* 11, 1; *Matei* 2, 15). Trebuia deci să se împlinească şi această proorocie, anume ca Mântuitorul să fie chemat din Egipt. De aceea trebuia să se ducă acolo o bucată de vreme, ca apoi să fie chemat prin înger din nou în pământul lui Israil, cum ați auzit.

Dar şi pentru altă pricină s-a făcut aceasta. În secolul al II-lea după Hristos au ieşit ereziile numite gnostice, în secolul al III-lea – montaniştii, în secolul al IV-lea – arienii şi aşa mai departe. Şi o seamă din ei au nălucit că Hristos s-ar fi născut nu după fire, ci după nălucire. Deci, dacă nu s-ar fi ascuns Hristos, aceşti eretici ar fi nălucit că El nu a fost şi om cu trup, ci numai Dumnezeu, Care după nălucire S-a întrupat.

Dar dacă a fugit de sabia lui Irod, El a fugit ca om, ca să arate că poartă şi firea omenească, şi că l-ar fi tăiat sabia lui Irod dacă l-ar fi găsit. Deci a făcut aceasta ca să se folosească Biserica mai târziu. A fugit, deci, ca să se împlinească proorocia care spune că „din Egipt am chemat pe Fiul Meu”, dar şi ca să se arate că purta trup, ferindu-Se cu firea Sa omenească de sabia lui Irod.

Dar de ce spune Evanghelia că i-a spus îngerul Domnului noaptea lui Iosif: „Scoală-te, ia Pruncul şi pe mama Lui şi *fugi*...” (*Matei* 2, 13)?

Când eşti în fața primejdiei, să te grăbeşti, să fugi!

Iar după ce au stat şi şapte ani în Egipt, nu-i mai spune: „Ia Pruncul şi pe mama Lui şi fugi în pământul lui Israil”, ci îi

spune: „Scoală-te, ia Pruncul şi pe mama Lui şi *mergi* în pământul lui Israil, că au murit cei ce căutau să ia viața Pruncului”. Adică mergi în linişte, nu te mai teme, că a murit vrăjmaşul ce căuta sufletul lui Hristos.

Deci, când era grabă şi primejdie a spus: „Fugi!”, iar când a încetat primejdia a spus: „Mergi în pământul lui Israil!”.

Şi a venit Pruncul cu Maica Domnului şi cu dreptul Iosif, şi auzind că Arhelau domneşte în locul lui Irod, tatăl său, în Iudeea, n-au mai îndrăznit să vină în Betleem, de unde au plecat atunci, noaptea, în fugă, ci s-au dus în Nazaretul din Galileea, departe, aproape de Marea Mediterană, aproape de Siria. S-au dus în oraşul Nazaret şi au stat acolo până la o vreme, ca să se împlinească o altă Scriptură, care zice că „Nazarinean se va chema” (*Matei* 2, 23; *Marcu* 1, 24; *Faptele Apostolilor* 2, 22; 10, 28; 22, 8).

Betleemul înseamnă *Casa Pâinii*, iar Nazaretul înseamnă *înflorit* şi *sfințit*. Căci Mântuitorul se numeşte “Floarea darurilor” şi “Sfințenia Tatălui”.

De aceea a plecat Mântuitorul în Egipt şi a venit înapoi în părțile Nazaretului.

Acum am să vă mai spun ceva despre Maica Domnului, căci astăzi e soborul ei.

Este o părere a unor teologi mari ai Bisericii Răsăritului că atâta valoare are Maica Domnului în cer şi pe pământ, încât dacă, Doamne fereşte, Dumnezeu ar fi pierdut toate cele nouă cete de îngeri, toată lumea cea văzută şi nevăzută, toate popoarele lumii, nu ar fi avut atâta scârbă ca dacă ar fi pierdut-o pe Maica Domnului. Aşa teologhisesc mulți, între care şi Sfântul Nicodim Aghioritul, pentru că planul mântuirii neamului omenesc era prevăzut să se împlinească numai prin venirea Mântuitorului prin

Maica Domnului. Atâta valoare are Maica Domnului, încât covârşeşte toate puterile cele de sus şi cele de jos.

De aceea, vă spun: câtă nebunie, câtă orbire, câtă rătăcire, câtă nepăsare, câtă negrijă este la acei creştini din casa cărora lipseşte icoana Maicii Domnului, sau care nu au candelă la icoana Ei, sau care nu citesc în fiecare zi măcar un acatist, sau un paraclis al Maicii Domnului!

Maica Domnului este un al doilea cer sau a doua lume, cum zice Sfântul Ioan Damaschin. Printr-însa s-a înnoit neamul omenesc şi ea este împărăteasa tuturor îngerilor şi a tuturor sfinților şi Maica noastră, a tuturor popoarelor pământului şi a tot sufletul necăjit şi întristat care o cheamă în ajutor.

Vai de creştinul care n-o cinsteşte pe Maica Domnului şi nu are în casa lui o carte de rugăciuni, să-i citească Maicii Domnului un paraclis sau un acatist, sau care nu ştie măcar o rugăciune pe de rost către ea! Mare ruşine o să aibă acela în ziua Judecății.

Ştiți oare, în ziua Judecății, cine are să fie de-a dreapta Mântuitorului? Maica Domnului; iar de-a stânga Lui – Sfântul Ioan Botezătorul, înger întâistătător al tuturor sfinților.

Deci aceste două persoane sfinte sunt cele mai mari din ceruri după Prea Sfânta Treime: întâi Maica Domnului şi apoi Sfântul Ioan Botezătorul.

Câtă durere şi câtă ruşine va fi pentru popoarele pământului care n-au cunoscut-o şi n-au cinstit-o! Că ea fiind de-a dreapta Mântuitorului, câtă ascultare nu va avea atunci, ca Una care L-a purtat pe Mântuitorul în pântece, şi L-a născut, şi L-a alăptat, şi L-a purtat în brațe, şi toată viața a fost lângă El, şi pururea L-a păzit de primejdii, şi pururea L-a ascultat, şi a suferit la patima Lui mai mult decât oricine, că inima ei a fost însângerată.

Câtă slavă şi cinste nu are ea acolo sus, iar noi, păcătoşii, pe pământ ne lenevim s-o chemăm în ajutor, sau nu ştim câtă durere o să aibă sufletul nostru în ceasul morții. Atunci o să vedem cât poate Maica Domnului să ne uşureze şi să ne scoată din ghearele dracilor, care vor veni să ne arate toate câte am greşit cu cuvântul, cu lucrul şi cu gândul.

Era odată un călugăr în Galia, sau în Franța de astăzi. Era pe timpul când Biserica din Apus nu era toată catolică, ci era o singură Biserică Ortodoxă în toată lumea. Şi era acolo o mănăstire de călugări, care o cinstea pe Maica Domnului şi o avea ca ocrotitoare şi miluitoare. Iar acel călugăr avea o deosebită dragoste şi o mare evlavie către Maica Domnului şi în fiecare zi făcea canoane, metanii, paraclise şi acatiste cu multe lacrimi la Maica Domnului, ca s-o aibă ajutătoare pe pământ, şi în vremea morții, şi în ziua Judecății. Dar se mai ruga ceva bietul călugăr: „Maica Domnului, aş vrea să te văd o dată, cum eşti tu în ceruri, ca mai mare evlavie să simt pentru tine şi mai mare credință. Nu sunt vrednic, că sunt om păcătos, dar dacă vrei, arată-mi mie, ca să văd eu câtă slavă ai tu în ceruri; şi dacă te voi vedea o dată, nu mai uit până ce-oi muri”. Şi s-a rugat mult, însă Maica Domnului n-a vrut să i se arate.

Îl mângâia în ascuns, tainic, dar nu voia să i se arate, poate ca să nu se mândrească, sau poate ca să nu-L orbească, fiindcă ea străluceşte de zeci de mii de ori mai tare decât soarele. Însă văzându-se supărată mereu de el, că plângea mereu, şi văzându-l cât de credincios era, a voit să i se arate, dar nu cu slava şi cu strălucirea pe care o are de-a dreapta Fiului şi în ceruri, ci cu atâta slavă cât putea el să rabde. Şi odată, la rugăciune, i s-a arătat Maica Domnului cu atâta strălucire, încât el gândea că dacă o să mai țină ochii deschişi o să orbească, şi atunci a închis un ochi. Pentru că atâta lumină şi atâta mireasmă a Sfântului Duh şi atâta frumuseţe şi strălucire era în fața ei. Iar cu celălalt ochi a orbit de tot. Şi s-a închinat, iar Maica Domnului i-a

dat binecuvântare şi i-a spus: „Nu înceta a te ruga, căci vei veni să mă vezi acolo în ceruri, pentru veşnicie!”. Şi după ce a plecat Maica Domnului, avea el mare bucurie şi mare mângâiere de la Duhul Sfânt, Care a venit prin Maica Domnului şi l-a umplut de dragoste duhovnicească, dar îi părea rău de un lucru şi zicea: „Prost am mai fost! Cine m-a pus pe mine să închid un ochi?! Mai bine îl ţineam deschis şi pe acela şi orbeam de amândoi, numai să mă fi îndulcit de lumina aceea atât de frumoasă şi de negrăită a Maicii Domnului. Dacă ar mai veni Maica Domnului o dată?”. Şi a început să se roage din nou: „Maica Domnului, îmi pare foarte rău că mi-am cruţat un ochi. Am orbit de acela cu care te-am văzut, dar dacă mai vii o dată, vreau să orbesc şi de acesta, numai să te mai văd o dată! Vreau să rămân orb pentru totdeauna, până la moarte, numai să te mai văd câteva clipe!”. Şi s-a rugat ani de zile, şi iată că a venit Maica Domnului. Dar când a apărut, în loc să orbească şi ochiul celălalt, s-a întâmplat o altă minune: i s-a deschis şi ochiul orb, şi a rămas acela cu ochii sănătoşi şi curaţi. Maica Domnului, venind, nu l-a mai orbit şi de celălalt ochi, dar i-a spus: „De azi înainte ai să mă vezi la cer când vei veni”. Şi s-a făcut sănătos de amândoi ochii, iar după puţină vreme s-a dus bietul călugăr să se sature de bucurie şi lumină, de veselia cea negrăită şi de privirea Prea Curatei Născătoare în ceruri, nu o clipă, nu un minut, ci de-a pururea. S-a dus să aibă privirea cea duhovnicească îndreptată spre Prea Curata şi spre Mântuitorul şi spre Sfânta Treime cu toţi Sfinţii, în lumina cea neapropiată, şi să se bucure şi să se veselească.

Noi să nu dorim numaidecât o vedere ca aceasta. Aceasta a fost o cutezanţă a unui suflet aşa de mare. Dar noi să ne vedem de păcatele noastre şi să nu dorim s-o vedem pe Maica Domnului, că nu suntem vrednici. Să ne vedem şi să ne plângem păcatele, să ne pocăim până la ultima suflare, să ne mărturisim curat, să fim împăcaţi cu toţi, să ţinem sfintele posturi, să ducem viaţă curată, să avem dragoste către aproapele, şi atunci şi noi, păcătoşii, vom

nădăjdui la mila Mântuitorului şi a Prea Curatei Fecioare Maria, ca să o vedem şi noi în veacul viitor, nu un minut, nu o zi, nu un an, nu o mie de ani, ci în vecii vecilor.

Pentru rugăciunile Prea Curatei, Prea Binecuvântatei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioarei Maria, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, păcătoşii. Amin!

PREDICA A TREIA LA NAŞTEREA DOMNULUI

Părinţilor şi fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Fiindcă ne aflăm încă în vremea de prăznuire a Naşterii lui Iisus Hristos, Mântuitorul nostru şi Dumnezeul nostru, m-am gândit, fiindcă ieri s-a citit pastorala Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit, să spunem astăzi câteva cuvinte în legătură cu acest prealuminat şi dumnezeiesc praznic al mântuirii întregii lumi, adică despre Naşterea lui Iisus Hristos.

Şi iată ce vreau să spun.

Aţi văzut că atunci când vine primăvara – fiecare din noi am apucat atâtea primăveri, câţi ani avem – mai întâi începe să se încălzească vremea, soarele începe să ardă mai cu putere, să străbată cu razele sale până la noi; apoi începe a încolţi iarba, pământul se umple de iarbă verde şi de flori, neamul păsărilor începe să cânte frumos în codri, în dumbrăvi, în câmpie şi pe dealuri, dobitoacele ies la păşune, păstorii cântă din fluiere bucuria primăverii, soarele străbate cu putere printre vii şi prin livezi, codrii înfrunzesc şi toată podoaba pământului se schimbă spre înnoire şi se face un fel de rai pe pământ. Şi fiecare are o mulţumire sufletească ajungând să vadă această împodobire şi înnoire a stihiilor vremii, a anotimpurilor anului şi a tot pământul. Şi, de bucurie şi de mulţumire, dă slavă lui Dumnezeu.

Aşa s-a întâmplat şi când a ajuns la noi plinirea vremii, primăvara cea duhovnicească a Naşterii Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Ea pe toate le-a bucurat, cum a zis Arhanghelul Gavriil către păstori: „Iată, vă binevestesc

vouă bucurie mare” (*Luca* 2, 10). S-au bucurat cerul şi pământul de această primăvară şi înnoire a neamului omenesc, de Naşterea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Dar, oare, cum a venit la noi această primăvară? Oare nu s-a ştiut de la începutul lumii că va veni cândva? Ba s-a ştiut încă de când a greşit Eva, strămoaşa noastră, în rai, şi de când a osândit Dumnezeu pe părinții noştri să se ducă din rai pe pământ, ca să-şi câştige pâinea cu sudoarea frunții. Încă de atunci, această primăvară a început să-şi arate zorile, numai că nu era venită cu desăvârşire. Încă de atunci a zis Dumnezeu către şarpe despre Eva: „Aceasta îți va zdrobi capul” (*Facerea* 3, 15). Era o proorocie a lui Dumnezeu Tatăl, că prin femeie a căzut neamul omenesc şi prin femeie, la plinirea vremii, se va zdrobi capul şarpelui, adică al satanei.

Dar de ce se cheamă Hristos “sămânța femeii”? Aşa Îl numesc toți teologii. Ci mai ales apostolii spun că Hristos din sămânța femeii s-a născut. Pentru ce? Pentru că El nu este sămânță de bărbat după trup. Căci zice dumnezeiescul Maxim Mărturisitorul în cuvântul teologic la întruparea lui Dumnezeu, sau în capetele cunoştinței: „Sufletul Mântuitorului în persoana ipostasului s-a luat de la Duhul Sfânt, iar trupul din sângele Prea Sfintei şi Prea Curatei Fecioare Maria” (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Filocalia*, II, Sibiu, 1947, p. 215, întrebarea 15).

Dar, oare, cum a venit această primăvară duhovnicească la noi şi cum şi-a încheiat această taină lucrarea astăzi? Dacă vreți să ascultați, sau dacă ați uitat Evanghelia, aduceți-vă aminte. Nouă ne istoriseşte evanghelistul Matei aşa: „Iar naşterea lui Iisus Hristos aşa a fost, că logodită fiind Maria, mama Lui, cu Iosif, mai înainte de a se împreuna ei, s-a aflat având în pântece de la Duhul Sfânt” (*Matei* 1, 18). Dar de ce a trebuit logodnic la fecioară? De ce a trebuit logodnic la acea Prea Sfântă şi Prea Curată care a născut de la Duhul Sfânt? Ce cuvânt – întreabă ereticii – este acesta, sau, de ce a trebuit să se mai logodească cu bărbat Maica Domnului, dacă a fost cămara Duhului Sfânt, plină de toate darurile Duhului Sfânt? Pentru două pricini a fost de

trebuință logodnicul, cum arată dumnezeieştii Părinți. Una pentru că trebuia să fie mințit satana, căci cu şapte sute de ani înainte de venirea Domnului, proorocul Isaia, Evanghelistul Vechiului Testament, a spus la cap. VII cu 13: „Iată, fecioara în pântece va lua şi va naşte fiu şi vor chema numele Lui Emanoil”, ce se tâlcuieşte: *Cu noi este Dumnezeu*. Satana a înțeles prin gura acestui prooroc că o Fecioară va zămisli în chip negrăit la plinirea vremii, prin lucrarea lui Dumnezeu, şi din ceasul acela a început să pândească pe toate fecioarele câte erau pe fața pământului, să afle, care din ele va naşte fără bărbat, ca să pună piedici planului mântuirii neamului omenesc. Dar s-a înşelat, că nu poate el niciodată să împiedice lucrarea lui Dumnezeu. Că zice dreptul Iov: „El (Dumnezeu) destramă planurile celor vicleni... El prinde pe înțelepți în istețimea lor şi sfaturile celor înşelători ies prost” (*Iov* 5, 12-13). Nu putea cel viclean să întârzie taina mântuirii şi planul lui Dumnezeu de a mântui lumea. De aceea Dumnezeu şi-a arătat înțelepciunea şi prudența când a dat logodnic Fecioarei, ca să creadă toată lumea şi însuşi satana că această Fecioară este chiar logodită cu bărbat, ca toate femeile, şi el să nu ştie taina că este fecioară, şi anume Fecioara cea din veci aşteptată şi aleasă să nască pe Mesia.

Aceasta a fost pricina întâia pentru care a avut logodnic. Iar a doua a fost şi mai tainică. Sfântul Grigore Teologul şi Marele Vasile spun că s-a dat logodnic Fecioarei ca nu cumva satana, cunoscând de la început taina mântuirii, să nu intre în luptă cu Hristos în taina mântuirii neamului omenesc (Marele Vasile, *Tâlcuire la Psalmul 44*, şi Sfântul Grigore Teologul, *Cuvânt la Naşterea Domnului*).

Hristos trebuia să pătimească, să fie schingiuit, să fie răstignit, să fie omorât. Toate acestea erau prezise de Isaia, care a zis: „Dar El a luat asupră-Şi durerile noastre şi cu suferințele noastre S-a împovărat. Şi noi Îl socoteam pedepsit, bătut şi chinuit de Dumnezeu, dar El fusese străpuns pentru păcatele noastre şi zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră şi prin rănile Lui noi toți ne-am vindecat” (53, 4-5).

Iată de ce trebuia să pătimească El, conducătorul lumii, de la om. Şi dacă ar fi ştiut satana că fecioara aceasta are să nască pe Hristos, nu avea oare să fugă departe de El? Atunci satana n-avea să mai întărâte pe evrei, pe farisei, pe cărturari, n-avea să-l mai facă vânzător pe Iuda, nu apela la Pilat, nici la Irod, să-L prigonească. Dar de ce? Ca nu cumva să biruie Hristos şi să ne mântuie pe noi. Dar aşa, necunoscând satana taina, a început să-L prigonească, socotind că-i un drept, socotind că-i un prooroc, chiar de după botez, de când Hristos a postit 40 de zile şi 40 de nopți în muntele Carantania, cum spune dumnezeiasca Scriptură: „Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustiu, ca să fie ispitit de către diavolul.” Chiar atunci s-a dus să-L ispitească, dar nu ştia sigur cine este, că auzi ce-I spune: „De eşti Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini” (*Matei* 4, 1-3). Iar altă dată, când duhul cel necurat a strigat către Mântuitorul din îndrăcitul tămăduit în ținutul Gherghesenilor: „Ce ai cu mine, Iisuse, Fiul Celui Prea Înalt?” (*Luca* 8, 28), a spus aceasta pentru că diavolul ştia Scriptura care zice: „Eu am zis: Dumnezei sunteți şi Fiii Celui Prea Înalt toți” (Psalmul 71, 6). Dar satana Îl socotea pe Mântuitorul ca pe un fiu al lui Dumnezeu după dar, asemeni proorocilor şi drepților către care a fost cuvântul lui Dumnezeu (*Ioan* 10, 35), neştiind că este Fiul lui Dumnezeu *după ființă*, Cel ce va prăda iadul şi va omorî moartea.

Dar cu câți oameni nu se luptase el de atâtea mii de ani, cu câți patriarhi, cu câți drepți, cu câți care au făcut minuni mari şi care au înviat şi din morți? El ştia că trebuie să vină un prooroc, sau proorocul cel prezis de Moise, dar nu ştia că acela va veni în persoana lui Mesia. Iar dacă ar fi ştiut cu adevărat că-i Hristos, ar fi renunțat la lupta cu El. De ce? Ştia mai întâi că va fi biruit şi va rămâne de ruşine. Al doilea, ştia că dacă va lupta cu Dânsul, mai tare va întări taina mântuirii neamului omenesc, că Hristos a venit să sufere din dragoste pentru neamul omenesc. Şi deci ca să se încaiere el la luptă cu Hristos, a pus Dumnezeu logodnicul, ca o acoperire. Căci dacă el ar fi ştiut că are în față pe Hristos, nu mai aducea nici o ispită lui Hristos. De ce? Ca nu cumva Hristos să pătimească, fiindcă ştia că noi prin rănile Lui ne

vom vindeca. Deci ar fi luat lui Hristos orice prilej de a fi ocărât şi batjocorit şi omorât, ca să nu se împlinească în felul acesta mântuirea lumii, care trebuie să vină prin cruce.

Iată deci cele două pricini pentru care a pus Dumnezeu logodnicul lângă Prea Curata Fecioara Maria.

Dar să mergem cu Evanghelia mai departe. Şi Iosif când a văzut că Maica Domnului are în pântece s-a întristat. El ştia că a luat această fecioară din mâna proorocului Zaharia, să-i păzească fecioria nestricată şi s-o păzească cu totul în învățătura Sfintelor Scripturi, şi când a văzut-o grea, a început a se spăimânta, a se mâhni cu gândul, cum cântă Biserica: „Spăimântatu-s-a Iosif" şi „Nu te mâhni, Iosife!". S-a mâhnit, gândind cum se poate ca o fecioară de cincisprezece ani, curată şi prea sfântă, pe care a luat-o din Sfânta Sfintelor, a hrănit-o Arhanghelul Gavriil 12 ani şi apoi i se încredințase lui, ca unui bătrân şi văduv, şi sfânt, să păzească acest odor, această cămară a tainelor, această floare a raiului şi a cerului, să fie acum grea? Cine a înşelat-o pe Maria, cine a greşit cu dânsa, cum de s-a încumetat cineva să se apropie de un vas al Duhului Sfânt?

Acestea erau întrebările pe care şi le punea, mâhnindu-se, bunul şi dreptul Iosif, după dreptate. Avea dreptate să se mâhnească, fiindcă toată grija de a o păzi era asupra sa. „Mă tem – gândea el – că de voi spune lui Zaharia aceasta, o să mă mustre, că de ce n-am păzit-o, iar pe dânsa, dacă o va afla poporul, o va ucide cu pietre. Da, mai bine am s-o las în taină şi să mă duc". Căci zice Evanghelia: „Iosif, logodnicul ei, fiind drept şi nevoind s-o vădească, a voit s-o lase în ascuns". Şi cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeia ta, că ceea ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt". Iar Iosif a primit aceste cuvinte ca şi cum Dumnezeu Însuşi i-ar fi spus: „Nu te teme c-a înşelat-o cineva, nu te teme că de comoara aceasta a Duhului Sfânt s-a atins cineva să ți-o fure, nu! Este preasfântă, preacurată, pentru dânsa am făcut cerul şi pământul şi am zidit toată făptura; ia-o, nu te teme!".

Şi aşa, întărit de înger, Iosif a luat-o. Şi zice mai încolo Scriptura: „Şi n-a cunoscut-o pe dânsa până când a născut pe Fiul său Cel Unul-Născut, Căruia I-a pus numele Iisus” (*Matei* 1, 25). De la acest cuvânt, „până când”, pornind neoprotestanții de tot felul, nu voiesc să o laude şi să o cinstească pe Maica Domnului, ci zic: „Auzi ce zice Scriptura: «Şi n-a cunoscut-o pe ea *până când*...»”. Ca şi cum ar da a înțelege că după aceea, după ce a născut pe Cel Unul-Născut, s-o fi cunoscut. Dar nebuni sunt şi slabi la minte toți aceia care cugetă asemenea cu dânşii! Să cerceteze Scriptura mai întâi şi să vadă ce înseamnă cuvântul „până când”! Şi atunci să vadă adevărul, care străluceşte mai mult decât soarele în Evanghelie şi-n toate dumnezeieştile Scripturi.

Cuvântul „până când” înseamnă „veşnicie”, se spune în *Dogmatica* Sfântului Ioan Damaschin. Şi citind în scrierile dumnezeieştilor Părinți, vedem tâlcuit că atunci când auzim zicându-se: „Întoarce-Te, Doamne, până când, şi Te umileşte (Te milostiveşte) spre robii Tăi” (*Psalmii* 89, 15), pe acest „până când” trebuie să-l înțelegem „veşnic”, „de-a pururea”, căci Dumnezeu nu Se întoarce numai până la o vreme, ci pururea Se întoarce către robii Săi care se roagă Lui. Sau când auzi în *Psalmul 109*: „Zis-a Domnul Domnului meu: Şezi de-a dreapta Mea până ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale”, să nu înțelegi că de la judecată înainte, de când va zdrobi Hristos toată vrăjmăşia şi pe diavolul, şi pe cei potrivnici, nu va mai şedea de-a dreapta Tatălui, spre a împărăți cu el peste toate veacurile, deoarece ştim bine – şi este scris – că „Împărăția Lui nu va avea sfârşit” (*Luca* 1, 33).

Sau de soția lui David, Micol, fata lui Saul cea mai mică, se zice că „n-a avut copii până în ziua morții ei” (*II Regi* 6, 23). Înseamnă că a născut după ce a murit?! Câtă nebunie ar fi să crezi că a născut după ce a îngropat-o?! Prin urmare, cuvântul că fata lui Saul „n-a avut copii până în ziua morții ei” a arătat veşnicia, că *niciodată* nu a mai născut.

Sau despre corabia lui Noe, ce zice? Şi nu s-a mai întors corbul în corabia lui Noe „până ce a secat apa de pe pământ”

(*Facerea* 8, 7). Dar s-a întors vreodată, sau o să se mai întoarcă? Nu; porumbelul s-a întors a doua oară, dar corbul nu s-a mai întors. Deci cuvântul *până când* înseamnă veşnicie. Aşa şi despre Maica Domnului, când auzi că „n-a cunoscut-o pe ea *până când*”, înseamnă că în vecii vecilor n-a cunoscut bărbat şi n-a cunoscut-o nimeni.

Ce spune dumnezeiasca Evanghelie mai departe? Şi a luat pe Maria, femeia sa, şi a venit poruncă de la Cezarul August, când domnea în Siria Chirineu, să meargă fiecare să se înscrie. Unde? La cetatea sa. Şi a venit Iosif cu Maria în cetatea Vitleem. De ce a venit Iosif în Vitleem? Vitleemul are patru nume în dumnezeiasca Scriptură. Vitleemul se mai chema şi Efrata în vechime. Dar se mai chema şi Cetatea lui David, căci într-însa s-a născut şi s-a uns împărat marele strămoş al Mântuitorului, după trup. Dar s-a mai numit şi Casa Pâinii, de către prea fericitul patriarh Iacov, care, păscându-şi turmele oilor sale pe acele locuri, mai înainte a văzut şi a proorocit că acolo avea să pogoare şi să se nască pâinea cea vie care S-a pogorât din cer, Domnul Iisus Hristos.

Dar unde se află Vitleemul? În Palestina. El e o cetate mică, la jumătatea căii între Ierusalim şi Hebron, unde s-a născut Sfântul Ioan Botezătorul şi unde Avraam a vorbit la stejarul Mamvri cu cei trei îngeri, mai bine zis cu Sfânta Treime. Acolo este Vitleemul.

Dar de ce s-a născut Mântuitorul în Vitleem? Fiindcă Vitleemul era cetatea lui David şi aţi auzit mai sus ce i-a spus îngerul. Zice: „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria femeia ta!”. Iosif se trăgea din neamul lui David şi din casa lui David, de acolo, din Betleem, şi a venit după dreptate să se înscrie acolo de unde era şi el, şi Maica Domnului.

Şi ce s-a întâmplat dacă a venit în Betleem? Era vreo proorocie că Betleemul va fi locul de naştere al lui Iisus Hristos? Era. Proorocul Miheia a spus mai înainte cu vreo patru-cinci sute de ani de venirea lui Hristos în lume: „Şi tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nicidecum nu eşti mai mic între voievodatele lui Iuda, căci din tine va ieşi Povăţuitorul care va paşte pe poporul Meu

Israil” (*Matei* 2, 6; *Miheia* 5, 1). Această proorocie au cunoscut-o şi arhiereii, şi cărturarii când i-a întrebat Irod unde va să se nască Hristosul. Căci ei au răspuns: „În Vitleemul Iudeii”; şi i-au spus proorocia aceasta. Deci, când a venit Iosif în Betleemul Iudeii cu Maica Domnului, fiind grea, tocmai atunci a sosit vremea de naştere, împlinindu-se nouă luni. Şi să nu credeți că Maica Domnului, cum hulesc unii, a născut pe subțioară, sau că a născut pe la spate. Nu, nu, nu! A născut ca toate femeile; ceea ce n-a fost firesc la Maica Domnului este că n-a avut dureri la naştere şi că naşterea nu i-a stricat fecioria, căci era o naştere proprie numai lui Dumnezeu. Dacă trece raza soarelui acum prin geamul bisericii acesteia, se poate vedea apoi urma ei pe geam? Cine poate arăta pe unde a trecut şi cum a trecut? Aşa a trecut Hristos prin Maica Domnului, fără să lase urme, fără să strice cheile fecioriei, dar L-a născut la plinirea vremii, adică la nouă luni.

Naşterea Maicii Domnului a fost atât după legile firii, căci a născut la nouă luni, cât şi mai presus de firea noastră, căci n-a avut dureri la naştere, n-a cunoscut dulceață de bărbat mai înainte, precum celelalte femei, şi nici nu i-a stricat bărbatul fecioria. Fecioară a fost înainte de naştere, fecioară în naştere şi fecioară a rămas după naştere.

Şi tocmai atunci sosind vremea să nască, aflându-se în Betleem, căutau un loc unde să poată naşte o femeie tânără. Bătrânul Iosif luase şi un bou să-l vândă, care cu suflarea lui a încălzit pe Pruncul Iisus la naştere.

În acest timp, păstorii de turme, făcând strajă împrejurul turmelor lor, deodată îngerul Domnului a stătut lângă ei şi slava Domnului s-a arătat împrejur, iar ei s-au înfricoşat cu frică mare. Dar îngerul le-a zis: „Nu vă temeți! Căci iată, că vestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul; căci vi S-a născut vouă Mântuitor, Care este Hristos Domnul, în cetatea lui David. Şi acesta va fi vouă semn. Veți găsi un Prunc înfăşat, culcat în iesle. Şi deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească, lăudând pe Dumnezeu şi zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire! Iară

după ce îngerii au plecat de la ei, la cer, păstorii vorbeau unii către alții: Să mergem dar până la Betleem, să vedem cuvântul acesta" (*Luca* 2, 8-15). Şi ducându-se, au aflat pe Mântuitorul în iesle şi lângă El pe Prea Curata, Prea Sfânta Fecioara Maria şi pe bătrânul Iosif. Şi îndată au venit şi magii care umblau după stea, căci steaua stătuse deasupra peşterii. Şi i-au adus Lui daruri: aur ca unui Împărat, tămâie ca unui Dumnezeu şi smirnă ca unui mort, pentru mântuirea neamului omenesc.

Iubiți frați, poate şi frățiile voastre, şi noi am stat în una din nopți afară, când cerul era înstelat şi stelele aşa de frumoase şi de strălucitoare, ca în timpul de iarnă de acum. Ce ați face dacă ați vedea deodată că stelele şi cerul tot vin şi vin şi vin spre pământ şi se apropie? Şi se apropie din ce în ce mai tare, mai tare luminează, şi de atâta orbire şi de frică, negreşit, mai că v-ar ieşi sufletul! Ce s-ar întâmpla? Câtă spaimă ar fi! Sau dacă am vedea deodată în timpul zilei că soarele începe să vină către noi şi tot vine şi orbeşte lumea, şi arde lumea cu razele sale şi miliarde de raze străpungând văzduhul şi arzând toate şi luminând toate! Câtă frică ar fi atunci şi cât cutremur să vezi stelele şi soarele venind spre pământ! Ei, dar nimica n-ar fi aceasta față de ce s-a întâmplat la Naşterea lui Hristos. Că nu cerul, nu soarele s-a coborât atunci la noi, ci Ziditorul cerului şi al pământului, Cel ce a zidit soarele şi a pus lumina, razele şi căldura în el, şi a pus luminători pe tăria cerului, Acela a venit! Câtă spaimă, cât cutremur n-ar trebui să ne cuprindă pe noi, gândind că Cel ce a făcut toate din nimic a venit până la firea noastră. Şi n-a voit să vie să se nască în palatele cezarilor Romei sau la faraonii Egiptului, unde era numai aur, ci într-o iesle simplă şi într-o peşteră.

Dar de ce s-a născut într-o peşteră? De ce? Pentru că ea e simbolul întunericului. El a venit să aducă lumină şi în temnița iadului, şi în lumea care era într-o noapte, că zice marele apostol Pavel: „întunericul veacului acestuia". Veacul de acum, şi mai ales cel până la Hristos, era o noapte lungă, în care lumea era oarbă, stătea în întunericul slujirii de idoli şi al păcatului. Şi s-a născut Hristos noaptea, la miezul nopții, şi în peşteră, ca să arate că El a venit să aducă lumina, să risipească întunericul. De unde?

De la peşterile de care a spus Isaia. Căci zice: „Peşterile lor – vorbeşte de peşterile iadului – în veci cu întuneric sunt făcute”. Şi a venit să risipească întunericul şi peşterile iadului şi întunericul păcatului de pe fața pământului.

Dar de ce s-a născut Iisus Hristos la miezul nopții? Tot pentru aceasta: „Şi iată, Mirele vine la miezul nopții”. Aşa va fi şi judecata, tot la miezul nopții. A venit Hristos să lumineze peşterile întunericului veacului aceluia de atâtea mii de ani întunecat, pentru că El era Lumina cea adevărată, Care luminează pe tot omul care va să vie în lume. El era Lumina lumii şi de la început a venit să lumineze întunericul şi să strălucească în toate părțile cu razele soarelui Dumnezeirii Sale.

Dar ştiți în care zi a săptămânii s-a născut? Poate vă întreabă cineva: „Ştiți în ce zi s-a născut Hristos?”. Adu-ți aminte din Scriptură ziua în care a plouat mană peste Israil. Când a fost ziua aceea? Ziua întâi a săptămânii. Tot în ziua întâi a săptămânii a făcut Dumnezeu lumina. Căci a zis Dumnezeu în ziua întâi: „Să se facă lumină” (*Facerea* 1, 3). În ziua întâi s-a născut Hristos, duminica s-a botezat, cum arată Părinții de la Soborul IV ecumenic, duminica Sfinții Apostoli făceau Sfânta Liturghie, sau în „ziua soarelui”, duminica a turnat Hristos din Duhul Sfânt peste sfinții Săi ucenici şi apostoli, prin pogorârea Sfântului Duh, şi tot duminica a înviat din morți (*Matei* 28, 1). Duminica s-a fost descoperit şi Apocalipsul, că dumnezeiescul Evanghelist Ioan zice: „Am fost în duh în zi de duminică” (*Apocalipsa* 1, 10). Iată dar câte sunt legate de ziua duminicii.

Deci, de aceea a sfințit Dumnezeu ziua duminicii şi cu Naşterea Sa şi cu pogorârea Duhului Sfânt, pentru că în ziua aceasta, cum v-am spus, a făcut Dumnezeu lumina. Căci a zis Dumnezeu: „Să se facă lumină” şi s-a făcut lumină. Parcă ne-ar spune Mântuitorul: „Eu Însumi am făcut lumina cea zidită atunci, şi am venit acum să aduc lumina cea sfințită şi duhovnicească la toată lumea. Eu am adus lumină peste tot omul şi voi lumina peste tot omul care vine în lume cu lumina sfințită; Eu am făcut lumina atunci când am făcut soarele şi lumina zilei, şi Eu am venit acum

ca lumină gândită, ca lumină duhovnicească”. Iată pentru care pricină Hristos s-a născut duminica şi la miezul nopţii.

Iubiţi credincioşi, oare este vreo margine tainei acesteia? Oare pot să înţeleagă îngerii şi oamenii taina întrupării lui Dumnezeu Cuvântul, sau taina iconomiei Lui în trup? Nu. Nici îngerii, nici Heruvimii, nici Serafimii; cum dar, vor putea să înţeleagă minţile raţionale de pe pământ taina aceasta? Cum încape Dumnezeu Cel necircumscris, necuprins în toate zidirile Sale, în pântecele Fecioarei şi să fie, în acelaşi timp, pe scaun cu Tatăl, la cârma a tot universul? Taina iconomiei în trup rămâne pururea taină, cum zice Marele Vasile: „Taina înomenirii lui Dumnezeu Cuvântul covârşeşte cu minunea zidirea tuturor făpturilor celor văzute şi nevăzute” (Sfântul Vasile cel Mare, cap. 8 a celor *Despre Sfântul Duh*). Pe drept cuvânt s-au speriat îngerii, s-au speriat oamenii şi nimeni nu a putut înţelege cum Dumnezeu, prin fire Prea Înalt fiind, S-a pogorât până la noi şi S-a făcut asemenea nouă, afară de păcat. Deci această minune a minunilor nu s-a lucrat de Dumnezeu după fire, ci mai presus de fire şi mai presus de minte.

Iar prin această pogorâre a Lui până la noi mai mare slavă a aflat. Cea mai mare slavă a Celui Prea Înalt s-a arătat în pogorârea până la noi. Căci zice dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului: „Slava Celui Prea Înalt s-a arătat în pogorârea la cele de jos”. Pogorârea până la noi, mai mare cinste-I este, mai mare slavă. Mare I-a fost slava şi slavoslovia Lui în ceruri, că s-au spăimântat şi îngerii, şi Arhanghelii, şi Heruvimii, şi Serafimii, când L-au văzut pogorându-Se. Ziceau: „Iată, Dumnezeu S-a făcut om, Dumnezeu S-a pogorât până la om, Dumnezeu mănâncă şi Se îmbracă asemenea lor, Dumnezeu umblă şi Se întristează cu ei, Dumnezeu cere ajutor şi Se mâhneşte cu dânşii. Ce este aceasta? Nu cumva Şi-a ieşit din fire? Nu cumva Dumnezeu a slăbit? nu cumva aceasta este ceva ce poate să-I ia Lui ceva din slavă?”. Nu. A fost sfatul cel mai înainte de veci al Prea Sfintei Treimi ca El să vie până la noi, şi din această pogorâre mai mare slavă Şi-a făcut Dumnezeu, şi în ceruri, şi pe pământ.

Iubiți credincioşi, vreau să vă mai spun un lucru. Câte ar fi de spus! Dar ce putem cuprinde într-o predică în cadrul Sfintei Liturghii despre Naşterea lui Dumnezeu Cuvântul şi despre venirea Lui la noi? Atâta numai să ştiți, că mare dragoste şi nemărginită bunătate ne-a arătat Dumnezeu prin venirea Lui până la noi, ca să Se facă asemenea nouă.

N-aveam să putem înțelege în alt fel nici că El e Dumnezeu, nici că pe Dumnezeu Îl avem Tată, nici că este şi un Duh Sfânt, n-aveam să ştim tainele acestea ale creştinătății care sunt astăzi prealuminate, dacă nu venea El în lume şi nu trimetea după aceea pe Duhul Său, ca să deschidă inimile noastre, şi pe sfinții Săi apostoli, ca să ne deschidă mintea, să înțelegem Scripturile şi să rămână până astăzi cuvântul Lui viu şi lucrător în inimile şi-n mințile celor binecredincioşi.

Aceasta s-o ştiți când ajungeți la Naşterea Mântuitorului Iisus Hristos. Mai înainte de toate să dați slavă milostivirii şi bunătății celei negrăite a Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi Prea Curatei şi Prea Sfintei Fecioare Maria, care a slujit la Naşterea Lui, că ne-a învrednicit pe toți să mai ajungem încă o dată Naşterea Domnului şi să prăznuim înnoirea neamului omenesc prin taina venirii cea în trup a lui Dumnezeu Cuvântul.

Amin!

PREDICA A PATRA LA NASTEREA DOMNULUI

Iubiți credincioşi, părinților, fraților,

Pentru ca să tâlcuim dumnezeiasca Evanghelie de astăzi, de la Matei, este nevoie să luăm lucrurile mai de sus, mai din vechime, şi să înfățişăm o istorie de demult. Iată ce vreau să spun:

Cam cu o mie cinci sute de ani înainte de venirea Domnului în trup, trăia în Mesopotamia, în țara cea dintre două râuri care se mai chemau pe atunci Poarta lui Dumnezeu, adică între Tigru şi Eufrat, un mare vrăjitor. Şi pe acel mare vrăjitor îl chema Valaam. El era dintr-o regiune numită Petor (*Numerii* 22, 5). Tot în vremea aceea poporul lui Israil era în nemernicia lui cea de patruzeci de ani în pustie şi ajunsese în pământul Amoreilor. După ce l-a bătut pe Sihon, împăratul amoreilor, ajunsese în pământul Vasanului. Acolo l-a bătut pe Og, împăratul Vasanului, şi mare groază a băgat în popoarele de dincolo de Iordan şi din pământul lui Moab, care erau dincoace de Iordan, deşi nu trecuse încă poporul Iordanul. Împărăția lui Moab, care era lângă poalele muntelui Carmel şi lângă Ierihon, avea pe atunci un împărat cu numele Balac. Şi acesta, când a văzut că poporul lui Israil – căruia îi ajuta Dumnezeu în vremea aceea, că era singurul popor ce se închina adevăratului Dumnezeu – ia țară după țară şi popor după popor, şi a ajuns lângă hotarele lui, a fost cuprins de mare spaimă şi grijă.

De aceea împăratul Balac a strâns boierii curţii sale din Madiam şi a zis: „Poporul acesta mănâncă acum totul împrejurul nostru, cum mănâncă boul iarba câmpului” (*Numerii* 22, 4). Deci sfătuindu-se ei şi socotind că nu vor ţine piept unui popor care se arată aşa de puternic, au hotărât că nu este de făcut altceva mai bun decât să cheme în ajutor pe Valaam din Petor (*Numerii* 22, 4). Că era mare credinţă în acest vrăjitor, pe vremea aceea, la popoarele păgâne. Atâta de mare credinţă aveau în acel vrăjitor, încât îl socoteau ca pe un Dumnezeu, iar aceasta se va vedea din cele ce urmează. Şi a trimis Balac împăratul o delegaţie peste Eufrat, în Mesopotamia, cu mari daruri şi cu mare cinste la Valaam din Petor, să vie să-i ajute cu farmecele sale, mai bine zis cu puterea drăcească, să bată pe poporul lui Israil, că dacă nu, ţara lor va fi pierdută. Dar îndată ce au ajuns căpeteniile lui Moab la Valaam, Dumnezeu a venit la Valaam şi i-a spus: „Să nu te duci cu ei şi să nu blestemi pe poporul acela, că este binecuvântat!” (*Numerii* 22, 12). Şi deoarece Valaam a ascultat pe Dumnezeu şi nu s-a dus, a trimis împăratul Balac o altă solie, mai însemnată decât cea dintâi, şi cu mai mari făgăduinţe. Atunci Dumnezeu i-a spus lui Valaam în timpul nopţii: „Dacă oamenii aceştia au venit să te cheme, scoală şi te du cu ei; dar să faci ce-ţi voi zice Eu!” (*Numerii* 22, 20).

Şi Valaam a încălecat pe asina sa, şi luând cu sine două slugi, a plecat spre pământul Moabului, cale depărtată. Şi când mergea pe drum, îngerul Domnului i-a împiedicat calea şi asina, care era mai curată decât el, văzând îngerul Domnului, a lăsat drumul şi a luat-o pe câmp. Iar Valaam, fiind orbit, n-a văzut îngerul Domnului şi a început să bată asina. Şi-o frâna de căpăstru să vie înapoi la drum. Deci cu mare greutate a scos-o la drum. Şi după o vreme iarăşi îngerul Domnului se arată undeva între vii la un loc îngust, unde de o parte şi de alta era zid în calea lui, şi îngerul Domnului îi ţinea calea. Pe care văzându-l asina, s-a tras iar lângă zid, şi a strâns piciorul lui Valaam în zid, şi acesta iar a

început s-o bată. Însă îngerul Domnului a trecut apoi şi a stat la loc strâmt, unde nu era loc să te abaţi nici la dreapta, nici la stânga. Şi când a ajuns acolo Valaam călare pe măgăriţă, măgăriţa a văzut pe îngerul Domnului în pară de foc, cu sabia goală trasă în calea ei, şi nemaiavând unde se feri, că şi în stânga şi în dreapta era strâmtorarea muntelui, s-a culcat jos, sub stăpânul ei. Atunci, mâniindu-se Valaam, a început să o bată pe asină cu toiagul. Şi măgăriţa, căzută jos în genunchi, a început să vorbească cu dânsul prin puterea dumnezeirii: „Ce ţi-am făcut eu, de mă baţi acum pentru a treia oară?!... Avut-am oare deprinderea de a mă purta aşa cu tine?”.

Şi când a zis măgăriţa acestea, a văzut Valaam – cel ce nu era vrednic să vadă – pe îngerul Domnului în pară de foc, cu sabia goală. Şi când l-a văzut, s-a închinat şi a căzut cutremurat cu faţa la pământ. Iar îngerul i-a zis: „De ce ai bătut asina ta de trei ori? Eu am ieşit să te împiedic, deoarece calea ta nu este dreaptă înaintea mea; ... dacă ea nu s-ar fi întors de la mine, eu te-aş fi ucis pe tine, iar pe ea aş fi lăsat-o vie”. Şi pentru că Valaam a mărturisit că se căieşte, îngerul i-a zis: „Du-te cu oamenii aceştia, dar să grăieşti ceea ce-ţi voi spune eu!” (*Numerii* 22, 21-35).

Şi s-a dus Valaam cu căpeteniile lui Balac, şi când a ajuns în ţara Moabului, i-a ieşit în întâmpinare împăratul Balac cu toţi curtenii lui, cu toată suita lui, cu mare cinste, că toţi aveau credinţă că dacă vine acest fermecător, negreşit că farmecele sale vor ajuta lor să bată pe Israil. Şi când s-a închinat împăratul Moabului lui Valaam, acesta i-a zis: „Iată, acum am venit la tine. Dar pot eu, oare, să-ţi spun ceva? Ce-mi va pune Dumnezeu în gură, aceea îţi voi grăi!”.

Şi a doua zi, dis-de-dimineaţă, l-a suit Balac pe Valaam într-un munte, unde era capiştea lui Baal, zeul lor spurcat, la care se închinau, şi i-a arătat oştirile lui Israil. Iar Valaam a spus: „Zideşte-mi aici şapte jertfelnice!”. Şi îndată le-a făcut împăratul, şi a pus pe fiecare jertfelnic un viţel şi un berbec, şi le-a adus ca

jertfă. Iar când a dat foc jertfelor, Valaam a început să proorocească. Însă în loc să blesteme pe Israil, a zis: „Cum să blestem pe cel ce nu-l blestemă Dumnezeu?! Sau cum să osândesc pe cel ce nu-l osândeşte Dumnezeu?!... Să moară sufletul meu moartea drepților acestora şi să fie sfârşitul meu ca sfârşitul lor!” (*Numerii* 23, 7-10).

Şi s-a speriat Balac şi a zis: „Eu te-am adus să-mi blestemi pe vrăjmaşii mei şi iată că tu îi binecuvântezi!”. Zise Valaam: „Oare să nu spun eu lui Balac ceea ce îmi pune Domnul în gură?” (Numerii 23, 12). Atunci a zis Balac: „Vino cu mine în alt loc... să mi-l blestemi de acolo!”. Şi l-a dus el pe vârful muntelui Fazga, şi a zidit acolo şapte jertfelnice, şi a pus câte un vițel şi câte un berbec pe fiecare jertfelnic. Şi atunci a început Valaam a zice: „Iată, am primit poruncă să binecuvântez; El (Dumnezeu) a binecuvântat şi eu nu pot întoarce binecuvântarea. El nu vede nedreptate în Iacov şi silnicie în Israel; Domnul Dumnezeul său este cu el...” (Numerii 23, 18-24). Şi s-a speriat Balac şi s-a mâhnit foarte, şi zise din nou: „Hai să te duc în alt loc: poate-I va plăcea lui Dumnezeu şi mi-l vei blestema de acolo!”. Şi l-a dus pe vârful muntelui Peor, şi acolo i-a făcut iarăşi jertfelnice. Şi atunci a început Valaam să proorocească cele despre Naşterea lui Iisus, zicând: „Cât sunt de frumoase lăcaşurile tale, Iacove, corturile tale, Israele!... O stea răsare din Iacov; un toiag se ridică din Israel şi va lovi pe căpeteniile Moabului şi pe toți fiii lui Set îi va zdrobi. Din Iacov Se va scula Cel ce va stăpâni cu putere...” (*Numerii* 24, 3-24). Şi astfel a proorocit despre steaua care trebuia să se arate la Naşterea Mântuitorului şi că Acesta va da lovitura de moarte lumii păgâne şi idolatre şi va împărăți peste toate popoarele lumii, până în veac; acestea le-a proorocit întrucât Duhul lui Dumnezeu a umbrit pe Valaam vrăjitorul, care, în loc să vrăjească, a proorocit adevărul.

Şi aşa a proorocit şi a treia oară despre Israil şi a spus de Naşterea lui Hristos, de arătarea stelei din vremea când va veni El, şi apoi, sculându-se Valaam, s-a înapoiat în țara sa.

Băgați de seamă, că acestea s-au întâmplat cu o mie cinci sute de ani înainte de venirea Mântuitorului, când trăia Balac, împăratul Moabului, şi Moisi. Şi de atunci, prin tradiție, magii şi astrologii şi cititorii în stele ştiau ce a proorocit Valaam, şi era tradiția aceasta în tot pământul din platoul care astăzi se numeşte Irakul şi Iranul. Toate popoarele ştiau că din poporul Israel o să iasă un mare împărat care va împărăți peste toată lumea şi că împărăția lui va fi veşnică. Şi aşa, din tradiție în tradiție, a ajuns proorocia aceasta, pe care o istoriseşte dumnezeiasca Scriptură, până în vremea Naşterii lui Iisus Hristos. Şi atunci, numai cu doi ani mai înainte, s-a arătat steaua în Egipt, în Persia şi în alte părți.

Dar de ce se zice că cu doi ani mai înainte de Naştere a apărut steaua? Iată de ce: când apare o cometă pe cer, o comentează fiecare – ba c-o să fie război, ba c-o să fie pace, ba că-i moarte, ba că va fi cutremur, şi altele de acestea. Dar când au văzut magii, despre care se vorbeşte în Evanghelia de astăzi (*Matei* 2, 13), o stea care nu-şi mai făcea drumul ca şi celelalte şi nu mai mergea de la răsărit la apus, ci venea de la miazăzi la miazănoapte, şi încă o stea atât de mare, au putut cunoaşte – ştiind şi proorocia lui Valaam despre steaua care va răsări din Iacov – că un împărat mare se va naşte de la miazăzi.

Dar cine erau magii care au pornit să se închine Mântuitorului? Să nu credeți că erau vrăjitori ca Valaam din Petor, nu. În Persia, magi se numeau cei mai mari filosofi şi astronomi şi ghicitori în stele sau astrologi. Şi aceştia ştiau, din tradiția de un mileniu şi jumătate, că va veni o vreme când o să se vadă o stea neobişnuită, iar atunci se va naşte un Împărat care va împărăți peste toată lumea. Şi ei aveau cărți vechi, rămase de la Valaam şi de la alți înaintaşi, şi pândeau – că erau astronomi – să

vadă când va apărea o stea care să-şi facă drumul nu aşa ca toate celelalte, ci de la miazăzi spre miazănoapte.

Oare nu te-ai speria să vezi acum o stea că vine de la miazăzi spre miazănoapte? Acum ai zice că e un satelit, că seamănă cu stelele, dar atunci nu erau sateliți. Deci se ştia că acesta este un semn minunat, nemaiîntâlnit, o stea făcându-şi drumul astfel, nu aşa cum i-a pus [rânduială] Ziditorul de la început. Şi aşa, aceşti magi, cu doi ani înainte, au văzut steaua cea minunată. A fost o rânduială dumnezeiască să o vadă cu doi ani înainte, ca să aibă ei când se pregăti, când se gândi: „Oare ce-i cu steaua aceasta? O fi steaua despre care a spus Valaam din Petor; deci hai să ne pregătim!”. Că aveau de pregătit o călătorie lungă din Persia până la Ierusalim. Trebuia să meargă peste o mie de kilometri şi pe atunci nu era atât de uşor ca acum, când te duci cu avionul. Şi au avut timp să se pregătească cei trei mari filosofi şi magi, cu cămilele încărcate cu hrană, cu bani, cu daruri potrivite pentru Împăratul lumii, pe care au pornit să-l găsească.

Şi magii au venit, după cum ştiți, şi când au ajuns în Iudeea s-au dus la stăpânitorul Irod şi au întrebat unde este Împăratul abia născut. Şi acela s-a umplut de frică – fiindu-i teamă să nu-i ia domnia – şi, adunând pe toți arhiereii şi cărturarii poporului la curtea sa, i-a întrebat: „Unde este să se nască Hristos, Mesia?”. Iar ei i-au zis: „În Betleemul Iudeii, că aşa este scris de proorocul: Şi tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nicidecum nu eşti mai mic între voievodatele lui Iuda, căci din tine va ieşi Povățuitorul care va paşte pe poporul Meu Israil” (*Matei* 2, 4-6).

Şi înțelegând Irod că din Iudeea şi în Betleem se va naşte Hristos, cu mare vicleşug le-a spus magilor: „Mergeți şi cercetați cu de-amănuntul despre Prunc şi, dacă Îl veți afla, vestiți-mi şi mie, ca, venind şi eu, să mă închin Lui” (*Matei* II, 7-8). N-avea el de gând să-L cinstească, ci vrea numai să afle unde este, ca să-L piardă. Dar cum v-am mai spus ieri la predică, sau cum voi mai spune cât m-o ține Dumnezeu cu zile, planul lui Dumnezeu nu-l

poate opri nimeni, nici dracii, nici îngerii, nici oamenii, nici popoarele – nimeni, nimeni! El înaintează veşnic, după cum e rânduit de Dumnezeu.

S-au dus deci magii, după cum ştiţi, şi au aflat deasupra peşterii din Betleem steaua, s-au închinat cu mare bucurie şi cinste Domnului Iisus, I-au adus daruri – aur, smirnă şi tămâie – şi înainte de a porni să-i spună lui Irod – căci s-ar fi dus, fiind oameni cinstiţi şi de cuvânt şi necunoscând vicleşugul aceluia –, au luat înştiinţare în vis să nu se mai întoarcă la Irod. Irod, văzând că a fost batjocorit, s-a umplut de mare furie, de mare tulburare. Şi aducându-şi aminte de cele spuse de magi, de când li s-a arătat steaua, şi-a zis că poate atunci s-a născut, nu acuma. Că magii au spus că steaua s-a arătat cu doi ani înainte. Deci a hotărât să taie toţi pruncii care-s de doi ani mai jos, că numai aşa va fi sigur de uciderea Aceluia Care-i Hristos, Mesia. Şi a trimis ostaşi în Betleemul Iudeii şi în jur, ca să taie toţi pruncii de doi ani şi mai jos.

Dar înainte de a începe a se executa porunca lui Irod, îngerul Domnului se arată lui Iosif în vis şi-i spune: „Scoală-te, ia Pruncul şi pe mama Lui şi fugi în Egipt!”. Dar de ce i-a zis „fugi”? Ca să arate că vine mare urgie în Betleem şi că trebuie să fugă repede, ca să nu-i ajungă aceia. Dar, oare, s-a temut Hristos de Irod? De ce fuge Dumnezeu de om? De câte ori nu a trecut Hristos prin mijlocul fariseilor când au vrut să-L prindă, cum s-a întâmplat şi la Muntele Galileii, când au vrut să-L arunce în prăpastie? Aceasta a făcut-o spre a ne da nouă pildă să fugim din calea primejdiei când vedem că vine asupra noastră.

Dar câţi din drepţi n-au fugit şi nu s-au ferit? De câte ori n-a fugit David de furia lui Saul, care îl urmărea ca să-l piardă? Aşa vedem şi după Învierea Mântuitorului, că apostolii stăteau cu uşile încuiate de frica iudeilor, că Pavel se ascundea în oraşul Filipi, la o vânzătoare de mătăsuri, anume Lidia, pe care a botezat-o apoi cu toată casa ei. Iar Petru se ascundea la Simon

curelarul, pe malul mării, în oraşul Jaffa de astăzi, sau Iope. Cei mai mari apostoli fugeau şi ceilalți se ascundeau de furia prigoanei de atunci. Pentru ce? Zice dumnezeiescul Ioan Gură-de-Aur: „Dacă vezi că vine primejdia, să n-ai cutezanța şi mândria cugetului să stai în calea primejdiei, că dacă stai, va lua Dumnezeu darul de la tine, fiindcă te încrezi în tine. Dacă fugi şi Dumnezeu vrea să pătimeşti martiriul şi suferința, te găseşte duşmanul acolo, că Dumnezeu te scoate să te încununeze. Dar tu eşti dator să te păzeşti, să nu crezi că eşti mai tare decât Petru şi Pavel şi să stai în calea primejdiei, că aceasta este o cutezanță, o mândrie care depărtează darul lui Dumnezeu de la om”. Aşa au cugetat dumnezeieştii Părinți. Marele Atanasie a fugit patruzeci şi şapte de ani din loc în loc de furia arienilor şi de şapte ori a fost izgonit din scaunul Alexandriei; Sfântul Emilian al Cizicului treizeci de ani a umblat fugar; Teofilact al Nicodimiei, douăzeci şi opt; Ilarion cel Nou a stat la o văduvă bătrână şapte ani într-o grădină, într-un bordei; Sfântul Nichifor, Patriarhul Constantinopolului, a stat doisprezece ani într-un mormânt pe malul mării, la un pescar, fiindcă îl urmărea Leon, împăratul cel iconoclast; Sfântul Teodor Studitul douăzeci de ani a fost fugar şi, de asemenea, ucenicul său Nicolae Mărturisitorul. Chiar astăzi Biserica îi prăznuieşte pe cei douăzeci de mii de mucenici din Nicodimia care au ars în ziua de Crăciun, pe timpul lui Diocleţian. S-au mai ascuns în Muntele Nicodimiei 6528 de creştini, dar i-au găsit mai apoi şi i-au trecut prin sabie ostaşii puşi pe urmele lor.

Deci, vedem din vremea prigoanelor cum s-au ferit creştinii şi sfinții, ca să n-aibă mândria să spună: “Mă duc la moarte”. Pentru că nu suntem pregătiți de moarte şi Dumnezeu, când vede că omul se reazemă pe puterile lui, ia darul de la dânsul. E mai bine să zicem: “Doamne, sunt păcătos, sunt neputincios şi fricos, de aceea fug; dacă vrei să mă întăreşti Tu, scoate-mă; dacă nu, fug”-

Ce a făcut Marele Mucenic Mina? Întâi a fugit în pustietatea muntelui şi s-a întărit acolo cu post şi cu rugăciuni, ani de zile, şi apoi a ieşit când i-a zis îngerul: „Du-te în Alexandria să mărturiseşti pe Hristos!”. Dar s-a dus numai după ce s-a întărit cu post şi cu rugăciune, după ce s-a lepădat de sine, ca să nu se mai iubească pe sine, ci numai pe Hristos.

Aşadar, să ştiţi că nu e vitejie, nu e laudă, când vine prigoana, să-i stai în cale. Dacă te-a prins, Dumnezeu vrea şi atunci zi: „Doamne, întăreşte-mă, că n-am altă nădejde”; dacă nu, fereşte-te! Ce spune proorocul Isaia în cântarea a patra? „Mergi, norodul Meu, încuie uşa, ascunde-te puţin, câtuşi de puţin, până va trece mânia Domnului". Nu avem poruncă să ieşim în vileag, dar nici să ne lepădăm de Hristos când suntem descoperiţi. Auzi ce zice Hristos: „Feriţi-vă de oameni, căci vă vor da pe mâna sinedriştilor şi în sinagogile lor vă vor bate cu biciul. La dregători şi la regi veţi fi duşi pentru Mine...” (*Matei* 10, 16-18). Deci: „vă vor da”, „veţi fi duşi”. Aşa explică Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Auzi, lasă să te ducă alţii, nu te duce tu, ca să nu se ducă darul lui Dumnezeu de la tine!”. Ne-am oprit la această pericopă ca să ştiţi că în vreme de primejdie poate omul să se ferească. Dar dacă Dumnezeu ne descoperă, atunci nu trebuie să ne ferim. Căci zice Sfântul Andrei al Cezareei, în tâlcuirea *Apocalipsei*, pentru prigoana cea mare care va fi către sfârşitul lumii pentru toată Biserica de pe faţa pământului: „În vremea aceea va ajuta Bisericii lui Hristos pustia cea gândită şi cea simţită”. Cea gândită, care va ţine atunci credinţa în taină, în oraş, în sat, la oi, la lucrări de păduri, numai el va şti că crede în Dumnezeu, atâta va fi pustia cea gândită. Şi se va ruga din inimă lui Dumnezeu să se pregătească pentru mucenicie şi pentru moarte. Iar pustia cea simţită vor fi codrii, munţii, dealurile, pâraiele adânci, desişurile care vor adăposti pe robii lui Dumnezeu şi îi vor acoperi. Aşa trebuie să facem. Negreşit, în toată vremea şi în tot locul, creştinul trebuie să fie pildă, să mărturisească prin toată viaţa sa

că este cu adevărat “lumina lumii” şi “sarea pământului”, să aibă mereu în mintea sa cuvântul apostolului Pavel: „Cu inima sa crede spre dreptate, iar cu gura se mărturiseşte spre mântuire” (*Romani* 10, 10). Dar şi aceasta să o învăţăm din Evanghelia de azi: că este bine – şi după Evanghelie, şi după Sfinţii Prooroci, şi după Sfinţii Apostoli, şi după Sfinţii Părinţi – să te fereşti din calea primejdiei, când poţi. Când nu, stăm înaintea Domnului şi El va întări pe cele neputincioase şi va plini pe cele de lipsă ale noastre.

Şi ce s-a întâmplat? Sculându-se Iosif, a luat Pruncul şi pe muma Lui şi s-au dus noaptea. Auzi, noaptea! De ce noaptea? Ziua s-ar fi văzut cine fuge: o femeie cu un prunc pe o asină, însoţiţi de un bătrân. De aceea noaptea a ieşit din Betleem – aşa spune Sfânta Evanghelie – şi a fugit în Egipt. Şi i-a zis îngerul: „Să stai acolo până voi zice ţie, că vrea Irod să caute Pruncul să-L omoare!”. Şi s-au dus în Egipt şi au stat acolo, după mărturia unor sfinţi şi a unor mari istorici, şapte ani, că Irod a domnit 13 ani, cum arată marele istoric evreiesc Iosif Flaviu.

Deci, s-au dus şi au stat şapte ani în Egipt; şi când a murit Irod, îndată îngerul Domnului s-a arătat lui Iosif, vestindu-i aceasta. Atunci Iosif a luat Pruncul şi pe mama Lui şi a venit în pământul lui Israil. Dar auzind că în Iudeea domnea Arhelau în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să mai meargă acolo; şi, primind poruncă în vis, s-a dus în părţile Galileii (*Matei* 2, 21-22). În Iudeea deja se vestise că se caută un prunc şi au fost magii... şi aşa mai departe. S-au dus tocmai în Galileea, care-i foarte departe de Iudeea, în Nazaretul Galileei, care e tocmai către Siria. S-au dus mai departe de Iudeea, acolo unde nu se auzise, sau chiar dacă se auzise vestea despre Iisus mai înainte, dar se stinsese.

Şi ducându-se în Galileea, s-au aşezat în cetatea Nazaret. Dar de ce au venit tocmai la Nazaret? Este o proorocie la *Judecători* (13, 5), când l-a sfinţit nazireu din pântecele maicii lui

pe Samson. S-a spus că aceasta se potriveşte lui Hristos ca nazarinean. Dar nu-i aşa, deşi chiar în *Călăuza Scripturilor* de Nazarie şi Kiricescu se zice: „S-a împlinit proorocia aceea de la *Judecători* XIII cu 5". Nu-i adevărat. Acolo vine îngerul Domnului la Manoe şi la soția lui şi le spune de naşterea lui Samson. Se spune că briciul de capul lui nu se va atinge, că va fi sfințit din pântecele maicii sale şi vin şi oțet nu va bea, şi va scoate poporul din robia filistenilor şi celelalte. Dar că va fi nazireu şi sfințit şi că nu se va bărbieri şi va purta părul lung, acestea se potrivesc la nazirei, la călugării vechi din Legea Veche. Dar nu se loveşte la nazarinean.

Căci de la Sfinții Părinți aflăm că cuvântul *nazarinean* nu există în toată Scriptura. Dar atunci de ce se zice: „Şi a venit şi a locuit în oraşul numit Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin prooroci, că Nazarinean se va chema" (*Matei* 2, 23). Dar câte Scripturi nu existau mai înainte de care ştim prin tradiție? Iudeii au fost strămutați din locul lor şi o mulțime de cărți canonice de-ale lor s-au pierdut, cum s-a pierdut şi *Cartea Înțelepciunii lui Isus, Fiul lui Sirah*, şi altele, a lui Tobie bunăoară, care au intrat în canonul cărților creştineşti. Aşa se înțelege proorocia aceasta de Nazarinean. Se bănuieşte că se afla în cărțile lui Enoh, care a scris 19 cărți, ce se aflau în corabia lui Noe când a venit potopul. Căci se ştia şi după potop de proorocia lui Enoh, de care aminteşte de către Sfântul Apostol Iuda în epistola sa sobornicească, precum şi în cea de a doua a Sfântului Apostol Petru.

Deci cuvântul *nazarinean* nu-l găseşti în toată Scriptura, dar s-a păstrat prin tradiție, din proorociile lui Enoh. Aşa spun dumnezeieştii Părinți. Dar mai avem oare şi altele din proorociile care s-au păstrat numai prin tradiție şi nu sunt scrise? Da, avem.

Iată ce spune epistola cea de a doua a Sfântului Apostol Pavel către Timotei: „După cum Iannes şi Iambres s-au împotrivit lui Moise, aşa şi aceştia stau împotriva adevărului..." şi celelalte.

Ați văzut? Dar căutați la *Numeri* şi la *Levitic*, să vedeți, găsiți pe Iannes şi pe Iambres în Scriptură?

Am avut discuții cu adventiştii de la Fundul Moldovei, care ziceau că ei cred numai ce este scris. Dacă voi credeți numai ce e scris, vă rog să-mi arătați unde se scrie de Iannes şi de Iambres în Scriptură. Au zis: Nu e scris. Şi de unde ştie Pavel, care nu spune minciuni? Voi credeți în *Epistolele* lui, în toate 14. De unde ştie el că Iannes şi Iambres s-au împotrivit lui Moisi? Au răspuns că, poate, din tradiție. Nu *poate*, că eu vă aduc şi altele din Scriptură, care arată că Tradiția e mai veche decât Scriptura. Şi nu este altceva Scriptura decât o tradiție întreagă scrisă. V-am dat pilda cu Iannes şi Iambres. Unde vedeți în Scriptură că aşa i-a chemat? În ea se spune numai că vrăjitorii lui Faraon s-au împotrivit lui Moisi până la a treia plagă (*Ieşirea* 7, 11, 22; 8, 7), până ce a dat Moisi în tot pământul muşiță, dar nu spune cum îi chema pe vrăjitorii care s-au împotrivit lui.

Aşadar, frații mei, din predica de azi, pe lângă altele, să vă rămână cu osebire în minte, întâi, că suntem datori, în vreme de primejdie, să ne ferim, după a noastră putere; iar în al doilea rînd, că unele proorocii despre Mântuitorul, Sfinții Evanghelişti le-au adus din Sfânta Tradiție, care este mai veche decât Sfânta Scriptură. Aşa este aceasta care zice că Mântuitorul se va chema Nazarinean.

Cu aceasta închei şi rog pe Bunul Dumnezeu să ne ajute să nu uităm cele ce le-am spus şi cele ce ați auzit.

Amin!

PREDICA DE ANUL NOU (CALENDARUL)

Părinţilor şi fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Fiindcă slujesc cu nevrednicie mâine Liturghia, m-am gândit că e bine ca privegherea din seara aceasta s-o mai împodobim şi cu cântări, şi cu cuvinte sau cu predici, ca să nu pară prea lungă.

Mâine, Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare din Răsărit prăznuieşte trei sărbători: Anul Nou, Tăierea împrejur cea după trup a lui Hristos Mântuitorul şi Sfântul Ierarh Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadochiei. Şi pentru că mâine nu se poate cuprinde într-o predică tot ce ar trebui spus despre aceste trei praznice, m-am gândit ca în seara aceasta să mă ocup într-o mică parte din predică de însemnătatea anului nou.

Cum s-a ajuns la noi, românii, să se prăznuiască anul nou la 1 ianuarie? Iată prin ce împrejurări s-a ajuns la aceasta şi ce însemnătate are anul nou.

Să ştiţi, fraţilor şi părinţilor, că Dumnezeu a făcut lumea aceasta primăvara şi a terminat-o, cum aţi auzit, în şase zile. Dar vinerea aceea, când s-a terminat lumea, era în ziua de 14 martie, când era lună plină. Aşa dogmatiseşte dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin. Nu se ştia pe atunci ce-i acela calendar, că nici nu era zidit omul, sau după ce l-a zidit, omul era deocamdată în rai.

După mărturia unor teologi, Adam şi Eva au stat şapte sute de ani în rai, iar alții zic că numai şapte zile, sau şaptezeci; alții că şapte ani.

Toți sunt pentru cifra *şapte*, dar nu se ştie exact cât au stat ei în rai. Lui Dumnezeu, când a făcut lumea cu cuvântul, nu I-au trebuit ciocane şi hârlețe şi sapă şi mistrie ca să o facă; „El a zis şi s-au făcut. El a poruncit şi s-au zidit” (*Psalmii* 148, 5). Dar a pus lumii acesteia nişte legi veşnice; toate se rotesc cu atâta precizie în ceasul universului, se învârtesc cu o precizie de înspăimântă şi pe îngeri, nu numai pe oameni. Pentru ce? Pentru că e lucrul lui Dumnezeu Atotțiitorul. Şi când a făcut Dumnezeu lumea, soarele era la zenit, adică în mijlocul cerului. Dar stihiile lumii făcute de El, pământul, şi cerul, şi soarele, şi luna, şi stelele nu au stat nemişcate nici o clipă, ci mereu se mişcă. Toate se mişcă în cerc, ele veşnic se întorc de unde au plecat. Aşa se mişcă stelele, aşa soarele şi luna, aşa toate planetele şi tot ce a făcut Dumnezeu. Tuturor le-a pus lege să se mişte şi totodată să nu se mişte la întâmplare, ci cu mare rânduială. Încât s-au uimit şi cei mai învățați oameni ai lumii din antichitate, şi au cunoscut pe Dumnezeu din zidiri, fără să-L cunoască din Scripturi. Şi au strigat: „Mare eşti, Doamne, şi minunate sunt lucrurile Tale!”. Aşa a fost mai apoi cazul şi cu Isaac Newton, cu Kepler şi cu ceilalți mari astronomi, care din singură mişcarea universului au înțeles că este o mână, este un centru de îndrumare care le poartă pe acestea cu atâta precizie.

Mişcarea regulată în cerc a stelelor ne dă calendarul. Dar prin ce l-a întemeiat Dumnezeu în chip deosebit? L-a întemeiat prin cei doi ochi ai lumii: soarele şi luna. După ei a făcut să se orienteze toată suflarea, până la sfârşitul lumii. Şi ați auzit că se vorbeşte în Pascalie de crugul soarelui şi de crugul lunii. Ce este crugul soarelui? Este un ciclu de 28 de ani, de când soarele porneşte de la punctul lui şi face atâtea rotații în fiecare an, încât ajunge în 28 de ani exact la locul de unde a pornit. Iar ciclul lunar

este de 19 ani. Luna merge în jurul pământului de 13 ori într-un an, dar în jurul soarelui, are nevoie de 19 ani, până ajunge de unde a pornit, şi iară, şi iară, şi iară... Astfel, ciclul lunar are 19 ani, iar ciclul solar e de 28 de ani. Şi până ce luna înconjoară soarele de 19 ori, soarele face ocolul cerului în 28 de ani. Înmulţeşte pe hârtie 28 cu 19; cât dă? 532 de ani. Acesta e ciclul mare pascal, după care s-a întocmit Pascalia de Sfântul Chiril al Alexandriei, şi a lui Dionisie cel Mic, şi a altor paschologi.

Şi de ce am luat istoria aşa de departe? Ca să vedeţi cum a ajuns anul nou la noi. Deci, când s-au făcut primele calendare din epoca străveche, pe timpul lui Irod, împăratul Ninivelor, ei nu se orientau, ca noi, după calendare cu 12 luni, că nu ştiau. Ei aşteptau mişcarea astrelor cereşti, a crugului soarelui sau al lunii şi ştiau că a trecut un an din crugul soarelui şi doi şi trei şi la 29 de ani va fi împlinit ciclul mare solar sau crugul soarelui, cum îl numeau ei. Şi când luna se va întoarce de 19 ori, va fi împlinit ciclul mare luni-solar al lor.

Mai târziu s-a mai deşteptat lumea. Aşa vechii chaldei, popor mai vechi decât evreii, au fost mari astronomi. Ei au împrumutat mult civilizaţiei egiptenilor şi perşilor, apoi aceştia elinilor şi aşa mai departe, până a ajuns în părţile noastre, ale Europei. Aceia au observat şi alte mişcări pe cer, nu numai mişcările soarelui şi ale lunii, şi treptat au început să alcătuiască un fel de calendar pe pământ, după calendarul cerului sau după calendarul soarelui sau al lunii solare.

Calendarul ceresc fiind opera lui Dumnezeu, nu rămâne nici o iotă în urmă şi nu poate să se clintească, pentru că zice: „poruncă a pus şi nu va trece" (*Psalmii* 148, 6). El nu poate să rămână în urmă. Iar calendarele făcute de oameni au fost mii până acum, ba poate zeci de mii. În fiecare epocă, după mintea din acel timp: au fost calendare de umbră, calendare de soare, calendare de nisip, calendarele faraonilor Egiptului, cum a fost Ramses şi alţii. Au fost o mulţime de calendare la egipteni şi la popoare mai

vechi ca egiptenii, cum au fost de pildă asirienii. Unele se conduceau după calendare fructifere; când se coceau portocalii, şi asta se întâmpla de două ori pe an, socoteau că s-a împlinit un an. A fost calendarul Nilului, care a funcţionat sute de ani. Căci Nilul se revărsa periodic, de două ori într-un an. Dar Nilul, din cauza ploilor de la ecuator, se revărsa uneori mai înainte de două luni, altă dată mai în urmă şi aşa mai departe. Ei ştiau că atunci când s-a făcut orezul, sau s-a revărsat Nilul de două ori, e anul nou.

Dar ştiinţa n-a fost mulţumită cu calendare din acestea. Şi nici nu trebuia să fie, sau să se ia după lucruri de acestea care n-au mers regulat. De aceea, oamenii au vrut să facă alte calendare, mai bune, ca să se apropie mai mult de calendarul cerului, de calendarul pe care l-a făcut Atotţiitorul Dumnezeu. Primii care au început să facă aceste calendare au fost egiptenii. Ei au făcut prima dată calendarul de 12 ani, măcar că luna avea câte 28-30 de zile şi calendarul lor era mai scurt decât calendarul de acum, anul având numai 354 de zile.

Poporul iudeu – care a fost în robia egiptenilor 430 de ani – când a ieşit din robie a împrumutat calendarul egiptean, căci altul mai bun nu se găsea în acea vreme, şi l-au folosit pe el 1500 de ani, până la împăratul Iuliu Cezar, cu circa 44 de ani înainte de venirea Mântuitorului. Dar până la acea dată calendarul folosit rămăsese foarte mult în urmă. De aceea romanii, vrând să-şi facă un calendar mai bun, au trimis – pe vremea lui Iuliu Cezar – pe Iulian Sosigene în toate părţile lumii, să vadă care calendar e mai aproape de calendarul ceresc, care se potriveşte mai mult cu calendarul dumnezeiesc.

Şi acela fiind însărcinat de împăratul Iuliu Cezar, a cercetat toate calendarele de pe valea Nilului, din Palestina, de prin Africa, şi tot pe al evreilor l-a găsit mai aproape, fiindcă era luat de la egipteni. Dar lipseau 11 zile şi şase ceasuri faţă de mişcările astrelor de pe cer. Deci i-a mai adăugat 11 zile şi şase ceasuri. Din anul de 354 de zile s-a făcut calendarul de 365 de

zile. Şi la patru ani, înmulţind cele şase ceasuri care treceau în plus în fiecare din aceşti ani, mai erau 24 de ceasuri, deci mai puneau o zi. Aşa s-a născut anul bisect, adică trei ani de câte 365 de zile, iar al patrulea (bisect) de 366.

La început toate popoarele, respectând tradiţia după care începutul lumii a fost în martie, de atunci începeau anul, indiferent ce calendar ar fi avut ele. Aşa au socotit şi egiptenii, şi evreii, şi romanii. Mai apoi romanii au adăugat lunile ianuarie şi februarie şi au stabilit începutul anului la 1 ianuarie.

Ei aveau obiceiul că în ziua de 1 ianuarie luau impozitele de la popor, schimbau pe dregători, plăteau salariile la salariaţi, la militari, îi avansau pe unii din aceştia la grade mai mari. Tot la 1 ianuarie aveau şi cele mai mari festivităţi, iar cu acest prilej făceau mare zarvă de cântece şi jocuri, cum le vedeţi până acum. Că de la romani şi de la păgâni vin obiceiurile acestea de-a umbla din poartă în poartă şi a fluiera şi a cânta şi a face câte şi mai câte. Că nu de la Biserica lui Hristos vin acestea, ci de la popoarele păgâne, căci romanii le-au împrumutat de la egipteni, egiptenii de la asirieni şi aşa mai departe. Obiceiurile acestea nu sunt creştineşti, ci păgâneşti, fiindcă şi noi ne tragem din popoare păgâne, căci şi romanii şi dacii au fost popoare păgâne.

Dar lumina credinţei lui Iisus Hristos a strălucit la Roma şi în Imperiul Roman din sudul Dunării, iar de acolo a trecut şi la daci, dincoace de Dunăre, mai ales după ce Dacia a fost cucerită de Traian şi mulţime de colonişti din Peninsula Balcanică au inundat ţara strămoşilor noştri. Şi aşa a ajuns creştinismul cu lumina credinţei dincoace de Dunăre şi a început să înflorească aici Biserica lui Hristos. Dar prin aceşti colonişti au venit la noi şi obiceiurile acestea de 1 ianuarie. Şi aşa se fac în această zi petreceri în loc de sfinte slujbe de mulţumire lui Dumnezeu şi de cerere a ajutorului Lui. Obiceiurile acestea au trecut de la ei la noi, cum le vedeţi până astăzi, precum şi calendarul de 12 luni.

Astfel am ajuns şi noi, românii, să prăznuim ziua de 1 ianuarie, ziua anului nou civil.

Vi le-am spus acestea tare pe scurt, pentru că nu vi le pot arăta acum mai pe larg. Oamenii s-au obişnuit de la început să pună semne câți ani au trecut de la zidirea lumii. Biblia nu spune aceasta, căci ea nu se ocupă de cronologie. Ea e o carte de morală, de sfințenie, plină de Duhul Sfânt. Prin ea se arată că există Dumnezeu, că El este Creatorul lumii, se arată legile date de El întregului univers, se arată că El pedepseşte păcatul şi răsplăteşte virtutea, că cei ai Lui sunt drepți, sfinți, iar ceilalți sunt păcătoşi şi vor lua plată după faptele lor şi osândă dincolo. De acestea se ocupă Biblia.

Auzi – zic unii – că Biblia spune că numai şapte mii de ani are lumea aceasta! Te rog să-mi arăți, învățatule în Biblie, unde spune Biblia că lumea-i de şapte mii de ani? Ia-o de la un cap la altul şi dacă ți se va arăta undeva în Scriptură că lumea-i numai de şapte mii de ani, atunci dă-o pe foc!

Nu. Oamenii au pus termen de când s-a zidit lumea. Marele Vasile în *Hexaimeron* vorbeşte de temelia pământului, de facerea lumii, arătând – după mărturia Sfintei Scripturi – că pământul era netocmit şi nevăzut. „Dar când era, nici tu nu ştii, nici eu, ci numai Cel ce l-a făcut, Dumnezeu”, spune Sfântul Ierarh. Deci Biblia spune că pământul era netocmit şi nevăzut (*Facerea* 1, 2). Care era netocmirea pământului? Ea stătea în faptul că n-avea nici o vegetație, nici un animal, nu era nimic. Apoi ne dezvăluie care era cauza nevederii: erau apele, căci pământul era în fundul apelor; precum şi faptul că nu existau încă cei ce au ochi (Sfântul Vasile cel Mare, *Hexaimeron*, pp. 6-8). Cine să-l fi văzut pe atunci? Dumnezeu îl vedea unde era, dar nu erau zidite cele cu ochi, nici animalele, nici oamenii, nici păsările. Dar pământul era, căci el datează de multe milioane de ani, poate să fi fost acolo de sute de milioane. „Dumnezeu a făcut pământul şi Singur El ştie de când este pământul şi cât are să mai dăinuias-

că”, răspunde Marele Vasile celor ce iscodeau vârsta pământului. Dumnezeu a zis să se adune apele întru adunările sale şi să se arate pământul. El l-a scos cum ai scoate caşul din zer la stână. Aşa a scos Dumnezeu pământul din ape. Şi nu-i nici o greutate la Dumnezeu aceasta, căci auzi ce spune Marele Vasile: „Te minunezi că pământul e mare? Ascultă pe Isaia: «Doamne, Tu ai făcut pământul ca pe nimic!» (*Isaia* 40, 23)”. Nimic e el înaintea lui Dumnezeu. E mare pământul? Dar planeta Jupiter e de 1300 de ori mai mare decât Pământul şi are patru sateliți mult mai mari ca Pământul. Dar Sirius, care-i de milioane de ori mai mare chiar decât Soarele! Ce-i la Dumnezeu pământul? Pentru mine-i mare, şi-i minunat, dar nu şi pentru Cel care l-a făcut. Acela l-a făcut, cum zice Isaia, ca pe o nimica, şi toate popoarele lumii înaintea Lui sunt ca o picătură din cadă.

Şi au pus oamenii semne de la zidirea lumii, că atâția ani sunt de la Adam, şi toți ceilalți au auzit de la unul, dar nimeni nu ştie precis câți ani sunt de la Adam. Unii zic că Hristos a venit în lume la 5508 ani de la facerea lumii, alții la 4999. Cronologii nu se învoiesc la ce an a venit Hristos în lume, pentru că nimeni nu ştie exact când a făcut Dumnezeu lumea şi câți ani sunt de la zidirea lumii.

Când s-a zidit lumea numai Dumnezeu ştie, nimeni altcineva. Aşa spunea Marele Vasile. Dar oamenii au stabilit un fel de epoci, de ere. Ei au zis: atâți ani sunt de la Adam, apoi zic că a fost era lui Avraam ş. a. Unele le-au pus în legătură cu diferite evenimente: era alexandrină, de când Alexandru cel Mare a avut război cu perşii; era romană, de la fondarea Romei; apoi era martirilor, de la începutul creştinismului până pe vremea lui Diocletian. Dar de abia de la împăratul Justinian, de la 517, au început să se numească anii de la Hristos.

Era creştinismului nostru începe de la Mântuitorul şi până acum are 1970 de ani, iar peste câteva ceasuri ajungem în anul 1971. Am vrut să vă spun câte ceva despre anul nou. Aşa a ajuns

şi la noi să se prăznuiască anul nou şi să se înceapă de la 1 ianuarie, după tradiția rămasă nouă de la Roma.

Şi sunt calendare diferite şi astăzi. În Abisinia, o țară creştină, creştinii primesc tăierea-împrejur, ca evreii.

Sunt popoare care au calendarul cu doi ani, cu trei ani mai înainte, sau cu şase. Dar calendarul cel mai apropiat de calendarul luni-solar este calendarul pe care-l avem noi, ortodocşii. El este îndreptat de conferința interortodoxă de la Constantinopol, din 15 noiembrie 1923, pe timpul Patriarhului Meletie al V-lea, şi e cel mai aproape de cel ceresc. În 42.000 de ani, el abia rămâne cu o zi în urmă. Iar calendarul gregorian, pe care l-a îndreptat Papa Grigore al IX-lea în 1583, prin marele filosof şi astronom Lilie, rămâne la 3.600 de ani cu o zi şi o noapte în urmă; deci el rămâne mai mult în urmă ca al nostru, din punct de vedere ştiințific. Noi după calendarul acesta ne călăuzim şi el este aprobat de toată Biserica.

Dar vreau să vă spun că, începând de la anul nou, grija noastră cea mai mare trebuie să fie alta: cel mai mare lucru e să ne înnoim viața, să luăm aminte cu fiecare an nou să lăsăm câte un păcat care ne stăpâneşte cine ştie de când şi să punem în locul lui o virtute, să iertăm greşalele celor ce ne-au supărat, să-i iertăm pe toți, să începem anul nou cu inima curată şi cu credință în Dumnezeu, să nu începem la crâşmă cu beție, cu fluiere, cu câte şi mai câte petreceri. Că dacă începi bine din ziua întâi, fiindcă ziua bună se arată de dimineață, aşa o să-ți meargă tot timpul.

Du-te prin sate acum, în noaptea aceasta: e iadul pe fața pământului! Iată cum ştiu oamenii să mulțumească lui Dumnezeu că le-a mai dat un an de viață! Dar vine moartea şi-l strânge de gât, de nu mai poate spune nici preotului ce a făcut, că i s-a legat limba! Cât ar mai vrea el atunci să-i mai dea Dumnezeu un ceas; dar nu-i mai dă, e rânduit: când ți-o veni ceasul, te ia şi te duce. Ai vrea să te rogi: „Doamne, mai dă-mi un minut!”, dar nu-ți dă, ai avut destule! Dumnezeu este prea drept, ți-a dat vreme, dar n-ai

vrut să te îndrepți, să te pocăieşti, să plângi, să te rogi. Ți-a dat atâția ani de viață şi n-ai avut nici o grijă. Şi atunci vei vedea că nu mai este pocăință în timpul morții. Deci să ne gândim că, trecând un an de zile, foarte mult trebuie să plângem lui Dumnezeu că n-am făcut nimic bun şi să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a ajutat cu mila şi cu îndurarea Lui să trecem iarăşi 365 de zile şi să ajungem până azi.

Toți trebuie să mulțumească. Toată zidirea lui Dumnezeu. Căci viața şi ființele şi toate vremile sunt în mâna lui Dumnezeu. Tocmai acum trebuie să mulțumim lui Dumnezeu, ca să nu vie urgia Domnului peste noi.

Aşteptăm mila lui Dumnezeu, dar odată n-are să mai fie timp. Căci vine moartea pentru fiecare, vine dreptatea lui Dumnezeu, de care nu poate scăpa nimeni, nu pot scăpa nici împărații. Unde-s împărățiile, unde-s faraonii Egiptului, unde sunt sultanii turcilor, unde-s craii Germaniei, unde-s împărații de care se cutremura lumea, unde-s împărățiile, unde-s cetățile, unde-s oraşele, unde-i oraşul Pompei şi unde este Cartagina şi oraşele vechi care s-au dărâmat de cutremur?! Unde-s cetățile lumii, unde-s puternicii, unde-s cei învățați, unde-s filosofii, unde-s cei care au purtat schiptru, cei care au purtat diademe şi ale căror capete străluceau ca soarele, unde-s?! Praf, pământ şi pulbere s-au făcut! Aşa-i dreptatea lui Dumnezeu, şi vai de noi dacă cheltuim vremea în zadar! Marele Apostol spune: „Răscumpărați vremea, că zilele rele sunt”.

Vom cere să mai trăim un minut şi n-are să ne mai dea Dumnezeu. Pentru că trecem fără griji prin viața aceasta, ne încurcăm cu grijile veacului de parcă am fi nemuritori. Fum suntem. În toată ziua Biserica ne spune: „Omul ca iarba; zilele lui ca floarea câmpului, aşa va înflori” (*Psalmii* 102, 15). I-a spus Dumnezeu lui Isaia, pentru toți: „Tot trupul e iarbă şi slava omului ca floarea ierbii, uscatu-s-a iarba şi floarea ei a căzut”; şi iarăşi zice Duhul Sfânt în *Psalmi*: „Zilele lui ca umbra trec”, „că

s-au stins ca fumul zilele mele”; şi iarăşi: „anii lor ca un paianjen s-au socotit”; şi iarăşi: „zilele mele ca umbra s-au plecat şi eu ca iarba m-am uscat”. Pentru cine vorbeşte aici Duhul Sfânt? Pentru noi. Să avem urechi, să nu fim surzi!

Să nu ne astupăm urechile, că visuri suntem sub soare. Oricine ar fi, praf şi pulbere este. Nimic nu rămâne veşnic pe pământ. Unde-s puternicii de care se cutremura lumea până ieri? Du-te şi vezi-i în gheena, cum îi muncesc dracii! Du-te şi întreabă-i acolo: Cu ce v-ați ales din viața aceasta? Unde a rămas stăpânirea, unde ştiința, unde puterea popoarelor? I-a luat după dreptate moartea şi-i ține în legături până în ziua Judecății de apoi. Să veghem, dar, cum petrecem timpul înaintea Domnului, căci negreşit vom muri şi ne va cere socoteală ce-am vorbit în fiecare clipă, şi ce-am gândit, şi ce-am lucrat.

Aceasta v-o spun pentru anul nou: să mulțumim Prea Sfintei Treimi şi Prea Curatei Maicii Domnului, care mijloceşte pentru toată lumea, că ne-a învrednicit să treacă un an. Să ne hotărâm, în inima noastră, să punem început bun şi să petrecem de aici înainte cu Dumnezeu, creştineşte. Să ne împăcăm cu Dumnezeu mai înainte de a ne răpi moartea.

Amin!

PREDICĂ LA TĂIEREA-ÎMPREJUR A MÂNTUITORULUI HRISTOS

Părinţilor, fraţilor şi iubiţi credincioşi,

Astăzi, Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, Biserica Răsăritului, prăznuieşte Tăierea-împrejur cea după trup a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca şi pe Marele Vasile, adică pe Sfântul Vasile cel Mare.

În predica ce urmează vom vorbi puţin despre acest prea luminat praznic al Tăierii-împrejur, dar şi despre viaţa şi minunile Marelui Vasile.

Mai întâi, să ştiţi că, înainte cu 2406 ani de venirea Domnului nostru Iisus Hristos, a trăit un patriarh prea fericit, ales de Dumnezeu, Avraam, din a cărui seminţie, după credinţă, ne tragem toate popoarele pământului. Nu numai poporul evreiesc, ci toate popoarele, după credinţă. Căci zice Sfânta Scriptură: „Şi a crezut Avraam lui Dumnezeu şi i-a socotit lui întru dreptate" (*Facerea* 15, 6). Deci toţi care cred în Dumnezeu se numesc "fiii lui Avraam" *după credinţă*, nu după trup, cum este poporul evreu.

Dumnezeu a dat poruncă acestui patriarh ca toţi copiii care se vor naşte de parte bărbătească să fie tăiaţi împrejur la marginea trupului lor, ca semn de legătură veşnică între seminţia lui şi Dumnezeu, Ziditorul său. Iar marele apostol Pavel zice: „Toate cele mai înainte de lege şi cele din legea veche au fost umbra celor viitoare". Avraam trăieşte înainte de legea veche cu 430 de ani. Câte s-au întâmplat pe vremea patriarhilor şi a

proorocilor în tot cursul legii vechi, toate au fost umbră şi închipuire a celor ce erau să fie la plinirea vremii, toate aveau să se desăvârşească adică în legea darului, prin venirea în lume a lui Dumnezeu Cuvântul.

Aşadar, după cum toate au închipuit pe cele desăvârşite din legea darului, aşa şi tăierea-împrejur, care era un legământ între Dumnezeu şi Avraam, a închipuit botezul din legea darului, sau uşa tainelor creştineşti, cum mai este numit. De aceea botezul se face la opt zile de la naşterea pruncului, aşa cum în legea veche pruncii se tăiau împrejur de către preoți în templu, la locul tăierii-împrejur, la opt zile de la naştere, când li se punea şi numele.

Această tăiere-împrejur nu era un lucru de ajuns spre mântuire, ci o închipuire şi o umbră a Evangheliei. Ați auzit în Apostolul de astăzi că s-a zis: „că ne-am tăiat împrejur cu tăiere nefăcută de mână”, cu tăierea poftelor trupului, care sunt căile păcatului. Câți în Hristos ne-am botezat, în moartea Lui ne-am îngropat prin botez şi am primit această tăiere-împrejur duhovnicească, nefăcută de mână, care se lucrează numai de Duhul Sfânt, fără mână omenească. Dar oare pentru care pricini Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a primit tăierea-împrejur cea trupească a legii vechi.

Dumnezeieştii Părinți spun că pentru şapte pricini Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a primit tăierea-împrejur a trupului Său. Au fost şapte pricini binecuvântate pentru a se întări legea darului, ca Însuşi Dumnezeu, Cel ce nu avea păcate, să primească cele ale legii.

Întâia pricină a fost ca să arate la toată lumea că El a venit cu trup în lume, că în adevăr a avut trup omenesc, nu cum au inventat unii eretici că s-a născut cu un trup de nălucă. Că dacă era cu trup nălucit, cum era să se taie împrejur trupul, să curgă sânge din el? Deci s-a tăiat împrejur mai întâi ca să se arate că a venit în trup. „Şi Cuvântul trup S-a făcut – cum spune dumnezeiescul Evanghelist – şi S-a sălăşluit între noi” (*Ioan* 1, 14).

A doua pricină pentru care Hristos Mântuitorul lumii S-a tăiat împrejur a fost ca să plinească legea dată de Dumnezeu lui Avraam; ca să nu pară că a venit să strice legea. Mântuitorul a împlinit legea, primind până şi tăierea-împrejur. Dar fariseii şi cărturarii zavistnici, invidioşi şi răi, spuneau că a venit să strice legea. Dar Hristos le-a arătat: „Să nu socotiţi că am venit să stric legea sau proorocii; n-am venit să stric, ci să plinesc” (*Matei* 5, 17). N-a venit să o strice, ci să o desăvârşească, să o facă cu totul desăvârşită şi preasfântă. Deci, a doua pricină pentru care Hristos a primit tăierea-împrejur a fost ca să păzească legea dată lui Avraam de Dumnezeu, Părintele Său, sau mai bine zis de Însuşi El, că El este una cu Tatăl.

A treia pricină pentru care Hristos a primit tăierea-împrejur a fost ca să ne slobozească pe noi din robia legii şi de tăierea-împrejur cea după trup. A venit Însuşi Cel fără de păcate şi a primit tăierea-împrejur, ca pe noi, fiii Săi după dar, să ne slobozească de această dureroasă şi prea grosolană tăiere-împrejur care se făcea cu mâna de om, să ne aducă altă tăiere-împrejur, mult mai desăvârşită, mai adâncă, mai sfântă şi mai curată decât cea din legea veche.

A patra pricină pentru care Hristos Mântuitorul lumii S-a lăsat tăiat împrejur a fost ca să ne înveţe pe noi a asculta. A venit să asculte pe Părintele Său până la moarte – şi moarte pe Cruce. Deci, aşa cum a ascultat până la patimă de Părintele Său, aşa şi acum, la naştere, a ascultat să primească tăierea-împrejur cea a trupului Său sfânt şi preacurat şi nevinovat, ca să arate că e ascultător Părintelui Său, împlinind porunca cea veche dată lui Avraam de El.

A cincea pricină pentru care S-a lăsat tăiat împrejur a fost ca să meargă înainte ca un conducător sau înaintemergător în toată fapta cea bună şi să înveţe pe fiii Săi după dar şi pe tot neamul creştinesc, şi să le arate că din frageda Sa copilărie, din fapte, El este gata să sufere toate şi să împlinească toate poruncile

legii, nu să le strice; să primească cele ale legii, cum i-a spus lui Ioan la Iordan: „Lasă acum, că se cade nouă să împlinim toată dreptatea” (*Matei* 3, 15). Care? Nu cea din legea darului, ci pe cea din legea umbrei, toate ale legii vechi.

A şasea pricină pentru care Mântuitorul nostru S-a lăsat tăiat împrejur a fost ca să ne arate mila, îndurarea, dragostea cea nemărginită şi bunătatea Sa. Fiind un prunc nevinovat, preasfânt şi preacurat, de la cea mai mică vârstă, că era numai de opt zile, a început să-Şi verse sângele pentru noi şi pentru mântuirea noastră. Ce nevoie a avut El de tăierea-împrejur, dacă era Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu după fiinţă, nu după dar şi după cauză, ci după voie şi după putere? Dar a vrut să arate dragostea Sa cea nemărginită. El pare a zice: „Îndată ce M-am îmbrăcat cu trup şi am primit să fiu născut din Fecioara şi Pururea Prea Curata Maria, vreau să vă arăt dragostea cea nemărginită. De aceea nu numai că am pogorât cerul şi M-am pogorât Eu Însumi şi am venit prin pântecele unei Fecioare, ci şi de aici înainte voiesc să vă arăt cu câtă dragoste am să vă mântuiesc. Căci vreau să-Mi vărs sângele preascump şi preacurat, pe care l-am luat din sângele Fecioarei celei preasfinte, pentru voi şi pentru mântuirea voastră, ca să vă povăţuiesc şi pe voi către dragostea Mea. Căci mai înainte de a Mă iubi voi pe Mine, vreau să vă arăt câtă dragoste am Eu faţă de voi, că încă din pruncie vreau să-Mi vărs sângele şi să primesc cele ale legii pentru voi”.

A şaptea pricină pentru care Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a lăsat tăiat împrejur a fost pecetluirea tăierii-împrejur. A pecetluit-o pe ea Prea Bunul nostru Mântuitor şi a arătat încetarea tăierii-împrejur celei după trup, a legii vechi adică. Aceea, după cum v-am spus mai sus, a ţinut 2406 ani, adică de la Avraam până la Hristos. Dumnezeu a circumscris-o acum prin cuvântul Său şi a pecetluit-o cu altă tăiere-împrejur. Căci de acum înainte nu va mai fi tăiere-împrejur făcută de mână, ci altă tăiere-împrejur, mai înaltă, mai duhovnicească, cum i-a spus lui Ieremia

despre sărbătoarea sâmbetei: „Voi face alt popor nou, şi alt nume nou voi da, şi altă sărbătoare vor ţine” (*Coloseni* 2, 16). A pus duminica în locul sâmbetei şi alt nume, Noul Israil, în locul celui vechi – căci aşa se numesc creştinii.

Deci pricina a şaptea a fost pecetluirea pentru veşnicie şi oprirea de a nu se mai tăia cineva împrejur după Hristos, dintre cei ce cred în El. Căci trebuie să se nască o altă tăiere-împrejur, prin credință, cum o numeşte dumnezeiescul Părinte Maxim: tăierea-împrejur cea în duh, a inimii (*Filocalia*, vol. II, p. 136). De aceea marele apostol Pavel spune: „În Hristos Iisus nici tăierea împrejur nu poate ceva, nici netăierea împrejur”, ci „făptura cea nouă”. Care făptură nouă? Când ne-am făcut noi noui şi făptură nouă? În Sfânta Taină a Botezului. El este tăierea-împrejur duhovnicească, nevăzută, nefăcută de mână, prin care ne-am făcut şi făptură nouă, prin Hristos Iisus. Deci botezul este tăierea-împrejur a tot creştinul, tăierea-împrejur nu trupească, ci duhovnicească, preasfântă şi mântuitoare, plină de toată curățenia şi sfințenia lui Dumnezeu.

Dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul, marele filosof duhovnicesc şi coroana teologiei greceşti din secolul al VII-lea, cel mai mare teolog al vremii aceleia, arătându-ne tăierea-împrejur cea duhovnicească a creştinilor, zice: „Tăierea-împrejur cea duhovnicească este tăierea-împrejur a simțirilor pătimaşe ale sufletului rațional către toate cele ce se nasc şi pier” (tot acolo, la cap. 41).

Toate câte le vedem în jurul nostru şi se află în timp şi spaţiu, toate sunt supuse timpului şi prefacerii, toate se nasc şi iarăşi pier. Numai Dumnezeu rămâne veşnic neschimbat. El este, cum au zis dumnezeieştii Părinți, Unitate în Treime şi Treime în Unitate, ființă din Sineşi, existând din Sineşi, pururea nemişcată, care pe toate le mişcă. El este motorul cel duhovnicesc al universului, Care mişcă toate zidirile Sale, şi prin prefacere le schimbă şi le înnoieşte. Deci, tăierea-împrejur cea duhovnicească şi

adevărată este tăierea şi lepădarea simțirii pătimaşe, adică a simțirii sufletului către toate care se nasc şi pier. Care-s acelea? Mâncarea, băutura, slava deşartă, mânia, bogăția şi câte ca acestea. Toate se nasc şi pier. Sufletul trebuie să le taie de la el pe acestea. Această tăiere-împrejur duhovnicească, a minții şi a inimii omului, taie de la ele păcatele, ori de ce natură ar fi ele, fie din partea rațională, fie din partea cea poftitoare, sau din partea mânioasă a sufletului său, pe cele dinlăuntru sau din afară, sau de la zidire, sau de la trup, sau în orice fel, le taie şi n-are nici o aplecare către ele.

Aceasta-i adevărata tăiere-împrejur a inimii în duh, cum am zis mai sus. Dar în Scriptură se vorbeşte de o îndoită tăiere-împrejur. Când s-a întâmplat a doua? Când Isus al lui Navi a intrat în pământul făgăduinței, i-a spus Dumnezeu să facă tăierea-împrejur, căci cât au umblat evreii patruzeci şi doi de ani prin pustia Arabiei, au murit toți cei ce au cârtit împotriva lui Moisi că i-a scos din Egipt, şi toți cei buni de război, iar poporul născut pe cale, în pustiu, după ieşirea din Egipt, nu erau tăiați împrejur, că n-au mai avut ei când să se taie împrejur, să împlinească ale legii. Aşa arată Sfânta Scriptură şi Sfinții Părinți.

Pentru aceasta Isus al lui Navi a primit poruncă de la Dumnezeu, după ce au trecut Iordanul, înainte de a lua şi dărâma ei Ierihonul. I-a spus Dumnezeu: „Fă cuțite tăioase de cremene şi taie împrejur pe fiii lui Israel a doua oară” (*Iosua* 5, 28). Şi aceasta s-a chemat tăierea tăierii-împrejur în pământul făgăduinței. Dar în legea darului, ştiți care era tăierea-tăierii împrejur, adică a doua tăiere-împrejur, duhovnicească? Este desăvârşirea, este cea de a doua treaptă a urcuşului duhovnicesc; este aceea care se numeşte de către dumnezeiescul Maxim “seceriş al secerişului sufletului rațional”, sau “sâmbăta sâmbetelor”, în teologia lui cea despre sâmbete.

Care e deci tăierea-împrejur a tăierii-împrejur în duh, în legea darului? Dacă tăierea-împrejur este lepădarea simțirii

pătimaşe a sufletului nostru către cele ce se nasc şi pier, apoi tăierea tăierii-împrejur este mult mai înaltă. Auzi ce spune Sfântul Maxim: „Este desăvârşita lepădare şi tăiere a voilor trupului şi ale pornirilor celor sufleteşti ale sufletului, chiar a celor fireşti, către cele care se nasc şi pier”. Va să zică, aici nu leapădă numai păcatul prin lucrare, ci şi prin gând. Nici măcar să nu gândim cele pătimaşe! Tăierea tăierii-împrejur este desăvârşita lepădare a tuturor voilor celor pătimaşe şi mişcărilor pătimaşe ale sufletului, şi a mişcărilor fireşti ale lui. Sufletul şi trupul, cu mişcările lor fireşti de a mânca, de a bea, de a se odihni, şi multe mişcări de acestea, cum e aceea de a se mâhni şi a se bucura. Prin tăierea tăierii-împrejur, care e cea mai înaltă şi duhovnicească tăiere-împrejur, omul se opreşte nu numai cu lucrul de la aceste mişcări fireşti ale trupului de a păcătui, ci şi cu gândul. Ea e depărtarea şi tăierea desăvârşită chiar şi cu gândul a simţirilor şi mişcărilor fireşti ale sufletului către cele ce se nasc şi pier, adică către toată zidirea simţită şi văzută, ca omul să iubească numai şi numai pe Dumnezeu, retrăgându-şi mintea din simţire şi lipind-o numai de Dumnezeu, prin contemplarea naturală în duh (*Filocalia*, vol. II, p. 138). Şi aceasta este treapta a doua a urcuşului duhovnicesc, după toţi dumnezeieştii Părinţi. Iar a treia treaptă este îndumnezeirea după dar şi teologia mistică (cunoaşterea tainică a lui Dumnezeu).

Fraţii noştri, vorbim de lucruri aşa de mari. Să ne ajute Mântuitorul să tăiem de la noi poftele spurcate, patimile, aplecarea noastră către mâncări şi băuturi, către somn, către ură, către iubirea de argint, către iubirea de plăceri, către iubirea de răzbunare, către beţie, către furie, către toate răutăţile. Când vom tăia din mintea noastră cu toată puterea acestea, şi nici cu gândul nu vom greşi ceva, şi le vom lepăda pe toate de la noi prin aducerea aminte şi prin iubirea de Dumnezeu, atunci suntem tăiaţi la inimă în duh, cu tăierea nefăcută de mână a lui Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, şi ne-am făcut o făptură nouă şi oameni noi, şi

n-avem nevoie de tăierea-împrejur cea grosolană a trupului, care se mărginea doar la atâta, cum spune Pavel: „să aibă nevoie să se laude în trupul nostru”. Ei voiau să se laude numai că sunt sămânța lui Avraam prin aceea că erau tăiați împrejur, iar încolo erau plini de ură, plini de zavistie, plini de fățărnicie, plini de îngâmfare, plini de cutezanță de sine, de încredere în sine şi de răutate împotriva lui Hristos. Şi aceasta li se părea că le ajută lor: tăierea-împrejur a trupului. Nu! Ei erau netăiați împrejur, cum a zis dumnezeiescul arhidiacon Ştefan înainte de moartea sa: „Voi, cei tari în cerbice şi netăiați împrejur la inimă şi la urechi, voi pururea stați împotriva Duhului Sfânt; precum părinții voştri, aşa şi voi!” (*Faptele Apostolilor* 7, 51). Aşa i-a mustrat preasfântul acela martir şi apostol, înainte de a-şi da duhul, pe farisei şi pe cărturari, că sunt netăiați împrejur la inimă, la urechi, adică orbi, surzi şi împietriți, şi nu văd ei răutatea şi zavistia care-i mănâncă şi-i roade, neprimind adevărul lui Hristos.

Dacă zavistuim, hulim, urâm, dacă poftim răzbunare, argint, desfrâu, beție, lăcomie, corupție, nu suntem tăiați împrejur. În acest caz, nici noi, creştinii, nu avem tăierea-împrejur cea duhovnicească. Deşi ne-am botezat şi ne-am lepădat de satana şi de toate lucrurile lui, suntem şi noi netăiați împrejur la inimă, la urechi şi la ochi, suntem orbiți de satana şi de momelile lui.

Deci, să ne ajute Mântuitorul şi să nu fim şi noi ca fariseii şi cărturarii de altădată, netăiați împrejur la inimă şi la urechi şi la ochi. Să deschidem ochii inimii şi urechile sufletului, să ascultăm cuvântul lui Dumnezeu şi să deschidem ochii minții, să veghem şi să primim planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii şi să facem poruncile Lui, să tăiem de la noi tot păcatul: şi din lucrare, şi din poftă, şi din gândire. Numai atunci dovedim că suntem tăiați-împrejur cu tăiere nefăcută de mână, cu tăierea-împrejur cea duhovnicească, nu a legii vechi, ci a legii darului.

PREDICĂ DESPRE SFÂNTUL VASILE CEL MARE
(1 ianuarie)

Tot astăzi, Sfânta Biserică Sobornicească prăznuieşte pe cel mai mare ierarh al Bisericii, pe stâlpul cel de foc, pe gura cea de foc a Duhului, pe Marele Vasile, cum aţi auzit poate azi, cântându-se la dumnezeiasca Liturghie. El a fost cel mai ager la minte şi cel mai sfânt şi mai prevăzător cu mintea dintre ierarhi. Toate soboarele ecumenice şi locale care s-au ţinut, în diferite vremi şi locuri, au ţinut seama de autoritatea canoanelor lui.

Toţi l-au citit, mii de sfinţi şi de ierarhi au păzit hotarele puse de el. Pentru ce? Sfântul Vasile a fost ochiul Bisericii şi a rămas ochiul Bisericii până la sfârşitul veacurilor. Unde s-a născut? În Cezareea Capadochiei. Părinţii lui s-au numit Vasile şi Emilia. Tatăl său era din Pont, adică de lângă Marea Neagră, unde e Turcia de astăzi. Era unul din zece fraţi. Unul a murit şi nouă au trăit. Dumnezeiescul Grigore de Nazianz, Cuvântătorul de Dumnezeu, zice de familia lui că a binecuvântat-o Dumnezeu cu Marele Vasile, măcar că nici ceilalţi copii n-au rămas mult mai jos decât dânsul. Toţi cei patru fraţi şi cinci fete din familia lor petreceau cu sfinţenie, cu cucernicie, cu milostenie şi cu o bună aşezare a sufletului. Deci o familie mare de sfinţi a fost familia Sfântului Vasile (vezi Viaţa Sfântului Vasile cel Mare, 1 ianuarie).

Când s-a născut Sfântul Vasile, era atât de mic, atât de slab, încât era gata, gata să moară. Iar maica lui, Emilia, femeie bună şi credincioasă şi sfântă, s-a aruncat cu faţa la icoana Mântuitorului şi a zis: „Doamne, dăruieşte-mi copilul acesta, că Ţi-l dau Ţie spre slujbă”. Şi plângând şi luându-l în braţe şi

rugându-se, îndată copilul s-a întremat şi datorită numai rugăciunilor din adâncul inimii ale mamei sale a supravieţuit acest copil, care a fost la urmă un atât de mare vas al alegerii şi stâlp al Bisericii lui Hristos. Cum am zis, ei au fost patru băieţi şi cinci fete. Şi băieţii au fost aceştia: Sfântul Grigore de Nyssa a fost cel mai mare şi a fost şi el Ierarh, iar Sfântul Vasile a fost după dânsul. După ei au fost Sfântul Naveratie, mare pustnic făcător de minuni în pustia Sinaiului, şi Sfântul Petru al Sevastiei. Deci, trei Arhierei, trei Episcopi, trei Ierarhi Sfinţi şi un mare pustnic. Iar dintre fete, cea mai mare a fost Sfânta Macrina, mai mare şi decât Sfântul Grigore de Nyssa. Ea ajutat-o pe mama lor Emilia la creşterea tuturor copiilor şi ea i-a învăţat pe toţi, din faşă, dreapta credinţă.

Deci mare merit îl are în familia sfântului Sfânta Macrina, sora Sfântului Vasile, cuvioasă şi sfântă, ce a fost stareţă a unei mari mănăstiri de călugăriţe de atunci; şi ea s-a sfinţit, după cum arată Sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Şi a mai avut Sfânta Macrina patru surori, cum am spus, care s-au căsătorit, dar au trăit cu totul o viaţă creştinească şi sfântă.

La cele dintâi învăţături, Marele Vasile a avut dascăl şi povăţuitor chiar pe tatăl său, ce era într-acea vreme ca un dascăl al învăţăturilor şi al faptelor bune pentru întregul Pont. Acesta i-a dat nu numai învăţătura înconjurătoare, ci şi toată buna credinţă, făcându-se astfel începător al desăvârşirii la care avea să ajungă mai apoi fiul său. Iar când a sosit vremea de şcoală, l-a dat la şcoală în Cezareea Capadochiei, căci acesta era un oraş de cultură, cu şcoli multe. Aici, primind tot felul de învăţătură – fiind iubitor de osteneală ca şi albina care, din tot felul de flori, îşi culege cele trebuincioase –, în puţină vreme s-a făcut slăvit şi vestit celor mai mari ai cetăţii şi la tot poporul, covârşind pe mulţi cu buna sa ştiinţă şi chiar asemănându-se cu unii din cei mai învăţaţi dascăli.

Din Cezareea, Vasile s-a dus apoi la studii în Constantinopole, în capitala Imperiului romano-bizantin, unde a studiat şi a avut învățători pe unii din marii retori şi filozofi ai vremii, de la care în scurtă vreme a adunat, prin ascuțimea minții sale, cele mai înalte învățături, cu care şi-a împodobit sufletul său. De la Constantinopol, terminând şcoala, Vasile s-a dus la Atena, în capitala Greciei de astăzi, unde s-a întâlnit cu prea iubitul său prieten, Grigore de Nazianz, Sfântul Grigore Cuvântătorul de Dumnezeu. Şi mare prietenie duhovnicească a crescut între dânşii, încât erau o minte, un suflet şi un gând înaintea lui Dumnezeu.

Ei cunoşteau la Atena numai două drumuri: unul care mergea la şcoală şi unul care ducea la biserică. Lumea era moartă pentru ei, nu vedeau că sunt în lume. Aveau în minte pe Hristos, Şcoala şi Biserica. Aşa au petrecut ei acolo opt ani de zile. Tot la Atena, Vasile a aflat şi pe Iulian Paravatul, care mai pe urmă a fost împărat, mare vrăjmaş şi muncitor al creştinilor, pe Libanius, marele filosof sofist al vremii, pe preaînțeleptul Eubul, care i-a fost dascăl şi pe care mai apoi l-a adus la cunoştința lui Dumnezeu. De acesta fiind întrebat care este firea filosofiei, Marele Vasile a dat vestitul răspuns: „Firea filosofiei este pomenirea morții", arătând prin aceasta că cea mai înaltă filozofie şi înțelepciune este deasa cugetare la moarte, prin care tot omul se fereşte de rău şi se sârguieşte spre fapta bună.

După aceea, Vasile şi Eubul s-au întors la Cezareea şi au înființat o şcoală de retorică, adică de elocvență, de bună vorbire. Dar pentru că aceasta îi cerea grijă multă şi răspândire de la rugăciune, mai cu seamă după sfatul Sfântului Grigore de Nazianz şi al surorii sale Macrina, prea înțeleapta fecioară, a părăsit şcoala aceea înaltă şi, la anul 357, a întreprins o călătorie care a durat un an, în Palestina, Siria, Mesopotamia, Egipt, la Muntele Sinai, în părțile Iordanului, la sfintele locuri ale Ierusalimului, în pustia Iudeii, pe unde viețuiau părinți mari cu fapta bună, şi în toate

părţile unde a auzit că sunt bărbaţi sfinţi şi pustnici vestiţi şi mari sihaştri.

Şi s-a străduit în răstimpul acestei călătorii să afle de la cei mai iscusiţi pustnici meşteşugul vieţii pustniceşti şi lepădarea de sine şi cele mai înalte virtuţi; să vadă din cele ce trăiau – nu doar că vorbeau – făcliile lui Hristos răspândite în toate pustiile.

Când au ajuns la Ierusalim, Vasile şi Eubul s-au închinat lui Dumnezeu cu credinţă şi cu dragoste, înconjurând toate sfintele locuri. Apoi s-au arătat episcopului cetăţii, Maxim, şi s-au rugat să-i boteze în Iordan, căci pe atunci se botezau oamenii mari, Vasile având la acea dată aproape 29 de ani. Episcopul, văzându-i plini de credinţă, le-a împlinit dorirea, după care întorcându-se în sfânta cetate, au petrecut într-însa aproape un an.

După aceasta, întorcându-se spre Capadochia, au trecut prin Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul l-a hirotonisit pe Vasile diacon, şi acolo a tâlcuit cuvintele Pildelor lui Solomon.

Când s-a întors din această călătorie, în Cezareea Capadochiei păstorea episcopul Leontie, care auzind de fapta bună şi de înţelepciunea lui, l-a hirotesit lector. Atunci era în Biserică şi această treaptă de slujire, de lector, lectorul fiind un om care se îngrijea de îngroparea celor ce mureau. Trebuia să spună un cuvânt la groapă, să aşeze slujba înmormântării, să facă pomenire celor adormiţi la soroacele cuvenite. Deci se îngrijea mai ales de slujba înmormântării. După Leontie, a venit ca episcop al Cezareei Ermoghen, care l-a hirotonisit preot pe Vasile, rânduindu-l a fi povăţuitor monahilor.

După Ermoghen arhiepiscopul, era cerut la scaun, ca un vrednic, Sfântul Vasile, dar fugind de cinste, s-a ascuns, şi a fost ridicat la arhiepiscopie Evsevie, bărbat îmbunătăţit, dar neiscusit în Sfintele Scripturi şi în cele cărturăreşti, pentru a putea face faţă luptelor mari pe care Biserica le dădea cu ereticii în acea vreme. Acesta ştiind pe Vasile foarte cinstit şi lăudat de toţi pentru înţelepciunea şi viaţa lui sfântă, biruindu-se de zavistie, ca un om

neputincios, a început a i se arăta răuvoitor. Care lucru înțelegându-l Sfântul Vasile, nevrând să fie pricinuitor de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori şi pe prietenul său, pe Sfântul Grigore de Nazianz, şi unde, adunând cu dânsul mulțime de monahi, a făcut rânduială de viață monahicească – fiind luminat de Duhul Sfânt – şi petrecea viață îngerească pe pământ.

Acolo a scris şi vestita sa carte Hexaimeronul, despre facerea lumii; şi purta o haină ruptă cu sute de petice, cum arată Sfântul Nicodim Aghioritul, când îi scrie vărului său, episcopul Ieroteu Naziul, zicând: „Prea Sfințite, să nu-ți faci haine de mătase. Adu-ți aminte de peticele Marelui Vasile, căci şi acela a fost episcop, de cojocul Sfântului Serapion. Adu-ți aminte că aici, în Sfântul Munte, avem mitropoliți care au venit cu traista în spate şi nepieptănați şi numai cu Hristos în minte; şi umblă încălțați cu opinci". Sfântul Vasile a fost primul – şi ca preot, şi ca episcop – care a dat episcopilor pilda aceasta. El le arăta că episcopul nu trebuie să umble luxos, ci smerit, cu haine ponosite, însuşi alergând desculț, şi mai mult cu capul gol făcându-şi rugăciunile. Tot acolo a scris şi Aşezămintele călugăreşti.

Deci, conducând marele Vasile obştea aceea în pustia Pontului, le ajuta la o viață ca aceea şi fericita Emilia, maica sa, petrecând nu departe de dânşii, de cea parte de râu, în sat, îngrijindu-se de hrana lor; apoi rămânând văduvă, toată sârguința o avea ca să placă lui Dumnezeu. Cu vremea s-au adunat acolo mai mult de o sută de femei şi fecioare, şi le conducea Sfânta Macrina şi mama ei, Emilia.

Sfântul Vasile având multă grijă cu mănăstirea de călugări, aflată peste râu, a stat acolo patru ani – timp în care a întemeiat-o cu desăvârşite rânduieli –, după care, încredințând conducerea ei fratelui său Petru, mai târziu episcop al Sevastiei, el a plecat în pustie, împreună cu iubitul său prieten Grigore de Nazianz. Vreme de câțiva ani au viețuit ei în coliba pe care şi-au făcut-o în

pustie, studiind adânc Sfânta Scriptură şi petrecând numai în rugăciune şi-n meditaţie şi-n gândiri duhovniceşti. Şi când au plecat de acolo, Marele Vasile a zis: „Frate, să nu ruşinăm pe cei ce şi-au pus nădejdea în noi! Trebuie să fim noi întâi ochi, ca să putem lumina pe alţii”. După această petrecere şi desăvârşire în liniştea pustiei, cei doi mari prieteni au ieşit de acolo ca doi luminători.

Unul – Marele Grigore – a plecat episcop în cetatea Nazianz, spre a ajuta pe tatăl său, ce era episcop acolo şi care, fiind bătrân şi neputincios, lupta din greu cu ereticii.

Iar Marele Vasile a fost chemat de episcopul Evsevie, care s-a căit foarte de zavistia sa şi l-a rugat să se întoarcă şi să ajute Biserica, ce lupta contra arienilor. Fericitul Vasile, văzând o primejdie ca aceea a Bisericii, şi mai mult cinstind trebuinţa cea de obşte decât viaţa pustnicească, a lăsat singurătatea şi a venit la Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvântul şi cu scrisul, curăţind credinţa cea dreaptă de eresuri.

Apoi episcopul Evsevie şi-a dat sfârşitul pe braţele lui Vasile, iar după dânsul, lucrând Sfântul Duh, Marele Vasile, chiar nevrând, a fost ridicat la scaun, fiind sfinţit de mulţi episcopi, între care era şi bătrânul Grigore, tatăl lui Grigore de Nazianz. Acela, deşi era bătrân şi neputincios, a poruncit ca să-l ducă în Cezareea, să silească pe Vasile a veni la arhiepiscopie, ca nu cumva prietenii să ridice pe cineva dintre ai lor la scaunul acela.

Şi după ce a luat episcopia, a adus osteneli peste osteneli şi Dumnezeu a pus dar asupra lui. Atât de milostiv era, că în toată Cezareea şi în toate părţile nu era episcop milostiv ca Marele Vasile. A fost foamete mare în anul 373, iar în foametea aceea el a dat toate averile Episcopiei milostenie în toate părţile. El a înfiinţat, dacă aţi auzit, în Cezareea Capadochiei, vestitele Vasiliade, nişte spitale mari pentru călugări, pentru preoţi şi pentru popor. Şi din averile Episcopiei ţinea aceste uriaşe spitale, şi el singur cu mâna lui ştergea bolnavii şi-i îngrijea, şi cu

rugăciunea îi făcea sănătoşi. Umbla din spital în spital şi a pus călugări să slujească, cum îngrijeau pe la spitale surorile de caritate. De acolo îşi are originea slujirea călugărilor, de la Marele Vasile pogoară obiceiul acesta.

Dar erau călugări sfinți şi tămăduiau oamenii şi cu rugăciunea, şi cu medicamentele pe care le luau de la Marele Vasile pe cheltuiala Episcopiei. De vestitele acestea Vasiliade auzind Iulian Apostatul – care între timp ajunsese împărat – şi socotind că episcopul are averi multe de a făcut atâtea spitale, l-a cuprins o ură mare, că se cunoşteau deja de la Atena, unde făcuseră studiile împreună. Pe atunci Grigore de Nazianz spusese cu proorocesc glas Marelui Vasile despre Iulian: „Mare răutate ține pământul Greciei astăzi”, căci l-a ştiut mai înainte că o să ajungă împărat lepădat de credință. Acela se făcuse întâi evreu, pe urmă păgân şi aducea jertfe la idoli, pînă ce în sfârşit l-a lovit mânia lui Dumnezeu.

Iulian Apostatul, auzind de Vasile că a înființat nişte spitale aşa de mari şi împlineşte o misiune aşa de mare, că are sute de mănăstiri de călugări şi de maici şi face atâta binefacere şi asistență socială, şi-a zis: „Cum un om, un călugăr, are atâta trecere la popor şi atâția bani?!”. Căci poporul îi dădea averile, cum dădeau la Sfinții Apostoli, să facă atâta bine de obşte la tot poporul creştinesc. Şi i-a trimis Marelui Vasile o scrisoare de la Constantinopol: „Să vii la mine”.

Marele Vasile, ştiind de ce e chemat, n-a vrut să se ducă. Dacă a văzut că nu vine, Iulian îi scrise: „Dacă nu vrei să vii (el a spus că e bolnav), trimite-mi o mie de litri de aur, că mă duc cu război împotriva perşilor şi am nevoie de cheltuieli de război”. Iar Marele Vasile a răspuns: „Nu! Căci banii care-i am de la Episcopie sunt ai săracilor, ai văduvelor şi ai bolnavilor, nu ți-i dau pentru război. Poporul mi i-a dat să fac spitale şi mănăstiri cu ei”.

Atunci Iulian a fost cuprins de o şi mai mare furie şi a spus: „Eu mă duc cu război împotriva perşilor, dar când mă întorc înapoi, pe tine şi pe Grigore de Nazianz vă voi pierde cu cele mai groaznice munci. Am fost împreună odată, la şcoală, dar acum să vedeți că eu sunt împărat!”.

Marele Vasile, auzind de furia lui Iulian Apostatul şi ştiind răutatea lui, a zis către popor: „Iată, Iulian Apostatul trece peste o lună de zile cu război contra perşilor pe aici, prin Cezareea, şi are să se abată pe la noi ca să ne ceară aur”. Şi a spus poporul: „Noi îi vom da ceva ca să-l mulțumim, dar nu-l mulțumim, că are mare ură pe creştini”. Şi aşa a fost. Iulian Apostatul a pornit război împotriva perşilor şi a trecut chiar prin Cezareea, pe unde îi era drumul, şi când a ajuns aproape de Episcopia Marelui Vasile a trimis nişte soli la sfântul, să-i trimită atâția litri de aur şi atâta hrană, pentru cai şi pentru armată. Dar tocmai atunci era o secetă mare şi o foamete în Cezareea şi n-aveau creştinii nici pâine. Sfântul Vasile, văzând că el cere atâta aur, a trimis soli înainte şi le-a spus: „Eu aş vrea să-i trimet, numai că n-avem; poporu-i sărac şi avem atâția bolnavi şi atâtea mănăstiri şi atâtea biserici”. Când solii i-au dus ştirea lui Iulian, acesta s-a înfuriat straşnic: „Ce-a spus, că n-are? Las’ că merg eu până acolo!”. Şi a venit mai aproape şi a trimis alți soli, ca să spună să-i trimită negreşit.

Atunci Sfântul Vasile a luat poporul său şi l-a întâmpinat, cinstindu-l după tradiție, ca pe împăratul Bizanțului, şi fiindcă nu avea alt dar să-i aducă, i-a adus trei pâini de orz, dintr-acelea din care mânca sfântul; căci aşa ceruse împăratul, să-i ducă din cele ce mănâncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor lui să-i răsplătească dându-i iarbă din livadă. Sfântul văzând o necinste ca aceasta, a zis împăratului: „Noi, o, împărate, ți-am adus din cele din care înşine mâncăm, precum ai cerut; iar împărăția ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul cu cele din care însuți mănânci”. Auzind acestea împăratul, s-a mâniat foarte şi a zis sfântului: „Acum primeşte darul acesta, şi când mă voi

întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot, şi pe nebunul popor, cel amăgit de tine, îl voi robi; căci necinsteşte pe zeii cărora mă închin eu, şi atunci vei lua şi tu răsplătirea ce ți se cuvine!”. Astfel înfricoşându-l păgânul împărat, s-a dus în Persia.

Şi s-a dus cu mare mânie, iar Marele Vasile, ştiindu-i furia şi răutatea lui, a adunat tot poporul în biserica Sfântului Marelui Mucenic Mercurie, care era pe un deal, şi a zis: „Să facem multă rugăciune, că împăratul, când se va întoarce înapoi, ne pierde pe toți, pentru că nu i-am dat aur şi cele ce a cerut”. Poporul ascultă de Sfântul Vasile, că de li s-ar fi cerut ca toți să moară pentru Hristos, ar fi făcut-o, aşa de mare le era credința. Şi au făcut priveghere de toată noaptea şi se rugau cu toții ca să se potolească furia împăratului. Iar sfântul se ruga înaintea icoanei Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, lângă care era şi chipul Sfântului Marelui Mucenic Mercurie, cu sulița ca un ostaş, că Sfântul Mercurie a fost ostaş, ca Sfântul Dimitrie şi ca Sfântul Gheorghe. Şi deodată a văzut chipul Sfântului Mercurie, cel de lângă Prea Curata Născătoare de Dumnezeu, schimbându-se şi făcându-se nevăzut câtăva vreme. Atunci a înțeles Sfântul Vasile că Sfântul Mercurie a fost trimis de Prea Curata Maică a Domnului să se răzbune şi să piardă pe vrăjmaşul lui Dumnezeu, că Iulian Apostatul, de când s-a lepădat de credință, nu-l numea pe Mântuitorul altfel decât “Fiul Mariei” şi “Galileeanul”. Şi, într-adevăr, s-a dus Sfântul Mercurie, şi ajungând unde erau oştirile ziua în amiaza mare, s-a ridicat deasupra oştirilor lui Iulian Apostatul. Şi când a văzut Iulian că vine Sfântul Mercurie, strălucind ca soarele, a crezut că-i Hristos şi a strigat la generalii săi :„Veniți degrabă aproape de mine, puneți mâna pe săbii, apărați-mă!”. Dar aceia nu vedeau nimic. „Dar ce-i, împărate?!”. „Galileeanul, Galileeanul vine, mă omoară, mă urmăreşte în mijlocul taberei mele, nu mă lăsați!”. Şi pe când striga îngrozit, Sfântul Mercurie l-a însulițat în gât, a țâşnit sângele în sus şi abia a mai putut îngăima : „Ai învins, Galileene… ” Apoi Sfântul

Mercurie într-o clipă s-a întors în biserică. Şi când a venit, poporul a încremenit: chipul s-a aşezat la locul său, iar din sulița sfântului picura sânge pe peretele bisericii!

Această minune văzând-o poporul, Sfântul Vasile a strigat: „Acum ridicați mâinile în sus şi strigați cu toții: Doamne miluieşte! – că a făcut izbândă Hristos, Dumnezeul nostru, împotriva vrăjmaşului Bisericii şi al Său”. Împăratul a fost însulițat într-o poiană, în mijlocul oştirii sale, şi până azi acea poiană se cheamă poiana Sfântului Mercurie, pentru că acolo a fost junghiat vrăjmaşul adevărului şi al lui Dumnezeu, Iulian Apostatul.

După Iulian Apostatul a urmat împăratul Valens, care de asemenea se lepădase de dreapta credință, fiind arian. Marele Vasile a avut mult de lucru şi cu acesta. Căci auzind Valens de autoritatea Sfântului Vasile, de sfințenia lui, de minunile lui, a început să se poarte şi el cu mare ură, asuprind pe Marele Vasile, de care ştia că e creştin ortodox şi ține cu Biserica.

Pe mulți alți episcopi dreptcredincioşi el îi izgonise de la scaunele lor şi ridicase pe arieni în locurile acelora; iar pe alții, mici la suflet şi fricoşi, i-a silit să se învoiască după eresul lui. Deci se mânia şi se tulbura văzând pe Sfântul Vasile pe scaunul său fiind fără temere şi în credință nemişcat ca un stâlp, iar pe alții sprijinindu-i şi sfătuindu-i să se depărteze de eresul arienesc, ca de un lucru urât de Dumnezeu. Până la o vreme s-a îngrijit împăratul cu dinadinsul să aducă pe Marele Vasile la unirea cu arienii, îndemnându-l prin oamenii săi cu rugăminți, cu făgăduințe şi cu îngroziri, să facă voia lui; dar aceştia nimic n-au sporit, pentru că nu au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărât. De aceea nu ştia apoi cum să se răzbune pe Sfântul Vasile şi căuta să-l stârnească, doar o zice ceva ca să-l piardă.

În vremea aceea s-a hotărât Valens să meargă să viziteze Niceea Bitiniei, unde era o catedrală ortodoxă foarte frumoasă. Şi când a ajuns acolo, arienii (care pe vremea aceea erau trei părți

arieni şi o parte ortodocşi, căci după soborul întâi ecumenic, arianismul a prins mari rădăcini în părțile răsăritului), văzând pe împăratul şi ştiind că e de credința lor, au ieşit înaintea lui şi au cerut: „Să ni se dea biserica aceasta, că suntem mulți şi n-avem unde ne duce la rugăciune!”.

Iar împăratul, fiind de un gând cu dânşii, a zis: „A voastră să fie biserica!”. Şi au intrat arienii şi au omorât pe unii creştini, iar pe ceilalți i-au izgonit şi au început a face în biserica sobornicească de acolo slujbele lor. Iar bieții ortodocşi s-au împrăştiat ca potârnichile, fiind puțini şi neorganizați, cu un episcop şi preoți puțini, şi aceia fricoşi. Unde să se ducă? S-au dus la apărătorul Bisericii, la mângâietorul, la stâlpul luminii, la Marele Vasile, şi i-au spus: „Iată ce ne-a făcut împăratul Valens: a venit şi ne-a luat biserica cea mare, pe care am făcut-o noi în zeci de ani, şi a dat-o arienilor, de am rămas pe drumuri şi n-avem nici o biserică. Şi arienii se laudă că foarte curând vor distruge biserica noastră şi nu vor mai fi ortodocşi”.

Marele Vasile, care pururi îşi punea viața pentru Biserică, a zis: „Fiți pe pace, mă duc la Constantinopol”. Şi a plecat în călătorie până la Constantinopol. Şi când l-a văzut împăratul, s-a umplut de furie, iar Marele Vasile l-a întâmpinat cu aceste cuvinte: „Împărate, «cinstea împăratului judecata iubeşte». Oare nu zice Duhul Sfânt în psalmi aşa? De ce n-ai judecat drept lucrurile? Ai auzit pe Solomon ce spune? «Dreptatea împăratului întru judecată este». De ce ai făcut nedreptate?”. Şi a început să-l mustre pe Valens.

Acesta răspunse: „Mă mustri, Vasile, te-ai întors spre răzvrătire, vii la curte la mine, la împărăție, şi mă mustri pe mine, împărat?!”. Vasile i-a răspuns: „Împărate, pentru dreptate sunt gata să mor oricând; pentru aceasta am venit, nu ca să trăiesc”. Împăratul îşi dădu seama că nu-i glumă, văzându-l că-i hotărât să moară şi ştiind că mai erau cu Vasile şi creştini mulți de credință ortodoxă. „Ai făcut mare nedreptate, Împărate! Am scăpat de un

împărat păgân şi a venit la conducere altul eretic. Eşti arian, te-ai lăsat înşelat de cei răuslăvitori, de cei cu credința strâmbă şi deşartă, şi ai dat Biserica noastră sobornicească. De ce-ai dat-o?". Şi atunci împăratul a zis: „Ce vrei? Acum vei fi izgonit şi trimis în surghiun!". Şi a pus mâna pe trestie să iscălească izgonirea lui. Dar când a pus mâna pe trestie, s-a sfărâmat trestia. A luat o a doua, s-a sfărâmat şi a doua; şi a luat şi a treia, s-a sfărâmat şi a treia. Nu putea să iscălească izgonirea lui Vasile! Şi atunci împăratul a cam prins frică. Iar Marele Vasile i-a spus: „Împărate, ai un copil tare bolnav". „Da – zice –, fiul meu Galatie este pe moarte; dacă sunt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinței tale, să faci sănătos pe fiul meu, cu rugăciunile tale!". Sfântul răspunse: „De te vei uni, o, Împărate, cu credința cea dreaptă, şi de vei dărui pace bisericilor, apoi fiul tău va fi viu". Împăratul făgăduindu-se să facă acestea, Marele Vasile a spus: „Mă duc să mă rog să se facă sănătos copilul, dar te rog, înainte de a te pedepsi Dumnezeu şi pe tine să faci dreptate, să mă laşi să judec eu în legătură cu biserica din Niceea". Şi împăratul, auzind că-i va vindeca pe copil, s-a bucurat. Sfântul Vasile s-a dus la capul copilului şi a făcut numai semnul Sfintei Cruci, zicând: „Te vindecă pe tine Iisus Hristos, adevăratul Dumnezeu". Şi s-a sculat copilul sănătos şi a zis: „Tată, să nu-l urgiseşti pe acest preot, pentru că acesta-i mare sfânt a lui Dumnezeu. Şi când a zis: «Te vindecă», am văzut o pară de foc ieşind din gura lui şi s-a atins de mine".

Atunci împăratul Valens s-a umplut de teamă. „Ei, ce să fac, Vasile, ce vrei să fac, că trebuie să-i împac şi pe arieni, că dacă încep un război, ei sunt mai mulți decât voi şi slăbesc împărăția, şi mai mă pot duce eu cu oştire puternică împotriva duşmanilor? Cum să-i împăcăm?". Sfântul Vasile a răspuns: „Lasă-mă pe mine, că-i împac eu". „Şi cum ai să faci?". Sfântul Vasile zise: „De voi judeca cu nedreptate, Împărate, să mă trimiți şi pe mine în surghiun, pe cei de o credință cu mine să-i izgoneşti, iar biserica s-o dai arienilor. Dar dă-mi mie scrisori împărăteşti la

mână, să mă duc să fac dreptate la Niceea, că-i atâta jelanie acolo şi atâta plângere!”. Şi i-a dat împăratul scrisori, în care zicea: „Vasile, Arhiepiscopul Cezareei Capadochiei, are împuternicire de la noi să meargă să judece între arieni şi dreptcredincioşi, după cum va socoti el. Toată armata de acolo şi toată stăpânirea din părţile acelea, din Niceea şi Nicomidia, să-i dea tot sprijinul!”. Şi a luat Marele Vasile scrisorile împăratului Valens şi s-a dus la Niceea. Îndată ce a ajuns acolo, au venit bieţii creştini şi l-au întrebat: „Prea Sfinţite Stăpâne, ai făcut ceva?”. „Aşteptaţi – zise – toţi în linişte”. Şi le-a spus cum a rânduit cu împăratul. „Ce i-ai spus împăratului?”. „Iată ce i-am spus: Împărate, eu mă duc la Niceea şi adun pe toţi mitropoliţii arieni, şi pe episcopii lor şi pe ai noştri, împreună cu episcopul pe care-l au acum, şi iată ce facem. Încuiem biserica din Niceea şi punem şi noi, şi ei sigiliu pe ea, şi punem să se păzească de armată biserica sigilată cu plumb, cu ceară şi cu peceţi. Şi biserica fiind astfel încuiată, să se roage arienii trei zile şi trei nopţi în faţa bisericii, şi dacă o vor deschide cu rugăciunea lor, să fie biserica în veac a lor. Şi noi ne vom ruga o singură dată noaptea – a zis Marele Vasile – şi de o vom deschide noi, a noastră să fie. Iar dacă biserica nu se va deschide nici la noi, tot a lor să fie”. Şi când a venit Sfântul Vasile şi le-a spus creştinilor cum a rânduit, mulţi din ei au început a zice: „Dar ce-ai făcut, Vasile? Au câştigat tot arienii. Cum e asta: Dacă, deschid ei cu rugăciunea biserica, să fie a lor, şi dacă n-o deschidem noi, tot a lor să fie?! Ce dreptate este?!”. Dar Sfântul Vasile a zis:„Aveţi credinţă şi nu vă mâhniţi!”. Şi avea acolo numai şase preoţi şi un episcop.

Deci în baza ordinului împăratului, s-au închis uşile bisericii, s-au pus sigilii de plumb şi au semnat sigiliul şi arienii, şi ai noştri. Au pus armata la uşile încuiate şi ferecate, căci erau trei rânduri de uşi. Şi au venit arienii cu mitropolitul, cu episcopii lor, aşa ca altădată popii lui Baal, şi strigau mereu în faţa bisericii, făcând slujbele lor, dar la capătul a trei zile şi trei nopţi

nici un semn nu s-a făcut cu biserica. Şi atunci armata a spus: „La o parte! Să vie acum Vasile cu ai lui!”. Sfântul Vasile a început o priveghere de toată noaptea, s-a slujit cu cântări toată noaptea şi a făcut dumnezeiasca Liturghie până dimineața, şi pe urmă a pornit cu puținii credincioşi, câți avea el, şi cu puținii preoți, la soborniceasca biserică cea pecetluită, cântând :„Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi”.

Şi când a ajuns în fața bisericii, Marele Vasile, îmbrăcat în toate veşmintele, a zis către popor: „Ridicați mâinile în sus şi strigați cu toții: Doamne miluieşte!”. Şi zicând aşa, a atins uşile bisericii, care erau păzite de armată şi sigilate; şi atingându-le cu Sfânta Cruce de trei ori, a zis:„Bine este cuvântat Dumnezeul creştinilor, totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor”. Şi atunci a venit un vânt puternic, a rupt pecețile, care au căzut ca fulgerul, s-au deschis şi s-au izbit uşile de zid, şi cele de la pridvor, şi cele din interior. Şi Sfântul Vasile a început a cânta şi a intrat cu poporul cântând: „Ridicați, boieri, porțile voastre, şi vă ridicați porțile cele veşnice, şi va intra Împăratul Slavei!”, cum cântăm noi la Paşti, şi a făcut slujbă de mulțumire. Şi atunci nenumărată mulțime de arieni, văzând aceasta, s-a lepădat de acel eres spurcat. Între aceştia erau foarte mulți episcopi, stareți de mănăstiri, chiar foarte mulți din cei ce conduceau eresul arienesc, şi ziceau: „Adevărata credință e unde este Vasile”. Şi când s-a auzit aceasta la curtea împărătească, s-a cutremurat împăratul şi a zis: „Bine am făcut că nu m-am pus cu Vasile, că putea să mă piardă şi pe mine”. Şi a iscălit să se dea biserica ortodocşilor, iar după aceea a slăbit până la o vreme prigoana împotriva celor dreptcredincioşi.

După această întâmplare, s-a întărit dreapta credință. Marele Vasile avea cu el mulți episcopi şi mai ales pe Marele Atanasie din Alexandria, bunul lui prieten, care foarte s-a bucurat atunci când a auzit că Sfântul Vasile a ajuns arhiepiscop la

Cezareea. Şi au început să lupte cu tot mai mare sporire şi au curățit Biserica de arieni în toate părțile, şi mulți episcopi arieni s-au căit şi au dat anatema eresul lor arian, iar Biserica cea dreptmăritoare a lui Hristos a înflorit iarăşi.

Iar în 373 Marele Vasile a căzut în boală, căci se zice că de atâtea osteneli era la fel de slab ca un mort pe care îl dezgropi la patru zile. Şi avea grija tuturor bisericilor.

El rânduise aşa: atâta să doarmă călugărul, în toate mănăstirile lui, încât să nu-l apuce miezul nopții dormind. Să doarmă două-trei ore şi când se scoală, până în ziuă să nu mai doarmă, ci pururi să se roage şi numai o dată în zi să mănânce pâine cu legume şi apă. Şi o singură haină să aibă de purtat şi una de biserică; acesta era aşezământul lui. Dar el – care era în frunte – împlinea toate cu atât mai mult. Şi se zice în dicționarul hagiografic că era ca un mort dezgropat de patru zile, sau ca un om pe care l-a părăsit doctorul şi nu mai are ce face cu el. Din cauza înfrânării şi a marilor nevoințe, a căzut în boală la 373 şi a zăcut patru ani, mai umblând pe picioarele lui, mai slujind, mai învățând. Şi foarte mult îl oboseau predicile. Căci după ce s-a făcut episcop, atât de mult vorbea, că predicile lui nu erau mai mici de patru ore una. Şi nu învăța poporul numai la biserică, ci şi pe câmp şi pe drumuri. Iar poporul striga mereu să-i vorbească. De aceea se numea el "Împăratul cuvintelor". Atâta dulceață avea în cuvânt şi atâta mângâiere, că nu-l părăsea lumea nicăieri unde se ducea. Fiind slab la trup, vorbea până cădea jos. Şi zicea: „Lăsați-mă, că mor!”. Şi ei ziceau: „Măcar pe un scaun să stai, măcar culcat, numai să ne vorbeşti!”, atâta era de îndulcit poporul de cuvintele lui.

Şi de aceea a slăbit aşa de tare şi a zăcut 4 ani, dar încă tot vorbea, încă tot slujea, deşi foarte rar. Iar la 379, în ziua de 1 ianuarie, marele stâlp al Bisericii, marele tunet al Cuvântului lui Dumnezeu, ochiul Bisericii şi gura cea de foc a Duhului, părintele

săracilor şi mângâietorul celor necăjiţi, îndreptarea rătăciţilor şi dărâmătorul eresurilor, a închis ochii.

Dar înainte de a închide ochii, s-a făcut o minune mare. El avea un prieten, anume Iosif, evreu, care învăţase cu dânsul în Constantinopole şi la şcoala de la Atena. Şi îi zicea acestuia: „Iosife, de ce nu te botezi?”. „Ascultă, Vasile, suntem prieteni, dar până aici; vreau să mor în credinţa în care m-am născut”, zicea acela. Iar Marele Vasile i-a proorocit: „Să mă crezi, Iosife, că n-am să mor eu şi nici tu până nu te vei renaşte din apă şi din Duh, că fără acea naştere nu poţi să mergi în Împărăţia cerului, şi-mi pare rău de un prieten ca tine”. Iar acela a zis: „Nu cred că voi face una ca aceasta”.

Şi acest Iosif era un doctor tare iscusit. Căci dacă-l chema cineva înainte de moarte, sau se afla la patul lui şi punea mâna pe pulsul mâinii, îi spunea cu trei zile mai înainte: „Pregăteşte-te, că ai să mori!”. Îi spunea şi ceasul când va muri, căci cunoştea după bătaia inimii cât a slăbit trupul aceluia. Şi aşa s-a întâmplat în sute de cazuri. Şi Marele Vasile, când a zăcut de pe urma suferinţei, în boală, s-a făcut că are nevoie de meşteşug doctoricesc şi a trimis pe diaconul său: „Du-te şi cheamă pe Iosif, că vreau să mă consulte, că-s tare bolnav!”. Şi când a venit Iosif şi l-a văzut pe Marele Vasile slăbit foarte, a început să plângă, zicând: „Astăzi, Stăpâne, ne despărţim”. „Ia vezi tu – îi zise Sfântul Vasile – cu meşteşugul tău mâna aceasta! Ce zici, că tu ai experienţă în aceasta?”. Şi a luat mâna sfântului, care era numai piele şi oase, şi a zis: „Vasile, prietenia noastră nu mai apucă soarele, nu va răsări soarele şi vei fi dus”. Iar Sfântul Vasile i-a zis: „Ce vei zice tu, Iosife, dacă mâine eu voi sluji Sfânta Liturghie?”. „Mâine să mai faci Liturghie?! Dacă faci Liturghie în starea în care eşti, eu mă botez cu toată casa mea! Să mor eu, dacă ai să slujeşti!”. „Ştiu – a zis Marele Vasile – că ai să mori cu adevărat păcatului şi ai să înviezi dreptăţii”. Şi după plecarea lui Iosif, s-a rugat Sfântul Vasile, zicând: „Doamne, Tu, Care eşti

Stăpânul morții şi al vieții, Tu, Care i-ai dat lui Iezechia 15 ani de viață numai pentru că a suspinat, auzi-mă şi pe mine [cum mă rog suspinând] pentru sufletele acestea, ca să vie la Tine, şi-mi lungeşte viața până mâine seară, ca să aduc aceste suflete Împărăției Tale”.

Şi îndată s-a sculat Sfântul Vasile sănătos şi s-a apucat de rugăciune, pregătindu-se pentru Sfânta Liturghie. Şi a doua zi i-a spus diaconului: „Stai şi pregăteşte toate, că acum am să fac Sfânta Liturghie”. Şi când a auzit Sfântul Iosif că Sfântul Vasile face Sfânta Liturghie, a zis : „Nu cred. Face Vasile Liturghie?! S-a îmbrăcat Vasile?!”. „Da, hai să-l vezi!”. Şi când a venit în biserică şi l-a auzit pe Sfântul Vasile ținând predică, şi văzând poporul care asculta, a strigat: „Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat mă lepăd de credința mea iudaicească! Nu este alt Dumnezeu decât Dumnezeul pe Care-L propovăduieşte Vasile!”. Şi a cerut botezul; iar Sfântul Vasile, după Sfânta Liturghie, l-a botezat pe el, punându-i numele Ioan, şi pe soția lui, şi pe copii lor, iar după ce i-a creştinat, i-a împărtăşit cu Prea Curatele Taine şi pe dânşii, şi pe cei vrednici.

A venit apoi acasă, s-a culcat pe pat şi le-a spus: „Da, acum, la ceasul al nouălea, mă duc la Stăpânul Hristos”. Şi când a fost ceasul al treilea după-amiază (ceasul al nouălea din zi), au auzit toți care erau în jurul lui cuvântul acesta: „Doamne, în mâinile Tale îmi dau duhul meu”. Şi zicând acestea, a adormit Marele Vasile în ziua de 1 ianuarie, la anul 379, în ceasul al nouălea din zi.

Şi atunci i-a ținut o predică acel Ioan, Iosif evreul care fusese botezat, de a plâns toată lumea. A vorbit cu lacrimi şi printre altele a spus: „Vasile, Vasile, cu adevărat nici acum n-ai fi murit, dacă nu tu singur ai fi voit! Fiindcă ai vrut tu ai murit, că dacă nu, puteai să mai trăieşti mult”. Şi l-a înmormântat pe Marele Vasile un mare sobor de mitropoliți şi de arhierei, şi popor fără de număr, cu tămâieri, cu rugăciuni, cu o slujbă de

înmormântare de mare frumusețe. Dar n-a fost acolo iubitul său prieten Grigore. El era episcop în cetatea Nazianz, la mare depărtare, şi s-a silit, dar n-a putut ajunge la vreme, căci nu erau mijloace de transport rapide pe atunci, astfel că a venit mai târziu cu câteva zile. Şi când a venit, a alcătuit cuvântul acela de la înmormântarea Marelui Vasile, de la mormântul lui, care-i foarte vestit şi pe care l-a scris foarte dogmatic şi foarte frumos, zicând şi acestea: „Vasile, Vasile, nimeni nu poate să lucreze fapta bună atât cât învață, totdeauna omul învață multe şi lucrează puține, dar la tine, Vasile, cuvântul a fost tunet şi viața ta a fost fulger, adică mai mult ai lucrat decât ai învățat!”.

Acestea le-a spus Sfântul Grigore şi după aceea s-a dus în cetatea sa. Iar pe urmă a fost ales Patriarh al Constantinopolului. Dar s-a retras la bătrânețe, din pricina pizmei unora. Şi-a dat demisia de la Patriarhia Constantinopolului şi s-a dus în oraşul său, Nazianz, unde şi-a făcut o colibă în grădină, a aşternut nişte crengi de copaci, şi acolo a scris cuvintele cele mari şi despre alte dogme ale Bisericii. Şi în coliba acea s-a sfârşit marele luminător al lumii, Grigore de Nazianz, a căruia prăznuire o săvârşim la 25 ianuarie, prietenul cel mai de aproape, cel de un suflet şi de o minte cu Marele Vasile.

Ar mai fi de spus încă multe alte minuni ale Sfântului Vasile, care de care mai frumoase, dar în cadrul Liturghiei cam atât m-am gândit să vă vorbesc, căci nu vreau să vă obosesc prea mult. Deci întotdeauna, când vă rugați Prea Sfântului Dumnezeu, să nu uitați să ziceți: „Sfinte Mare Ierarh Vasile, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!”. Că mare sfânt şi mare prieten al lui Dumnezeu Cuvântul este Marele Vasile şi de mare binecuvântare şi de ajutor de la Dumnezeu se va învrednici acela care cinsteşte pe Sfântul Vasile cel Mare, şi are icoana lui în casă, şi citeşte acatistul lui. Amin!

PREDICĂ LA SFÂNTUL IOAN BOTEZĂTORUL

În Sfânta Evanghelie de astăzi aţi auzit că trăiau în Ierusalim, şi mai cu seamă în Hebron, unde era casa lor, doi oameni drepţi. Bărbatul era arhiereu şi preot al legii vechi, din neamul lui Avis, iar soţia lui era Elisabeta, din fiicele neamului lui Aaron. Şi Zaharia îmbătrânise, ca şi Elisabeta, soţia sa, şi erau oameni drepţi şi temători de Dumnezeu, oameni sfinţi, curaţi, milostivi, dar aveau o întristare mare, că n-aveau copii. Deşi trecuse de 80 de ani, Zaharia ţinea rânduiala preoţiei lui de o săptămână în Sfânta Sfintelor, unde intra o dată pe an arhiereul şi unde era jertfelnicul de aur şi sicriul legii Domnului, cu toate cele sfinte ale legii vechi (Luca 1, 8-11).

Deci când ţinea rânduiala săptămânii lui, stând să slujească şi să aducă jertfă pentru păcatele sale şi ale poporului, când a intrat în dumnezeiescul altar al tămâierii, ca să cădească împrejurul altarului celui de aur, deodată a stătut înaintea lui Arhanghelul Gavriil, iar el foarte s-a spăimântat şi cu trupul şi cu sufletul, dar îngerul Domnului l-a liniştit zicând: „Nu te teme, Zaharia, pentru că rugăciunea ta a fost ascultată şi Elisabeta, femeia ta, îţi va naşte un fiu şi-l vei numi Ioan. Şi bucurie şi veselie vei avea, şi de naşterea lui mulţi se vor bucura. Căci va fi mare înaintea Domnului; nu va bea vin, nici sicheră, şi încă din pântecele mamei sale se va umple de Duh Sfânt. Şi pe mulţi din fiii lui Israil îi va întoarce la Domnul Dumnezeul lor. Şi va merge înaintea lui cu duhul şi cu puterea lui Ilie, ca să întoarcă inimile părinţilor spre copii şi pe cei neascultători la înţelepciunea drepţilor, ca să gătească Domnului un popor desăvârşit” (Luca 1, 15-17). Iar Zaharia, auzind această proorocie neaşteptată, a zis:

„După ce voi cunoaşte aceasta? Căci eu sunt bătrân şi femeia mea este învechită în zile. Cum vom naşte noi, oameni de 8o de ani?!”. Atunci Arhanghelul Gavriil i-a spus: „Dar Avraam cum a născut la 100 de ani? Iar Elcana, care a născut pe proorocul Samuil, nu era tot aşa?”. Şi apoi a adăugat: „Pentru că n-ai crezut cuvintelor mele, care se vor împlini la vremea lor, iată semnul care va fi: vei fi mut şi n-ai să poţi vorbi până se va naşte acela”.

Şi a rămas Zaharia mut în altar, iar poporul aştepta să iasă din altar, că era cu cădelniţa, şi a aşteptat poporul mult şi a înţeles că s-a săvârşit o taină, că s-a îmbolnăvit, sau s-a întâmplat altceva. Şi a ieşit Zaharia cădelniţând cu cădelniţa, dar nu putea vorbi. Făcea numai semne către popor, iar tot poporul a înţeles că el a văzut în altar o vedenie mare. Şi din ziua aceea Zaharia preotul, sfântul tată al marelui Ioan Botezătorul şi Înainte-Mergătorul, a rămas mut (Luca 1, 22).

Şi după puţine zile Elisabeta s-a aflat grea, şi s-a tăinuit în sine ca la cinci luni, şi zicea: „Aşa a făcut milă cu mine Dumnezeu, când a vrut să scoată ocara mea dintre oameni”. Pentru că la evrei era mare ocară să nu ai copii. În luna a şasea, când avea încă în pântece pe Sfântul Ioan Botezătorul, s-a întâmplat altă minune.

A venit binevestitorul Arhanghel Gavriil la Prea Curata Fecioară Maria, în luna Nisan, adică în luna martie, şi a vestit naşterea lui Mesia. Luceafărul era în pântecele Elisabetei şi Soarele cel gânditor sălăşluia acum în pântecele Prea Curatei şi Prea Sfintei Fecioare Maria. Şi ce zice Sfântul Evanghelist Luca? În luna a şasea, trimis a fost îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat, care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria; şi i-a binevestit naşterea Mântuitorului. Şi după ce Prea Curata a primit buna vestire, i-a spus Arhanghelul Gavriil: „Şi iată Elisabeta, rudenia ta, a zămislit şi ea fiu la bătrâneţea ei, şi aceasta este a şasea lună pentru ea, cea

numită stearpă” (Luca 1, 26-36). Şi s-a grăbit Prea Curata Fecioară Maria să se suie din Nazaret la Hebron, cetatea cea preoţească. Căci Hebron este cetatea din munţii cei înalţi foarte de la miazăzi de Ierusalim. Aceasta se chema pe atunci “Cetatea Muntelui” şi era dintre cetăţile preoţeşti pe care Isus al lui Navi le-a dat pentru întreţinerea preoţilor care slujeau la cortul sfânt (Isus Navi 30, 13).

Şi s-a dus Prea Curata Fecioară Maria, având pe soarele Hristos în pântece, iar aceea pe luceafărul Înainte-Mergător; şi s-au întâlnit şi a zis: „Şi de unde mie aceasta, ca să vină maica Domnului meu la mine?” (Luca 1, 43). Erau amândouă proorociţe, amândouă femei sfinte.

Iar dumnezeiescul Înainte-Mergător, care numai cu şase luni este mai mare după trup şi cu viaţa decât Hristos, a săltat în pântecele Elisabetei, care zise: „Că iată, cum fu glasul închinării tale în urechile mele, a săltat pruncul cu bucurie în pântecele meu” (Luca 1, 44). Dumnezeiescul Înainte-Mergător s-a închinat cu bucurie, încă din pântecele maicii sale, Prea Sfântului Mântuitor, care atunci se afla în pântecele Maicii Sale, Prea Sfânta şi Prea Curata Fecioară Maria; s-a închinat sfeşnicul înaintea Luminii, luceafărul înaintea Soarelui Dreptăţii, lumina cea mică înaintea Luminii celei mari.

Şi ce a urmat după aceasta? A venit vremea să nască Elisabeta şi a născut în cetatea Hebronului. Şi s-a săvârşit o minune mare când a născut. Pentru că la opt zile, la evrei, era botezul, adică tăierea-împrejur a pruncului, au dus pruncul la biserică şi se gândeau să-i pună numele. Dar ce s-a întâmplat? Toţi care erau acolo, la botezul lui Ioan, ziceau ca să-i pună numele tatălui său, Zaharia. Iar mama lui, Sfânta Elisabeta, nu voia, ci a zis: „Ioan va fi numele lui”. Iar ei se împotriveau, zicând că din neamul lor nu era nimeni cu numele acesta, Ioan. Ce va să zică Ioan? Ioan însemna “plin de dar”, că plin de Duhul Sfânt era Ioan încă din pântecele maicii sale. Şi au făcut semn

tatălui său, care era mut, lui Zaharia proorocul, întrebându-l cum să-i pună numele. Iar el a făcut semn să-i aducă o tăbliță şi a scris cu condeiul: „Ioan va fi numele lui”. Şi s-au minunat toți, iar când a scris că Ioan va fi numele lui, în clipa aceea i s-a dezlegat gura şi limba, şi a început a vorbi şi a binecuvânta pe Dumnezeu zicând: "Binecuvântat este Domnul Dumnezeul lui Israel, că a cercetat şi a făcut răscumpărare poporului său" şi celelalte, cum ştiți din cântarea lui Zaharia proorocul. Şi a spus proorocie pentru Ioan: „Iar tu, pruncule, prooroc al Celui Prea Înalt te vei chema, că vei merge înaintea feței Domnului, ca să găteşti căile Lui” (Luca 1, 68-79).

Şi după ce a proorocit Zaharia, s-a auzit în toată Cetatea Muntelui şi de la Hebron până la Vitleem, care era la poalele muntelui, şi până la Ierusalim, vestea mare că s-a dezlegat limba lui Zaharia îndată ce a numit numele pruncului său Ioan. Şi a auzit aceasta şi Irod, care pururi se temea să nu-i ia cineva domnia, şi se gândea ce va fi cu pruncul acesta. Dar nu numai el zicea aşa, ci toată lumea, că a văzut minunea dezlegării limbii părintelui său la punerea numelui său.

Şi Irod pândea să vadă ce va urma. Iar când au venit magii la Betleem şi i-au spus lui Irod că s-a arătat o stea care a venit până acolo, că s-a născut pe acolo un împărat, Irod a dat poruncă să se taie 14.000 de prunci, gândind să taie şi pe Ioan Botezătorul. Că zicea: "Poate acela va fi împărat în locul meu, dacă a făcut minunea de a dezlegat limba tatălui său". Deci, când a tăiat pe cei 14.000 de prunci din Betleem şi din jur, s-au auzit glasurile pruncilor şi ale mamelor de acolo, că nu-i departe Betleemul de Hebron. Şi atunci Elisabeta, când a auzit glasul pruncilor şi al mamelor țipând, a luat pe dumnezeiescul prunc şi a fugit cu el în pustie. Şi fiindcă ostaşii lui Irod o urmăreau să o prindă, când a văzut că sunt aproape să pună mâna pe ea, a spus unui munte de piatră: „Munte de piatră, desfă-te, să intre maica şi pruncul, că mă prind acei vrăjmaşi ai lui Dumnezeu!”. Şi s-a desfăcut muntele şi

a intrat Sfânta Elisabeta, cu Înainte-Mergătorul Ioan în brațe, în peştera aceea a muntelui, unde i-a făcut Dumnezeu loc. S-a deschis muntele cu gură mare şi s-a închis iarăşi, iar înăuntru a rămas peştera mare şi Dumnezeu le-a dat un izvor de apă şi un finic care rodea şi se pleca până la pământ, de unde se hrănea Elisabeta, mama Sfântului Ioan Botezătorul, şi hrănea şi pe prunc (vezi Prologul).

Şi văzând Irod că n-a pus mâna pe pruncul acela minunat, pe Ioan Botezătorul, să-l taie, a trimis ostaşi la Zaharia, în Templul din Ierusalim, şi i-a spus: „Dă-ne nouă pe fiul tău!”. Iar acesta a zis: „Nu ştiu unde este acum, că eu slujesc rânduiala Stăpânului meu, Dumnezeul Cel Viu, iar de soția mea şi de fiul meu nu ştiu unde sunt”. Şi i-au zis a doua oară: „Dacă nu-l dai, avem poruncă să te ucidem!”. Şi după ce l-au somat a doua oară, el a zis: „Nu ştiu, dar să ştiți un lucru: voi veți ucide trupul meu, dar Dumnezeu va lua sufletul meu din biserică”. Şi atunci gealații lui Irod s-au repezit la Zaharia proorocul, i-au tăiat capul între biserică şi altar, şi sângele dumnezeiescului prooroc Zaharia a curs între biserică şi altar, şi s-a închegat în marmură ca piatra, ca mărturie împotriva lui Irod şi a ucigaşilor pe care-i trimisese acolo. Şi au venit ucenicii lui şi au luat trupul lui Zaharia şi l-au dus la Hebron şi l-au îngropat, iar sângele lui a rămas vreme îndelungată închegat în piatră şi nici un fel de unealtă nu-l putea rade sau şterge de acolo, întru mărturia urgiei care îl aştepta pe Irod.

Deci dumnezeiescul Înainte-Mergător, după ce tatăl său a fost tăiat între biserică şi altar, a rămas în peştera aceea. Iar maica lui Ioan a mai trăit cu dânsul un an de zile, după care a murit şi s-a îngropat acolo. Iar Sfântul Ioan Botezătorul a rămas în peştera aceea şi a fost hrănit de îngerul Domnului în pustie până în ziua – cum zice evanghelia de astăzi – arătării sale în fața poporului. Iar când a trebuit să iasă să propovăduiască înaintea Mântuitorului botezul pocăinței, a auzit glasul Tatălui ceresc: „Ieşi de aici şi du-

te în părțile Iordanului şi începe a propovădui acolo botezul pocăinței şi găteşte calea înaintea Fiului Meu!” (ibidem).

Deci dumnezeiescul Înainte-Mergător a crescut în pustie timp de mai bine de 20 de ani, hrănindu-se de îngerul Domnului. Şi arată Sfânta Evanghelie că era foarte aspră viețuirea lui, spunând: „Şi mânca ahride şi miere sălbatică”. Ahridele sunt nişte vlăstare, nişte muguri de copaci care cresc în părțile acelea ale Iordanului, iar mierea era aceea pe care o fac viespile sălbatice, fiind foarte amară. Cu acestea se hrănea dumnezeiescul Înainte-Mergător, iar îmbrăcămintea sa era de piele de capră, cu o cingătoare de piele. Şi propovăduia zicând: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!” (Matei 3, 2).

Ați auzit ce spune Mântuitorul în Evanghelie:„Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând oamenii faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri”. Cine a fost o lumină mai mare ca Ioan Botezătorul? Iar cine a fost Botezătorul, dacă vrem să ştim, să întrebăm pe Hristos. Că iată ce spune: „Ce ați ieşit să priviți, în pustie? Oare trestie clătinată de vânt? Dar ce-ați ieşit să vedeți? Oare om îmbrăcat în haine moi? Iată, cei ce petrec în haine scumpe şi în desfătare sunt în casele regilor. Dar ce-ați ieşit să vedeți? Oare prooroc? Zic vouă: şi mai mult decât un prooroc”. Şi auziți ce spune Cuvântul lui Dumnezeu: „Zic vouă: între cei născuți din femei, nimeni nu este mai mare decât Ioan” (Luca 7, 24-28).

Deci toți proorocii sunt mari, dar nici unul ca Ioan. Aceasta e mărturia Domnului Însuşi, cum spune troparul Sfântului: „Pomenirea dreptului cu laude, iar Ție destul îți este mărturia Domnului”. Ioan n-a fost mărturisit de un prooroc, n-a fost mărturisit de un drept sau de un sfânt, ci de Însuşi Cuvântul lui Dumnezeu; El a spus că e mai mare decât toți proorocii. Cine era Ioan Botezătorul, deci? Era prietenul Mirelui Hristos, era gura Cuvântului, era Înainte-Mergătorul Lui, era vârful tuturor proorocilor. Cine era Ioan Botezătorul? Era acela despre care a

spus Duhul Sfânt prin proorocul Maleahi: "Iată, trimit înaintea feții Tale pe Îngerul Meu, care va găti calea Ta, înaintea Ta" (Maleahi 3, 1; Luca 7, 27). Înger, vârful proorocilor, mucenic, Înainte-Mergătorul şi Botezătorul lui Hristos: el a fost toate acestea.

Dar cu ce atrăgea Botezătorul poporul în pustie? Auzi ce spune Sfântul Evaghelist Marcu: „Şi ieşeau la el ținutul Iudeii şi toți cei din Ierusalim şi se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-şi păcatele" (Marcu 1, 5). Cu ce atrăgea Ioan? Oare trimitea ordin de chemare sau invitație cuiva? Ce venea să vadă poporul la Ioan?

Fraților, nimic nu e mai scump pe lume şi mai de laudă decât fapta bună. Ceea ce atrăgea miile de oameni şi mulțimile în pustie era lumina vieții lui Ioan. Viața lui îngerească şi mai presus de trup adesea atrăgea pe toți să-l vadă şi să-i audă cuvintele. Au venit să-l vadă şi Irod, şi tot Ierusalimul. Au venit cei graşi să vadă pe cel uscat de post; veneau cei îmbrăcați cu haine moi de fir şi de mătase să vadă pielea cea de capră a lui Ioan; veneau cei încinşi cu brâie de aur să vadă pe cel cu cingătoarea de curea; veneau cei deprinşi să doarmă pe paturi bătute cu nestemate şi dormeau pe prundurile Iordanului, zile şi nopți, şi uitau că-s boieri, uitau că au paturi scumpe, uitau că-s boieri din cetate; veneau să vadă un om minunat, că o spaimă cuprinsese toată lumea, auzind de viața îngerească a lui Ioan Botezătorul. Virtutea lui Ioan, sfințenia lui, glasul lui şi proorocia lui erau acelea care atrăgeau pe toți. Şi Ioan nu le vorbea cu blândețe. Ei veneau să-l asculte, dar el nu-i cruța şi niciodată n-a măgulit pe cineva. Auzi ce le spunea: „Pui de vipere, cine v-a arătat că veți scăpa de mânia ce va să fie? Faceți deci roade vrednice de pocăință! Şi să nu credeți că puteți zice în voi înşivă: Părinte avem pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate şi din pietrele acestea să ridice fii lui Avram. Acum securea stă la rădăcina pomilor şi tot pomul care nu face roadă bună se taie şi se aruncă în foc" (Matei 3, 7-

10). Îi mustra, îi făcea pui de năpârci şi fiii gheenei. Îi mustra şi le arăta răutățile, dar poporul nu-l ura, pentru că le spunea adevărul, pentru că le spunea ceea ce era preasfânt şi preacurat, pentru mântuirea lor. Iată deci ce atrăgea în pustie atâta popor: viața cea sfântă şi preacurată şi vrednică a lui Ioan. Aşa ştie Dumnezeu să slăvească pe cei ce-L slăvesc pe Dânsul. Căci zice în psaltire: „Cei ce Mă slăvesc, îi voi slăvi pe ei”.

Deci Sfântul Ioan, prin petrecerea sa îngerească şi prin propovăduirea sa cea aspră şi curată, proslăvea pe Dumnezeu Cuvântul şi a fost Înainte-Mergătorul Lui, şi a adus mii de oameni la botezul pocăinței, pregătindu-i pentru botezul cel cu Duhul Sfânt şi cu foc.

Acestea fiind zise – puține şi prea puține pentru praznicul de astăzi – să întoarcem acum cuvântul în altă parte. Frații mei, Irod a pândit şi pe Hristos ca să-L omoare, şi pe Ioan Botezătorul; şi dacă n-ar fi fost împiedicat de Dumnezeu, sigur ar fi dus la împlinire planul lui cel blestemat. Şi dacă ar fi omorât Irod un prunc cum a fost Ioan Botezătorul, câtă lumină ar fi stins el în lume, câtă răutate ar fi pricinuit el la atâtea popoare care ar fi trebuit să audă cuvântul lui! Ce lucrare dumnezeiască a făcut Ioan mergând înaintea Cuvântului, ca un sfeşnic al legii darului! Toate ar fi fost stinse dacă Dumnezeu n-ar fi apărat pe Sfânta Elisabeta cu pruncul în muntele acela. Deci gândiți-vă că un prunc ca acesta, sau Ioan Botezătorul, s-a născut o dată şi misiunea lui rămâne până la sfârşitul lumii. Vezi ce înseamnă un copil ales de Dumnezeu? Dar din cine s-a născut? Părinții lui erau drepți, şi sfinți, şi fără de prihană, şi temători de Dumnezeu, păzind toate poruncile Lui. Odrasla cea bună şi sfântă a răsărit din rădăcină sfântă. Sfântul Ioan, proorocul, a răsărit din alt proroc, iar înainte de a prooroci el, a fost mare proroc şi mucenic tatăl său. Vezi din cine răsar cei drepți? Dar vai de părinții aceia care petrec în păcate! Din ei nu răsar copii buni. Căci zice Sfântul Apostol Pavel: „Nunta este rădăcina firii omeneşti şi de va fi nunta sfântă,

sfinte vor fi şi ramurile”. Însoțirea trebuie făcută înaintea lui Dumnezeu şi în Biserică.

S-a făcut acum o lege de stat, care nu numai că e bună, dar e sfântă şi preasfântă. De ce? Pentru că împiedică mii şi zeci de mii de morți de copii. Vai de aceia care-şi omoară copii! Şi Prea Bunul Dumnezeu a rânduit că, chiar dacă ne constrânge din afară, să ne oprim de la această hegemonie a întunericului peste lume. Deci, dacă se ucideau atunci cei doi prunci, se zăticnea mântuirea întregii lumi. S-ar fi zădărnicit mântuirea lumii dacă s-ar fi ucis Hristos sau Ioan Botezătorul. Aşa şi acum, se sfătuieşte omul cu femeia ca să-şi omoare copilul, dar nu ştiu că acela ar putea să fie un sfânt care să predice Evanghelia la popoare şi să întoarcă la Hristos mulțime de oameni. Că zice Sfântul Ioan Gură-de-Aur: „Un om duhovnicesc care e ajutat de darul lui Dumnezeu poate într-un ceas să mântuiască mii de suflete”. Cum? Auzi ce spune Apostolul: „Credința vine prin auz, iar auzul prin cuvântul lui Dumnezeu”. Şi mai zice: „Cum vor crede, de nu li se va propovădui, şi cum vor propovădui de nu vor fi trimişi, chemați şi aleşi?”.

Deci, iată, poate a omorât cineva un prunc; el a omorât poate un proroc, sau un preot, sau un arhiereu, sau un preşedinte de țară, sau cine ştie pe cine. Iar dacă a omorât unul, prin acela a omorât mii de suflete, că prin acela poate Dumnezeu voia să lumineze multe suflete. Dacă viața lui ar fi fost lumină, ar fi luminat popoarele. Deci mare primejdie paşte pe cei ce ucid copii. Să nu ne temem numai de legile din afară, că acelea pedepsesc numai cu trei sau patru ani de închisoare, şi asta e o nimica toată; să ne temem de temnița iadului, care nu are sfârşit în vecii vecilor! Că un singur avort opreşte 20 de ani de la Prea Curatele Taine, şi dacă nu se spovedeşte omul şi nu se pocăieşte, se duce pentru un singur avort în gheena focului. Dar poate veți zice că pruncul era numai de o lună sau două şi n-a fost om întreg. Nu vă înşelați cu aceasta! Să vă spun legile Bisericii şi canoanele ei, să

vă spun rostul zămislirii. Iată ce spune Sfântul Atanasie Sinaitul: „Precum când tună şi fulgeră, îndată vezi lumina fulgerului şi îndată auzi tunetul, aşa este şi când se împreună soţul cu soţia lui cea legitimă. În clipa aceea se zideşte trupul şi sufletul în trupul maicii lui”. Şi dacă numai la un ceas după zămislire vei împiedica naşterea cu ceva, în orişice chip, ucigaş de om te-ai făcut. Să nu spui că-i numai de două luni şi n-are încă suflet. Căci în clipa aceea, din sufletul părinţilor, prin darul lui Hristos şi prin suflarea Sfântului Duh, se zideşte şi sufletul, şi trupul. Deci nu vă înşelaţi, că nici o piedică împotriva naşterii nu-i binecuvântată, ci e blestemată de Dumnezeu.

Am să vă spun o istorioară, ca să vă daţi seama cât de greu e păcatul uciderii, după ce v-am arătat că uciderea se face chiar numai după un ceas de la zămislire, dacă cineva unelteşte împotriva zămislirii copilului. Din istorioara aceasta veţi vedea cât de greu se răscumpără păcatul uciderii.

Erau doi oameni gospodari şi s-a întâmplat – aşa cum se întâmplă şi astăzi – că nu aveau copii. Şi ei s-au rugat mult lui Dumnezeu să le dea copii, cum s-au rugat Sfinţii Părinţi Ioachim şi Ana, ca şi alţii. Dar Dumnezeu nu le-a dat, poate pentru că ei n-au avut atâta credinţă cât au avut Sfinţii Ioachim şi Ana sau Zaharia şi Elisabeta. Şi după ce s-au rugat şi au văzut că n-au copii, s-a sfătuit bărbatul cu femeia, zicând : „Măi femeie, noi avem avere multă şi ca mâine vom muri; hai să luăm un copil de suflet!”. Şi s-au înţeles amândoi şi au luat un copil parte bărbătească şi l-au crescut cu mare atenţie, şi l-au învăţat şcoală, şi iată că a venit vremea să-l căsătorească. Iar la căsătorie s-a logodit cu o fată de bun neam, dar aceea cerea multă avere. Şi când a fost să se aşeze zestrea, ce-i dă băiatului şi ce-i dă fetii, băiatul îi spune lui tată-său: „Tată, dacă m-ai înfiat pe mine şi numai pe mine mă ai, cui ai să-i dai averea? Deci ca să pot reuşi să iau pe fata aceea în căsătorie, să-mi dai toată averea în scris mie!”. Mama s-a învoit, că ştia că are avere multă, dar tată-său

mai prudent, şi ca bărbat, a zis : „Ba nu, măi băiete! E adevărat că am avere multă şi am să ți-o dau ție toată, dar eu am să fac un act la cununie, cu tine, cu clauză. Jumătate din avere ți-o dau acum, iar jumătate după moartea noastră. Tot ție ți-o rămâne, dar cât voi trăi, voi avea şi eu jumătate, ca nu cumva pe urmă soția ta sau fiii tăi să-mi zică: «Du-te de aici, că n-ai nici un drept!», ci să ştiu că am şi eu avere”. Ce s-a întâmplat? Băiatul, vrând-nevrând, a trebuit să primească, dar şi-a spus în inima lui: „Am să iscălesc, am să primesc aşa cum a spus tata”. Dar satana i-a zis în inimă: „Ştii ce să faci dacă ți-a dat toată averea numai după moarte? Omoară-l mai repede şi apoi ia-i tu averea!”. Şi satana i-a pus în inimă acest gând. Dar el, dacă ar fi avut cunoştință şi frică de Dumnezeu, şi s-ar fi dus la duhovnic să-l spovedească, ar fi scăpat de gândul cel rău. Căci oricând îți poate spune satana să faci ceva, dar dacă te-ai spovedit, ai scăpat de gândul cel rău, că aşa cum şarpele, când iese din gaură, fuge, tot aşa fuge din inimă şi gândul care e de la satana, şi pleacă de la omul care se spovedeşte sincer. Căci spune Sfântul Antonie cel Mare că de nimic nu se bucură satana mai tare decât de omul care-şi ascunde gândurile sale.

Deci el avea de gând să omoare pe tată-său, dar nu spunea nimănui şi nu i-a spus nici femeii sale. „Am să-l omor – zicea el – , că actele zic după aceea are să-mi rămână mie toată averea”. Şi după trei ani de la căsătoria lui, într-o primăvară, în vremea aratului, a pus împreună cu tată-său, cum se întâmplă şi astăzi, un plug cu patru boi. Şi avea țarina lui la marginea unei păduri. Plugurile pe atunci erau de lemn, după cum ați auzit şi văzut chiar, numai limba le era de fier; pluguri pentru care trebuia să iei barda cu tine, că mereu se stricau. Deci a luat tată-său barda şi s-a dus la țarină să are. Şi când au tras la popas, i-a zis satana feciorului său: „Iată acum, vezi, nu-i nimeni pe lan, ia barda şi omoară-l pe tată-tău!”. Şi aşa a făcut; s-a uitat în stânga şi în dreapta, să vadă dacă nu-i cineva, şi când a văzut că nu-i nimeni,

s-a dus şi a luat barda de la plug, s-a repezit la tată-său, care nici nu gândea la aşa ceva, i-a tăiat capul, l-a luat de păr, l-a dus în iarbă la marginea pădurii, a dus şi trupul, apoi cu un lemn de la plug a săpat, a făcut o groapă de o palmă-două şi l-a acoperit cu iarbă. Şi sângele tatălui său a curs pe brazdă şi pe iarbă. Iar după ce l-a ucis pe tatăl său, fiindcă nu mai era până seara o bucată de vreme, a mânat boii singur, iar seara s-a dus acasă şi a început să le ia la ocară pe maică-sa şi pe femeia lui: „Dar ce-a făcut tata acasă, că m-a lăsat singur cu plugul pe ogor?”. Femeile răspunseră: „Măi omule, n-a venit tată-tău acasă”. „Ei, uite, m-a lăsat cu patru boi să ar singur; şi-i greu singur”. Să vedeți, până la urmă, ce s-a întâmplat. Au aşteptat să vie tată-său, a aşteptat şi maică-sa, şi femeia lui, dar de unde să vie?! A trecut o lună, două şi toată lumea spunea în sat: „ Măi, Gheorghe al cutăruia nu mai vine, s-a pierdut omul acela. Ce s-o fi făcut? S-a spânzurat, s-a înecat, ce s-a făcut cu el?”. Nimeni nu bănuia că l-a ucis feciorul său. Dar iată ce s-a întâmplat. Sângele dreptului nu se ascunde, cum nu s-a ascuns al lui Abel. Acest om care a ucis pe tatăl său a început să slăbească, nu mânca, nu bea, nu dormea, se tot uita aşa într-o parte, întorcea capul şi iar se uita în acea parte, apoi privea speriat în toate părțile. Ştiți de ce se uita? Oriunde privea, îl vedea pe tată-său cu capul în mână şi se auzea un glas: „Dragul tatii, pentru ce m-ai tăiat?”. Dacă se uita în castronul cu borş, îl vedea acolo cu capul în mână; dacă se culca pe pernă, îl vedea pe tată-său cu capul în mână; dacă se ducea pe drum, îl vedea şi se speria; se uita în altă parte, dar auzea iarăşi glasul: „Dragul tatii, pentru ce m-ai tăiat?”.

Şi cu frica aceasta a trecut un an; şi văzându-l aşa maica sa şi soția lui, s-au tulburat ele foarte, au priceput şi ziceau: „Mare lucru de nu l-a omorât pe tată-său!”. Şi-l iau ele într-o seară amândouă, cu blândețe: „Măi Ioane, te vedem turburat, nu mănânci, nu dormi, parcă eşti speriat, şi slăbit, te-ai uscat, ce ai măi? Nu cumva tu ai ucis pe tatăl tău?”. Iar el a răspuns: „Nu vă

pot spune vouă, duceți-mă la o mănăstire ca să mă spovedesc”. Şi era o mănăstire prin apropiere; şi l-au dus mama şi soția la mănăstirea aceea şi i-au zis: „Spune măcar duhovnicului, măi, că tu ori ai să înnebuneşti, ori ai să mori!”. Şi era un sihastru acolo care l-a mărturisit, iar el a spus tot sihastrului, cum l-a ucis pe tată-său. L-a întrebat acela de ce e aşa de slab şi de speriat. „Părinte, iată de ce-s slab, că nu pot dormi, şi nici nu pot mânca; atâta mustrare de cuget am şi o spaimă mare, că unde mă uit, îl văd pe tata cu capul în mână şi tot zicând aşa: «Dragul tatii, de ce m-ai tăiat?»”. „Ei, fiule, aceasta-i mare crimă – a zis duhovnicul – şi trebuie canon aspru; du-te acasă şi 7 ani de zile să nu mănânci decât o dată în zi mâncare fără untdelemn, iar după apusul soarelui să faci 500 de metanii, şi după 7 ani să vii la mine iar”. S-a dus acasă şi a spus femeilor: „7 ani de zile să nu-mi faceți mâncare de dulce; dar nu numai atât, ci nici cu ulei, cum e în Postul Mare vinerea şi miercurea”. Şi au înțeles ele că i-a dat canon pentru că a ucis pe tată-său, dar el tot n-a vrut să spună mamei sale şi femeii sale. Şi el tot aşa se speria, dar după un an-doi apărea tatăl său mai rar, iar la 7 ani ajunsese să apară tată-său cu capul în mână cam la 2-3 săptămâni, dar tot mai apărea. Iar el se învățase cu postul şi avea şi la mâini şi la picioare bătături de canon, ca boii de la jug, de câte mii de metanii a făcut. Şi plângea omul, şi se ruga, şi postea, şi-şi luase cămăruța lui, şi trăia viața în curăție, că nu i-a mai trebuit nici soție, nici nimic. Post, şi rugăciune, şi plângere, şi suspine, şi metanii – să îmblânzească pe Dumnezeu pentru urgia care o avea asupra lui.

Iar la 7 ani s-a dus din nou la duhovnic, iar acela nu l-a mai cunoscut, câtă lume venea la el. Iar el a zis: „Părinte, eu sunt acela căruia i-ați dat canon 7 ani”. „Ei, tu eşti, fiule? Ai făcut canonul?”. „L-am făcut, părinte”. „Mai vine tata cu capul în mână?”. „Mai vine, părinte, dar mai rar, şi mulțumesc lui Dumnezeu că mai pot dormi un ceas-două pe noapte, că atunci nu puteam, eram sfărâmat pururea”. Şi atunci i-a zis duhovnicul:

„Du-te acum, dacă ştii unde l-ai îngropat; du-te acolo şi ascultă dacă n-ai să auzi nici de acolo din iarbă vocea lui, apoi vino înapoi. De vei auzi ceva, vino să-mi spui, şi apoi ştiu eu ce are să fie cu tine”. Deci s-a dus el şi se întreba: Oare ce să fie asta? Şi fiindcă era tot primăvara, a tăiat-o peste ţarină, de-a dreptul unde ştia că e ogorul lui, şi s-a dus în direcţia aceea unde ştia că l-a tăiat pe tată-său şi l-a îngropat. Dar când era încă la sute de metri, a auzit un glas de acolo din iarbă, care striga aşa: „Judecată, judecată!”. Şi din ce se apropia, glasul acela se auzea mai tare, iar când a ajuns mai aproape, l-a cuprins spaimă mare de tare ce striga tatăl său: „Judecată, judecată!”. Deci s-a întors înapoi şi a venit la duhovnicul mănăstirii, aproape ieşit din minţi de atâta spaimă. „Ce-ai păţit, fiule?”. „Vai de mine, părinte, m-am dus acolo unde l-am îngropat pe tata, dar când m-am apropiat, am auzit un glas care striga aşa: «Judecată, judecată!». Din ce mă apropiam, din ce striga mai tare, iar când am fost aproape, m-a cuprins spaima şi m-am întors; oare ce să fie asta, părinte?”. Şi a zis duhovnicul: „Fiule, tatăl tău cere judecata lui Dumnezeu asupra ta. Dar nu ştiu un lucru: dacă cere judecată în lumea aceasta, sau în cealaltă. Deci bine ar fi să fii judecat de Dumnezeu în lumea aceasta”. Şi a întrebat omul: „Părinte, de unde am să ştiu aceasta?”. „Iată, fiule, dacă judecata lui Dumnezeu te va ajunge în lumea aceasta, o să fie bine; ai să tragi un necaz mare şi ai să scapi în cealaltă lume, te duci acolo la bine; iar dacă judecata lui Dumnezeu te urmăreşte dincolo de mormânt, e mult mai greu. Fiule, acum du-te acasă şi, dacă pe drum nu vei păţi nimic, mai fă un an de zile ce-ai făcut, apoi vino iar la mine. Iar dacă ai să întâlneşti un necaz mare în drumul acesta spre casă, să-l rabzi cu mare bărbăţie de suflet, că prin necazul acela ai să te cureţi şi ai să scapi de osânda pe care o ai asupra ta, că ai fost ucigaş de tată”.

Deci a plecat omul, îngândurat. Dar de la mănăstirea aceea până la satul lui trebuia să treacă printr-un târg. Şi femeia lui,

când plecase de acasă, îi spusese aşa: „Măi omule, din cauza ta, că tu nu mănânci nici carne, nici ouă, nici brânză, ne-am uscat şi noi!”. (Că aşa se întâmplă în casă: când nu mănâncă unul, nu mănâncă nici ceilalți, iar când postesc în casă 5-6 şi unul mănâncă de dulce, nu se prinde de el, chiar dacă mănâncă, de parcă mănâncă iască…) Deci, din cauza lui, că postea de atâția ani, se uscaseră şi maică-sa şi femeia; mâncau ele, dar vai de ele cum era mâncarea aceea! Şi i-au zis ele când a plecat de acasă: „Tu ai să treci prin târg. Te rugăm, adu-ne o bucată de carne, să facem puțină zeamă, măcar acum, că n-am mai mâncat de 7 ani şi am şi uitat cum e mâncarea de dulce. Adă-ne, că ne-am săturat de post!”. De aceea, trecând el prin târg, şi-a adus aminte şi s-a dus la un măcelar. Dar era spre seară şi se vânduse toată carnea şi nu mai era acolo pe tarabă decât un cap de oaie, zvântat bine. Deci a împachetat capul cel de oaie zvântat bine, a plătit, l-a pus în traistă şi a apucat-o pe o uliță a târgului care urca la deal. Şi mergând la deal, ce s-a întâmplat? A început să curgă din traistă sânge mult, fierbinte, pe stradă. Şi oamenii, când au văzut aceasta, au zis: „Stai bre, ce ai în traistă? Ai tăiat un porc, ce-i, că uite, toată haina e numai sânge?!”. Dar acela zicea: „Da de unde, am cumpărat un cap de oaie şi acela n-avea sânge, de unde să fie?!”. Şi când s-au uitat oamenii în traista lui, ce credeți că era? Capul lui tată-său proaspăt, atunci tăiat! Iată că judecata lui Dumnezeu l-a ajuns! Când au văzut oamenii, au chemat poliția: „Oameni buni, veniți că un om a tăiat capul altuia şi-l duce în traistă!”. S-a adunat lumea de mirare mare: „Măi ucigaşule, dacă l-ai tăiat, îl duci pe strada mare? Cum ai avut tu curaj, măi?”. Dar el, când a văzut că judecata lui Dumnezeu l-a descoperit, a zis: „Stați, oameni buni, că vă spun adevărul! Cu adevărat sunt ucigaş, cu adevărat m-a ajuns judecata lui Dumnezeu, dar nu l-am tăiat acuma”. Şi mai stând puțin, oamenii au început să-l cunoască. „Asta-i tatăl său, măi! Oare tată-său nu lipsea din comună?”. „Da – zice el –, dar nu l-am tăiat acum; sunt opt ani de atunci”. „Ei –

ziceau ei –, tu crezi că poţi minţi lumea, dar capu-i tăiat acum, numai că nu vorbeşte!”. Dar el a spus aşa: „Hai să vă spun cum l-am tăiat şi unde l-am îngropat, că nu l-am omorât acum”. Dar ei nu credeau. „Dacă nu mă credeţi, să chem pe duhovnicul mănăstirii din apropiere, să vă spună el când am tăiat pe tata: acum sau cu 8 ani înainte”.

Şi l-a adus poliţia pe duhovnic, şi a mers şi toată lumea la poliţie, unde duhovnicul a zis: „Eu nu pot descoperi nici un secret de la spovedanie, că dacă voi descoperi, trebuie să-mi scoată limba pe ceafă, aşa spune pravila. Dar fiindcă aici s-a întâmplat minune, şi mai înainte de mine a spus Dumnezeu, spun şi eu. E adevărat, tânărul acesta a tăiat pe tatăl său, dar nu acum. El face canon de 7 ani şi întâmplarea a fost cu un an înainte de mărturisire, deci sunt 8 ani de atunci. Dar ei nu credeau şi au zis omului: „Hai acolo unde l-ai tăiat!”. Şi când au ajuns acolo pe ogor, ce credeţi că era? Era dâra de sânge proaspătă, cum l-a tăiat pe tată-său! “Unde l-ai îngropat?”. El zise: “Săpaţi aici!”. „Măi, nu vezi că-i sângele proaspăt pe iarbă?”. Şi când au săpat, l-au găsit pe tată-său îngropat şi putrezit, dar fără cap. Capul îl pusese îngerul în traistă la el şi a făcut din capul cel de oaie capul tatălui său. Şi atunci s-au încredinţat toţi că l-a ajuns judecata lui Dumnezeu. Şi era atunci pedeapsa după lege, cap pentru cap, şi i-au spus: „Băiete, pregăteşte-te să pui capul tău pentru capul tatălui tău”. Dar duhovnicul a spus: „Daţi-mi voie să-l spovedesc şi să-i citesc o dezlegare”. Iar el, când a văzut pe duhovnicul lângă dânsul, a căzut cu lacrimi şi a început a plânge cu toată puterea, zicând: „Părinte, nu mă lăsa!”. Dar duhovnicul a zis: „Nu te mai teme acum! Ţi-am spus că dacă ai să păţeşti un necaz mare în lumea aceasta, are să te ierte Dumnezeu, deci ai să ai bucurie mare”. Şi l-a spovedit preotul în faţa tuturor şi l-a împărtăşit cu Prea Curatele Taine. Şi a zis celor ce ţineau sabia: „Împliniţi porunca voastră, că eu mi-am făcut partea mea faţă de acest suflet”. Şi când a fulgerat sabia, a căzut capul lui într-o parte,

chiar în locul unde-l omorâse pe tatăl său. Iar când a căzut pe brazdă, un porumbel alb a zburat de pe umărul lui şi s-a dus la cer. Şi aşa acest tânăr, după atâția ani de pocăință, până n-a plătit cu sângele său sângele tatălui său, n-a fost iertat.

Vedeți, fraților, pentru o ucidere câtă pocăință, câte lacrimi, câte metanii, câtă durere, câtă întristare – şi tot n-a fost iertat până n-a dat capul său pentru tatăl său! Deci băgați de seamă, că fiecare prunc, fiecare copil e un om, un om desăvârşit, încă de atunci de când s-a zămislit, că aşa a lăsat Dumnezeu.

V-am spus istoria asta ca să nu vă pară glumă. Să nu-ți fie ruşine că eşti fată mare şi ai făcut un copil. Nu. Dacă ai alunecat ca o ființă slabă, creşte-l şi fă-l un înger al lui Dumnezeu, şi prin acela ai să te mântuieşti şi tu. Să-l creşti bine, cu frica lui Dumnezeu, şi se va ruga pentru tine şi te va ierta Dumnezeu şi pe tine, şi va ierta şi pe părinții tăi. Dar dacă, Doamne fereşte, îl pierzi, ai pierdut un înger, ai pierdut un sfânt. Băgați de seamă că toți greşim – cum zice Sfântul Apostol Iacov –, dar nu trebuie să cădem în deznădejde, adică de la una să trecem la alta. Ai greşit într-un fel, nu cumva să cazi în alta, că uciderea este de o mie de ori mai mare păcat decât curvia. Pentru ce? Că ucigând, iei viața unui suflet, şi un suflet e mai scump decât toată lumea.

Acum, de praznicul Sfântului Ioan Botezătorul şi Înainte-Mergătorul Domnului, la încheierea acestei predici, vă spun să fiți cu frica lui Dumnezeu şi să aveți în minte frica lui Dumnezeu. Cea mai înaltă înțelepciune înaintea lui Dumnezeu nu este titlul de doctorat sau nu ştiu câte licențe, ci aşa cum spune Sfântul Grigore de Nyssa: „Am văzut pe mulți cu studii în cele dumnezeieşti, adică în teologie, dar fiindcă nu aveau adevărata şcoală, care e frica lui Dumnezeu, s-au tăvălit în mocirla păcatelor şi a patimilor şi s-au făcut departe de Dumnezeu”.

Deci, iată ce-i trebuie omului ca să se oprească de la păcat: îi trebuie frica lui Dumnezeu. Un filosof îşi lăuda femeia către un alt filosof: „Măi, am o femeie frumoasă”. Şi acela i-a tras un zero

pe hârtie. „Măi, am o femeie cuminte”. Şi acela i-a mai tras un zero pe hârtie. „Am o femeie harnică”, a mai spus el. Şi acela a mai tras un zero. „Am o femeie de neam mare”. Şi acela a mai pus un zero. „Măi, femeie mea ştie să coasă la gheghef şi la broderie artistică”. Şi acela i-a mai tras un zero. „Măi, femeia mea e sănătoasă”. Şi acela, la toate, i-a pus un zero, iar la urmă i-a zis: „Femeia mea e cu frica lui Dumnezeu”. Şi atunci acela i-a pus un 1 în frunte. Pusese şase de zero şi acum i-a dat valoarea de un milion. Când? Când a spus că are frica lui Dumnezeu. Sigur, e mult un milion, dar acesta e numai un fel de a spune, căci cine poate prețui cu adevărat o femeie cu frica lui Dumnezeu, despre care se spune la Pilde: „Cine poate găsi o femeie virtuoasă? Prețul ei întrece mărgeanul” (31, 10)? Deci, nu-i înțelept acela care învață toate şcolile din lume, ci acela care se teme de Dumnezeu.

Solomon spune: „Frica Domnului este şcoala înțelepciunii”. David o numeşte „începutul înțelepciunii”, iar Isus Sirah spune: „Frica Domnului mai presus de toate a covârşit”. Deci, fericiți şi de trei ori fericiți sunt creştinii aceia ce se tem de Dumnezeu, că aceia nu vor ajunge niciodată la crime; nu sunt în stare să omoare o muscă, darămite să omoare copii!

Am să vă mai spun o istorioară şi voi încheia.

Un om era învățat să fure, şi de meseria asta fiind, a pus caii la căruță şi a luat cu dânsul o copiliță numai de 6 ani. Era vara, în timpul secerişului, şi s-a dus la un lan, în zori de zi, fiindcă nu era sătul până nu încărca bucate de la altul. S-a dus la un lan unde erau clăile de grâu ca stelele, a tras căruța pe un drum de țarină şi a început să aducă de la o claie snopi, să pună în căruță. Când s-a dus pe lan, s-a uitat la răsărit, la apus şi în toate părțile. Dar copilița a observat. Şi prin copiii mici lucrează Dumnezeu. Copila nevinovată, când a văzut pe tată-său că se uită în toate părțile, când a venit cu snopii la căruță, zise: „Tătăică, mata ai uitat ceva!”. „Ce-am uitat, draga tatii?”. „Mata ai uitat să te uiți în sus; te-ai uitat în toate părțile, dar în sus nu te-ai uitat!”.

Ştiţi cât a preţuit vorba copilei? Omul a dus snopii înapoi la claie, a întors caii şi s-a dus acasă. Dar femeia i-a zis: „Ţi-a mers rău, mi se pare că te-a prins!". „Măi femeie, nu mi-a mers rău, dar de azi înainte, câte zile voi avea, eu unul nu mai fur!". „Dar ce-ai păţit, măi, te-a prins?". „Nu. Câte zile voi trăi, de furat nu mai fur!". „Dar de ce?". „Din cauza copilului; ia uite ce mi-a zis copilul: eu m-am uitat, când m-am dus să fur din ogorul altuia, în toate părţile, să nu fie cineva pe ogoare, pe lan, dar copila mi-a zis: «Tătăică, dar în sus nu te-ai uitat?». Dacă mă uitam în sus, nu mai trebuia să mă uit nicăieri, nu mai trebuia să mă tem de oameni… Acum ştiu: în faţa păcatului doar o grijă ai, de ochii şi de urechile oamenilor – să nu mă vadă cutare, să nu mă audă cutare! Dar oare de Dumnezeu ne putem păzi?".

Într-adevăr, ce spune Solomon? „Ochii lui Dumnezeu sunt de milioane de ori mai luminoşi decât soarele"; că zice: „Întunericul nu te va întuneca pe tine şi noaptea ca ziua va fi". Nu este întuneric la Dumnezeu.

Deci, fraţii mei, când vine în faţa noastră un păcat, mai ales cu lucrul, să nu ne gândim că ne vede cumătrul sau cumnatul, sau cutare. Nu te teme de om, căci zice Sfântul Ioan-Gură-de-Aur: „Tu te temi de om şi de om te vei ruşina". Să ne temem de ochiul cel neadormit al lui Dumnezeu, Care veghează la inimile noastre şi Care şi cele mai înainte gândite le ştie!

Deci întotdeauna să ne uităm în sus, dar nu cu ochii aceştia, ci cu cei de gând, cu mintea. „Oare ce vorbesc eu acum Îi place lui Dumnezeu? Ce fac eu acum Îi place lui Dumnezeu?" Şi îndată ne va răspunde conştiinţa că nu.

Deci vă spun că n-ajungeam la ucidere, şi la zavistie, şi la judecăţi, şi la răzbunări, şi la beţii, şi la orice păcat; să ne temem de Dumnezeu, căci „frica Domnului este înţelepciune – a zis Iov – şi paza de la rău, priceperea" (Iov 16, 28; 13, 11; 37, 23).

Pentru rugăciunile Prea Sfintei şi Prea Curatei Maicii Sale şi ale Sfântului Ioan Botezătorul şi Înainte-Mergătorul, să ne miluiască Bunul nostru Mântuitor pe noi pe toți. Amin!

PREDICĂ DE ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI

Părinţilor şi fraţilor şi iubiţi credincioşi, iată care a fost istoria acestui praznic. Nichifor Calist, un istoric bizantin din secolul XIV, spune: Arhanghelul Gavriil s-a arătat sfântului şi dreptului Simeon şi i-a spus că nu va muri până ce nu va vedea pe Hristos Domnul.

Iar marele istoric Egesip descrie mai pe larg istoria acestui praznic, zicând: De la zidirea lumii şi până la moartea lui Avraam au trecut 3.407. În vechime, adică de la Set până la Avraam, oamenii trăiau foarte mult, cum a trăit Adam 930 de ani, cum a trăit Matusalem 969 de ani, Set 812 ani şi Eva 950. Dar după aceea, a început să scadă viaţa omului; înainte de potop, a zis Dumnezeu să fie anii omului 120, iar pentru cei drepţi numărul acesta a fost întrecut. Pentru că îl vedem pe Avraam că trăieşte 175 de ani. Deci de la Adam până la Avraam a scăzut viaţa omului cu 755 de ani. De la Avraam şi până la împăratul Ptolemeu Filadelf, când trăia şi Sfântul Simeon Bătrânul, au trecut 1700 ani (Prolog, februarie). Şi în timpul acestui împărat Ptolemeu, care trăieşte cu 283 de ani înainte de venirea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a întâmplat un mare eveniment cu Sfânta Scriptură. Atunci s-a făcut traducerea ei din limba evreiască în cea elinească, numită Septuaginta, pentru că a fost tâlcuită de 70 de mari cărturari, pe care împăratul Ptolemeu Filadelf i-a pus să tâlcuiască Scriptura, deoarece evreii erau în robia lor. Şi între aceşti 7o de bărbaţi care au tâlcuit Dumnezeiasca Scriptură a fost şi Sfântul Simeon Bătrânul, care pe vremea aceea avea 77 de ani. Şi s-a împărţit Biblia, după cum spune istoricul Egesip, în 70 de părţi, iar fiecare

cărturar şi preot, care era pus la tâlcuirea Scripturii, avea o parte a ei. Deci unul tâlcuia Facerea, altul Ieşirea, altul Numerii, altul Deuteronomul şi altul cărțile Regilor, şi celelalte care urmează în Scriptură. Iar sfântului şi dreptului Simeon (care, cum am spus, era bătrân de 77 de ani) i-a căzut să traducă pe Sfântul Prooroc Isaia, care vorbeşte de naşterea Mântuitorului din Fecioară. Şi traducând el, a ajuns la locul unde Duhul Sfânt spune prin gura acestui prooroc: „Iată, Fecioara în pântece va lua şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuil” (Isaia 7, 13), care se tâlcuieşte: „Cu noi este Dumnezeu”.

Şi acest om, cu toate că era sfânt şi cărturar mare, când a auzit acest cuvânt din Scriptură, s-a îndoit: Cum poate o fecioară să nască? Că fecioara nu poate să nască, fără numai femeia care a trăit cu bărbat, numai aceea poate să nască. Şi şi-a zis în mintea lui, ca om, că locul care s-a pus mai înainte de el în Scriptură nu e bun. Şi şi-a luat, fiindcă fiecare tâlcuia în cămăruța lui, exemplarele Scripturii, ce se scriau atunci pe piele de vițel sau pe piele de ied. Şi a luat Sfântul Simeon cuțit şi a ras de pe membrană textul acela: „Iată, Fecioara în pântece va lua…” şi a scris după mintea lui altceva: „O tânără tăinuită de bărbatul său va lua în pântece” (cuvânt la Mineiul lui februarie).

Câtă hulă era aici: dintr-o fecioară făcuse o femeie care a căzut pe ascuns de bărbatul ei! Şi a scris aşa, că i s-a părut lui că aşa trebuie să fie: o tânără care fără ştirea bărbatului a trăit cu altul poate să nască, măcar că nu-i femeia acelui bărbat, dar fecioară să nască nu se poate. Asta-i mintea omului, dar nu a lui Dumnezeu. Şi fiindcă era seară, s-a dus să se odihnească. Şi când a venit dimineața în camera sa, unde avea de lucru, a găsit scris din nou, mai frumos: „Iată, fecioara în pântece va lua…”. Şi s-a minunat întrebându-se : Cine a intrat noaptea asta la mine şi mi-a şters sensul şi a scris altfel decât am scris eu? Şi a ras a doua oară de pe membrană cuvântul cel hotărât de Duhul Sfânt: „Iată, Fecioara…” şi scris: „O tânără tăinuită de bărbatul său...”. Şi a

tradus mai departe, până seara, şi atunci i-a zis gândul: „Lasă că am să încui cămara, am să pun lacăt, să vedem cine o să intre să mai poată şterge ceea ce am scris eu!”. Şi s-a dus să se odihnească. Şi când a venit, a treia zi, a găsit a doua oară, mai luminat şi mai frumos: „Iată, Fecioara în pântece va lua…”; şi s-a speriat, căci ştiuse uşa încuiată, şi şi-a zis: „Cine a putut să şteargă acest text pe care l-am şters eu şi să scrie iar cum era scris înainte?”. Şi a îndrăznit şi a treia oară să şteargă, şi atunci l-a prins de mână Arhanghelul Gavriil, iar el a căzut cu cutremur la pământ: „Stai, Simeoane! Au ți se pare că acest lucru este cu neputință la Dumnezeu? Adică Dumnezeu, Care a făcut pe femeie din bărbat la început fără de bărbat – că Adam a născut femeie din coasta lui fără amestecare de femeie –, nu poate să scoată bărbat din fecioară fără de bărbat şi fără să-şi strice pecețile fecioriei ei? Deci, pentru că n-ai crezut cuvântul Domnului, care se va împlini la vremea lui, iată vei trăi şi n-ai să mori până ce n-ai să vezi cu ochii tăi pe Hristosul Domnului şi până n-ai să-l pipăi cu mâinile tale”. Şi s-a dus Arhanghelul Gavriil de la dânsul.

Şi era Simeon atunci, cum v-am mai spus înainte, de 77 de ani. Şi de la faraonul Ptolemeu Filadelf şi până la venirea Domnului au trecut 283 de ani. Aceştia şi cu 77 fac la un loc 360 de ani. Atâta a trăit Simeon Bătrânul. Şi era o spaimă în Ierusalim, că atâtea rânduri de oameni muriseră şi lumea se minuna că omul acesta trăieşte, nu după legile firii, ci după minunea lui Dumnezeu. Că el era legat şi nu spunea la nimeni taina ce-a văzut-o.

Dar toți cărturarii legii vechi ştiau că el trăieşte de 360 de ani, într-un timp când nimeni n-a mai trăit atâta. Că v-am spus că de la Adam până la Avraam au scăzut 755 de ani din viața omului şi a rămas Avraam cu 175 de ani. Şi Isaac a trăit 182, iar Iacov 147 de ani. Iar de la Avraam până la David, timp de 839 de ani, a mai scăzut 100 de ani din viața omului şi Duhul Sfânt a hotărât

prin gura lui David: „Zilele anilor noştri sunt şaptezeci de ani; iar de vor fi în putere, optzeci de ani… ” (Psalmii 89, 10-11).

Va să zică Sfântul Simeon Bătrânul trăieşte după ce Duhul Sfânt a hotărât prin gura lui David să trăiască oamenii 70 de ani, iar de vor fi în putere, 80. Şi după alcătuirea firii, unii din ei trăiesc şi astăzi până la 130-140, dar mai mult nu. Deci minune mare era să vezi un om de 360 de ani, în timpul de la David până la Hristos, împăratul Ptolemeu trăind cam la 600 de ani după David!

Şi iată cum a luat ființă, praznicul de astăzi. Acestui Sfânt Simeon, pe care l-a legat Dumnezeu prin graiul Arhanghelului Gavriil să nu moară până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului, îi spuneau la Templul din Ierusalim, şi cărturarii, şi arhiereii, “Simeon cel fără de moarte”, pentru că credeau că nu va mai muri. Şi-l întrebau: “Până când ai să trăieşti tu?”. Iar el spunea: “Până când va voi Domnul”. Dar nu spunea taina, că l-a legat pe el Domnul.

Iar când a venit Prea Sfântul nostru Dumnezeu cu trup, Cel ce s-a născut din Prea Curata Fecioară Maria, la 40 de zile în biserică, după rânduiala legii evreieşti, să aducă jertfă de curățire două turturele sau doi pui de porumb, acest om sfânt şi drept – căci spune Evanghelia de azi că era drept şi temător de Dumnezeu – a venit în biserică, îndemnat fiind de Duhul. Duhul Sfânt i-a zis lui Simeon: “Bătrâne care eşti legat de ciolanele astea vechi, du-te acum în biserică şi vezi pe Acela despre Care, cu 283 de ani în urmă, nu credeai că se va naşte din Fecioară! Du-te şi-L vezi, du-te şi-L ia în brațe, şi te dezleagă de la Dânsul, că El te-a legat, prin Arhanghelul Gavriil!”.

Şi s-a dus Simeon în Templul lui Solomon. Acolo erau mii de evrei cu prunci de 40 de zile pentru curățire. Dar venind bătrânul Simeon, gârbov şi foarte plecat, cu vederea şi auzul slăbite, s-a făcut de unde era Maica Domnului – între atâtea mii de femei şi bărbați – o rază de lumină ca soarele. Şi pe acea rază

de lumină el a mers până la Maica Domnului. Iar Mântuitorul strălucea în brațele Maicii Domnului ca fulgerul. Şi când L-a văzut bătrânul Simeon, L-a luat în brațe şi cu lacrimi a spus: „Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne, după Cuvântul Tău în pace”, adică acum dă-mi, Doamne, drumul să mă duc cu linişte în cealaltă lume, „că văzură ochii mei mântuirea Ta”. Căci Tu ai venit să mântuieşti lumea, „că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feții tuturor popoarelor...”.

Auzi, n-ai venit să mântuieşti numai pe evrei, ci pe toate popoarele lumii! Şi a mai zis: „… lumină spre descoperirea neamurilor”; adică prin acest Prunc se va descoperi lumina la toate popoarele pământului. Şi la urmă a zis: „… şi slavă poporului tău Israil”, pentru că după trup Mântuitorul se trage din neamul lui David şi al lui Avraam, deci din neamul evreiesc. Şi este slavă pentru poporul acela.

Şi zicând aceasta, bătrânul s-a risipit acolo în biserică. Şi osemintele lui le-au îngropat lângă biserică şi le-a adus împăratul roman mai târziu la Constantinopol.

Iubiți credincioşi, aşa s-a întâmplat Întâmpinarea Domnului.

Dar oare de ce femeile veneau la 40 de zile în biserică, să aducă jertfă de curățire lui Dumnezeu? Oare există legea aceasta şi în legea darului? Da, există, pentru că în legea veche a spus Moise în Levitic (cap. al XII-lea): „Toată femeia care va zămisli şi va naşte… necurată este”; până la 40 de zile să nu se culce cu bărbatul său şi la 40 de zile să aducă pruncul să-l îmbisericească în biserică, să i se facă aghiasmă şi să aducă jertfă de curățire lui Dumnezeu, şi apoi poate să intre în biserică. Aşa era în legea veche şi această rânduială s-a pus în legea darului la fel. Dar oare se păzeşte în legea darului? Ne-a venit la ureche că nu. Ne-a venit la spovedanie şi ni s-a spus că bărbații n-au răbdare şi femeile n-au ce face şi nu păzesc curățenia până la 40 de zile. Şi aceasta e mare păcat. Pentru că copiii care se nasc din aceste amestecări,

dacă bărbatul se împreună cu soţia până ea nu se curăţeşte, se nasc orbi, rahitici, cu oasele moi şi cu nici un fel de fericire în viaţă. E o pedeapsă a lui Dumnezeu că n-au înfrânare nici măcar şase săptămâni, până se curăţeşte femeia de urmele naşterii ei. Deci luaţi aminte de la praznicul Întâmpinării şi aduceţi-vă aminte să nu vă ispitească satana ca să nu păziţi curăţenia după copiii dumneavoastră, că veţi fi sub blestem şi veţi avea pagube şi scârbe în viaţa aceasta, iar dincolo – munca cea veşnică. Că şi legea căsătoriei are o măsură de curăţenie. Nu dezlegaţi frâul – nici bărbatul, nici femeia – ca dobitoacele, măcar că şi acelea au rânduiala lor. Cât timp femeia este în timpul menstruaţiei, bărbatul n-are voie să se culce cu dânsa; la fel timp de 40 de zile după naştere, cât este în curăţenie, n-are voie; nici în sărbători, nici în posturi, în duminici şi aşa mai departe. E o măsură de curăţenie pentru toţi, şi dacă nu e păstrată, din mocirla asta ne ducem în fundul iadului.

Dar oare de ce trebuie să aducă doi pui de porumb, iar cei mai bogaţi un miel fără meteahnă, adică nici şchiop, nici chior, nici cu vreo altă meteahnă în trup? Acesta era simbolul lui Hristos celui desăvârşit, Mielul lui Dumnezeu. Şi simbolul desăvârşirii jertfei noastre, adusă lui Dumnezeu, care trebuie să fie curată, nu întinată de furtişaguri, sau de alte păcate. Iar cel mai sărac aducea jertfă două turturele sau doi pui de porumb. De ce se aducea jertfă de către cei săraci porumbelul? Pentru că porumbelul este o pasăre care foarte mult iubeşte pe soţia sa, şi soţia pe el. Mare dragoste este între porumbei. Aşa trebuie să trăiască soţul cu soţia, în mare unire, în mare dragoste, în mare blândeţe. Că zice Hristos: „Fiţi înţelepţi ca şerpii şi blânzi ca porumbeii!”. Şi ce mai face porumbelul, chiar şi cel sălbatic din pădure, şi turturica? Dacă i-a murit soţul, până la sfârşitul vieţii el nu se mai însoţeşte. Tot aşa şi turturica. De aceea spune Sfântul Efrem despre călugări: „Pentru ce oare, monahe, cu turturica cea văduvă te-a asemănat pe tine proorocul, care niciodată soţie nu mai caută, şi

se ține în văi şi în pustie, căutându-şi liniştea? Aşa trebuie să fie călugărul: pururea fără căsătorie, pururea căutând pe Hristos". Aşa face şi porumbelul sălbatic: după ce i-a murit soția, el zboară prin munți, pe dealuri, prin poiene, prin văi, şi plânge după soția lui. Dar nu se mai căsătoreşte cu alta, şi niciodată nu stă pe cracă verde, ci totdeauna pe cracă uscată.

Eram cu oile – că eu am fost cioban la munte – acum vreo zece ani, şi pe piciorul unui deal pândeam nişte porumbei sălbatici. Poate erau şi aceia stingheri, că de câte ori veneau, stăteau pe vârful unui mesteacăn uscat. Şi mă minunam de ce stau pe cel uscat, când tot codrul e verde! Iată de ce stau pe pom uscat: aceasta este o taină şi un simbol. Căci spune Marele Vasile că din toate zidirile lui Dumnezeu pururea ne învățăm cele ale înțelepciunii. Căci toată lumea aceasta simțită şi văzută este şcoala sufletelor celor cuvântătoare. Ştiți de ce nu stă porumbelul şi turturica pe lemn verde după ce i-a murit soțul? Lemnul verde e simbolul dulceții omeneşti, căci ceea ce-i verde şi sănătos trăieşte în îndulcirea veacului de acum, iar lemnul uscat e simbolul că femeia, după ce i-a murit bărbatul, nu se mai îndulceşte cu alt soț. Să stea pe ramură uscată! Acesta e simbolul uscăciunii, al foamei, al setei, al chinului, al trudei – aşa spun dumnezeieştii Părinți. Porumbelul care stă pe lemn uscat ne arată nouă să ne uscăm cu postul, cu lacrimile, cu umilința, cu foamea şi cu setea. Femeia căreia i-a murit bărbatul să plângă, să se roage, să ducă o viață curată şi cinstită, şi de foarte mare fericire se va învrednici dacă va rămâne aşa până la sfârşitul vieții ei. Iar dacă nu poate, atunci după îngăduința marelui Pavel, poate să se mărite, dar mai bine este dacă rămâne nemăritată şi petrece în post, în rugăciune, în foame şi în sete, în trudă şi în osteneală, plângând nu după mirele ce l-a avut, ci după Hristos; după Acela să suspine, după Acela să plângă, că trebuie din nou să fie cu Acela cu Care s-a împreunat la botez, ca Acela să ne ducă pe noi nu la unirea cea trupească, ci la cea duhovnicească şi la bucuria cea fără de margini din ceruri.

Iubiți credincioşi, dar de ce spune oare evanghelia de astăzi că bătrânul Simeon a blagoslovit pe dreptul Iosif şi pe Maica Domnului? După unii istorici, el a fost preot al legii vechi; alții zic că nu, ci a fost un om drept, bătrân şi sfânt. Dar mai târziu el s-a arătat oarecărora dintre sfinți îmbrăcat preoțeşte, după rânduiala legii vechi, şi cu un toiag verde în mână, încredințând că a fost preot. Dar pe cine blagosloveşte Simeon? Pe Maica Domnului şi pe Pruncul pe Care-L ține în brațe. Vedeți smerenia lui Hristos? Vedeți bunătatea Lui cea fără de margini? Se lasă blagoslovit de un om drept. Cel ce blagosloveşte toate popoarele pământului, şi toate țarinile, şi toate viile, şi toate moşiile, şi toate viețuitoarele din apă, din aer şi de pe uscat, se lasă blagoslovit de un om, care avea darul preoției.

Vedeți cât de mare e preoția? Duhul Sfânt dă preoția preotului, dar ne învață că şi Însuşi Dumnezeu S-a smerit ca să fie binecuvântat de preot, de dreptul Simeon. Astăzi, Dumnezeu Cuvântul, Care a făcut cerul şi pământul, vine, Se face prunc întru smerenie şi blândețe şi, tăcând, Se lasă binecuvântat de un preot al legii vechi. Dar atunci cu cât e mai mare un preot al legii darului? N-am vreme să vă spun. Iar dumneavoastră, când treceți pe lângă un preot, poate nici bună-ziua nu-i ziceți. Vai de cel ce face aşa! Să ştiți dumneavoastră că arhiereii şi preoții în lumea aceasta sunt izvoarele binecuvântării. Deci fericit, de trei ori fericit este acela care doreşte pururea să fie blagoslovit de arhiereu şi de preot! Când treci pe lângă un preot, chiar dacă este departe, ia-ți căciula din cap, du-te şi zi: Blagosloveşte-mă, părinte sfinte! Căci zice dumnezeiescul Gură-de-Aur: „a preotului este numai a deschide gura şi darul le lucrează pe toate”. Şi mai zice acelaşi: „Sfântă este limba preotului şi preasfântă este gura lui”. Şi când te-ai dus la el şi te-a binecuvântat, Domnul te-a umplut de toată blagoslovenia Duhului Sfânt, că nu el blagosloveşte, cu Duhul Sfânt cu Care este îmbrăcat.

Iată ce pildă ne-a dat Mântuitorul la sărbătoarea de astăzi. El, Care blagosloveşte pe toţi Sfinţii şi Arhiereii, şi pe toţi Sfinţii Îngeri, Se blagosloveşte pe pământ de la un preot? De un bătrân cinstit?

Şi apoi, pe cine ţine Sfântul Simeon în braţe? Pe un prunc. Dar cine era pruncul Acesta? Acesta este Cel ce ţine în cumpănă şi în braţele Sale cerul şi pământul, şi toate cerurile cerurilor şi toate văzduhurile, şi noianurile, şi vânturile, şi munţii, şi toate cetele de sus, şi toată zidirea cea de jos; şi acum vine cu atâta smerenie ca să-L ţină în braţe un bătrân slab, care a aşteptat cu suspin şi cu umilinţă 360 de ani venirea Lui. Iată bunătatea şi mila lui Dumnezeu până unde se coboară, că vrea să fie binecuvântat de om, vrea să fie purtat de om, în nemărginita Lui dragoste, ca şi noi la vreme să dorim blagoslovenia Lui, şi să-L purtăm pe Dumnezeu.

Dar oare nu-L purtăm şi noi pe Iisus Hristos? Oare numai bătrânul Simeon L-a purtat? Doamne fereşte. Noi Îl purtăm mai mult decât Sfântul Simeon. Sufletul omului are chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, căci are minte, gând şi cuvânt. Mintea noastră, sufletul nostru sunt chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, Care stă în minte şi în inimă, şi S-a vărsat în toată firea trupului ca focul prin fier, cum arată dumnezeiescul Ioan Damaschin. Deci fiecare creştin, care s-a scăldat în biserică şi s-a îmbrăcat cu Hristos, după cum cântă biserica: "Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi îmbrăcat, Aliluia!", poartă pe Hristos în el. De aceea ne chemăm toţi creştini, că purtăm pe Hristos în noi, avem pe Dumnezeu Cuvântul şi pe toată Sfânta Treime cu noi. Sfântul Simeon L-a purtat în braţe, iar noi Îl purtăm pururea pe Hristos în inimă şi în minte. Toţi suntem purtători de Dumnezeu, după cum a spus Sfântul Ignatie, căci când l-a întrebat împăratul Traian: „Dar de ce te chemi tu aşa, Teoforul? (adică "purtător de Dumnezeu"), el i-a spus: „Nu te nedumeri, Împărate! Mă numesc

Teofor pentru că port pe Dumnezeu în mine; căci toți creştinii care s-au botezat poartă pe Dumnezeu în ei”.

Deci, frații mei, dacă purtăm pe Dumnezeu în noi şi dacă acesta este adevărul, şi nimeni nu poate să-l tăgăduiască, atunci cum trebuie să fie purtările noastre, cum trebuie să fie gândurile noastre, cum trebuie să fie cuvintele noastre, ce fel de mişcări trebuie să facem? Oare ce nu ştie Dumnezeu, Care este în noi şi pe Care Îl purtăm până la moarte? Ce nu ştie El din viața noastră? Căci i-a spus lui Iov: „Oare cine este cel ce ascunde de la Mine sfatul?”. Care sfat? Sfatul inimilor.

Despre aceasta a proorocit bătrânul Simeon. Căci după ce a spus cele de mai sus, a zis Maicii Domnului: „Iată, Acesta este pus spre căderea şi spre ridicarea multora din Israel” (Luca 2, 34). Care e căderea, care e ridicarea prin Hristos? Toți care Îl hulesc vor cădea de la Dânsul, căci de bună voie se desprind de dragostea Lui. Şi-apoi, ce i-a mai proorocit Maicii Domnului? „Şi prin sufletul tău va trece sabie”. Când a trecut sabia prin inima Maicii Domnului? La Sfintele Patimi. Maica Domnului a născut după legea firii, dar în acelaşi timp mai presus de fire, căci n-a avut dureri.

Dar durerea pe care trebuia să o aibă la naştere a avut-o la sfintele şi preaînfricoşatele Patimi, când a văzut pe Mântuitorul răstignit, de a suferit nenumărate chinuri şi a murit. Deci a trecut sabia prin inima ei nu la naştere, pentru că n-a cunoscut înainte de ea dulceață de bărbat şi de aceea a născut fără durere. Dar durerea de la naştere a trebuit s-o aibă la patima Domnului, ca să fie părtaşă a patimilor şi suferințelor Lui.

Iubiți credincioşi, luați seama: Hristos a venit spre surpare şi stăvilire. Toți care se împotrivesc, toți care hulesc, toți care defaimă poruncile Lui vor cădea de la El. Şi toți care caută să-L iubească din toată inima, şi să facă poruncile Lui, se vor ridica prin dragostea Lui la locaşurile mai presus de ceruri.

V-am spus aceste puține, la praznicul de azi, ca să nu îngreuiez auzul dumneavoastră, că multe sunt care îmi vin în minte. Vă spun numai atâta: țineți minte femeilor, de la praznicul acesta, să păziți curățenia după copii până la 40 de zile. Dacă una rămâne văduvă, să stea pe lemn uscat, ca porumbița cea sălbatică, adică să petreacă în post, în rugăciune, în foame, în sete, şi să suspine după Mirele Cel ceresc, după Hristos, Care ne-a logodit pe noi cu Sine prin botez. Iar dacă nu se va putea înfrâna şi se va căsători, să se căsătorească cu un bărbat creştin, care n-a mai lăsat o soție încurcată, şi să aibă cununie. Dar cununia nu se mai pune a doua oară pe capul celor ce se cunună, după rânduiala Sfinților Părinți.

Apoi, să dorim binecuvântarea preoților şi arhiereilor. Până veți rămâne în viața aceasta, să doriți blagoslovenia slujitorilor Bisericii, pentru că Însuşi Dumnezeu S-a pogorât de sus, ca să fie blagoslovit de un sfânt preot al legii celei vechi.

Dar să vă mai spun ceva: să nu boliți de îndoială. Niciodată nu am putea vorbi mai mult de îndoială ca astăzi, dar nu-i vreme. De ce a suferit Sfântul Simeon Bătrânul 283 de ani, câți au fost de la faraonul Ptolemeu Filadelf până la Hristos? Pentru că s-a îndoit. N-a crezut că Hristos se poate naşte dintr-o fecioară. Şi i-a dat Dumnezeu canon să mai trăiască 283 de ani, ca să vadă pe Cel născut din Fecioară.

Aşa s-a îndoit Avraam. Căci când i-a zis Domnul: „Eu sunt Domnul, Care te-a scos din Urul Caldeii, ca să-ți dau pământul acesta de moştenire... a zis Avraam: «Stăpâne Doamne, pe ce voi cunoaşte că-l voi moşteni?». Atunci a zis Domnul către Avraam: «Să ştii bine că urmaşii tăi vor fi pribegi în pământ străin, unde vor fi robiți şi apăsați patru sute de ani»” (Facerea 15, 7-13). Dar a stat în robie 430 de ani. De aceea a întrebat Moise: de ce, Doamne, a depăşit cei 400 de ani, că s-au împlinit anii. Şi a zis Dumnezeu: anii s-au împlinit, dar păcatele poporului, nu. Deci, în loc de 400 de ani, le-a dat canon de stat în robie 430 de ani. De ce

n-a murit Moise în pământul făgăduinței, ci a murit la muntele Nebo? Căci Moise, care a condus poporul acela, a fost cel mai blând om de pe fața pământului, cum se spune la Numeri: „Moise însă era omul cel mai blând dintre toți oamenii de pe pământ” (Numerii 12, 3). Pentru o greşeală nu a intrat în pământul făgăduinței, pentru o greşeală l-a pedepsit Dumnezeu să nu treacă Iordanul: pentru că s-a îndoit la stânca Rafidim. Că Dumnezeu i-a spus: „Ia toiagul şi adună obştea, tu şi Aaron, fratele tău, şi grăiți stâncii înaintea lor şi ea vă va da apă; şi le veți scoate apă din stâncă şi veți adăpa obştea şi dobitoacele ei.

A luat deci Moise toiagul din fața Domnului, cum poruncise Domnul. Şi au adunat Moise şi Aaron obştea la stâncă şi a zis către obşte: «Ascultați, îndărătnicilor, au doară din stânca aceasta vă vom scoate apă?» Apoi şi-a ridicat Moise mâna şi a lovit în stâncă cu toiagul său de două ori, şi a ieşit apă multă, şi a băut obştea şi dobitoacele ei. Atunci a zis Domnul către Moise şi Aaron: «Pentru că nu M-ați crezut, ca să arătați sfințenia Mea înaintea ochilor fiilor lui Israel, de aceea nu veți duce voi adunarea aceasta în pământul pe care am să i-l dau»” (Numerii 20, 8-12). Pentru îndoiala aceasta Moise n-a văzut pământul făgăduinței.

Aşa s-a îndoit şi Toma la Învierea lui Hristos şi a trebuit să fie mustrat oarecum de Hristos: „Fiindcă M-ai văzut, Tomo, ai crezut; ferice de cei ce n-au văzut şi au crezut!”. Hristos a pus astfel fericirea a zecea după Înviere, ca să întărească credința celor ce nu văd şi cred, precum suntem noi şi cum trebuie să fie toți creştinii până la sfârşit. Ce spune Apostolul Iacov: „Bărbatul îndoielnic este nestatornic în toate căile sale” (Iacov 1, 8). Omul îndoielnic care zice: “Oare este, sau nu este Dumnezeu? Oare este iad, sau nu este?”, acela este ca un nor pe care îl poartă satana cum vrea, căci el nu crede cu fermitate, cu tărie, în existența lui Dumnezeu. De aceea satana îl duce oriunde.

Să vă dau o pildă. A venit un moşneag deunăzi şi a zis: “Părinte, iată ce am văzut la restaurant în ziua de Sfântul Vasile. Vor merge toți aceia în iad? Eu cred că nu vor merge toți”. I-am răspuns: “Nu crezi dumneata, dar Duhul Sfânt ne spune în psalmi, prin gura Sfântului Prooroc David: Că Tu eşti Dumnezeu care nu voieşti fărădelegea, nici va locui lângă Tine cel ce vicleneşte. Nu vor sta călcătorii de lege în preajma ochilor Tăi. Urât-ai pe toți cei ce lucrează fărădelege (Psalmii 5, 4-5). Nu crezi dumneata că Dumnezeu nu-i părtaş la fărădelegile noastre? Ce spune Scriptura? Pentru ce ai aşezat aşezământul de lege al Meu prin gura ta, iar tu ai urât învățătura şi ai lepădat cuvintele mele înapoia ta? (Psalmii 40, 17-18).

Şi mai zice în psalmi: Pune-voi fărădelegea ta înaintea ta şi te voi mustra. Iar Hristos a spus: Intrați pe poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată este calea care duce la pieire şi mulți sunt cei care o află. Şi strâmtă este poarta şi îngustă calea care duce la viață şi puțini sunt care o află (Matei 7, 13-14). Deci nu te mira că merg mulți la joc, sau că cei care merg la bine pe cărarea cea strâmtă sunt puțini”.

Tot lucrul bun este rar. Deci nu vă îndoiți de cuvintele Mântuitorului. Nu sta la îndoială când e vorba de a împlini porunca lui Hristos şi de a te feri de păcate. Dacă n-a cruțat Dumnezeu pe Avraam şi pe Moise pentru îndoială, dacă nu l-a cruțat pe Toma şi pe alții care s-au îndoit, nu ne va cruța nici pe noi. Aceia au fost sfinți, le-a dat astfel de pedeapsă ca să nu se muncească veşnic, dar noi, dacă vom trăi în îndoială, vom avea nu numai pedeapsa lui Simeon, ci vom avea pedeapsa veşnică. Pe el l-a pedepsit pe merit să nu moară, până nu-L va vedea pe Hristos Domnul, dar noi, de nu vom crede că avem pe Hristos în noi şi că El trăieşte în noi şi ştie cuvintele noastre, şi gândurile noastre, şi faptele noastre, atunci munciți vom fi în vecii vecilor.

Mântuitorul Hristos şi Prea Curata lui Maică să ne ajute tuturor, să nu uităm că Îl purtăm în toată vremea în noi, că El ştie toate gândurile noastre. Amin!

2 februarie 1968

PREDICĂ LA BUNA VESTIRE A PREA SFINTEI NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU ŞI PURUREA FECIOAREI MARIA

Astăzi tună glas de bucurie în tot pământul. Astăzi, Arhanghelul Gavriil vesteşte Fecioarei Maria mântuirea neamului omenesc.

Ziua de astăzi este mai sfântă şi mai înveselitoare decât toate zilele veacului, căci aduce bucurie şi vesteşte mântuirea la toată lumea. Astăzi, Dumnezeu a căutat cu milă şi cu îndurare din cer pe pământ, că a auzit suspinele strămoşilor noştri şi plângerea tuturor celor ce se chinuiau în iad, de la începutul lumii.

Iubiţii mei fraţi în Hristos, mai înainte de a spune altele, să ştiţi acest lucru: atât de adâncă este taina dumnezeiescului praznic de astăzi, încât nici mintea Serafimilor şi a Heruvimilor, nu poate a o pătrunde. Această părere nu este a mea, ci a Bisericii lui Hristos, care cântă: „Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută". (Bogorodicina Învierii, glas 4). Dar oare, fraţii mei, a fost cu totul ascunsă de îngeri şi de oameni această taină a întrupării lui Dumnezeu Cuvântul? Nu cu totul, fiindcă a fost cunoscută şi de îngeri, şi de oameni, în chip umbros şi întunecat. Căci îngerii au vestit-o patriarhilor; ea a fost închipuită şi de sfinţii prooroci şi cu mult înainte, prin tainice proorocii, a fost descoperită. Dar ceea ce nici de îngeri nici de oameni nu s-a ştiut, a fost chipul zămislirii şi al naşterii mai presus de gând şi de cuvânt, al întrupării lui Dumnezeu din fecioară (Sfântul Maxim Mărturisitorul, în Filocalia, vol. II, Întrebarea 42, p. 229). Aceasta o adevereşte iarăşi Biserica, prin cântarea : „Iar minunea naşterii Tale a o spune limba nu poate" (Axion).

În cele ce urmează vreau să arăt mai întâi cum a luat pricină acest minunat praznic al Bunei Vestiri. Sfânta Evanghelie ne spune: „Iar în luna a şasea (adică în luna lui martie, căci la evrei anul începându-se de la 1 septembrie, această lună a lui martie cădea a şasea) a fost trimis Arhanghelul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Şi intrând îngerul la ea, a zis. «Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei»” (Luca 1, 26-28). Iar Fecioara s-a spăimântat şi s-a tulburat la vederea îngerului şi la auzirea cuvintelor lui. Şi cugeta întru sine: Oare cine să fie acesta? Iar îngerul Domnului, văzând-o pe ea tulburată şi spăimântată, a liniştit sufletul ei cu aceste cuvinte: „Nu te teme, Marie, căci ai aflat har de la Dumnezeu. Şi iată vei lua în pântece şi vei naşte Fiu şi vei chema numele lui Iisus. Acesta va fi mare şi Fiul Celui Prea Înalt se va chema” (Luca 1, 30-32).

Fecioara Maria, aducându-şi aminte cum şarpele a înşelat pe Eva şi pe Adam în rai, gândea întru sine: Oare nu va fi lucrul acesta ce se arată mie vreo nălucire sau vreo ispită? Oare să nu fie vreo înşelăciune? Apoi a zis către înger: „Văd chipul tău, că te arăţi mie ca un om; dar graiul şi portul tău nu-ţi este din această lume. Mie îmi spui lucruri mari şi minunate, care nu mă pricep cum pot să fie. Tu zici că Dumnezeu Se va sălăşui în mine. Dar cum poate să încapă întru mine Dumnezeu, Care toată zidirea o a făcut şi pe care nici o zidire nu-L poate încăpea?! În ce chip sunt cuvintele acestea, eu mă mir şi mă minunez! Iar Arhanghelul, voind a-i lămuri minunea cea mai presus de fire care va fi cu ea, i-a adus aminte de alte minuni mari şi preaslăvite ale lui Dumnezeu, din vechime, şi îi zise ei: „Adu-ţi aminte, preafericită fecioară, că la Dumnezeu nici un lucru nu este cu neputinţă! (vezi Luca 1, 37). Adu-ţi aminte cum toiagul lui Aaron, uscat fiind, a odrăslit (vezi Numerii 18, 8). Adu-ţi aminte cum Sara, femeia lui

Avraam, fiind stearpă şi bătrână, a născut pe Isaac (vezi Facerea 21, 23). Adu-ți aminte cum Ana, mama ta, fiind stearpă, te-a născut pe tine (Prolog, 8 septembrie), apoi cum rugul acela pe care l-a văzut Moise Proorocul la muntele Sinai, arzând cu pară, nu se mistuia (vezi Ieşirea 3, 25). Aşa şi tu vei lua întru tine focul dumnezeirii şi nu te vei arde. «Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Prea Înalt te va umbri» (Luca 1, 35). De vrei să te încredințezi şi de altă minune, mai nouă, du-te la vara ta Elisabeta şi vezi că şi aceea, fiind stearpă, are acum a şasea lună de când a zămislit (vezi Luca 1, 36)". Ascultând cu mare atenție şi cu mare luare aminte cuvintele dumnezeiescului Arhanghel şi înțelegând ce fel de chemare are ea de la Dumnezeu, Sfânta Fecioară s-a plecat a primi cuvintele lui şi, hotărându-se din inimă să asculte porunca lui Dumnezeu cea trimisă ei prin îngerul său, cu mare smerenie zis: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!" (Luca 1, 38)

Iată, iubiții mei frați în Hristos, cum a luat început şi pricină prealuminatul praznic al Bunei Vestiri, pe care noi astăzi îl prăznuim. Şi să ştiți că, o dată cu începutul acestui dumnezeiesc praznic, s-a început a se împlini şi planul lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc şi al descoperirii tainei celei din veac ascunse şi din îngeri neştiute. Acest început, după toată dreptatea, îl prăznuieşte Biserica lui Hristos astăzi, cântând: „Astăzi este începătura mântuirii noastre şi arătarea tainei celei din veac" (troparul praznicului); şi iarăşi: „Astăzi se binevesteşte pământului bucurie mare" (stihira).

Cu adevărat, fraților, astăzi este ziua din luna a şasea, întru care mult înveselitorul Arhanghel Gavriil a adus bucurie duhovnicească la toată lumea. El a fericit-o pe Fecioara Maria, spunându-i mai întâi „Bucură-te" şi apoi: „ceea ce eşti plină de dar". I-a zis: că prin tine vine bucurie la toată lumea şi întristarea neamului omenesc se risipeşte. Ea e plină de dar, căci cu adevărat ea este comoara tuturor darurilor celor duhovniceşti.

Prea Curata şi Prea Sfânta Fecioară Maria este cu adevărat comoara şi vistieria tuturor darurilor Sfântului Duh. Iar pentru a vă da seama de acest mare adevăr, am să folosesc o asemănare. E o asemănare între cetele îngereşti şi Maica Domnului. Ascultați:

Sfinții şi dumnezeieştii Părinți, ca Maxim Mărturisitorul, marele Grigore Cuvântătorul de Dumnezeu, Grigore de Nyssa, Vasile cel Mare şi dumnezeiescul Dionisie Aeropagitul (vezi Sfântul Nicodim Aghioritul, Paza celor cinci simțiri, cap. XI, p. 399) zic că fiecare ceată din cele nouă cete îngereşti a luat de la Dumnezeu o deosebită vrednicie şi însuşire sau proprietate (Sfântul Dionisie Areopagitul, Ierarhia cerească). Şi dacă aceste sfinte şi prea curate cete de îngeri au o mare felurime de calități spirituale şi o mare felurime de daruri şi de vrednicii date lor de Dumnezeu, apoi Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria pe toate aceste sfinte cete le covârşeşte cu vrednicia, cu slava şi cu darul (Luca 1, 28).

Îngerii, ceata cea mai de jos din cereasca ierarhie, au de la Dumnezeu darul şi vrednicia de a sluji la mântuirea sufletului omenesc şi de a povățui pe oameni la viețuirea cea cu dreptate şi cu fapte bune, pentru a împlini ei voia lui Dumnezeu (Luca I, 22; Evrei 1, 7-14). Iar Prea Sfânta şi Prea Curata Fecioara Maria, prin darul cel dat ei de Dumnezeu, mai mult decât toți îngerii povățuieşte pe cei credincioşi pe calea mântuirii (Sfântul Ioan Damaschin, Octoihul Maicii Domnului, Mănăstirea Neamț, 1810, p. 277). Arhanghelii, ca binevestitori, au darul de a descoperi tainele proorociilor şi ale cunoştinței voii lui Dumnezeu (Viețile Sfinților, la 8 noiembrie). Iar Prea Sfânta Fecioară Maria, încă din acest veac, a luat de la Dumnezeu darul proorociei şi al descoperirii tainelor dumnezeieşti. Astfel, proorocind prin Duhul Sfânt, mai înainte a arătat slava ei cea viitoare, zicând: „Că, iată, de acum mă vor ferici toate neamurile” (Luca1, 48). Iar după ce a născut pe Mântuitorul lumii Hristos, a covârşit cu sfințenia şi cu

darul toate cetele arhanghelilor (Sfântul Ioan Damaschin, op. cit. , cap. IV, p. 123).

Şi dacă îngerii de la ceata sfintelor **Începătorii**, mai mari peste cetele cele mai de jos, slujesc la îndreptarea a toată lumea şi la păzirea împărăţiilor, a ţărilor şi a tuturor ţinuturilor (Psalmul 44), apoi Prea Sfânta Fecioară Maria, fiind Împărăteasa tuturor cetelor îngereşti (Vieţile sfinţilor, 8 septembrie), cu sfintele şi preaputernicele ei rugăciuni lucrează mai mult decât orice ceată de îngeri şi de începătorii, la îndreptarea şi mântuirea a toată lumea şi la paza tuturor împărăţiilor şi a tuturor popoarelor lumii (ibidem).

Şi dacă îngerii din ceata sfintelor **Stăpâniri** au mare stăpânire asupra diavolilor şi mare putere de a opri şi potoli furia lor, spre a nu vătăma pe cineva din oameni pe cât ar voi ei (ibid.), apoi câtă stăpânire nu are Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu asupra diavolilor, şi cât nu poate ea opri puterea drăcească de a nu face rău celor bine credincioşi, care o slăvesc pe ea din inimă şi se închină ei cu credinţă şi cu umilinţă?

Şi dacă îngerii din ceata sfintelor **Puteri** din cer, prin darul cel dat lor de la Dumnezeu, pot să reverse darul facerii de minuni asupra plăcuţilor lui Dumnezeu şi să întărească pe oameni spre a fi cu răbdare şi cu tărie de suflet în necazuri şi în suferinţele lor (Sfântul Dionisie Areopagitul, Ierarhia cerească, cap. XXXII), apoi câtă putere de facere de minuni nu are Maica Domnului şi câte nu poate ea să întărească şi să îmbărbăteze în necazuri şi în scârbe pe toţi aceia care au dreaptă credinţă şi o cheamă pe ea din inimă spre ajutor?

Şi dacă îngerii din ceata sfintelor **Domnii** din cer au darul şi puterea de la Dumnezeu de a domni peste ceilalţi îngeri care sunt mai jos decât ei, şi au puterea de a învăţa pe oamenii cei credincioşi de a-şi stăpâni simţirile şi patimile lor şi a se face domni peste voile lor cele pătimaşe (Axion la Naşteriea Domnului), apoi câtă putere nu are Împărăteasa tuturor îngerilor

şi Doamna lumii, Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, de a domni şi de a împărăţi peste domnii şi împăraţii lumii acesteia, şi de a povăţui tot sufletul cel binecredincios, spre a-şi stăpâni simţirile şi toate poftele cele pătimaşe şi a ajunge, prin darul lui Dumnezeu, domni şi împăraţi peste toate patimile şi voile lor cele rele?

Şi dacă ceata preafericitelor **Scaune** din cer, mai mult decât alte cete de îngeri, au darul de a odihni şi de a purta pe Dumnezeu, după dar, nu după fiinţă, căci după fiinţă El este necuprins (Axion la Naşterea Domnului), apoi care dintre îngeri şi dintre oameni a odihnit şi a purtat pe Dumnezeu mai mult ca Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, care a purtat în pântecele şi în braţele ei pe Dumnezeu Cuvântul şi s-a făcut prin aceasta scaun însufleţit şi cuvântător al Împăratului Slavei (Ierarhia cerească, la cap. 3), după cum şi Biserica lui Hristos adevereşte cântând: „Că mitrasul tău scaun L-a făcut şi pântecele tău mai desfătat decât cerurile L-a lucrat” (Sfântul Ioan Damaschin, op. cit., p. 125)?

Dacă ceata preasfinţilor şi preaînţelepţilor **Heruvimi**, mai mult decât alte cete de îngeri care stau mai jos decât dânşii, pururea strălucesc cu lumina înţelegerii şi cu revărsarea înţelepciunii şi cunoştinţei dumnezeieşti, şi sunt luminaţi în chip covârşitor de Dumnezeu spre a înţelege marea adâncime a tainelor Sale, şi au puterea de a lumina pe îngerii cei mai de jos decât ei cu înţelegerile cele dumnezeieşti (Vieţile Sfinţilor, 8 noiembrie), apoi oare câtă înţelegere duhovnicească şi câtă adâncime de taine dumnezeieşti nu poartă întru sine Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, care pe sine sălaş Înţelepciunii lui Dumnezeu s-a făcut (Sfântul Ioan Gură de Aur, „Cuvânt la Serafim”, Puţul, Buzău, 1833)?

Şi dacă ceata preaîndumnezeiţilor **Serafimi** sunt prea înfierbântaţi de dragostea de Dumnezeu (ibid.) şi au îndoită putere de sfântă înspăimântare, îndoită putere de vedere dumnezeiască şi

îndoită putere de înălţare şi slavoslovie, mai mult decât toate celelalte cete îngereşti care stau mai jos decât ei (Psalmii 44, 11), apoi câtă fierbinţeală de dumnezeiască dragoste nu are Prea Sfânta şi Prea Curata Fecioară Maria, care pe Dumnezeiescul Izvor cel fără de margine al dragostei în pântece L-a purtat, L-a născut mai presus de legile firii şi cu lapte din preasfântul şi preacuratul ei piept L-a alăptat? Şi de câtă vedere dumnezeiască nu este plină Prea Sfânta Fecioară Maria, care pururea stă de-a dreapta Sfintei Treimi, ca o Împărăteasă a cerului şi a pământului, în haină aurită şi cu toată strălucirea frumuseţilor duhovniceşti împodobită şi preaînfrumuseţată (Psalmul 103)?

Şi dacă Dumnezeu are ca haină a Sa lumina (cântare la peasna a 9-a a canoanelor din Minei), apoi de câtă slavă şi înălţare duhovnicească nu s-a învrednicit Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria, dacă toată Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare o numeşte pe ea Maica Luminii (Axion)?.

Iată dar, iubiţii mei fraţi, pentru care pricină am zis că Maica Domnului este comoara şi vistieria tuturor darurilor Sfântului Duh. Iată pentru care pricină Biserica lui Hristos cântă Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu, zicând: „Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii” (Sfântul Ioan Damaschin, op. cit., glas 8, pp.155 şi 173). Această cântare este preasfântă şi adevărată, pentru că, precum am arătat, Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria pe toate cetele îngerilor şi ale sfinţilor le-a covârşit cu vrednicia, cu cinstea şi cu toate darurile cele duhovniceşti cu care a împodobit-o şi a înfrumuseţat-o pe ea Bunul şi Prea Înduratul Dumnezeu. Aceasta o adevereşte şi dumnezeiescul Părinte Ioan Damaschin în una dintre cele prea alese şi multe laude pe care le-a alcătuit Maicii Domnului. Căci zice: „Înfrumuseţatu-te-ai mai mult decât toată cuviinţa îngerilor, ceea ce ai născut pe Făcătorul lor” (Luca 1, 33).

Iubiții mei frați în Hristos, în cele de până aici, după a mea slabă putere de înțelegere, am arătat în ce chip Prea Sfânta Maică a lui Dumnezeu a fost şi este comoara şi vistieria tuturor harurilor Sfântului Duh şi pentru care pricină Biserica lui Hristos o numeşte pe ea mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii. În cele ce urmează, vreau să vă arăt care din darurile Prea Sfintei Fecioare Maria a atras mai mult asupra ei mila şi îndurarea lui Dumnezeu şi care dar i-a fost ei mai mult ca toate pricină de slavă şi de înălțare duhovnicească. Care credeți că a fost cel mai mare dar al Prea Sfintei Fecioare Maria? Oare fecioria, sau înțelepciunea, sau alte multe şi nenumărate daruri care le avea? Da, frații mei, într-adevăr, Prea Sfânta Fecioară Maria a fost împodobită de Dumnezeu cu toate darurile cele duhovniceşti. Dar darul cel mai mare care i-a fost ei pricină de slavă şi de cinste negrăită a fost darul smereniei. Fără acest dar, toate celelalte daruri nu i-ar fi fost de mare folos. Smerenia a fost pricină de slavă şi de cinste Prea Curatei Fecioare Maria mai mult decât toate darurile pe care le avea. Pentru smerenia ei, după mărturia Sfântului Duh, Domnul „a căutat spre smerenia roabei sale” (Luca 1, 48) şi a ridicat-o pe ea la atâta slavă şi cinste, spre a fi lăudată în cer de toate oştile cereşti şi pe pământ fericită de toate neamurile (Psalmii 40, 21). Smerenia a fost cea dintâi pricină de înălțare şi slavă pentru toți sfinții lui Dumnezeu. Smerenia a înălțat pe Avraam şi l-a făcut pe el prieten al lui Dumnezeu şi tată al multor neamuri (Facerea 18, 27), căci se socotea pe sine a fi pământ şi cenuşă (Facerea 41, 40). Smerenia l-a înălțat pe Iosif şi l-a făcut pe el mai mare peste toată țara Egiptului.(Ieşirea 4, 10). Smerenia l-a făcut pe Moise cel gângav la limbă povățuitor şi legiuitor peste tot poporul lui Israil. Căci se socotea pe sine nevrednic de această slujbă şi ruga pe Dumnezeu să trimită pe altul la scoaterea lui Israil din robia Egiptului. (Ieşirea 3, 11). Smerenia a arătat pe David a fi după inima lui Dumnezeu, căci se socotea pe sine vierme şi nu om

(Psalmii 21, 6). Cu smerenia a strălucit marele Daniil proorocul, cei trei tineri, marele prooroc Isaia şi, mai mult decât toţi, dumnezeiescul Ioan Botezătorul, care nu se socotea pe sine vrednic de a dezlega cureaua încălţămintei lui Hristos (Matei 3, 16,17) şi care pentru adâncimea smereniei lui s-a învrednicit de a fi martorul cel mai văzător al Sfintei Treimi la Iordan. (Matei 11, 11) şi de a se numi, de Însuşi Hristos, cel mai mare născut din femeie (Luca 17, 28).

Iar dacă aceşti sfinţi mari ai lui Dumnezeu au arătat smerenie mare, apoi cine poate să înţeleagă câtă adâncime de smerenie a fost în inima Prea Sfintei Fecioare Maria, care auzind şi înţelegând de la Arhanghelul Gavriil că va zămisli de la Duhul Sfânt şi va naşte pe Fiul lui Dumnezeu, nu s-a înălţat cu inima sa, ci cu mare smerenie, socotindu-se pe sine o simplă roabă, a zis: „Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău”(Luca 1, 38). Aici cu adevărat a luat plinire cuvântul Scripturii care zice: „Cine se va smeri pe sine se va înălţa” (Matei 23, 12). Iar Sfântul Efrem Sirul zice: „În inima adâncă Se va înălţa Dumnezeu”.

Deci, dacă după mărturia acestui Sfânt Părinte, toate darurile cele mai înalte pe cele smerite se reazemă, apoi şi la Prea Curata şi Prea Sfânta Fecioară Maria toate darurile cele înalte şi duhovniceşti, cu care a fost împodobită de Dumnezeu, s-au rezemat şi au avut drept temelie veşnică smerita ei cugetare.

Iubiţii mei fraţi, spre a desluşi mai luminat cele spuse despre smerenia Maicii Domnului, am să vă spun o istorioară. Se povesteşte că vestitul pictor Apeles a făcut, pe lângă alte statui vrednice de laudă şi mirare, şi un minunat spic de grâu de care atârna un porumb. Toţi se mirau şi se minunau de acea minunată sculptură, deoarece se părea că în ea meşteşugul nu urmează firii, ci o depăşeşte pe ea. Dar era o taină nedezlegată: cum un spic, care este aşa de gingaş cu puterea, să poată ţine pe el greutatea unui porumb? Dezlegarea tainei însă arată şi închipuie pe Prea Curata Fecioară Maria. Fecioara Maria era aici închipuită printr-

un fir de grâu; iar porumbelul era chipul Duhului Sfânt. Spicul sta aplecat de greutatea porumbului, arătând ca un simbol smerenia cea mare a Prea Curatei Fecioare Maria, care s-a aplecat cu multă dragoste şi smerenie când Duhul Sfânt a venit peste ea şi o a făcut Lui sălaş (Luca 1, 35).

Iubiții mei frați, după cum ați auzit, smerenia a fost pricină de slavă, de cinste şi de înălțare la toți Sfinții lui Dumnezeu, şi cu atât mai mult la Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria. Dar să ştiți şi să înțelegeți că mai presus de toate a fost smerenia cea nemăsurată a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care „S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte – şi moarte de cruce” (Filipeni 2, 8). Dar această nemăsurată smerenie a Domnului I-a adus Lui nemăsurată slavă şi cinste şi „Pentru aceea, şi Dumnezeu L-a preaînălțat şi I-a dat Lui nume, care este mai presus de tot numele, ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt” (Filipeni 2, 10). Dar va zice cineva: Ce este smerenia? La aceasta voi răspunde eu, nu cu cuvintele mele, ci cu cele ale Sfântului Isaac Sirul: „Smerenia este haina Dumnezeirii, deoarece cu aceasta S-a îmbrăcat Dumnezeu când a binevoit a veni în lume şi S-a îmbrăcat în firea noastră cea smerită”. Iar dacă se va întreba din ce se naşte ea, vom zice, ca Sfântul Ioan Scărarul, că din ascultare şi din tăierea voii (Scara, Cuvântul 4). Şi dacă se va întreba cineva pentru care motiv smerenia este aşa de mare, voi zice: pentru că numai ea poate ucide pe cel mai mare păcat, care este mândria. Pentru acest păcat îngerii au căzut din cer şi strămoşii noştri Adam şi Eva din rai, căci ascultând de şarpele diavol, li s-a nălucit a se face ca nişte dumnezei (Facerea 3, 6).

Frații mei, spre încheiere vreau să vă spun că astăzi, mai mult ca oricând, acest mare păcat al mândriei a cuprins toată lumea. Fiecare doreşte să fie mai mare peste alții, să-i robească şi să stăpânească; fiecare doreşte să fie mai bogat decât altul, fiecare

mai cinstit, mai vestit şi mai băgat în seamă decât altul. Fiecare doreşte a se socoti mai înțelept decât alții. Fiecare se laudă că este mai iscusit în meserii şi meşteşuguri. Cine învață pe cel sărac să ia pâinea de la gura copiilor şi să-şi cumpere radio sau televizor, spre a-şi închipui şi el că este asemenea cu cei avuți? Nu mândria? Cine învață pe femei şi pe fete să muncească luni şi ani de zile, nu spre a-şi cumpăra cele de nevoie vieții, ci spre a-şi cumpăra rochii la modă şi încălțăminte luxoasă şi alte lucruri deşarte, care nu țin nici de foame, nici de frig? Oare nu mândria? Cine învață pe cel sărac, care a re o casă de copii, să se sârguiască cu mai multă trudă spre a le face la toți haine luxoase şi de mult preț, spre a-i face să fie în rând cu lumea? Nu mândria? Cine face pe fetele şi femeile cele uşoare să se dreagă pe fețe cu pudră şi cu alte unsori şi să-şi vopsească unghiile spre a arăta mai tinere şi mai frumoase? Oare nu mândria şi slava deşartă, care este fiica cea dintâi a mândriei? Vor să fie cu orice preț în rând cu lumea şi nu aud pe Apostolul Iacov care zice: „Toată lumea în cel rău zace"; şi iarăşi: „Cine va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaş lui Dumnezeu" (Iacov 4, 4). Cine învață pe cei neînvățați să defaime pe cei cu adevărat învățați? Nu mândria? De unde vin bătăile, ambițiile, laudele, pricinile, sfadele, turburările şi vrajbele între oameni? Nu din mândrie? Că fiecare se socoteşte mai tare decât altul şi mai drept, au nu din mândrie?

O, răutate fără de margini! Cine mai cunoaşte astăzi răutățile tale? Şi cine se mai osteneşte astăzi să alunge această ciumă sufletească din inima sa?

Frații mei, iată pentru care pricină sfânta smerenie este cea mai vestită din toate virtuțile, pentru că numai aceasta poate să le păzească pe toate, iar fără de ea, toate sunt nimic. Să ştiți şi să țineți minte că numai această singură virtute poate în vremea morții să mântuiască pe om, după cum zice unul din sfinții Filocaliei (Teognost). De aceea şi Mântuitorul nostru pe cei smeriți cugetători îi fericeşte cei dintâi, zicând: „ Fericiți cei

săraci cu duhul, căci a acelora este împărăția cerurilor” (Matei 5, 3).

Căci cel ce are smerenie în inima sa, măcar de ar avea toate faptele bune, pururea se socoate pe sine sărac şi că n-a făcut nici un bine înaintea Domnului.

Frații mei, să nu uitați de la acest înalt, slăvit şi prealuminat praznic al Bunei Vestiri cele ce ați auzit, dar mai ales să nu uitați cât de mare este darul smereniei şi câtă slavă şi fericire aduce omului această preaslăvită şi mai mare virtute. Amin!

PREDICĂ LA ÎNĂLȚAREA DOMNULUI

Iubiți credincioşi,

Biserica cea dreptmăritoare a lui Hristos are un brâu; un brâu falnic, cu care se încinge în fiecare an. Brâul aceasta poartă pe dânsul douăsprezece semne, adică douăsprezece mari sărbători cu praznice împărăteşti.

Brâul acesta cu un capăt ajunge la Buna Vestire şi cu celălalt ajunge până acum, până în ziua de azi, la Înălțarea Domnului.

Toate dumnezeieştile taine care sunt însemnate pe brâul Bisericii îşi au originea lor dogmatică şi tainică în dumnezeiasca Scriptură. Ele sunt: Buna Vestire, Naşterea Mântuitorului, Botezul, Întâmpinarea, Răstignirea, Învierea şi celelalte toate.

Aşa şi dumnezeiescul praznic de astăzi al Înălțării Domnului a fost proorocit cu o mie de ani mai înainte de către marele şi dumnezeiescul prooroc David în psalmi, de două şi de trei ori zicând aşa: „Înalță-te peste ceruri, Dumnezeule, şi peste tot pământul slava Ta" (la fel şi la Iov 22, 12). N-a zis să se înalțe peste cer, că nu S-a suit Mântuitorul nostru numai peste un cer, ci peste nenumărate ceruri.

Dar şi dumnezeiescul apostol Pavel zice: „Şi acest Iisus Care S-a pogorât până la temeliile cele mai de jos ale pământului (adică până la iad), Acesta este Care S-a şi suit mai presus de toate cerurile, de-a dreapta măririi, întru cele înalte". Deci, Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu S-a suit în cer, nici peste cer, ci peste ceruri. Nimeni nu ştie numărul cerurilor; unii au spus că-s şapte, alții că-s nouă. Dar Scriptura nu ne arată. Nenumărate sunt cerurile şi

nemăsurat este Dumnezeu cu vechimea, cu puterea, cu înțelepciunea şi cu toate. Aşadar Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a suit mai presus de toate cerurile.

Însă pentru ce S-a înălțat Domnul? Pentru care pricină S-a înălțat? Ați auzit cântându-se aseară, în stihurile de la strană: „Şi S-a suit Mântuitorul în ceruri, ca să ne trimită nouă pe Prea Sfântul Duh" (vezi Marcu 16, 19; Efeseni 4, 10).

Deci prima pricină pentru care S-a înălțat Domnul de la pământ la cer este ca să ne trimită nouă pe Duhul Sfânt. Aşa a spus şi El în dumnezeiasca Evanghelie: „Trebuie să Mă duc Eu, că de nu Mă voi duce Eu la cer, nu va veni la voi Mângâietorul, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede" (Ioan 14, 26; 15, 26).

A doua pricină pentru care S-a înălțat Mântuitorul la cer este pentru ca să plinească rânduiala cea pentru noi. Auziți ce scrie la condacul acestui prealuminat praznic: „plinind rânduiala cea pentru noi" (se face-n cer şi pe pământ) şi toate celelalte (vezi condacul praznicului).

Care-i rânduiala aceasta? Iată care: Dumnezeu Tatăl a trimis pe Mântuitorul în lume, căci zice dumnezeiescul Evanghelist Ioan: „Aşa a iubit Dumnezeul lumea, încât pe Unul Născut Fiul Său l-a trimis" pentru răscumpărarea ei. Şi l-a trimis nu numai aşa, ca să vie şi să se ducă, ci cu o misiune mare pentru cer şi pentru pământ.

Şi această misiune s-a împlinit astăzi.

A venit Cuvântul lui Dumnezeu sau S-a întrupat. Căci zice: „Şi Cuvântul trup S-a făcut" (Ioan 1, 14).

S-a întrupat, s-a născut, s-a botezat, a petrecut în taină 30 de ani, iar trei ani şi jumătate a predicat Evanghelia. După aceea a primit înfricoşatele şi preamântuitoarele patimi, pentru noi păcătoşii şi pentru a noastră mântuire. Căci a spus Isaia mai înainte: „Şi prin rănile Lui noi toți ne-am vindecat" (Isaia 53, 5). Pentru vindecarea noastră a trebuit să sufere El răni şi cu rana Lui să vindece rănile noastre cele sufleteşti. Şi după aceea a înviat din

morți, a biruit moartea prin moartea Sa, iar acum biruința Lui se desăvârşeşte prin Înălțarea la Cer.

Deci, astăzi s-a împlinit rânduiala cea pentru noi, adică misiunea cea mare pe care a avut-o Cuvântul lui Dumnezeu de la Tatăl Său; să vie, să se nască, să trăiască împreună cu noi, să sufere şi să învie pentru noi şi să Se înalțe la cer, de unde S-a coborât. Aceasta e rânduiala pe care a plinit-o Iisus Hristos.

Astăzi, în ziua de Înălțare, Hristos împlineşte deci toată rânduiala cea pentru noi. A împlinit tot ce-a fost scris pentru Dânsul în sfatul cel veşnic al lui Dumnezeu.

A treia pricină pentru care S-a înălțat Iisus Hristos este ca să ne înalțe pe noi de pe pământ la cer, din iad la rai, din moarte la viață. Asta-i ultima pricină. Că a spus în dumnezeiasca sa Evanghelie: „Şi când Mă voi înălța, pe toți vă voi trage la Mine" (Ioan 15, 5). Dar cum se înalță oamenii la cer? Cum îi trage Iisus în fiecare minut?

Ați auzit aseară, la ultima paremie, ce a spus proorocul Isaia? „Dintre vii Te-ai pogorât la ei şi Te-ai înălțat ca să înalți pe toți fiii întru toate zilele veacului" (Isaia 42, 6).

Ai auzit pentru ce S-a pogorât Iisus Hristos? Pentru dragoste.

Ai auzit pentru ce s-a înălțat? Ca să înalțe pe toți fiii omeneşti, nu într-o zi, nu în două, nu într-un an, nu într-o sută de ani, nu într-o mie sau zece mii de ani, ci „întru toate zilele veacului", adică cât va fi lumea.

Dar cum se înalță oamenii la cer? Prin darul Sfântului Duh, prin darul şi mila lui Dumnezeu. Când este omul în păcat de moarte şi este călduț, ştiți unde este cu sufletul? În iad. E mai jos decât toate dobitoacele câmpului, decât toate păsările cerului, decât toată zidirea. El se află atunci cu sufletul în iad. Dar prin pocăință adevărată şi prin darul Sfântului Duh, care dezleagă prin mâna duhovnicului păcatele, se ridică din iad în rai, se ridică din moarte în viață, şi din om păcătos ce era, asemenea cu dracii, se face

asemenea cu îngerii. Şi nu numai cu îngerii, ci asemenea cu Dumnezeu, pe cât este cu putinţă. Căci auzi ce zice proorocul: „Eu am zis: Dumnezei sunteţi şi fii ai Celui Prea Înalt toţi. Dar voi ca nişte oameni muriţi (adică prin păcat) şi ca nişte boieri (adică asemenea unor draci) cădeţi” (Psalmii 81, 6).

De ce se cheamă păcatul cădere? Căci se zice: a căzut cineva în păcatul curviei, sau a căzut cineva în mândrie, sau în lăcomie, sau în beţie, sau în iubire de argint, sau în ură. Tot păcatul se cheamă cădere. De ce? Pentru că păcatele ne trag în jos de la Dumnezeu, ne coboară de la treapta de oameni şi ne fac dobitoace. Căci a zis proorocul: „Şi omul, în cinste fiind, n-a priceput, alăturatu-s-a cu dobitoacele fără de minte şi s-a asemănat lor ”(Psalmii 48, 12, 21). Deci din oameni ne facem dobitoace şi mai răi ca dobitoacele, ne facem draci. Că nici dracii nu hulesc pe Dumnezeu în faţă, dar omul cu mintea sa Îl huleşte. Deci iată unde ne coboară păcatul. Păcatul ne trage mereu în jos, în fundul iadului, asemenea cu dracii, iar darul lui Iisus Hristos şi darul Sfântului Duh mereu ne înalţă şi mereu ne ridică. Căci zice proorocul: „De şapte ori de va cădea dreptul, de şapte ori se va ridica”. Şapte înseamnă număr fără de număr, înseamnă veşnicie, la nesfârşit. Adică mereu se repetă căderea şi ridicarea omului. Deci de va cădea omul în toată viaţa sa, să nu se deznădăjduiască de a se ridica, să se înalţe iarăşi prin darul Sfântului Duh, prin pocăinţa cea adevărată.

Dar înălţarea aceasta a omului din iad şi din rânduiala dobitoacelor, şi din rânduiala păgânilor şi a celor ce nu cunosc pe Dumnezeu, cum se face? Deodată? Nicidecum.

Aşa ne învaţă dumnezeieştii Părinţi. Omul, când se ridică, se ridică pe trepte. Nu deodată se face sfânt, după cum nici deodată nu se face drac, ci se ridică pe trepte; cei ce se străduiesc pe calea mântuirii vor merge dintr-o măsură în alta, cum a zis înainte proorocul: „Merge-vor din putere în putere” (Psalmii 83, 8). Ei capătă mai întâi o putere din darul Sfântului Duh în inima lor, o

parte din tăria de a sta în poruncile lui Hristos, o măsură din virtute – şi după aceea păşesc pe alte trepte.

Care sunt treptele acelea, ne arată dumnezeieştii Părinți. Treptele urcuşului duhovnicesc sunt trei. Care? Ați auzit în Scriptură la Levitic (22, 1-17), unde se vorbeşte de sâmbătă, de sâmbete şi de sâmbetele sâmbetelor; şi iarăşi: de seceriş, de secerişuri şi de secerişul sufletului rațional; şi iarăşi de tăierea-împrejur, de tăierea tăierii-împrejur şi de tăierea inimii în duh, cum zice marele apostol Pavel (Romani 2, 29).

Acestea arată tainic în legea veche şi în cea nouă urcuşul sufletului către Dumnezeu. Toate aceste simboluri, toate aceste Scripturi, după dumnezeiescul Maxim Mărturisitorul, arată urcuşul, sau cum se înalță un suflet până se face Dumnezeu după dar. Toate acestea sunt simbolizate, după Scripturi, de ziua a şasea, a şaptea şi a opta. Toate trei treptele duc la îndumnezeirea după dar. Ele sunt făptuirea morală, contemplația naturală în duh şi teologia mistică, adică cunoaşterea tainică a lui Dumnezeu (Sfântul Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. II, cap. 37, 38, 39 – p.136).

Dar ce este sâmbăta sufletului rațional? Sâmbăta în legea veche înseamnă odihnă. Sufletul nostru, zbuciumat de păcate, de cădere, având conştiința pătată de păcatele sale, când pune început bun cu darul lui Iisus Hristos şi se ridică din păcat şi se înalță puțin pe treapta faptelor bune, ajunge la oarecare odihnă, dar nu la desăvârşire. Deci, când vei auzi în Scriptură de sâmbătă, să ştii ce înseamnă aceasta. Iată ce spune dumnezeiescul Maxim: sâmbăta e nepătimirea sufletului rațional care a lepădat prin făptuire semnele păcatului.

Să vă dau o pildă. Un om a fost bețiv, a fost desfrânat, a fost ucigaş, a fost tâlhar, a fost iubitor de argint. Cine ştie ce a făcut săracul în viață, că toți suntem păcătoşi. Dar el s-a spovedit la duhovnic cu toată inima, s-a curățit şi s-a hotărât să se lepede cu toată puterea de păcate. În locul beției să pună înfrânare, în locul lăcomiei de pântece – postul, în locul iubirii de argint şi zgârceniei

– milostenia, în locul desfrânării – curățenia, în locul somnului mult – privegherea. Şi a plantat prin făptuire fapte bune în locul vechilor păcate, pe care le săvârşise mai înainte. El se află acum pe treapta întâi a urcuşului duhovnicesc, dar de-abia cu faptele, nu cu mintea. Căci auzi ce spune: „Sâmbăta sufletului rațional este nepătimirea sufletului rațional care prin făptuire a lepădat de-abia semnele păcatului”. N-a spus rădăcinile, ci semnele. Acest om care se sileşte să facă fapte bune în locul celor rele şi pune început bun de faptă numai cu lucrarea din afară, de-abia a ajuns la prima odihnă a sufletului său rațional. El află o oarecare mângâiere, dar încă e chinuit de gânduri, încă păcătuieşte cu mintea, încă este în păcat cu mintea. Şi lupta lui cu mintea este groaznică, căci lupta cu patimile cele trupeşti, cele cu lucrul, ține până la o vreme, dar lupta cu mintea, pentru părăsirea păcatului cu mintea, ține până la moarte.

Şi despre sâmbete, adică despre sâmbetele îndoite, iată ce spune dumnezeiescul Maxim: „Îndoitele sâmbete înseamnă a doua treaptă a urcuşului duhovnicesc. Şi se tâlcuieşte aşa: slobozenia sufletului rațional, care îşi retrage mintea sa din simțire, părăsind lucrarea după firea simțurilor prin contemplația naturală în duh, adică prin cugetarea la Dumnezeu din zidiri, prin rațiunile lucrurilor”.

Cum se întâmplă asta? Noi, păcătoşii, în general am părăsit păcatul cu lucrul. Dar cu gândul încă ne luptăm, cu mintea încă păcătuim, cu mintea încă slujim păcatului, fie al fățărniciei, fie al vicleniei, fie al desfrânării, al zavistiei, al urii, al mândriei, al iubirii de slavă, al răutății, al mâniei, al răpirii şi nu ştiu mai care din patimile sufleteşti. Unele sunt care se văd, altele care nu se văd, dar sunt mai rele şi mai vătămătoare decât cele care se văd. Căci Hristos Mântuitorul, când a venit în lume, n-a mustrat pe curvă, nici pe vameşi sau curvari, pe cei ce făcuseră păcate trupeşti. Oare ați auzit în Evanghelie: „Vai de tine, curvo!”? „Vai de tine, tâlharule!”? „Vai de tine, vameşule, că eşti păcătos şi faci

nedreptate!"? Nu! Ci a zis: Vai vouă făţarnicilor, vai vouă fariseilor, vai vouă cărturarilor nebuni şi orbi! Şi cine a spus acestea? Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, Care priveşte în sufletul nostru. „De milioane de ori – cum spune Solomon – ochii lui sunt mai luminoşi decât soarele". El era Dumnezeu şi poporul de jos Îl iubea, că simţea puterea Dumnezeirii Lui, că le vorbea ca Unul ce are putere, iar nu asemenea cărturarilor. Îl iubeau, dar şi El, văzând credinţa sinceră a lor, îi iubea din inimă, când mergeau după El pe munte, şi pe jos, flămânzi, când a înmulţit pâinile în pustie (vezi Matei 17, 19-23; 23, 16).

Căci a zis: „Milă Îmi este de popor, că sunt ca oile care n-au păstor", risipite. Dar pe cei dintre mari, pe cărturari, pe farisei şi pe saduchei îi mustra, căci vedea într-înşii toate vicleniile şi făţărniciile lor. La curve, la tâlhari, la vameşi, chiar de vedea păcate grele, vedea la ei şi căinţa, umilinţa şi hotărârea de îndreptare. Iar pe cărturari şi farisei, la care vedea patimi grele sufleteşti, ca ura, zavistia, făţărnicia, pizma, viclenia şi altele, care sunt mai grele ca patimile cele trupeşti, pururea îi mustra şi le zicea: „Vai vouă!", ca un Dumnezeu Care cunoaşte inimile.

Deci iată că sunt păcate cu gândul, care nu se văd, dar sunt mult mai grele şi mai rele decât cele cu trupul.

Am ajuns deci la treapta a doua a urcuşului duhovnicesc. Auzi în ce constă această treaptă: „Sâmbetele însemnează slobozenia sufletului raţional care a părăsit chiar şi lucrarea cea după fire a simţurilor prin contemplaţia naturală în duh". Aceasta este treapta a doua pentru suflet. Dar cum se urcă pe ea? Prin lupta cu mintea. Prin ea se ajunge la contemplaţia naturală în duh. Mai înainte o femeie frumoasă îl smintea, acum nu-l mai sminteşte. Când vede o fiinţă frumoasă, se mută cu mintea şi zice: dacă fiinţa aceasta e frumoasă, dar un înger cât este de frumos? Dar Heruvimii, dar Serafimii, dar Cel ce i-a făcut pe dânşii? Îşi mută mintea de la frumuseţea cea de aici la frumuseţea cea din ceruri şi, în loc să se smintească, se foloseşte. Mai înainte, dacă auzea o

muzică de dans, aceasta îi tulbura mintea şi sufletul. Pe treapta a doua a urcuşului duhovnicesc, nu-l mai tulbură, ci chiar îl foloseşte. Căci zice: dacă oamenii pot să cânte din fluier şi din trâmbițe şi din organe aşa de frumos, ce trebuie să fie în ceruri, cum cântă îngerii, ce dănțuire este acolo? Căci se spune astăzi: „Suitu-S-a Dumnezeu întru strigare, Domnul în glas de trâmbiță” (Psalmii 46, 5). Când puterile cereşti L-au văzut pe Mântuitorul Care ridica porțile cele de sus, toți îngerii trâmbițau, toți cântau şi în glas de sunet mare şi în mare cântare S-a suit Hristos şi a ridicat – n-a deschis – porțile cerului. Le-a ridicat pentru toate veacurile. Şi dumnezeiescul Ioan-Gură-de-Aur zice: „Vezi că nu le-a deschis, ci le-a ridicat de tot?”.

Prin urmare, cel ce a ajuns la treapta a doua a urcuşului duhovnicesc aşa cugetă când aude o cântare lumească sau un om cântând, sau o femeie, sau o trâmbiță, sau un fluier. Iar când vede soarele, cugetă aşa: „Dacă aici soarele luminează aşa, ce trebuie să fie acolo, unde luminează Hristos, Soarele Dreptății?” (Filocalia, vol. II, p. 136).

Astfel, omul, pe treapta a doua a urcuşului duhovnicesc, prin contemplația naturală în duh, adică privirea curată la zidirea lui Dumnezeu, se suie îndată cu mintea de la cele văzute la cele gândite şi nevăzute, căpătând slobozenie din ispite, cum spune dumnezeiescul Maxim.

El se mută cu mintea de la cele auzite aici pe pământ la cântările cele din cer şi zice cu mintea sa: „Dacă oamenii aceştia de țărână ştiu să cânte aşa, apoi ce cântări trebuie să fie acolo în Cer?”. Tot aşa şi de va mirosi ceva frumos, se gândeşte la mireasma florilor raiului; şi aşa mută cu mintea şi celelalte simțiri, prefăcând prin contemplație toate cele auzite – sau văzute, sau gustate, sau mirosite, sau pipăite – în cugetări duhovniceşti.

Iar treapta a treia a urcuşului, adică a înălțării sufletului pe treapta cea mai de sus, se numeşte în Scriptură sâmbetele sâmbetelor. Cel ce a păşit pe treapta a treia a urcuşului duhovnicesc

nu mai are nevoie de trepte, nu mai are nevoie să vadă frumusețea cea de aici ca să se suie cu mintea la frumusețea cea de sus, sau să audă o cântare de aici ca să se ducă la cântarea cea de sus, sau să miroasă ceva frumos de aici ca să gândească la mireasma raiului. Cel care a ajuns cu darul lui Iisus Hristos pe treapta a treia a urcuşului duhovnicesc a devenit un Dumnezeu după dar. El are îndumnezeirea cea după dar sau teologia mistică, adică el are comuniune nemijlocită cu Dumnezeu, nu mai are nevoie de treapta zidirii. În el trăieşte Hristos, cum grăia Pavel: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine" (Romani 5, 16), sau cum spune în altă parte: „Aşadar – noi avem mintea lui Hristos" (I Corinteni 3, 15; Galateni 4, 6). Pavel, când a zis că are mintea lui Hristos, trăia în Hristos şi Hristos trăia într-însul, şi deci nu mai vorbea mintea sa, ci mintea lui Hristos. Un asemenea om este pe treapta cea mai de sus, pe cea de a treia treaptă a urcuşului duhovnicesc – de care foarte puțini şi foarte rar se mai învrednicesc în zilele noastre –, este fiul lui Dumnezeul după dar. Acesta a ajuns ziua a opta, cum zice dumnezeiescul Maxim: „Ziua a opta după Scripturi este egală cu treapta a treia a urcuşului duhovnicesc". Ea se numeşte şi sâmbăta sâmbetelor, nu se mai cheamă slobozenia sufletului, sau nepătimirea de pe treptele cele mai de jos. Sâmbetele sâmbetelor se numesc: „odihna duhovnicească a sufletului rațional care părăseşte chiar şi lucrarea cea după fire a simțurilor şi-şi întoarce mintea sa chiar şi de la cugetările cele mai duhovniceşti din zidiri. Prin ce? Prin extazul dragostei, care o leagă cu totul numai de Dumnezeu în noianul dragostei". Acela nu mai ştie nimic decât să-L iubească pe Dumnezeu. Unul ca acela ajunge la Sfântul Antonie cel Mare, care zicea: „Nu mă mai tem de Dumnezeu". Şi l-a întrebat unul: Dar de ce ? „Pentru că-L iubesc". Simțind dragostea lui Iisus în inima lui, nu se mai temea nici de moarte, nici de foame, nici de sete, nici de osteneală, nici de ocară, nici de batjocură. De ce? Pentru că trăia în Hristos şi Hristos în el, şi astfel era foarte convins că fără voia lui

Dumnezeu nu i se va întâmpla nimic. Aşa e omul care s-a înălţat cu sufletul său pe treapta a treia a urcuşului duhovnicesc.

Fraţii mei, sunt lucruri cam grele pentru dumneavoastră, cei de la ţară. Călugării le înţeleg mai bine. Dar ne întoarcem la o povestire uşoară, ca să vă folosim pe toţi. Oare dacă Mântuitorul S-a înălţat la cer, au fost şi sfinţi care s-au înălţat? Da. Dumnezeiasca Scriptură ne spune de Enoh, că s-a răpit şi nu s-a mai aflat, dar nu se ştie dacă chiar în cer. Ilie nu s-a înălţat nici el chiar la cer. Dar unde? S-a înălţat „ca la cer", deci cam spre cer. În hronografe şi alte cărţi se păstrează o istorie despre unul din sfinţii care s-au înălţat la cer. Ştiţi cine? A fost fiul lui Adam, Set. Istoria sfântă spune că Set a fost foarte iubit de Dumnezeu. Pe acest fiu i l-a dat Dumnezeu lui Adam în locul lui Abel care a fost ucis de fratele său, Cain. Şi acest fiu a fost blagoslovit cu mari daruri de la Dumnezeu, că a fost plăcut lui Dumnezeu. Şi spune o istorie sfântă că acest Set s-a răpit la cer. Dar pentru ce? Ca să înveţe astronomia de la îngeri. De aceea, bine a zis Marele Vasile că: „mult vestita astronomie, pentru cel credincios, e o a doua teologie". Pentru că precum auzim, astronomia îşi are originea de la Dumnezeu; căci chiar îngerii au învăţat pe om astronomia.

Se zice că Set a stat la cer 40 de zile şi 40 de nopţi şi a învăţat astronomia în cer, mişcarea astrelor cereşti, întunecarea soarelui, a lunii şi celelalte semne care se arată pe cer ca să le cunoască oamenii, când Dumnezeu e supărat, când vrea să schimbe vremea şi celelalte. Dar Sit, care a fost răpit, zice Scriptura şi istoria, sau când a fost dus la Dumnezeu, a uitat şi de foame şi de sete, ca şi Moise pe Muntele Sinai. Acesta a vorbit cu Dumnezeu şi a postit de două ori câte 40 de zile, numai în gândire de Dumnezeu stând, fără să mănînce şi să bea. Aşa a făcut şi Set. Fiindcă se afla în convorbire cu Dumnezeu şi îngerii îl învăţau semnele astrelor şi mişcările lumii şi celelalte, când s-a coborât la pământ, copiii nu-i mai ziceau tată. Dar cum? Dumnezeu! Aşa de tare strălucea faţa lui (vezi Hronograful lui Gheorghe Chedrenos).

Iar de Moise zice Scriptura că a primit pe Muntele Sinai atâta lumină de la Dumnezeu, care i-a dat tablele legii, încât fiii lui Israil nu puteau privi la el (Ieşirea 24, 17; 34, 29-30). De aceea îşi punea un văl pe faţă, căci îi strălucea faţa prea tare. Dar de Moise spune Scriptura că a fost numai pe Muntele Sinai, pe când de Set spune că a fost la cer.

Se zice că fiii lui Set de aceea se cheamă, în Scriptură, fiii lui Dumnezeu, iar fiii lui Cain fiii dracilor şi fiii oamenilor; pentru că au început să-i zică tatălui lor Dumnezeu. Atâta slavă şi frumuseţe şi podoabă a adus Set, când s-a pogorât de la Dumnezeu. Şi l-au întrebat fiii: „Tată, nu cumva te-ai făcut Dumnezeu?”. Iar el le-a răspuns: „Nu dragii mei, nu m-am făcut Dumnezeu. Eu sunt rob al lui Dumnezeu şi om stricăcios asemenea vouă, dar eu am fost acolo unde e Dumnezeu”. „Şi ce ţi-au spus, tată?”. „Iată ce mi-au spus: «Să păziţi legile lui Dumnezeu, învăţate de la Adam, pe care le-a primit de la Dumnezeu în conştiinţă, şi să băgaţi de seamă să nu vă căsătoriţi cu odrasle din neamul lui Cain, că este blestemat»”. Căci Scriptura spune că Dumnezeu a blestemat pe Cain. Dar ce mai spune Scriptura? Că s-au rănit fiii lui Set de frumuseţea fiicelor lui Cain şi le-au plăcut şi le-au luat în căsătorie. De aceea mânia lui Dumnezeu a venit asupra lor. Sit le-a spus: „Dragii tatii, să nu cumva să vă căsătoriţi cu urmaşe din neamul cel blestemat al lui Cain. Căci a spus Dumnezeu că atunci când vă veţi amesteca cu neamul acela, se vor naşte uriaşi şi va veni potopul pe faţa pământului şi va pierde pe tot poporul. Căci voi sunteţi neam sfânt, sunteţi ramură din rădăcină sfântă; să nu vă amestecaţi cu blestemaţii aceia de sălbatici!”.

Şi a trăit Set 812 ani. În timpul cât a trăit Set, fiii săi nu au călcat porunca lui Dumnezeu. Dar dacă a murit Set, copiii au zis unul către altul: „Ei! Tata a zis să nu iau cutare fată în căsătorie, dar el a murit, şi dacă mie îmi place, de ce să n-o iau? Că-i din neamul lui Cain?”. Şi au călcat porunca tatălui lor. Şi au început să-şi ia femei din neamul lui Cain.

Dar ce s-a întâmplat? Cum au început să-şi ia neveste din neamul lui Cain, se năşteau uriaşi. Aceştia creşteau de-o palmă în fiecare zi, creşteau mari ca chedrii Libanului, de 70-80 de stânjeni înălțime. Şi erau cei mai sluți şi mai spurcați oameni de pe fața pământului, cum spune Sfântul Dimitrie al Rostovului, încât condeiul nu poate să descrie ce făceau aceia. Că mâncau şi pruncii pe care îi lepădau muierile lor, aşa de spurcați erau. Şi sute de ani i-a aşteptat Dumnezeu la pocăință, până ce a venit potopul. Împărăția uriaşilor a fost înainte de potop şi a ținut aproape 200 de ani. Şi dacă nu s-au îndreptat ei de fărădelegile lor, Dumnezeu a zis: „Nu va locui Duhul Meu întru aceşti oameni". Şi a hotărât să-i piardă de pe fața pământului.

Dar să ne întoarcem la subiectul nostru. Astăzi nu s-a suit Set la cer. Cine S-a suit astăzi la Cer? Hristos, Cel ce a zidit toate cerurile, El S-a suit. Şi ce ne trimite El de acolo? Ce le-a spus El apostolilor? „Voi să stați în Ierusalim până când vă veți îmbrăca cu putere de sus" (Luca 24, 49). Adică: Eu nu vă las sărmani, cum vi se pare vouă. Ci voi fi cu voi până la sfârşitul veacului. Căci vă voi trimite vouă pe Mângâietorul, adică vă voi trimite altă față a Sfintei Treimi. Are să vină Duhul Sfânt, Mângâietorul. Şi când va veni Acela, are să vă deschidă vouă mintea, să înțelegeți toate Scripturile. Şi vă va spune vouă toate, ca să înțelegeți mai limpede tainele iconomiei în trup, sau pentru care pricină am venit Eu pe pământ şi am stat până azi, când Mă înalț la cer. Căci apostolii şi evangheliştii, cât au stat cu Hristos, nu-l cunoşteau desăvârşit pe El. A zis el Petru că crede, dar mai târziu s-a lepădat, căci nu era sigur. Odată mergeau într-un sat al Samariei şi acolo nu i-a primit pe ei, fiindcă fața Lui era îndreptată spre Ierusalim, iar apostolii au zis: „Doamne, voieşti să pogorâm foc din cer asupra acestora care n-au voit să ne primească, precum a făcut Ilie?". Iar Mântuitorul le-a spus cu blândețe: „Voi nu ştiți al cui duh sunteți...". Ei nu ştiau că se află cu Dumnezeu şi vorbesc cu El, şi stau la masă cu El, şi umblă cu El. De aceea le zice: „Fiul Omului a venit să mântuiască

şi să caute pe cel pierdut”. Altă dată, fiilor lui Zevedei li s-a năzărit să zică: „Dă-ne nouă să stăm unul de-a dreapta şi altul de-a stânga Ta”. Altă dată, Petru se certa cu ceilalți, care ar fi mai mare. Altă dată Filip cerea: „Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl!”. Iar Iisus îi spune: „De atâta vreme, Filipe, eşti cu Mine şi nu ai cunoscut că Tatăl este cu Mine şi Eu sunt cu Tatăl?”. Ați văzut? Apostolii nu cunoşteau pe Stăpânul lor, nu cunoşteau pe Hristos, pe Mântuitorul lumii Care făcea atâtea minuni, şi învia morții, şi înmulțea pâinile, şi gonea pe draci. Ei totuşi nu-L cunoşteau că-i Dumnezeu adevărat.

Cine le-a descoperit taina venirii pe pământ a lui Dumnezeu, a întrupării lui Dumnezeu Cuvântul? Duhul Sfânt. Căci a zis Iisus: „Când va veni Acela, vă va spune vouă toate”.

Ştiți cum a făcut Hristos? Cum ar veni un împărat mare, care-i cel mai vestit în toată lumea, şi şi-ar ascunde coroana, şi hlamida, şi toate semnele împărăteşti, şi s-ar duce să stea undeva la un țăran, undeva la țară. S-ar duce ca un om sărac şi acolo, neştiind nimeni cine-i, ar începe să-l batjocorească, să-l ocărască. Nu L-au ocărât evreii? Nu I-au spus că e samaritean, nu I-au spus că are drac şi că scoate dracii cu Belzebut?

După o vreme, însă, împăratul acela şi-ar aduce coroana, sceptrul şi hlamida şi le-ar spune: „Iată cine sunt eu; am stat la voi ca o slugă, dar eu sunt împărat peste tot pământul”. Câtă frică şi câtă căință şi câtă părere de rău n-ar avea oamenii aceia care l-au bătut pe împăratul, că a fost ca o slugă şi nu l-au cunoscut!

Aşa au pățit apostolii astăzi. Plângeau – zice – şi mâhnire mare era peste ei: „Acesta-i Dumnezeu, dar noi am umblat cu Dânsul şi I-am răspuns de multe ori obraznic, şi de multe ori n-am crezut în minunile Lui. De multe ori am vrut să facem altfel decât îi plăcea Lui”. Şi le părea rău apostolilor, fiindcă acum au cunoscut cu adevărat că El este Însuşi Dumnezeu.

Căci le spusese Mântuitorul: „Nimeni nu s-a suit la cer, fără numai Fiul Omului Care S-a pogorât din cer”. Căci numai El S-a

suit la cer; ceilalți, cum v-am mai spus, nu s-au suit la cer, ci „ca la cer”. Auzi ce spune David: „Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule, şi peste tot pământul să fie slava Ta” (Psalmii 107, 5).

Deci Iisus Hristos S-a suit astăzi mai presus de toate cerurile şi v-am arătat pricinile pentru care: întâi, pentru ca să ne trimită pe Duhul Sfânt; a doua, ca să plinească rânduiala cea pentru noi; şi a treia, ca să ne înalțe pe noi din moarte la viață, din iad la rai, din păcat la virtute. Să ne facă din oameni nu îngeri, ci dumnezei după dar. Deci omul, fiind după chipul şi asemănarea Lui, se înalță cât îi este lui cu putință. Dacă crede şi se înalță pe treptele urcuşului duhovnicesc, despre care v-am amintit, se face şi el un dumnezeu după dar, dar nu după ființă. Că auzi ce spune Sfântul Vasile cel Mare: „Dumnezeu l-a pus pe om împărat peste tot pământul şi l-a făcut dumnezeu al celor făcute de Dumnezeu”.

Auzi? Omul e împărat al pământului şi Dumnezeu peste toate lucrurile lui Dumnezeu! Aşa a voit El să-l facă. Dar omul se amestecă cu dobitoacele, se face asemenea cu ele, se deprinde cu viața dobitocească şi se face mai rău decât dracul Şi aceasta-i căderea care ne coboară pe noi: păcatul. Iar ceea ce ne suie este darul lui Dumnezeu, care înalță sufletele. Căci auzi ce spune proorocul Isaia: „Ca să înalțe pe fiii Lui întru toate zilele veacului”. Nu s-au înălțat numai Enoh şi Ilie, nu s-au înălțat numai patriarhii şi proorocii, ci o dată cu înălțarea lui Hristos, s-au înălțat toți sfinții şi toți pe care i-a scos Hristos din iad. Dar nu în cer, ci în rai, căci în cer numai El a intrat. Iar după judecata viitoare, toți vor intra în cer. Căci zice în Evanghelie: „Fericiți cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăția cerurilor!”. N-a zis „a raiului”. Că se zice că unde a prisosit păcatul, sau unde s-a înmulțit păcatul, acolo a prisosit darul lui Iisus. A fost izgonit Adam din rai, dar venirea lui Hristos împotriva satanei mai multă falã dă neamului lui Adam. Nu-l mai aduce iar în rai; în rai stau toți sfinții şi drepții lui Dumnezeu numai până la judecata viitoare, iar după judecata cea de apoi nu mai duce Dumnezeu pe sfinți în rai, ci în cer.

Deci, s-a izgonit omul din rai, dar dacă cu darul lui Hristos sporeşte şi se mântuieşte, locuința lui va fi în cer, în împărăția cerului.

Aşa a prisosit darul lui Dumnezeu dat firii omeneşti. Şi se întreabă Sfântul Ioan Damaschin: Pentru ce? Pentru trup! De ce nu i-a miluit şi pe draci tot aşa? Că şi dracii au căzut din cer şi s-au făcut draci. Au căzut fără trup şi ce este pentru om moartea, aceea este pentru îngeri căderea. Îngerii după cădere nu se mai pot întoarce, iar omului din cauza trupului i s-a dat pocăință până la moarte, până la ultima suflare. Dacă se pocăieşte, îl primeşte Dumnezeu şi poate să-l facă din om asemenea cu dracii, înger şi dumnezeu după dar, să-l ridice în cer. Căci pentru neputința trupului S-a răstignit Dumnezeu şi a venit şi S-a îmbrăcat în trup, ca să ridice firea noastră nu până la îngeri, nu până la Heruvimi, ci până la dreapta Tatălui. Pe scaunul Dumnezeirii stă firea omenească, acolo unde este Iisus Hristos. Aceasta în ciuda satanei. Căci ce a zis Dumnezeu? L-ai scos pe om din rai? Am să îndumnezeiesc firea omenească şi am s-o ridic în cer, şi am să Mă îmbrac în firea lui şi am să stau pe scaun cu Tatăl, şi ai să vezi floarea aceasta, pe care ai stricat-o în rai şi ai corupt-o, că stă pe tronul Dumnezeirii! Acesta-i lucrul lui Dumnezeu şi răzbunarea Lui pentru pizma satanei.

Frații mei, când era Adam de 700 de ani, cum se spune în hronograf, ca om bătrân, căci a trăit 930 de ani, cum spune Scriptura, a adormit lângă un stejar. Şi dormind el acolo, a venit la el Arhanghelul Uriil. Căci şapte duhuri mari, şapte Arhangheli au comanda cetelor îngereşti: Mihail, Gavriil, Rafail, Varahil, Salatiil, Gudiil şi Uriil. N-am să vă spun tâlcuirea acestor şapte nume, dar vă spun pe a lui Uriil că se tâlcuieşte „foc şi lumină dumnezeiască”. Acest al şaptelea Arhanghel a venit deci când dormea Adam lângă un stejar, obosit. Şi când s-a trezit, s-a trezit cu îngerul la cap: „Adame! Ce faci?” (Adam nu se mai temea de îngeri, că a stat cu ei în rai). Acesta zise: „Doamne, mă odihnesc”.

„Adame, ia ascultă, ştii ce are să păţească neamul tău?”. „Nu, Doamne, dar să-mi spui ce are să facă Dumnezeu cu neamul acesta al meu, fiindcă văd că tare s-a mai înrăit. Că am atâtea mii de nepoţi şi strănepoţi, şi s-au înrăit. Şi pe mine, Doamne, pentru un singur păcat m-ai dat afară din rai, dar ei că s-au făcut curvari şi beţivi şi răi şi s-a umplut lumea de ei, cu aceştia ce ai să faci? Căci ştiu că Dumnezeu urăşte păcatul şi niciodată nu poate să fie prieten cu cel păcătos şi spurcat, ca să-i ierte păcatele lui fără de pocăinţă. Căci ştiu că nimic necurat nu va intra întru împărăţia cerului. Ce are să facă Dumnezeu cu neamul meu?”. Şi a zis Arhanghelul Uriil: „Iată, pentru aceea m-a trimis Dumnezeu să-ţi spun. Să ştii, Adame, că oamenii au să se înmulţească mult, şi din ce se vor înmulţi, vor fi tot mai răi. Şi are să trimită Dumnezeu două potopuri”. Şi a întrebat Adam: „Ce-i aceea, Doamne, potop?”. „Potop, Adame, înseamnă apă multă şi foc mult. Are să vie o apă care să acopere lumea şi are să vie un potop de foc care să ardă lumea”. „Dar – l-a întrebat Adam – când au să fie acestea?” (Hronograful lui Chedrinos). Şi i-a zis îngerul : „Culcă-te şi dormi şi te odihneşte, că voi veni în altă zi”. Şi s-a odihnit Adam, şi altă dată, când era odihnit, a venit Arhanghelul Uriil şi îi zise: „Adame, ce vrei să ştii?”. „Doamne, spune-mi când are să fie potopul şi care potop are să fie întâi, cel cu apă, sau cel cu foc?.” Şi i-a spus lui Uriil Arhanghelul: „Ia seama, Dumnezeu îţi spune aşa: fă un stâlp de piatră, de 45 de coţi înălţime. După ce vei face stâlpul acela de piatră, să pui deasupra lui un vas cu apă, iar la rădăcina lui să faci un foc mare. După ce vei termina lucrarea aceasta, are să vie somn peste tine. Şi dacă ai să dormi, când te vei trezi, ia seama: dacă focul s-a atins de piatră şi va mistui stâlpul de piatră, focul va veni întâi. Iar dacă vasul cu apă se va vărsa şi va stinge focul, să ştii că apa vine întâi”. Şi a întrebat Adam pe Uriil: „Doamne, dar alte semne nu mai sunt?”. Uriil mai zise: „Mai sunt şi altele. Ia seama că înainte de a veni potopul cel cu apă, oamenii vor bea apă fără saţ, şi ziua, şi noaptea, apoi înainte de cel cu foc vor scoate fum”.

Şi a zidit Adam stâlpul acela de care a vorbit Arhanghelul Uriil. L-a zidit de 45 coţi înălţime. Şi le-a spus fiilor şi nepoţilor lui: „Poruncă a venit de sus să facem stâlp mare şi deasupra lui să punem un vas cu apă, iar la rădăcină să punem foc, că ne va arăta nouă care potop vine întâi: cel cu apă sau cel cu foc”. Şi după ce a terminat Adam stâlpul cel de piatră şi a pus vasul cu apă deasupra şi a aprins foc la rădăcină, a venit somn peste el şi a adormit. Şi când s-a trezit, apa se vărsase peste stâlp în jos şi stinsese focul. Şi a ştiut Adam în chip sigur că potopul cu apă va veni întâi. Şi aşa a şi venit. Că după cronologia veche a unor popoare, au trecut 2642 de ani de la zidirea lumii până ce a venit potopul. Dar îngerul mai spusese că înainte de potopul cu apă mai este un semn. Şi s-a împlinit şi acesta. Că se spune în istoria biblică şi în hronograful cel vechi că oamenii înainte de potop beau apă mereu. Mâncarea era [sau] nu era, dar beau şi ziua, şi noaptea, şi purtau apă în burdufuri de capră şi în vase de lut şi în vase de lemn. De câte ori se întâlneau, întrebau: Ai apă? Am. Beau apă şi nu se mai săturau. Era un semn că firea omenească va cere de la Dumnezeu pedeapsa prin beţia de apă. Şi astfel, la venirea potopului apa i-a înecat pe toţi. A rămas numai Noe, cu cele 7 suflete care au fost cu el în corabie. Şi din 8 suflete s-a înmulţit lumea din nou. El a fost astfel al doilea părinte al neamului omenesc, al doilea Adam al omenirii, care a fost izbăvit cu celelalte vieţuitoare în corabie.

Iar acum oamenii cer foc şi fum. Ai o ţigară? Ai un foc? În tren, în tramvaie, în troleibuze, în căruţe şi pe drum, se tot întreabă: Ai foc? Dă-mi un foc! Auzi? Foc caută. De aceea cu foc ne va pârjoli Dumnezeu. Să luăm aminte! Oamenii nu ştiu ce caută, nu ştiu ce cer cu focul şi cu fumul acesta. Cu focul se culcă şi cu fumul se scoală dimineaţa. Nu zic rugăciunea, ci zic: Adu o ţigară, măi femeie, dă ţigara încoace! Măi băiete, adu încoace ţigara! Foc şi fum cer, foc şi fum o să vie. Dar noi să fim cu luare aminte şi cu mare grijă şi să ne pocăim de păcatele noastre şi să ne lăsăm de răutăţile noastre. Să luăm aminte că de ziua aceea şi de ceasul acela

nimeni nu ştie. Aşa a spus Mântuitorul în Evanghelie, că de ziua aceea nimeni nu ştie, nici îngerii. Iar când apostolii l-au întrebat, zicând: „Doamne, au oare întru acest an ai să aşezi împărăția lui Israil?”, El le-a zis: „Nu-i treaba voastră să ştiți anii şi vremile, pe care Tatăl le-a pus sub a Sa stăpânire!”; „Duhul Sfânt va veni peste voi” şi „vă veți îmbrăca cu putere de sus” şi „veți fi martori în Ierusalim şi până la marginile lumii”.

Dar prin pilde le-a spus de altă împărăție, de cea duhovnicească. Căci Apostolii nici după Înviere nu-L cunoşteau pe El desăvârşit, că este Dumnezeu şi om. De aceea cu iconomie a trebuit să le vorbească şi să mănânce cu ei. Şi le-a zis: „Datu-Mi-s-a toată puterea în cer şi pe pământ”.

Petru şi Ioan şi Iacov şi ceilalți mai de aproape socoteau că Hristos va întemeia o împărăție pământească şi pe cei 12 apostoli îi va pune pe 12 scaune să fie miniştri, să conducă lumea. Dar nu pentru aceea a venit Hristos. El a spus în fața lui Pilat: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” (Ioan 18, 36). Împărat sunt Eu; adică mai mare peste împărăția de sus, şi peste cer, şi peste iad. Deci împărăția Mea nu-i de aici. Hristos a venit să întemeieze împărăția cea duhovnicească despre care a proorocit Arhanghelul Gavriil la Buna Vestire a Prea Curatei Fecioare Maria, zicând: „Acesta va fi mare şi Fiul Celui Prea Înalt se va chema şi Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său, şi va împărăți peste casa lui Iacov în veci şi împărăția Lui nu va avea sfârşit”. (Luca 1, 32-33).

Împărăția Mântuitorului – cum se spune în Crez – nu va avea sfârşit, ea nu are sfârşit nici în veacul acesta, nici în veacul veacului. Despre această împărăție le-a spus: „Veți lua putere de sus”, adică vă veți îmbrăca cu puterea Duhului Sfânt.

Veți vorbi în toate limbile de sub cer, veți predica Evanghelia la toată lumea, vă trimit fără de toiege şi toată lumea veți păstori, vă trimit fără de traistă, dar toate averile veți moşteni – cum arată Efrem Sirul. Veți lua putere de sus, veți predica în

numele Meu în tot pământul şi veţi întemeia împărăţia Mea duhovnicească, ce nu va avea sfârşit nici în veacul de acum, nici în cel viitor. Aceasta le-a spus Hristos. Iar altă dată le-a spus: „De ziua şi de ceasul acela (când o să vie sfârşitul) nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Matei 24, 36)

Dar cum se poate aceasta: să nu ştie Fiul, dacă-i de o fiinţă cu Tatăl? Se poate? Desigur, Hristos a avut şi suflet omenesc, şi sufletul lui Hristos a fost amestecat cu trupul Lui ca focul cu fierul. Dar dacă proorocii au avut atâta înţelepciune duhovnicească în trup şi au ştiut viitorul, cum nu putea Hristos să ştie sfârşitul lumii? Iată ce spune Sfântul Andrei şi dumnezeiescul Maxim Mărturisitorul în privinţa neştiinţei Fiului despre sfârşitul lumii: „Că nici Fiul nu ştie, luat după firea omenească, adică după firea simplă, aşa cum o purtăm noi, fără Duhul Sfânt şi fără sufletul Lui cel îndumnezeit”. Cum nu ştim noi ce o să fie mâine, aşa nu ştia Hristos ca om.

Şi altă pricină pentru care a zis Hristos că nu ştie nici Fiul a fost aceasta: Antihrist, când va veni, se va da pe sine că e Fiul lui Dumnezeu, iar oamenii or să zică: „Iată că vine sfârşitul, că nu plouă, că-s necazuri, că-s chinuri”. Şi atunci, cei credincioşi să nu se lase înşelaţi de Antihrist, care va zice că el este Fiul lui Dumnezeu şi că el ştie de sfârşitul lumii, ci să zică: „Noi ştim din dumnezeiasca Scriptură că despre sfârşitul lumii nici Fiul nu ştie, şi tu de unde ştii?”. Aşa zice Sfântul Andrei. Adică de aceea a zis Fiul că nu ştie, nu pentru că nu ştia, că nu se putea să nu ştie, dacă El Însuşi e Înţelepciunea şi Cuvântul lui Dumnezeu.

Dar, fraţii mei, gândindu-ne la sfârşitul lumii, să ne gândim la sfârşitul nostru. N-avem treabă când are să fie sfârşitul lumii. Poate are să fie peste 100 de ani, poate peste 1000… Când o vrea Dumnezeu. Noi să ne gândim la sfârşitul nostru. Sfârşitul meu e sfârşitul lumii. Dacă eu mor peste un ceas, ce-mi pasă mie, sau ce mă priveşte că lumea va mai trăi? Dacă eu mă duc la groapă mâine, pentru mine lumea s-a terminat şi eu mă duc în lumea veşnică. Cu ce mă duc? Cu ce-am pus în traistă! Când porneşti la drum, ţi-ai

pus merinde de acasă, ți-ai pus ceapă, ți-ai pus cozonac, ți-ai pus o sticlă de vin, ți-ai pus încălțări, ți-ai pus brâu, ți-ai pus căciulă, ți-ai pus bundiță de frig. Ți le-ai pus toate în traistă. Când stai la popas, ce scoți din traistă? Ce-ai pus, nu? Aceea şi găseşti. Vom găsi un pahar de apă dat în numele Domnului, o vorbă bună, o milostenie făcută. Dacă am ajutat pe fratele nostru, dacă ne-am rugat pentru cei ce ne-au necăjit, să le facă Dumnezeu bine, nu rău; dacă n-am pomenit numele diavolului, dacă ne-am rugat, dacă am postit, dacă am privegheat, dacă am citit dumnezeieştile Scripturi, dacă am ajutat pe cel necăjit, pe cel sărman, dacă am îmbrăcat pe cel gol, dacă am primit pe cel străin – toate le vom găsi, dacă le-am pus în traistă, pe drumul cel veşnic.

De la naştere la mormânt – zice un filozof grec – este o clipă. Cel ce a văzut naşterea vede şi groapa, negreşit. Ne-am născut, trebuie să murim în chip sigur. Pornim de la naştere şi numai până la groapă ajungem. De aceea suntem siguri. A răsărit soarele, merge la amiază, merge la apus, aceasta este viața noastră. Am răsărit în naştere. Înaintăm negreşit şi asfințim în moarte. Aceasta să ne fie pururea în minte! „Toți murim”, cum zice Isus Sirah. Toți murim, dar avem un drum la mijloc, nu ştim cât. De aceea Hristos a spus: „Luați aminte, privegheați şi vă rugați, că nu ştiți când va fi acea vreme” (Marcu 13, 33;24, 42). Eu ştiu că am să mor, dar nu ştiu când. Acesta-i marele lucru înfricoşat. Poate acum, poate peste un ceas… şi ce am să iau cu mine? Îngerul păzitor, care m-a îndemnat să fac bine, şi faptele mele, bune sau rele, acelea merg cu mine – şi prin vămi, şi la Hristos, şi la judecată. Deci, frații mei, sunteți un grup de oameni, nu ştiu de unde ați apărut. Hotărât, îngerul vostru v-a adus aici. Ați auzit o predică. Am voit să vă spun şi eu ceva, să spuneți şi la alții. Fericit şi de trei ori fericit este creştinul acela care în fiecare ceas şi în fiecare zi pune ceva în traistă pentru veacul viitor! Cele ce le pune sunt faptele lui cele bune. Când vom călători, când vom merge la vămi, când vor veni dracii să spuie cuvintele şi lucrurile şi gândurile noastre, să

putem arăta şi noi: Da, am făcut rău, dar m-am spovedit la duhovnicul. Cine se spovedeşte la duhovnic, Duhul Sfânt şterge de la el tot ce a făcut. Să arătăm la judecată: Da, am făcut rău, dar am făcut şi milostenie, am făcut şi metanie, am făcut şi post, m-am spovedit, am făcut şi milă cu cel sărac, am ajutat, am vorbit de bine, am iertat pe cel ce mi-a greşit. Să le arătăm şi noi acestea, ca să se puie în cumpănă cele bune şi cele rele. Astfel, de trei ori fericit va fi sufletul acela care se pregăteşte pentru drumul cerului. Ce spune Hristos? „Împacă-te cu pârâşul tău cât eşti pe cale”. Care e pârâşul? Conştiința noastră. Nu vezi? Dacă ai făcut un lucru mic, dacă ai greşit cu cuvântul, conştiința te mustră de ce ai zis rău de altul. Dacă ai bătut, dacă ai mințit, dacă ai furat, dacă ai blestemat, dacă ai luat lucrul altuia, în orice te mustră conştiința. Conştiința îți spune tot ce ai făcut. Conştiința este glasul lui Dumnezeu în om. Acesta este „pârâşul”. El ne pârăşte încă de pe acum şi dacă ne împăcăm cu el, e bine. Iar împăcându-ne cu pârâşul acesta, ne împăcăm cu Dumnezeu, că-i glasul Lui. Şi cu el ne putem împăca dacă ne spovedim, dacă ne pare rău pentru cele ce am făcut şi ne hotărâm să nu mai facem şi dacă ne hotărâm să facem fapte bune şi să le punem în locul celor rele de mai înainte, aşa ne împăcăm cu pârâşul. Zice Domnul: „Împacă-te cu pârâşul tău cât eşti pe cale”. O cale este viața de acum. Viața de aici se numeşte cale pentru că într-una călătorim pe ea. Milioane de milioane de oameni călătorim pe ea, de la naştere la groapă. Ce spune Duhul Sfânt în catisma a şaptesprezecea? „Fericiți cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului” (Psalmii 117, 1). Auziți pe cine-i fericeşte Duhul Sfânt: pe cei ce în această cale, adică de la naştere până la groapă, sunt fără prihană, adică fără păcate, pe cei ce călătoresc în calea Domnului. „Fericit bărbatul care se teme de Domnul; întru poruncile Lui va voi foarte” (Psalmii 111, 1). Cel ce se teme de Dumnezeu în calea vieții acesteia, se teme să gândească rău şi să vorbească rău şi să facă rău mai departe. Cel ce are frică de Dumnezeu, are toată înțelepciunea. Căci spune Solomon: „Frica

Domnului este înțelepciune”. David o numeşte „începutul înțelepciunii” (Psalmii 110, 10).

Iar Isus Sirah zice: „Frica Domnului mai presus de toată înțelepciunea a covârşit”. Omul care se teme de Dumnezeu e mai presus de toți înțelepții veacului. Dar zice dumnezeiescul Ioan Gură-de-Aur: „Du-te, omule, la mormânt, stai acolo şi cugetă la cel ce a murit! Că mâine să ştii că te vei face ca el”. La mormintele din cimitir vei învăța mai mult decât în toate şcolile filosofilor din lume. Cel mai înțelept om din lume este cel care cugetă la moarte. Dar de ce? Căci spune Isus Sirah: „Fiule, adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale şi în veac nu vei greşi” (Isus Sirah 41). Dacă cugetăm că vom muri, sigur că ne măsurăm cuvintele, gândurile şi faptele noastre, şi n-avem nevoie de frica oamenilor.

Ştim că Dumnezeu e pretutindeni şi ştie şi gândurile noastre. Şi de frica Lui noi facem fapta bună. De trei ori fericiți sunt aceia care în viața aceasta scurtă se îngrijesc de suflet şi se împacă cu Dumnezeu.

A trăit Adam 930 de ani şi la moarte l-a întrebat îngerul: „Adame, cum ți s-a părut viața?”. „Doamne, cum ai intra pe o uşă şi ai ieşi pe cealaltă”. Şaptezeci de ani ai noştri ca un păianjen s-au socotit. Căci ce e oare mai slab ca pânza păianjenului? „Zilele anilor noştri şaptezeci de ani; iar de vor fi în putere, optzeci de ani; şi ce este mai mult decât aceştia, osteneală şi durere” (Psalmii 89, 10-11). Ați auzit aceasta în Psaltire. Viața noastră trece în foarte scurtă vreme. Drumul nostru e foarte scurt. Deci, de trei ori sunt fericiți care în calea aceasta scurtă îşi strâng merinde pentru drumul spre cer. Amin!

PREDICA ÎNTÂI LA SFÂNTA TREIME

Iubiți credincioşi,

Ați văzut şi întotdeauna vedeți că mai înainte de a se face ziuă, de a răsări soarele, flutură o geană de ziuă. Către răsărit se vede o lumină mai întâi puțin gălbuie şi apoi tot mai alburie, până când se ivesc razele soarelui. Iar razele soarelui crescând mereu şi luminând sub cer, în toate părțile, se iveşte la orizont şi frumosul şi prealuminosul soare, strălucind cu atâta putere încât, dacă te-ai uita mai mult la el, te orbeşte.

Iată, aşa să socotiți şi despre Dumnezeu. Bunul şi Veşnicul Dumnezeu, Cel ce este izvorul a toată lumina şi strălucirea de la începutul lumii, S-a arătat mai întâi numai ca Ziditor şi ca Făcător. Faptul că El e în trei fețe, adică în trei ipostasuri, a început să se arate ființei omeneşti celei slabe şi neputincioase numai cu încetul şi în chip umbrit. Astfel, se ştia încă înainte de legea veche, chiar de la Adam, că există Ziditorul Dumnezeu. Dar, cum zice Sfântul Grigorie Palama, nu se ştia desăvârşit, ca azi, că El este în trei ipostasuri. Pentru că nu era încă în puterea minții omeneşti să înțeleagă că Dumnezeu este în trei fețe şi de o singură ființă. Dar în chip umbrit a început a ne învăța pe noi, aşa cum învață profesorul pe copii la şcoală, că Dumnezeu, deşi este Unul după ființă, este în trei fețe sau ipostasuri. Încă la facerea omului, în rai, a zis: „Să facem om după chipul şi după asemănarea Noastră” (Facerea 1, 26). N-a zis să fac, ci „să facem”, arătând prin plural şi celelalte ipostasuri ale Sfintei Treimi, care erau lângă Tatăl. Iar la amestecarea limbilor, la Turnul Babel, a zis: „Să Ne pogorâm şi să amestecăm limbile lor”

(Facerea 11, 27). Deci iarăşi s-a arătat că Dumnezeu este Unul după ființă şi trei după fețe. Iar mai târziu, David proorocul, mai luminat de Duhul Sfânt, a spus şi a mărturisit că trei sunt fețele Prea Sfintei Treimi. Căci zice în Psaltirea sa: „Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit şi cu Duhul gurii Lui toată puterea lor" (Psalmii 32, 6). Deci Domnul este Unul, Cuvântul este altul şi Duhul gurii Lui, altul. Astfel i-a arătat Prea Sfântul Duh că cele trei ipostase ale Sfintei Treimi sunt de o ființă, de o putere, de o domnie şi de o împărăție.

Patriarhii cei mai vestiți au fost trei: Avraam, Isaac şi Iacov. Trei au fost şi coconii din cuptor. Deci şi alte multe simboluri vorbesc despre Sfânta Treime.

Iar în legea darului, încă de la începutul slujirii Mântuitorului, Prea Sfântul Dumnezeu S-a arătat ca fiind un Dumnezeu în trei fețe, sau în trei ipostasuri. Chiar de la Botezul Mântuitorului S-a arătat Prea Sfânta Treime la Iordan. Căci Părintele a zis de sus: „Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit" (Matei 3, 17); iar Duhul Sfânt a coborât în chip de porumb, iar Fiul era, întrupat în firea noastră, în apele Iordanului.

Iată de ce Biserica cântă: „În Iordan botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii S-a arătat" (troparul praznicului). Astfel, prin legea darului, Dumnezeu S-a arătat în chip desăvârşit că, deşi este Unul după ființă, sau după fire, după fețe e Întreit. Aceasta a înțeles şi dumnezeiescul Ioan Evanghelistul în epistola sa cea dintâi, când zice: „Trei sunt Care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul şi Sfântul Duh, şi aceştia trei Una sunt" (I Ioan 5, 7).

Mai târziu, dumnezeieştii Părinți au arătat că Sfânta Treime este de un singur scaun, de-o singură dumnezeire, de-o singură ființă şi fire, de-o singură voie şi împărăție şi domnie, dar este în trei ipostasuri, iar aceste trei ipostasuri sunt deosebite după însuşirile lor.

Mai întâi să cunoaşteți chipul subzistenței fiecăruia. Tatăl are ca chip al subzistenței nenaşterea şi nepricinuirea; căci nu se

naşte din nimenea şi nu e pricinuit de nimenea. Fiul are ca chip al subzistenței Sale naşterea mai înainte de toți vecii din Tatăl, precum se naşte cuvântul din minte. Iar Duhul are ca chip al subzistenței Sale un altul decât cel al Fiului: El are purcederea, adică porneşte, purcede din Tatăl. Dar – cum zice Sfântul Grigore de Nyssa – o dată cu naşterea Fiului, cea mai dinainte de toți vecii, purcede şi Duhul Sfânt. Nu a fost o vreme – cum spune Arie hulitorul – când Hristos n-a fost împreună cu Tatăl. Cum se putea ca Tatăl să fie fără de Cuvânt? Dumnezeu are Cuvânt, Dumnezeu are şi Duh. Deci n-a fost niciodată când să nu fi fost Cuvântul la Tatăl. Cum n-a putut să fie Tatăl fără Cuvânt, aşa nu s-a putut să fie o vreme când Cuvântul să nu fi fost la Tatăl, şi Duhul să nu purceadă în chip negrăit, adică să nu fie la Tatăl, pentru că Cel ce are Cuvânt are şi Duh. Uitați-vă la noi: avem minte, cuvânt şi duh, că suntem chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Duhul lui Dumnezeu face parte chiar din ființa Sa, e chiar de o ființă cu El, de un scaun, de o voie şi de o dumnezeire cu El.

Acestea, frații mei, sunt lucruri subțiri, nu le puteți înțelege toți, dar trebuie să le spunem, că azi e sărbătoarea Sfintei Treimi. Iată, v-am spus chipul subzistenței celor trei ipostasuri: nenaşterea, naşterea şi purcederea. Însuşirile ipostasurilor sunt chipul subzistenței lor în Treime. Tatăl este Tată fiindcă naşte mai înainte de toți vecii pe Fiul şi purcede pe Duhul deodată cu naşterea Fiului, fără de vreme şi fără de ani. Dar în alt chip purcede pe Duhul şi în alt chip naşte pe Fiul. Aşa zice Iosif Vrienie, marele teolog din sec. al XIV-lea, că Tatăl se cheamă Născător al Fiului şi Purcezător al Duhului. Dar Fiul se zice şi Cuvânt. Fiul subzistă prin naştere şi Duhul prin purcedere. Fiul şi Duhul se mai numesc şi cele două raze gemene ale Tatălui (Iosif Vrienie, Cuvântul 4 despre Prea Sfânta Treime).

Şi aceste două raze, care pornesc din Minte, adică din Dumnezeu Tatăl, sunt ipostasuri ca şi Tatăl. Dintre cele trei

ipostasuri ale prea Sfintei Treimi, unul are însuşirea de Tată, altul de Fiu şi altul de Duh Sfânt. Ele se deosebesc, dar sunt şi unite, însă unirea lor nu le amestecă (Dogmatica, cap. 8, p. 19). Ipostasurile Prea Sfintei Treimi – Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh – sunt unite, dar nu se amestecă, şi se împart fără despărţire. Gândiţi-vă la trei sori, care ar fi deopotrivă de mari, deopotrivă de luminoşi şi ar ieşi pe cer deodată, unite într-un glob şi într-o putere. Cele trei ipostasuri sunt ca trei sori având aceeaşi căldură şi lumină, aceeaşi fiinţă. Gândiţi-vă la trei sfeşnice cu trei lumini în ele, iar luminile deopotrivă de mari şi de luminoase, şi amestecaţi aceste trei făclii la un loc. Ce se întâmplă? Vedeţi o singură lumină. Sunt unite, dar nu amestecate. Şi-a păstrat fiecare lumina şi însuşirea ei. Iată, aşa e cu ipostasurile Prea Sfintei Treimi. Sunt unite împreună în aceeaşi fiinţă, dar fiecare ipostas păstrează însuşirea Sa. Acestea vi le-am spus în treacăt, căci avem de spus multe.

Iată câte ceva din Epistola 38 a Marelui Vasile către Sfântul Grigore de Nyssa în privinţa ipostasurilor Prea Sfintei Treimi. Iată ce spune el: un curcubeu care se formează din razele puternice ale soarelui, ce cad asupra unui nor care e plin de apă şi de rouă, dă la iveală o mulţime de culori; dar noi vedem că aceste culori se deosebesc, una fiind galbenă, alta albastră, alta roşie, alta portocalie, dar niciodată nu putem înţelege unde se unesc ele şi de unde până unde ţine galbenul, de unde până unde portocaliul sau verdele; aşa se înţeleg şi ipostasurile Sfintei Treimi: ele se unesc şi se pare că se amestecă. Dar nu, nu se amestecă, ci păstrează fiecare însuşirea sa. Dar fiinţa este una. Şi noi nu putem pricepe cât sunt de unite; ştim doar atâta: că sunt unite, dar nu se amestecă, şi se împart, dar fără să se despartă după fiinţă.

Dar, fraţii mei, naşterea Fiului e de două feluri, sau El are două naşteri: o naştere a Lui e cea mai înainte de toţi vecii, din Tatăl, şi altă naştere e cea de sub vremi, din Prea Curata Fecioară Maria.

Oare cu Duhul tot aşa este? Duhul Sfânt are şi El o purcedere din Tatăl, mai înainte de toţi vecii, o dată cu naşterea Fiului, dar şi o arătare sub vremi. Când? La Cincizecime, când Se pogoară peste Sfinţii Apostoli în chip de limbi ca de foc (Sfântul Ioan Damaschin, op. cit., cap. 8, pp. 20, 25, 35). N-am zis în chip de limbi de foc, ci „ca de foc", căci focul Duhului Sfânt e foc duhovnicesc. Dar oare, fraţii mei, dacă aceste două ipostasuri ale Prea Sfintei Treimi, Cuvântul şi Duhul Sfânt, sunt raze gemene, de o fiinţă, de-o fire şi de un scaun, de o domnie cu Tatăl, dar din Tatăl, este în ele vreo micşorare? Nu. Dar auzim în Evanghelie pe Mântuitorul zicând: „Tatăl Meu mai mare decât Mine este". De aici arienii şi alţi eretici din sec. al III-lea şi al IV-lea, pe baza acestui cuvânt al Domnului, „Tatăl Meu mai mare decât Mine este", zic că Tatăl e mai mare decât Fiul cu dumnezeirea, cu fiinţa, cu firea, cu domnia, cu stăpânirea, cu voia, cu începătoria. Dar niciodată nu trebuie să înţelegem că Tatăl e cu fiinţa sau cu dumnezeirea mai mare decât Fiul. Căci atunci cădem în hula lui Arie şi a altor eretici, cu care s-a luptat Biserica 630 de ani până când i-a lămurit. Tatăl este mai mare decât Fiul şi decât Duhul Sfânt numai în calitate de cauză, pentru că Tatăl este cauza Fiului, căci Fiul se naşte din Tatăl, nu Tatăl din Fiul; şi Duhul purcede negrăit din Tatăl mai înainte de toţi vecii; deci cauza amânduror acestor ipostasuri din Sfânta Treime este Tatăl. A unui ipostas prin naştere şi a altuia prin purcedere. Deci Tatăl este mai mare prin calitatea Sa de cauză, nu cu dumnezeirea. Dacă vom zice cu dumnezeirea, hulim şi ne facem eretici. Hristos zice în Evanghelie: „Tatăl Meu mai mare decât Mine este", dar în alt loc zice: „Eu şi Tatăl Meu una suntem"(Ioan 10, 30). Zicând aici „una", arată identitatea fiinţei, pentru că sunt de-o-fiinţă. În altă parte, Filip zicând: „Doamne, arată-ne nouă pe Tatăl", Mântuitorul îi răspunde: „Filipe, atâta vreme fiind cu Mine n-ai cunoscut că Tatăl este întru Mine şi Eu întru Tatăl?" (Ioan 14, 8-11). Iată altă dovadă. Acolo unde Hristos zice: „Tatăl Meu mai

mare decât Mine este”, arată pricina, că Tatăl este pricina Fiului şi a Duhului Sfânt. Iar acolo unde zice: „Eu şi Tatăl una suntem”, arată identitatea ființei, că sunt de-o-ființă. Iar acolo unde zice: „Tatăl Meu întru Mine petrece şi Eu întru Tatăl”, arată nedespărțirea ființei. Că nu S-a despărțit niciodată Tatăl cu ființa de Fiul şi de Sfântul Duh. Iar acolo unde zice: „Toate ale Mele ale Tale sunt” – în rugăciunea arhierească – şi „toate ale Tale ale Mele sunt”, arată cele ce sunt de obşte Tatălui şi Fiului şi Duhului Sfânt, adică voia, dumnezeirea, domnia (Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, cap. 18).

Frații mei, acestea sunt mai grele pentru unii dintre dumneavoastră. Dar să ştiți că e nevoie să ne interesăm şi să învățăm despre Sfânta Treime. Auzi ce spune Sfântul Maxim către Talasie: „Cunoştința Sfintei Treimi şi a Celei de o ființă Treimi este sfințire şi îndumnezeire pentru îngeri şi pentru oameni”. E prea de nevoie să cunoaştem despre Sfânta Treime cât este cu putință omului. Dar oricât ar învăța oamenii, nici îngerii, nici Heruvimii, nici Serafimii nu pot dogmatisi şi teologhisi despre Sfânta Treime cât trebuie. Dar toți suntem datori să învățăm cât putem despre Sfânta Treime.

Vreau să vă mai spun ceva. Poate v-ați minunat că aseară n-a fost privegherea ca la Paşti. De ce nu se face priveghere ca la Duminica Mare, ca la Ispas, ca la Buna Vestire, ca la celelalte praznice mari, mai ales că azi se serbează Dumnezeirea toată, adică Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, şi deci ar fi trebuit să fie praznic mai mare ca la Paşti. Să vă spun: este o teologie în Biserică numită apofatică sau negrăită (Sfântul Talasie Libianul, Filocalia, vol. IV). Ea propovăduieşte pe Dumnezeu nu prin ceea ce poate spune mintea, ci prin ceea ce e mai presus de minte. Ea e cea mai înaltă teologie de sub cer şi face mințile iscoditoare să nu mai iscodească despre Dumnezeu. Căci ea zice: Ce este Dumnezeu, minte? Nu! Dumnezeu este izvor a toată mintea şi mai presus de toată mintea. Ce este Dumnezeu, putere? Nu-i putere. Dar ce?

Este Dumnezeul puterilor, izvor a toată puterea. Ce este Dumnezeu, frumusețe? Nu! Dumnezeu este izvor a toată frumusețea şi mai presus de toată frumusețea. Ce este Dumnezeu, bunătate? Nu! Dumnezeu este izvor a toată bunătatea şi mai presus de toată bunătatea. Ce este Dumnezeu, milă? Nu-i milă. E izvor a toată mila şi mai presus de toată mila. Ce este Dumnezeu, înțelepciune? Nu! Este izvor a toată înțelepciunea şi mai presus de toată înțelepciunea. Ce este Dumnezeu, pronie (adică purtare de grijă)? Nu! E izvorul a toată pronia şi mai presus de toată pronia. Astfel se odihneşte mintea când spune că Dumnezeu e mai presus de minte.

De ce nu s-a pus la această sărbătoare slavoslovie mare? Pentru că spun dumnezeieştii Părinți: „Nici îngerii Tăi, Doamne, nici Heruvimii Tăi, nici Serafimii nu Te pot slăvi după vrednicie". Ca să ne smerim, punem o slavoslovie de zi la această negrăită sărbătoare, ca să arătăm că nu putem să slăvim pe Dumnezeu după putere şi după cuviință, adică după cum ar merita să-L slăvim. Că de am avea limbi şi minți îngereşti şi de Heruvimi, tot n-am putea să-l slăvim pe Dumnezeu cu atâta slavă cât trebuie să-I dăm Lui şi câtă slavă are El. Nici îngerii şi nici oamenii nu pot să slăvească Sfânta Treime după mărimea Ei şi după cinstea Ei, care o are în Sine ca Dumnezeu cel nemărginit întru slavă, şi la a Cărui slavă nu putem ajunge cu limbile cele de țărână şi cu mințile cele slabe ale noastre.

Dar este şi o teologie numită catafatică, sau afirmativă, sau pozitivă. Ea spune tot ce se poate vorbi de Dumnezeu în mod pozitiv. În această teologie noi zicem aşa: Dumnezeu e atotbun, atotmilostiv, atotîndurat, atotputernic, atotştiutor, nemărginit, neînscris împrejur, şi celelalte. Dar când veți auzi că Dumnezeu este adâncul milei şi atotbun şi atotputernic, să nu crezi că vorbim de ființa Lui. Vorbim de-abia de însuşirile ființei lui Dumnezeu şi de tot ce se poate spune că e împrejurul ființei lui Dumnezeu. Iar a voi să vorbim de însăşi ființa lui Dumnezeu, ar fi o nebunie! Că

ființa lui Dumnezeu e neapropiată minții îngereşti şi omeneşti şi nu se poate vorbi de ființa Lui, că dacă s-ar putea vorbi, n-ar mai fi Dumnezeu. Ceea ce se poate circumscrie de vreo minte nu mai e Dumnezeu, fiindcă e mărginit. De aceea, Dumnezeu, fiind mai presus de mintea omului, nu poate fi tâlcuit de ea şi nici nu poate fi spus vreodată de mintea sau de limba omenească ceea ce este El după ființă. Ci noi vorbim despre însuşirile Lui. Spunem că este atotbun, atotmilostiv ş.a.m.d. Iar de ce este Dumnezeu după ființă nu se pricepe nici o ființă şi nici o minte să vorbească. Şi deci se cinsteşte prin tăcere sau, cum zice dumnezeiescul Nicodim Aghioritul, după teologia catafatică, sau afirmativă; mintea vorbeşte despre Dumnezeu cu toată puterea ei, cât poate pricepe: că Dumnezeu e îndelung răbdător, că-i atotcreator, că-i veşnic, că-i izvorul luminii şi orice ar vrea să spună ea; dar după teologia apofatică, tace şi amuțeşte şi-L propovăduieşte pe Dumnezeu nu prin cuvânt, ci prin altceva. În teologia apofatică, mintea proslăveşte Sfânta Treime numai prin frică şi minunare şi tăcere. Se înspăimântă de oceanul negrăit al ființei lui Dumnezeu, se minunează şi tace. Căci noi cinstim pe Dumnezeu prin cuvânt până la un loc, iar mai departe prin spaimă şi minunare şi tăcere. Atunci ne dăm seama că Dumnezeu e negrăit, că e Dumnezeu a toată mintea şi mai presus de toată mintea. Frații mei, ar trebui să vorbesc mai multe despre aceasta, dar nu intrăm în amănunte, să nu vă obosesc mai tare.

Să coborâm la unele care sunt mai pe înțelesul nostru şi mai uşoare. Ați auzit că se spun despre Dumnezeu unele lucruri trupeşte. Ați auzit că se vorbeşte în Sfânta Scriptură despre ochiul lui Dumnezeu, urechea lui Dumnezeu, piciorul lui Dumnezeu, mâna lui Dumnezeu, mirosul lui Dumnezeu, genele lui Dumnezeu. Căci se zice: „Genele Lui întreabă pe fiii omeneşti, ochii Lui spre neamuri privesc” (Psalmul 118). Sau în altă parte se spune: „Şi a mirosit Domnul Dumnezeu miros de bună mireasmă” (Facerea 8, 21); sau în altă parte se vorbeşte de somnul

lui Dumnezeu: „Scoală-Te, Doamne, pentru ce dormi?” (Ps.). Sau în altă parte aţi auzit de umbletele lui Dumnezeu. Căci zice: „Umbletele Tale, Dumnezeule, întru cele înalte” (Psalmul 88). Ce înseamnă umblarea lui Dumnezeu? Ce înseamnă piciorul lui Dumnezeu, urechea lui Dumnezeu? Căci se zice: „Doamne, auzi rugăciunea mea, ascultă cererea mea” (Psalmii 142, 1). Are Dumnezeu ureche, are Dumnezeu ochi, are Dumnezeu picioare, are Dumnezeu mână, are Dumnezeu miros, are Dumnezeu gene, are Dumnezeu nas? Doamne fereşte, să nu vă închipuiţi aşa ceva! Sfânta Treime sau Dumnezeu este o realitate simplă, în înţelesul că necompusă din părţi. Dar de ce vorbim noi atunci de urechea lui Dumnezeu, de nările lui Dumnezeu, de mâna lui Dumnezeu, de piciorul Lui şi de ochiul Lui?

Iată de ce. Fiindcă la Dumnezeu – cum v-am spus, după teologia apofatică – toate sunt mai presus de minte, dar noi prin cele ale noastre (arată dumnezeiescul Damaschin şi Grigore Cuvântătorul de Dumnezeu) pe cele mai presus de noi ale lui Dumnezeu le înţelegem. Deci ce înseamnă ochiul lui Dumnezeu? Ochiul lui Dumnezeu înseamnă puterea lui Dumnezeu cea atotprivitoare. Că zice Solomon: „Ochii lui Dumnezeu sunt de milioane de ori mai luminoşi decât soarele şi nu există la El întuneric”. Căci se zice: „Întunericul nu se va întuneca de la Tine, Doamne, şi noaptea ca ziua se va lumina” (Psalmul 118). Ai văzut care sunt ochii lui Dumnezeu? Puterea lui Dumnezeu cea atotvăzătoare, care cercetează inimile şi minţile şi gândurile noastre. Ce înseamnă piciorul lui Dumnezeu? Prezenţa Lui în tot locul. Ce înseamnă urechea lui Dumnezeu? Înseamnă puterea atotauzitoare a lui Dumnezeu; El ne aude oriunde, şi în iad, şi în cer, şi pe pământ, oriunde am fi noi. Ce înseamnă genele Lui? Căci zice: „Ochii Lui peste neamuri privesc. Genele Lui întreabă pe fiii omeneşti” (ibidem). Genele Lui sunt neîncetata luare-aminte a Lui spre rugăciunea celor drepţi şi spre faptele tuturor oamenilor, spune dumnezeiescul Damaschin. Ce înseamnă mâna

lui Dumnezeu? Căci zice: „Mâinile Tale m-au făcut” (Psalmii 118, 73) şi „Dreapta Ta, Doamne, s-a proslăvit întru tărie”. Are Dumnezeu dreaptă? Are Dumnezeu stângă? Doamne fereşte! Noi aici, prin cele ale noastre, înțelegem cele mai presus de noi. Dreapta lui Dumnezeu este dreptatea şi puterea Lui cea dreaptă. Stânga lui Dumnezeu sau mâinile Lui sunt puterea cea atotlucrătoare, atotfăcătoare, prin care a făcut universurile, lumea cea gândită şi cea văzută, şi aşa mai departe. Mirosul lui Dumnezeu este plăcerea lui Dumnezeu pentru rugăciunea celor drepți. Căci se zice: a mirosit Dumnezeu miros de bună mireasmă la Abel, şi la Moise, şi la Avraam, când au adus ei jertfă. Mirosul lui Dumnezeu este plăcerea pe care o are de jertfele curate ce se aduc pentru slava numelui Său.

Dar Hristos n-a avut mâini şi picioare? Da! Tocmai de aceea a venit în trup, căci noi nu puteam înțelege în vecii vecilor pe Dumnezeu, dacă nu Se arăta prin fața Fiului Său şi nu se făcea asemenea nouă. Căci este scris: „Cuvântul trup S-a făcut şi S-a sălăşluit printre noi”. Dar ai să spui, poate: „Părinte, dacă Dumnezeu n-are barbă şi n-are plete, şi n-are mâini şi n-are picioare, de ce e făcut în icoană cu barbă albă? Şi Duhul Sfânt - ca porumb, şi Hristos – sau în chip de copil, sau ca tânăr, sau altădată pe cruce? Răspunzând la aceasta, vom răspunde şi acelor bârfitori care zic că icoana e idol. Dacă noi zugrăvim pe Dumnezeu cu ochi, cu barbă, cu mâini, cu picioare ş. a., prin aceasta nu zugrăvim pe Dumnezeu în ceea ce este El după ființă, ci aşa cum a binevoit El să Se arate oamenilor, luând chip. Iar cinstea icoanei trece la Cel înfățişat în chip. Îl zugrăvim pe El om bătrân, cu barbă albă, pentru că Dumnezeu, Cel ce nu este compus şi n-are ochi şi picioare şi mâini, fiind nemărginit şi necuprins de nici o zidire, a binevoit să Se arate aşa pentru neputința noastră. Căci spune Daniil: „Am privit până când au fost aşezate scaune, şi S-a aşezat Cel vechi de zile; îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său curat ca lâna; tronul Său, flăcări de

foc; roțile lui, foc arzător. Un râu de foc se vărsa şi ieşea din el; mii de mii Îi slujeau şi miriade de miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a aşezat şi cărțile au fost deschise” (Daniil 7, 9-10). Dumnezeu Cel necompus, Cel nemărginit, Cel fără de ani, a binevoit să Se arate omului aşa cum poate să-L înțeleagă el. S-a arătat ca un om vechi de zile, ca un moş bătrân, bătrân de tot. Şi înaintea Lui stăteau mulțimi nenumărate de îngeri şi de oameni slujind Lui. Dacă aşa a binevoit să Se arate lui Daniil, şi în alte chipuri S-a arătat şi lui Moise, şi lui Ilie, în Horeb, aşa L-au pictat pictorii. Pentru că Dumnezeu, ştiind neputința noastră de a-L înțelege după ființă, S-a arătat asemenea nouă, ca să putem să-L pictăm, să-L înțelegem măcar din cele ale noastre, ca să ne putem sui cu mintea la cele mai presus de noi. De ce pe Duhul Sfânt Îl pictăm în chip de limbi de foc sau de porumb? Fiindcă aşa a binevoit să Se arate: la Iordan ca porumb, iar la pogorârea Sa la Rusalii în chip de limbi de foc. Şi deci, dacă aşa a binevoit să Se arate Cel nemărginit, Cel veşnic şi fără de început, aşa Îl pictăm.

De ce pe Hristos Îl zugrăvim copil şi pe cruce, şi tânăr şi predicând pe munte? Pentru că aşa a fost pe pământ. De aceea dumnezeiescul Damaschin, în cele trei tratate ale sale despre Sfintele Icoane, zice: de n-ar fi venit Hristos în trup, nu ne-am închina la icoane. Dar Hristos venind, ni S-a arătat ca icoana Tatălui şi ca chipul ipostasului Său viu, şi fiindcă aşa s-a închipuit ipostasul lui Dumnezeu în Hristos, aşa Îl pictăm şi noi. De aceea pictăm şi în icoane Sfânta Treime aşa, pentru că aşa ni S-a arătat în dumnezeiasca Scriptură, pentru înțelegerea noastră.

Dar să trecem şi la altceva. Fraților, oare care sunt rugăciunile cele mai potrivite pentru Sfânta Treime? Care sunt rugăciunile cele mai scurte şi mai mântuitoare către Sfânta Treime? Către Maica Domnului avem multe rugăciuni, către Sfânta Treime şi mai multe. Dar care-i cea dintâi rugăciune de slavoslovie către Sfânta Treime? Ştiți care este? Aceasta pe care-o auziți mereu în Biserică: „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului

Duh”. Aceasta e prima rugăciune către Sfânta Treime şi cea mai scurtă şi cea mai dreaptă în conținutul ei dogmatic. Pentru că prin aceste cuvinte slăvim persoanele Sfintei Treimi deopotrivă: întâi pe Tatăl, pricina; al doilea, pe Fiul, Cel născut mai înainte de toți vecii; al treilea, pe Duhul Sfânt, Care de la Tatăl purcede, fiind de un scaun şi de o ființă cu Fiul şi cu Tatăl. Şi care e rugăciunea de cerere cea mai scurtă către Sfânta Treime? Rugăciunea începătoare: „Prea Sfântă Treime, miluieşte-ne pe noi”. Să o zicem aceasta mereu, căci nu ştim multe rugăciuni către Sfânta Treime. Zi acasă şi pe drum: „Prea Sfântă Treime, miluieşte-mă pe mine, păcătosul”; „Prea Sfântă Treime, miluieşte-mă pe mine, păcătoasa”. Şi iarăşi: „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh”. Acestea le poți zice oricând; şi făcând aşa, te rogi Prea Sfintei Treimi cu rugăciune preaputernică şi foarte dreaptă în conținutul ei dogmatic. Dar mai este o rugăciune – nu tare lungă şi foarte dreaptă în conținutul ei dogmatic – alcătuită de Sfinții Părinți ai Bisericii din vechime: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi”. Când zicem „Sfinte Dumnezeule”, ne adresăm Tatălui; când zicem „Sfinte tare”, Fiului; când zicem „Sfinte fără de moarte”, Duhului Sfânt; iar la urmă, când zicem „miluieşte-ne pe noi”, ne închinăm tuturor persoanelor Sfintei Treimi deopotrivă (vezi Pidalion, Soborul IV ecumenic, an 451), ca Unui Singur Dumnezeu în Treime. Şi de aceea această cântare exprimă miezul credinței noastre.

Iubiții mei frați, am să închei acum cuvântul acesta, că sunteți obosiți. Vă spun numai: oriunde mergeți pe drum, oriunde stați, ziceți către Sfânta Treime, cu glas sau în gând: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt. Treime Sfântă, Slavă Ție!”, sau: „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh”, sau: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi”. Amin!

10 iunie 1968

PREDICA A DOUA LA SFÂNTA TREIME

„Cu cuvântul Domnului cerurile s-au întărit
şi cu duhul gurii Lui toată puterea lor”
(Psalmii 32, 6)

„Căci Trei sunt Care mărturisesc în cer:
Tatăl, Cuvântul şi Sfântul Duh,
şi AceştiTrei Una sunt”
(I Ioan 5, 7)

„Cunoştinţa Sfintei Treimi
şi a celei de o fiinţă Treimi
este sfinţire şi îndumnezeire
pentru îngeri şi pentru oameni”
(Sfântul Talasie Libianul,
„Capete despre dragoste şi înfrânare”,
suta întâi, Filocalia, vol. IV, cap. 100, p. 10).

Părinţilor şi fraţilor,

Despre Prea Bunul Dumnezeu Cel închinat şi slăvit în Treime, unele le putem înţelege, dar a le grăi nu, iar altele le putem şi înţelege, şi grăi (Sfântul Ioan Damaschin, Teologhicon, p. 3). Iată cele ce le putem înţelege şi grăi: că Dumnezeu este fără de început, fără de sfârşit, veşnic, pururea existent, nezidit, neschimbat, unic, necompus, fără de trup, nevăzut, nepipăit, nescris împrejur, nemărginit, neînţeles, necuprins, neajuns de

minte, bun, drept, Ziditor al tuturor zidirilor, atotputernic, proniator al tuturor, Stăpânitor, Judecător; apoi că este Dumnezeu Unul după fiinţă, dar în trei ipostasuri: în Tatăl, în Fiul şi în Sfântul Duh; şi că Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh sunt Una, afară de nenaştere, naştere şi purcedere. Apoi că Fiul şi Sfântul Duh sunt Una, afară de nenaştere, naştere şi purcedere. Apoi că Fiul Cel Unul Născut, Cuvântul lui Dumnezeu, pentru îndurările milei Sale spre a noastră mântuire, cu bunăvoirea Tatălui şi cu împreună-lucrarea Prea Sfântului Duh, fără de sământă şi fără de stricăciune zămislindu-Se, prin Duhul Sfânt, din Sfânta Fecioară şi de Dumnezeu Născătoarea Maria s-a născut şi om desăvârşit dintr-însa S-a făcut. Şi că Acesta este Dumnezeu desăvârşit, şi Acelaşi om desăvârşit, din două firi, a dumnezeirii şi a omenirii, şi din două firi gânditoare, voitoare, lucrătoare şi libere. Sau ca să zic pe scurt, amândouă fiind desăvârşite, după voia şi raţiunea proprie lor, şi alcătuind un singur Ipostas. De aceea, după omenitate a flămânzit şi a însetat, S-a ostenit, S-a răstignit, şi moarte şi îngropare a primit, şi a treia zi a înviat şi la ceruri S-a înălţat, de unde iarăşi va să vie la noi, la sfârşitul veacurilor.

Aşadar, fraţii mei, cele zise până aici sunt din cele ce noi oamenii putem a le înţelege şi a le grăi despre Dumnezeu.

Iar cele privitoare la întrupare nu toate sunt necunoscute, nici toate se pot cunoaşte. Şi altceva este ceea ce se poate cunoaşte şi altceva ceea ce se poate grăi, precum şi altceva este a grăi şi altceva a cunoaşte. Deci multe din cele ce se înţeleg despre Dumnezeu umbrit, nu se pot spune în chip limpede. Şi în aceste cazuri suntem siliţi să spunem cele ce sunt mai presus de noi prin cele ce sunt proprii nouă. Adică a grăi cele dumnezeieşti în chip omenesc (Sfântul Ioan Damaschin, op. cit., p. 436). Aşa Îi atribuim lui Dumnezeu somn, mânie, purtare de grijă, mâini, picioare şi cele asemenea.

Iar cele ce nu le putem nici înţelege, nici grăi despre Dumnezeu, sunt acestea: nu putem nici grăi, nici înţelege ce este

ființa lui Dumnezeu sau cum este ea întru toate. Iarăşi nu putem înțelege şi grăi în ce fel Fiul Cel Unul Născut şi Dumnezeu, deşertându-se pe Sine, S-a făcut om din sângele Fecioarei, după altă lege decât cea a firii. De asemenea, nu putem înțelege, nici grăi în ce fel Duhul Sfânt purcede din Tatăl. Nici în ce chip Mântuitorul nostru a umblat pe deasupra apelor. Mai trebuie să ştim că nu este cu putință a grăi sau a înțelege despre Dumnezeu altele decât cele descoperite prin insuflare dumnezeiască, prin dumnezeieştile cuvinte ale Vechiului şi ale Noului Testament (vezi Sfântul Dionisie Areopagitul, Despre dumnezeieştile numiri, cap. 2, şi la Sfântul Ioan Damaschin, op. cit., p. 6).

Aşadar, frații mei, în cele de până aici v-am spus despre cele ce se pot vorbi şi înțelege cu privire la Dumnezeu, precum şi despre cele ce nu se pot nici vorbi, nici înțelege cu privire la El.

Să ştiți însă şi să înțelegeți, frații mei, că nu deodată şi nu tuturor S-a descoperit Dumnezeul nostru ca de o singură ființă şi în trei fețe (ipostasuri). Nu! Acest adevăr l-au cunoscut, prin Duhul Sfânt, din cele mai vechi timpuri, numai Sfinții Prooroci ai lui Dumnezeu.

Aceasta o arată dumnezeiescul părinte Grigorie al Tesalonicului, zicând: „Trebuie să avem în vedere şi aceea că Treimea de Ipostasuri a Dumnezeirii neştirbite din cauza unității obârşiei, proorocilor le-a fost cunoscută încă înainte de plinirea vremii” (Sfântul Grigore Palama, Tomul Aghioritic, p. 34).

După Marele Vasile, această dogmă a dreptei credințe pretutindeni este semănată în Scripturi (Sfântul Vasile cel Mare, Cuvântarea a 4-a despre facerea lumii, foaia 25, Bucureşti, 1826). Iar după Sfântul Grigore Palama: „Dogmele credinței celei dreptmăritoare mai înainte au fost arătate tainic în legea lui Moise” (op. cit., p. 33).

De aceea este bine ca mai întâi să arătăm acele mărturii din dumnezeiasca Scriptură cea veche, care în chip tainic şi

umbrit au arătat dogmele credinţei dreptmăritoare, sau ne-au descoperit adevărul despre Unul Dumnezeu în trei ipostasuri.

Dar care sunt acele tainice locuri din Vechiul Aşezământ care ne-au descoperit în chip umbrit adevărul despre Sfânta Treime? Încă de la începutul zidirii lumii acesteia simţite, şi mai ales de la zidirea omului, Dumnezeu ne-a descoperit nouă că El, deşi Unul după fiinţă, nu este într-o singură faţă. Acest lucru s-a arătat în chip tainic mai întâi atunci când El a zis: „Să facem om după chipul şi după asemănarea Noastră" (Facerea 1, 26). Acest cuvânt, „să facem", ne dă să subînţelegem în chip tainic şi celelalte feţe ale Dumnezeirii. Aceasta s-a crezut încă din primele zile ale Bisericii Creştine.

Dar şi în alt loc zice dumnezeiasca Scriptură: „Iată, Adam s-a făcut ca unul dintre Noi..." (Facerea 3, 22).

Sfântul Apostol Varnava, în epistola sa, vorbind de înnoirea neamului omenesc prin jertfa Mântuitorului şi arătând că El a fost şi la facerea cea dintâi a omului, ca şi la zidirea cea duhovnicească de a doua, zice: „El a făcut din început pe oameni, de aceea tot El trebuia să-i facă din nou", căci către Dânsul a grăit Tatăl la facerea omului: „Să facem om…" („Epistola Sfântului Varnava", Patrologia Graeca, tom. II, p. 727).

La fel şi Herma, Părinte al secolului II, în cartea sa Păstorul, zice: „Fiul este mai vechi decât toate făpturile, căci El se sfătuia cu tatăl la facerea lumii" (Patrologia Graeca, tom. II, p. 891). Dar şi Atanasie, Episcopul Râmnicului-Noul Severin, în lucrarea sa Sfântul Atanasie al Alexandriei şi biserica din timpul său, scrie: „Pentru ce n-a zis să fac, ci să facem pe om? Ca să înţelegem Stăpânirea. Ca nu pe Tatăl să-L cunoşti, iar pe Fiul să nu-L cunoşti. Ci să ştii că Tatăl a făcut prin Fiul şi Fiul a zidit cu voia părintească, şi aşa să slăveşti pe Tatăl întru Fiul şi pe Fiul întru Duhul Sfânt. Întru acest chip îndeobşte l-a făcut pe om, ca îndeobşte închinător a câte şi trei feţe să fii, nedespicând închinarea, ci unind Dumnezeirea" (Bucureşti, 1900, p. 13). Apoi

zice: „Vezi o înfăţişare cu adevărat luminată în formă, iar după înţeles de Dumnezeu cuvântătoare. Căci arată curat şi limpede feţele. Şi a făcut Dumnezeu pe om zicând: să facem. Şi ne-a zis Scriptura epoiesan, adică «au făcut mai mulţi», ci epoinsen, adică «a făcut unul singur», ca să nu înţelegi mulţime de dumnezei. Că de s-ar fi scris în Facere la plural, necruţător ar fi fost cu oamenii, multe mulţimi grămădind asupra lor. Însă zice să facem, ca să cunoşti un Tată, un Fiu şi un Duh Sfânt. Iar apoi, „a făcut Dumnezeu pe om", ca să înţelegi cele trei feţe ca un singur Dumnezeu, nu după ipostasuri înmulţindu-L, ci fiinţa şi puterea Cea Una socotind-o. O singură mărire să ai neîmpărţind-o în închinare, nici în închinarea a unei mulţimi de dumnezei căzând. Că nu a zis au făcut dumnezeii pe om, ci a făcut Dumnezeu".

Aşadar, fraţii mei, învăţaţi nu de la mine, ci de la martorii cei vrednici de crezare arătaţi aici. Ca prin cuvântul acela, „să facem", pe care l-a zis Dumnezeu la zidirea omului, să înţelegem în chip tainic şi celelalte feţe ale Dumnezeirii, adică pe Fiul şi pe Duhul Sfânt, cu Care s-a sfătuit Tatăl şi a lucrat la zidirea omului şi a întregii lumi. De aceea bine a zis undeva Sfântul Irineu că Fiul şi Duhul Sfânt sunt mâinile lui Dumnezeu Tatăl, cu care El şi la începutul, şi la înnoirea lumii – prin Hristos, Noul Adam – a lucrat.

Tot umbrit Se arată feţele Dumnezeieşti şi la amestecarea limbilor celor ce zideau Turnul Babel. Căci şi acolo auzim: „Să Ne pogorâm şi să amestecăm limbile lor" (Facerea 11, 7). Vezi că nu zice „să Mă pogor", ci „să Ne pogorâm". Ba şi mai clar şi mai luminat despre Sfânta Treime se arată adevărul la stejarul Mamvri, când Prea Bunul Dumnezeu Se arată robului Său, patriarhul Avraam, în chip de trei tineri. Aici, pentru prima oară în dumnezeiasca Scriptură, apare la Dumnezeu în chip tainic numărul trei. Iar dumnezeiescul părinte Avraam, cunoscând prin dumnezeiască descoperire că aceşti trei tineri sunt Unul Dumnezeu în Trei Feţe, a căzut cu faţa la pământ şi I s-a închinat

Lui cu închinăciune până la pământ, care după cuvântătorii de Dumnezeu se cheamă latria (adorare), prin care numai pe Unul Dumnezeu se cade a-L cinsti. Şi a început a grăi către Cei Trei ca şi către Unul, zicând: „Doamne, de am aflat dar înaintea Ta, nu mă ocoli pe mine, robul Tău!” (Facerea 18, 3). Deci prin această unire, arată pe Domnul ca pe Un Singur Dumnezeu. Iar prin cele trei persoane cu care Avraam vorbea se arată în chip tainic cele trei fețe (ipostasuri) ale Dumnezeirii (vezi pe larg despre acest lucru în Hronograful de Neamț, ed. 1837, la p. 246).

Aceeaşi Taină a Sfintei Treimi s-a arătat în chip umbrit şi la muntele Horeb, când Dumnezeu Se arată plăcutului său rob Moise şi îi zice: „Eu sunt Dumnezeul tatălui tău, Dumnezeul lui Avraam şi Dumnezeul lui Isaac şi Dumnezeul lui Iacov” (Ieşirea 3, 6). Aici, Prea Bunul Dumnezeu pomenind de trei ori numele Său şi făcând pomenire de fețele celor trei patriarhi: Avraam, Isaac şi Iacov, iarăşi ne-a arătat în chip tainic că El este Unul după ființă şi Întreit după Fețe (Sfântul Irineu de Lugdun, cap. III, 6, şi Sfântul Justin Martirul, Apologetica 1, 65).

Iar de vom voi a merge cu mintea în dumnezeiasca Scriptură, iarăşi vom vedea de la ea că Dumnezeul nostru este Unul în Trei şi Trei în Unul şi că la zidirea lumii aceşti Trei şi Unul au lucrat. Căci scris este: „Cu Cuvântul Domnului cerurile s-au întărit şi cu Duhul gurii Lui toată puterea lor” (Psalmii 32, 6). În acest loc auzind de Domnul, de Cuvântul Lui şi de Duhul gurii Lui, înțelegem cele Trei Fețe ale Dumnezeirii (Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, partea I, Iaşi, 1806, cap.7 şi 8, pp. 21 şi 36). Şi iară a închipuit în chip umbrit Sfânta Treime marele prooroc al lui Dumnezeu, Ilie, când a poruncit să toarne de trei ori apă pe jertfa sa (III Regi 18, 34).

Dar şi la proorocul Isaia se arată umbrit Sfânta Treime, când a văzut slava Domnului şi pe Serafimii ce stăteau înaintea Lui, fiecare având câte şase aripi: cu două acoperindu-şi fețele, cu două picioarele, iar cu două zburau, strigând unul către altul:

„Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui” (Isaia 6, 3). Şi iarăşi ne arată Treimea Sfântul Prooroc Ilie, când a coborât de trei ori cu rugăciunea sa foc din cer (IV Regi 1, 10). Şi la fel cei trei sfinţi tineri pe care Nabucodonosor, păgânul împărat al Babilonului, fiindcă ţineau buna credinţă, i-a aruncat în cuptorul cel de şapte ori ars (Daniil 3, 20-23).

Dar mai găsim în dumnezeiasca Scriptură şi alte mărturii care sunt într-un fel închipuirea Treimii. Aşa, de trei ori pe zi se ruga lui Dumnezeu marele prooroc Daniil, când era în robia Babilonului (6, 10). Trei au fost cuvintele care s-au scris de mâna cea tainică pe perete la ospăţul cel urât de Dumnezeu al lui Baltazar, prin care trei pedepse i se pregăteau de la Dumnezeu (Daniil 5, 2 şi 28).

Acestea şi alte multe mărturii, care pentru scurtime nu le mai amintim, se găsesc în Vechiul Testament, prin care s-a arătat mai înainte, în chip umbrit şi tainic, adevărul despre Dumnezeu Unul în Treime. Iar de vom deschide cartea legii darului, adică Noul Testament, în el vom afla – nu umbrit şi tainic, ci prealuminat şi preadesăvârşit – adevărul despre un Dumnezeu în trei Ipostasuri şi de o singură Fiinţă.

Aşa vedem, mai înainte de altele, că la Botezul Domnului nostru Iisus Hristos, Sfânta Treime S-a arătat în chip simţit şi preadesluşit. Căci acolo creştetul cel preasfânt şi preacurat al Fiului lui Dumnezeu de mâna dumnezeiescului Ioan Botezătorul s-a pipăit. Iar Duhul Sfânt în chip de porumb s-a văzut; şi din cer glasul Părintelui s-a auzit: „Acesta este Fiul Meu Cel Iubit, întru Carele bine am voit” (Matei 3, 16). Deci, cum cântă Biserica lui Hristos: „Închinarea Sfintei Treimi s-a arătat” (troparul praznicului, la Botezul Domnului).

Dar Mântuitorul ne-a poruncit nu numai să ne închinăm, ci şi să ne botezăm în numele Prea Sfintei Treimi, când, după preasfânta Sa Înviere din morţi, arătându-Se sfinţilor Săi ucenici şi apostoli, le-a zis: „Datu-Mi-s-a toată puterea, în cer şi pe

pământ. Drept aceea, mergând învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh”.

Dar şi după Înălțarea Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos la cer, prea iubitul Său ucenic, dumnezeiescul Ioan Evanghelistul şi de Dumnezeu Cuvântătorul, ne-a învățat pe noi că Dumnezeul nostru este Unul după ființă şi Întreit după ipostasuri, zicând: „Trei sunt care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul şi Sfântul Duh, şi Aceşti trei – Una sunt” (I Ioan 5, 7).

Părinților şi fraților, în cele de până aici v-am făcut cunoscute unele din mărturiile cele umbrite şi tainice ale Vechiului Testament, precum şi alte mărturii prealuminate din Legea Darului, prin care noi, creştinii, am învățat să credem că Dumnezeul nostru este Unul după ființă şi Trei după fețe sau ipostasuri.

În cele ce urmează, vreau să vă fac cunoscute şi alte lucruri de nevoie a le cunoaşte. Adică vreau să vă vorbesc puțin şi despre rugăciunile cele mai scurte şi mai obişnuite prin care toți binecredincioşii creştini ne închinăm preasfintei şi de viață făcătoarei Treimi. Căci deşi toate rugăciunile noastre le facem către Prea Bunul nostru Dumnezeu Cel în Treime închinat şi slăvit, dar cele mai scurte şi mai obişnuite rugăciuni, cu care ne închinăm direct Prea Sfintei Treimi, sunt acestea: „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh”. Apoi rugăciunile cele ce se zic începătoare, care sunt: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi”; apoi „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh”; „Prea Sfântă Treime, miluieşte-ne pe noi...” şi celelalte.

Mai sunt şi alte multe rugăciuni către Prea Sfânta Treime, pe care Sfinții Părinți le-au alcătuit şi le-au lăsat Bisericii lui Hristos. Aşa este cântarea cea de la vecernie: Lumină lină…, apoi slavoslovia cea mare la utrenie, ca şi alte multe care se găsesc

prin ceasloave şi prin cărţile de rugăciuni. Dar cele mai obişnuite sunt cele pe care vi le-am amintit.

Alt lucru de care aş voi să mai amintesc în acest cuvânt este şi icoana Sfintei Treimi. Dacă vreun necredincios sau vreun eretic v-ar întreba de ce zugrăviţi icoana Sfintei Treimi şi de ce vă închinaţi la ea, iată ce trebuie să-i spuneţi: „Noi zugrăvim icoana Sfintei Treimi, a Maicii Domnului, a îngerilor şi a sfinţilor şi ne închinăm la ele pentru că cinstea chipului trece la acela al căruia este chipul (Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, p. 372). Apoi, pentru că şi în legea veche poporul lui Israel se închina înaintea cortului, celui ce era icoana şi chipul celor cereşti (Ieşirea 25, 18 şi 40; Evrei 8, 5). Dar şi Heruvimii care umbreau altarul erau lucruri de mâini omeneşti, dar făcute după porunca lui Dumnezeu". Iar de va întreba cineva pentru ce zugrăviţi în icoană pe Dumnezeu Tatăl în chip de om bătrân, pe Fiul în chip de om tânăr şi pe Duhul Sfânt în chip de porumb, să le răspundeţi aşa: „Noi zugrăvim icoana Sfintei Treimi în acest fel, pentru că în acest chip a binevoit Dumnezeu a Se arăta nouă. Pe Dumnezeu-Tatăl Îl zugrăvim în chip de om bătrân şi vechi de zile, după mărturia dumnezeieştii Scripturi, care zice: «Am privit până când au fost aşezate scaune, şi S-a aşezat Cel vechi de zile; îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iară părul capului Său curat ca lâna; tronul Său, flăcări de foc; roţile lui, foc arzător. Un râu de foc se vărsa şi ieşea din el; mii de mii Îi slujeau şi miriade stăteau înaintea Lui! Judecătorul S-a aşezat şi cărţile au fost deschise» (Daniil 7, 9-10). Pe Dumnezeul-Fiul Îl zugrăvim în chip de om tânăr, că aşa S-a arătat El în lume şi a petrecut cu oamenii pe pământ 33 de ani. Iar pe Sfântul Duh Îl zugrăvim în chip de porumb sau în chip de limbi ca de foc, că aşa a binevoit El a Se arăta la Botezul Domnului, şi la pogorârea Sa peste Sfinţii Apostoli".

Dar dacă vreun eretic vă va aduce mărturie din Scriptură că pe Dumnezeu nimeni niciodată nu L-a văzut (Ioan 1, 18), şi

deci nici a-L zugrăvi nu putem, apoi să-i spuneți că în adevăr pe Dumnezeu niciodată nimeni nu L-a văzut după ființa Lui, căci aceasta, după cum este nevăzută, aşa este şi cu totul necuprinsă de vreo minte de om sau de înger (Dogmatica, cap. 1, p. 1). Dar noi zugrăvim pe Dumnezeu în icoană fiindcă El, pentru milostivirea Sa cea nemărginită, S-a făcut om cu adevărat, spre a noastră mântuire. Şi apoi, tot dumnezeiasca Scriptură vorbeşte în multe locuri de arătarea şi de vederea lui Dumnezeu zicând: „Apoi Domnul S-a arătat iarăşi lui Avraam la stejarul Mamvri, într-o zi la amiază, când şedea el în uşa cortului său” (Facerea 18, 1). Iar în alt loc zice: „Domnul însă grăia cu Moise față către față, cum ar grăi cineva cu prietenul său” (Ieşirea 33, 11). Şi în alt loc zice că Domnul grăia cu Moise, robul Său, „gură către gură”, la arătare şi aievea, iar nu în pilde (Numerii 12, 8). Iar marele prooroc Isaia zice: „Văzut-am pe Domnul şezând pe scaun înalt şi măreț” (6 ,1). Dar şi Iov a văzut pe Dumnezeu., căci zice: „Din spusele unora şi a altora auzisem despre Tine, dar acum ochii mei Te-au văzut” (42, 5). Şi marele Ilie Tesviteanul L-a văzut şi el pe Domnul în munte (III Regi 19, 12). Şi Daniil proorocul l-a văzut pe Dumnezeu în chipul unui om bătrân şi vechi de zile (7, 9). Dar şi alții din sfinții patriarhi, prooroci şi apostoli au văzut pe Dumnezeu în diferite chipuri. Însă noi nu zicem că aceşti sfinți au văzut ființa lui Dumnezeu. Ci zicem că El li S-a arătat şi au văzut oarecari chipuri şi vederi pe măsura credinței lor şi după cum a socotit înțelepciunea Sa cea negrăită că este de trebuință şi de folos a Se arăta robilor Săi (Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, p. 436).

Dar e bine a ține minte şi aceasta: de auzim în Sfânta Scriptură că Dumnezeu este numit Tatăl nostru, potrivit celor zise de Mântuitorul nostru:„Voi tată să nu numiți pe nimeni pe pământ, că Unul este Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei), şi celor spuse după preaslăvita Sa Înviere: „Mă sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru şi la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru” (Ioan 20,

17), să nu înțelegem că Dumnezeu este Tatăl nostru după fire, ci El este Tatăl nostru după dar. Căci e Tată Ziditor după dar, dar nu născător. Tată firesc este numai al Domnului nostru Iisus Hristos, pe Care L-a născut mai înainte de toți vecii fără de mamă şi fără de patimă. Dar şi aceasta să o ştim că El este Tatăl nostru mai adevărat decât tatăl cel ce ne-a născut pe noi trupeşte. Fiindcă Dumnezeu, Tatăl nostru ceresc, dintru neființă ne-a adus întru ființă. Şi tot el a dat şi tatălui nostru cel după trup existența şi puterea de a ne naşte (Sfântul Atanasie al Alexandriei, Cuvântul 11 împotriva lui Arie). Iar dacă Dumnezeu ne numeşte pe noi în Sfânta Scriptură „dumnezei" şi „fiii" Săi, zicând: „Eu am zis: dumnezei sunteți şi fii ai Celui Prea Înalt toți" (Psalmii 81, 6), să ştim că, după darul lui Dumnezeu, pot căpăta şi oamenii dumnezeirea şi înfierea, dar după ființă numai un Fiu are Dumnezeu Tatăl: pe Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

În cele de mai departe vom spune puține şi despre purcederea Sfântului Duh din Tatăl. Ieşirile Duhului Sfânt sunt două. Una e pururea şi mai presus de ani, împreună cu naşterea Fiului. Iar alta sub vremi, care s-a revărsat şi se dă, după ce S-a proslăvit Hristos, apostolilor în zilele cele mai de pe urmă, în praznicul Cincizecimii, şi peste toți cei care până acum au dreaptă credință şi păzesc poruncile lui Dumnezeu. Şi precum îndoită este naşterea Fiului, una adică fără de început, numai din Tatăl, iar alta în vreme, ca noi şi pentru noi, numai din Maică, tot aşa îndoită este şi ieşirea Duhului Sfânt, una fără de vreme, numai din Tatăl, iar alta sub vremi şi către noi, de la Tatăl prin Fiul. Ieşirea Duhului Sfânt din Tatăl o arată însuşirea purcederii pe care a vestit-o Însuşi Domnul zicând: „Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede" (Ioan 15,26). Iar pe cealaltă, care este sub vremi şi către noi, o mărturisesc cele ce s-au grăit despre Duhul Sfânt de către teologi în cărțile lor (Cataloghi, foaia 143).

Precum mărturisim în Simbolul credinței noastre celei dreptmăritoare, Duhul Sfânt purcede de la Tatăl. Acest mare

adevăr nu l-am învăţat de la vreun înger sau de la vreun sfânt, ci de la Însuşi Stăpânul şi Ziditorul îngerilor şi al sfinţilor, de la Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos. El ne-a arătat mai întâi acest mare adevăr în dumnezeiasca Sa Evanghelie, zicând: „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi pentru Mine” (Ioan 15, 26).

Apoi, după Domnul nostru Iisus Hristos, sfinţii din cele mai vechi timpuri, atât Sfinţii Apostoli cât şi Sfinţii Părinţi, au învăţat că Duhul Sfânt purcede de la Tatăl şi prin Fiul S-a arătat oamenilor.

Dintre Sfinţii Părinţi, cel dintâi care arată acest lucru este Sfântul Grigore Făcătorul de minuni, care, ţinând credinţa ce s-a dat prin descoperirea Sfântului Ioan Evaghelistul şi de Dumnezeu Cuvântătorul, zice: „Şi în Duhul Sfânt, Carele din Tatăl are existenţa şi prin Fiul S-a arătat oamenilor” (Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica, p. 460). Dumnezeiescul Grigore Teologul (în Cuvântarea 45 către Evagrie) numeşte pe Fiul şi pe Duhul rază geamănă a Tatălui. La fel şi Sfântul Grigore de Nyssa, în cuvântările cele împotriva lui Ananie, grăieşte: „În fiinţa cea nezidită şi mai înainte de veci, Tatăl fără de început şi nenăscut şi pururea Tată se înţelege; iar dintr-Însul îndată, fără despărţire, Fiul Cel Unul Născut împreună se înţelege; iar prinr-Însul şi împreună cu Dânsul, negândind nimic între Ei în chip deşert şi neipostatic, îndată se înţelege împreună şi Duhul Sfânt, nerămânând la urmă după Fiul ca existenţă, ca să se înţeleagă Cel Unul Născut fără de Duhul” (Cataloghi, foaia 81).

Dascălii cei mari ai Bisericii lui Hristos învaţă că nu şi de la Fiul (Filioque, precum zic catolicii), ci numai de la Tatăl se purcede Duhul Sfânt. Căci Sfântul Grigore Teologul, numind pe Fiul şi pe Duhul raze gemene ale Tatălui, ne-a arătat că feţele amândouă fără de nici o mijlocire din Tatăl sunt. Iar Sfântul Grigore de Nyssa, zicând că Duhul nu este mai pe urmă decât Fiul

după existență, dezaprobă socotința cum că Fiul a ieşit mai întâi, iar Duhul mai pe urmă din Tatăl. Iar Sfântul Ioan Damaschin, spunând că:„Împreună întru aceeaşi dată este şi naşterea Fiului din Tatăl şi purcederea Sfântului Duh” (Dogmatica, p. 46), astupă cu totul gurile ce grăiesc în deşert cum că şi de la Fiul ar purcede Sfântul Duh. Şi în alt loc, dumnezeiescul Ioan Damaschin zice: „Iar pe Duhul Cel Sfânt şi de la Tatăl Îl zicem, şi Duh al Tatălui Îl numim. Iar din Fiul pe Duhul nu-L zicem, ci Duh al Fiului Îl numim şi mărturisim că prin Fiul S-a arătat şi Se dă nouă” (op. cit., p. 44). E bine să mai ştiți şi să țineți minte că oriunde se va zice că Duhul Sfânt este din Tatăl prin Fiul, sau că purcede din Tatăl prin Fiul, să ştiți că acest cuvânt „prin Fiul” înseamnează că într-aceeaşi dată şi împreună şi nedespărțit cu Fiul ce se naşte, purcede şi Duhul Sfânt din Tatăl, nerămânând mai pe urmă cu existența. Căci deodată şi ipostasul cel născut al Fiului şi ipostasul cel purces al Duhului au existența din Tatăl. Adică Fiul există împreună cu Duhul Sfânt ce purcede şi Duhul Sfânt este împreună cu Fiul ce se naşte. Şi nici Fiul nu are după ipostas existența din Duhul Sfânt, nici Duhul nu are existența din Fiul. Ci întru aceeaşi dată acestea amândouă ies din Tatăl, deşi au un deosebit mod de existență, precum am zice că puterea cea încălzitoare prin puterea cea luminătoare țâşneşte din foc (ibidem, pp. 481-482).

Unii din teologii cei din Apus, spre a-şi întări şi a-şi susține dogma lor despre purcederea Duhului Sfânt şi de la Fiul, aduc această pildă: precum Eva e numai din Adam, iar Set împreună din Adam şi din Eva, aşa şi Fiul este întru cele dumnezeieşti numai din Tatăl, iar Duhul Sfânt din Tatăl şi din Fiul împreună. Însă să se ştie că Sfântul Grigore Teologul (în Cuvântul 23) şi Sfântul Ioan Damaschin (op. cit.) nu primesc această pildă, arătând că nu are nevoie Tatăl de oarecare ajutor al Cuvântului pentru purcederea Duhului. Ei arată că cele trei dumnezeieşti ipostasuri, deşi se deosebesc după însuşiri, sunt de o

ființă. După ei nu numai că este cu neputință (precum zice şi Sfântul Vasile în Epistola 38) ca pilda aceea să fie adevărată, ci e şi foarte necuviincioasă şi e o deşertăciune ca din cele de jos a se lua asemănarea celor de sus. Nu mai spunem că de ar fi pilda aceea întru toate asemenea, ar urma, precum zice vestitul Iosif Vrienie (tom. I, foaia 47), că nu Duhul Sfânt purcede din Tatăl şi din Fiul, ci Fiul se naşte din Tatăl şi din Duhul. Căci nu Eva din Adam şi din Set, ci Set din Adam şi din Eva, care hulă nici catolicii nu o vor primi (vezi despre toate acestea, pe larg, la Sfântul Ioan Damaschin, Teologhicon, Iaşi, 1806, p. 488). Iar dacă în multe locuri Sfinții Părinți învață că Duhul Sfânt este chip al Fiului (ca Sfântul Grigore făcătorul de minuni în mărturisirea credinței, Sfântul Atanasie în Epistola I către Serapion, şi Marele Vasile în cartea a 5-a Împotriva lui Eunomie, şi Sfântul Ioan Damaschin în cartea I, cap.XIII, şi în al treilea tratat despre sfintele icoane), să se ştie că aceşti Sfinți Părinți, numind pe Prea Sfântul Duh chip al Fiului, nu înțeleg că de la Fiul are existența. Căci numai din Tatăl purcede Duhul, şi numai Tatăl este pricina şi începutul şi al Fiului şi al Duhului (Sfântul Ioan Damaschin, Teologhicon, pp. 491-492).

Cu acestea voi face încheierea cuvântului de astăzi. Şi să rugăm pe Prea Bunul nostru Dumnezeu, Cel în Treime închinat, ca să ne lumineze cu Darul Său, spre a înțelege şi a ține minte dogmele cele preasfinte şi deplin adevărate ale credinței noastre celei dreptmăritoare. Amin!

PREDICĂ LA SCHIMBAREA LA FAȚĂ A DOMNULUI

Părinților şi fraților şi iubiți credincioşi,

În cele ce urmează vă vom arăta mai întâi cum a luat ființă acest praznic, amintindu-ne ce s-a întâmplat odinioară pe Muntele Taborului. Apoi vom tâlcui din Sfânta Scriptură învățăturile cele tainice care s-au descoperit la această Schimbare la Față a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, la 33 de ani ai vieții Sale, înainte de patima Sa, a început a spune dumnezeieştilor Săi ucenici: „Iată, ne suim în Ierusalim şi Fiul Omului se va da în mâinile oamenilor păcătoşi, şi-L vor bate pe El, şi-L vor scuipa pe El, şi-L vor răstigni pe El, şi-L vor omorî pe El, şi a treia zi va învia" (vezi Marcu 8, 31; Matei 16, 23).

Dar propovăduind El despre Sfintele Sale Patimi, care erau să se întâmple în Ierusalim, dumnezeieştii Lui ucenici au început a se întrista foarte, şi mai ales Petru îl oprea pe Dânsul, zicând: „Nu Ți se cade Ție, Doamne, să-Ți fie una ca aceasta; cruță-Te pe Tine, Doamne!" (Marcu 8, 32).

De aceea Prea Sfântul Mântuitor, vrând mai înainte de pătimirea Sa să întărească credința dumnezeieştilor Săi ucenici şi să le arate că El de bună voie merge a patimi, nesilit de nimeni, ci numai din nemărginita sa dragoste pentru mântuirea neamului omenesc, a vrut să-i mângâie pe dânşii, spunându-le aceste cuvinte: „Sunt unii dintre voi care nu vor gusta moartea până nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, adică până nu vor vedea slava Mea, cât este cu putere omului să o vadă". Şi după ce le-a spus aceasta, după şase zile, a luat pe cei mai de frunte ucenici ai Săi, pe Petru, pe Ioan şi pe Iacov, şi mergând în Galileea, i-a suit pe

dânşii cu Sine pe Muntele Taborului. Acolo, Domnul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos S-a schimbat la faţă şi s-a făcut chipul feţii Sale luminos ca soarele şi hainele Sale albe ca zăpada. Şi în timp ce ucenicii erau uimiţi văzând această preaslăvită minune şi strălucirea feţii Lui Hristos, deodată au stătut de faţă, pe nori, doi bărbaţi înconjuraţi de slavă cerească, unul de-a dreapta Mântuitorului şi altul de-a stânga Lui. Aceştia erau cei doi mari prooroci, Moise şi Ilie (vezi Marcu 9, 1-4).

Şi văzând apostolii această preaslăvită vedenie, s-au spăimântat foarte şi cugetau întru inima lor că sunt în ceruri. Iar Petru, văzând atâta lumină şi atâta frumuseţe în chipul feţii lui Iisus Hristos, ca şi la proorocii care Îl înconjurau, a zis aceste cuvinte: „Doamne, bine este să rămânem noi aici; să facem trei colibe: Ţie una şi lui Moise una şi lui Ilie una”. Şi zice dumnezeiasca Evanghelie că Petru nu ştia ce vorbea (Marcu 9, 5-6), pentru că era uimit de atâta bucurie, de atâta lumină şi mângâiere, şi ar fi voit să rămână acolo pe Tabor, şi în scopul acesta să-I facă lui Hristos şi celorlalţi doi prooroci câte o colibă.

Dar pe când zicea el aceasta, un nor i-a umbrit pe ei. Căci un nor plin de lumină şi de fericire dumnezeiască s-a coborât deasupra Muntelui Taborului şi a acoperit vârful muntelui şi i-a umbrit pe ei. Şi din nor s-a auzit un glas: „Acesta este Fiul Meu cel Iubit; pe Acesta să-L ascultaţi!”. Şi după ce s-a auzit mărturisirea aceasta a Tatălui din ceruri, a încetat vedenia aceea. Atât Ilie, cât şi Moise s-au întors înapoi în rai, iar Iisus a rămas singur şi n-au mai văzut apostolii nimic. Şi spăimântându-se ei, Mântuitorul le-a spus: „Vedeţi, ne coborâm acum de pe munte; să nu spuneţi nimănui vedenia aceasta până ce Fiul Omului va învia din morţi!” (Marcu 9, 7-9).

Dar să vedem cum se tâlcuiesc aceste mari minuni, ce s-au întâmplat acolo. De ce oare Hristos a ales tocmai Muntele Taborului din Galileea, ca să se schimbe la faţă, şi nu alt munte? Iată de ce: pentru că o mie de ani mai înainte a proorocit

dumnezeiescul David că acest munte se va bucura de slava lui Dumnezeu. Căci zice: „Taborul şi Ermonul întru slava Ta se vor bucura". Deci, trebuia să se plinească Scriptura ca Taborul să se bucure împreună cu cei ce L-au înconjurat pe Iisus, cu cei trei dumnezeieşti ucenici ai Săi. Pentru aceasta a ales Iisus muntele Taborului.

Dar pentru care pricină au venit de faţă la dumnezeiasca Lui schimbare la faţă acei mari prooroci, Moise şi Ilie? Iată pentru care: când mai înainte cu şase zile întreba Mântuitorul pe Petru şi pe ceilalţi ucenici: „Cine zic oamenii că sunt Eu?", ei au zis: „Unii zic că eşti Ilie, alţii Moise, alţii Ieremia, iar alţii altul din proorocii cei de demult". Şi acuma Mântuitorul, chemând la dumnezeiasca Sa schimbare la faţă pe Ilie şi pe Moise, a vrut să le arate dumnezeieştilor Săi ucenici că El nu este nici Ilie şi nici Moise, ci Dumnezeul lui Ilie şi al lui Moise. Le-a arătat deci: nu sunt prooroc, ci Dumnezeul proorocilor.

Dar pentru care pricină Petru a zis către Hristos: „E bine să facem aici trei colibe…"?

A fost din pronia lui Dumnezeu să zică el aşa, să-şi închipuie că e bine să facă acolo trei corturi, unul lui Iisus, altul lui Moise şi altul lui Ilie. Iar Dumnezeu Cuvântul, Hristos, i-a spus lui Petru, oarecum explicându-i: „Ascultă, Petre, tu cugeţi încă omeneşte despre Mine; tu încă crezi că Eu am nevoie de colibă ca să stau aici pe Tabor? Am să-ţi arăt Eu Cine sunt. Eu pot să fac colibă din norii din cer, Eu voi acoperi tot muntele cu o colibă de aur luminos, plin de raze de lumină. Îţi voi arăta că n-am nevoie de colibe omeneşti. Eu sunt Acela Care am acoperit cu nor tot poporul lui Israel patruzeci de ani în pustie şi pot să fac aici colibă de nor, să vă acopăr şi pe voi. Eu sunt Acela Care am dat legea lui Moise în Sinai şi am putut să-l chem pe el aici de faţă. Eu sunt Dumnezeul lui Ilie, Care M-am arătat în Horeb şi l-am chemat de faţă, ca să ştii că Eu sunt Dumnezeul proorocilor, Acela Care n-am nevoie de colibe făcute de mâini omeneşti".

Dumnezeiescul Părinte Efrem Sirul spune că atunci Taborul avea chipul Bisericii (Cuvântul la Schimbarea la Față a Domnului). Dar de ce avea atunci chipul Bisericii lui Dumnezeu? Iată de ce: acolo erau de față amândouă Testamentele. Acolo a văzut Moise, începătorul legii vechi, pe Hristos, Începătorul şi Dătătorul legii darului. Acolo a văzut iconomul Tatălui pe epitropul lui Dumnezeu, pe marele Petru Apostolul. Acolo a văzut Ilie, feciorelnicul legii vechi, pe Ioan Evanghelistul, feciorelnicul legii noi. Acolo Moise cel sfânt a văzut pe Petru cel sfințit. Acolo cel ce s-a suit la cer cu foc a văzut pe cel ce s-a rezemat pe pieptul cel de văpaie al lui Dumnezeu întrupat, pe Ioan Evanghelistul. Acolo au văzut proorocii pe Hristos, Care a creat şi pe prooroci, şi pe apostoli, ca Unul Ce-a a dat legea cea veche în Sinai, şi pe cea nouă o a desăvârşit în Ierusalim.

Dar oare numai Mântuitorul S-a schimbat la față, sau şi unii dintre sfinți? Cu adevărat, şi unii dintre sfinți. Dacă ştiți Scriptura şi ați citit Viețile Sfinților, ați aflat că şi sfinții lui Dumnezeu s-au schimbat la față, nu numai Hristos. Dar alta a fost Schimbarea la Față a lui Dumnezeu Cuvântul şi alta a fost schimbarea la față a sfinților Lui. Schimbarea la Față a Domnului şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos a fost preaminunată şi în chip străin. Lumina cea din Tabor, care lumina la față pe Hristos, nu izvora din fața Lui, ci dinlăuntrul Lui, din tot trupul, că era Dumnezeu întrupat. Lumina cea din Tabor a lui Hristos n-a venit din afară, ca să-L lumineze pe El, ci lumina dinlăuntru iradia şi în afară, căci El era izvorul luminii celei veşnice şi nemărginite.

Iar sfinții care s-au schimbat la față, au avut lumina nu de la ei, ci de la Dumnezeu. Aşa a fost Set, feciorul lui Adam, şi Moise, care s-a schimbat la față când a venit cu legea de pe Muntele Sinai, că, după cum spune dumnezeiasca Scriptură, nu puteau fiii lui Israil să privească la dânsul, de strălucirea feței lui, şi se acopereau cu un văl, ca să nu-i orbească (Ieşirea 34, 30).

Aşa s-au schimbat la faţă şi unii dintre sfinţii mari ai Noului Aşezământ, ca Marcu Ascetul, Ava Siluan, Ava Sisoe cel Mare şi mulţi alţii, care străluceau ca soarele în anumite momente (Pateric, cap. 34). Dar sfinţii nu aveau lumina din ei, ci îi lumina din afară darul Sfântului Duh, pe când lumina cea din Tabor, sau Schimbarea la Faţă a Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, era dinlăuntrul Lui, era din izvorul luminii celei gândite şi negrăite a dumnezeirii Lui (Sfântul Grigorie Palama).

Dar oare ce zice Hristos la Schimbarea Sa la Faţă în chip tainic lui Petru? Iată ce zice, cum dogmaticesc Sfinţii Părinţi:

„Tu, Petre, vrei să rămânem pe Tabor, tu vrei să facem aici trei colibe. Dar de ce vrei să rămânem aici? Pentru că ai văzut aici lumină, strălucire, slavă, bucurie, mângâierea Sfântului Duh; ai auzit aici glasul Părintelui Meu, Care M-a adeverit pe Mine cine sunt, a adeverit dumnezeirea Mea şi al cui Fiu sunt. De aceea vrei să rămân pe Tabor. Dar Eu, Petre, n-am venit să rămân pe Tabor, Eu am venit să-ţi spun ţie şi să-ţi arăt ţie şi celorlalţi doi ucenici cine sunt Eu. Tu, cu şase zile în urmă, mă opreai să merg la patima cea de bună voie. Când ţi-am spus că merg la Ierusalim să sufăr, să pătimesc şi să mor pentru mântuirea neamului omenesc, ai zis: «Nu, Doamne, să nu-ţi fie Ţie una ca aceasta! Cruţă-Te pe Tine, Doamne!» (Marcu 8, 32). Iar Eu te-am suit pe Tabor şi ţi-am arătat slava dumnezeirii Mele, nu atâta cât este, ci cât poţi tu cuprinde ca om, ca să nu orbeşti cu ochii şi să nu mori. Ţi-am arătat că Eu nu de silă, nu de frică merg la patimă, ci de bună voie. Ţi-am arătat slava aceasta, ca tu să înveţi pe fraţii tăi, să propovăduieşti cu Iacov şi cu Ioan slava dumnezeirii Mele, pe care aţi văzut-o aici, în muntele cel sfânt, celorlalţi ucenici şi la toată lumea, ca să ştie toţi că Eu nu am fost numai om, ci şi Dumnezeu. De aceea am voit mai înainte de patimă să vă arăt vouă slava Mea, pe cât este cu putinţă omului a o vedea”. Deci zicea Hristos lui Petru, în chip tainic: „Petre, dacă Eu voi rămânea

pe Tabor, să-mi faci colibă aici, oare cuvintele Scripturii cine le va împlini? Dacă Eu voi rămânea pe Tabor, oare cuvintele acelea scrise: «Împărțit-au hainele Mele loruşi şi pentru cămaşa Mea au aruncat la sorți» (Psalmii 21, 20) cui se vor potrivi? Dacă Eu voi rămânea pe Tabor, cu cine se vor împlini cuvintele: «Dat-au spre mâncare mie fiere şi în setea mea m-au adăpat cu oțet»? Dacă voi rămânea pe Tabor, cum se vor împlini cele ce zice proorocul Osea: «Vedea-vor pe Cel pe Care L-au împuns»? Dacă Eu voi rămânea pe Tabor, cum se vor împlini proorociile lui Isaia, care zice: «Dat-am spatele Meu spre bătăi şi obrazul Meu spre pălmuire, şi n-am întors fața Mea de către ruşinea scuipărilor» şi «prin rănile Lui noi toți ne-am vindecat» (Isaia 53, 5)? Dacă Eu voi rămânea, aici, pe Tabor, după cum zici tu, cum se vor împlini cuvintele acelea care zic că [Mesia] «cu cei fărădelege S-a socotit» (Isaia 53, 9). Şi când se vor împlini cuvintele vieții celei veşnice, dacă Eu nu Mă voi pogorî în iad spre a învia pe cei morți şi a mă face începător al vieții morților?”. Acestea parcă le spunea Hristos în taină lui Petru: „Nu, Petre, nu trebuie să rămân Eu pe Tabor; Eu trebuie să trec de aici pe celălalt munte, pe Golgota!”.

Aşa suntem noi, creştinii şi monahii, când avem bucuria Duhului Sfânt, când străluceşte în sufletele noastre câte o rază de mângâiere, de bucurie duhovnicească, când auzim o cântare bisericească, o predică frumoasă, o evanghelie: avem o bucurie duhovnicească şi o mulțumire sufletească aşa de mare că am vrea să rămânem pururea în acele momente, să nu mai avem scârbe, să nu mai avem rane, să nu mai avem dureri, să nu mai avem întâmplări grele în viața aceasta, ci să rămânem în aceste bucurii. Dar nu se poate, fraților! Trebuie să mergem de la Tabor la Golgota, să primim paharul Domnului. Căci ce zice? „Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie? Paharul mântuirii voi lua şi numele Domnului voi chema” (Ps.). Adică, orice creştin trebuie să primească paharul pe care l-a primit

Hristos în Grădina Ghetsimani, sau sfintele Sale patimi, dacă vrea să fie următor al lui Iisus Hristos, într-o măsură oarecare.

Nu se poate mântui nimeni numai cu bucurii duhovniceşti, numai cu mângâierile Duhului Sfânt şi cu viaţa paşnică şi liniştită. Dar de ce? Hristos ne-a spus nouă: „În lume, necazuri veţi avea” şi „prin multe scârbe vi se cade să intraţi în împărăţia cerurilor” (Romani 18, 17; I Petru 4, 13).

Aşa fraţii mei, când avem bucurii şi mulţumiri duhovniceşti şi veselia cea duhovnicească în inimă, să nu ne oprim aici, ci să ne gândim că trebuie să trecem de la aceste momente la altele, adică să primim să suferim cu dragoste şi bucurie, să răbdăm toate scârbele şi întâmplările grele pentru împărăţia cerurilor, adică să-L urmăm pe Hristos de la Tabor şi la Golgota.

Dar oare Mântuitorul nostru Iisus Hristos a făcut această mare minune şi a împlinit această minune a Sa pe pământ pentru prima dată pe un munte? Nu mai avem în dumnezeiasca Evanghelie şi alte învăţături şi pilde care ne arată că Hristos S-a folosit de munţi pentru iconomia întrupării Sale şi pentru a da unele învăţături de mântuire neamului omenesc? Ba da. Hristos, după ce S-a botezat, zice dumnezeiasca Evanghelie, a fost dus de Duhul în pustie şi a postit acolo în muntele Carantania 40 de zile şi 40 de nopţi, ispitindu-se de satana (Matei 4,1-2), când I-a înfăţişat cele trei mari atacuri: al lăcomiei pântecelui, când a spus să facă pietrele pâini; al slavei deşarte, când L-a pus pe aripa bisericii şi I-a spus să Se arunce jos, spunându-i din Scriptură: „Scris este: îngerilor Săi va porunci să Te sprijine, să nu se împiedice de piatră piciorul Tău” şi al iubirii de avuţii (când L-a suit pe un munte înalt şi I-a arătat toată lumea, zicând că toate I le dă Lui dacă Se va închina satanei – Matei 4, 9). Deci, încă de la începutul misiunii Sale, Hristos, înainte de a începe propovăduirea, a folosit muntele şi pustia. În Muntele Carantania şi în pustia Iudeii a avut loc începutul misiunii celei duhovniceşti

a lui Iisus Hristos. Pe urmă vedem şi alte întâmplări pe munte. În munte a predicat Hristos şi a aşezat cele nouă fericiri ale Bisericii. Adeseori Se suia Hristos în munte seara şi Se ruga singur toată noaptea (Matei 14, 23). De pe munte S-a înălțat Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos la cer. Pe munte S-a schimbat la față. Pe munte S-a răstignit. Vedeți că, de la Botez şi până la Înălțare, multe întâmplări din viața Mântuitorului s-au săvârşit pe munți. Şi nu în zadar sau fără rost s-au petrecut aceste întâmplări pe munți.

Viața Domnului Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos este prototipul, adică modelul cel veşnic al creştinilor, al vieții creştineşti, şi va fi aşa în veacul veacului.

Oare nu şi proorocii s-au folosit de munți? Oare legea veche nu s-a dat pe Muntele Sinai? Oare Moise nu s-a rugat pe munte împotriva lui Amalec? Oare Ilie n-a văzut pe Dumnezeu în Horeb? Şi câte ca acestea! Iar, după Înălțarea Domnului, sfinții cei mai mari, ca Sfântul Antonie cel Mare, s-au nevoit în munte. La fel Sfântul Macarie cel Mare, Sfântul Arsenie cel Mare, Sfântul Sisoe cel Mare, Sfântul Pamvo, Ava Marcu de la peşteră, care n-a văzut 85 de ani față de om şi a viețuit în Muntele Francesc şi a mutat muntele cu rugăciunea. Şi nu ajunge vremea să spun de atâția mii şi zeci de mii de pustnici şi sfinți care, urmând lui Hristos, s-au retras din deşertăciunea lumii şi au voit mai bine cu fiarele şi păsările cerului să fie în pustie, decât cu lumea cea vicleană şi plină de răutăți.

Dar de ce în munte şi în pustie? Iată de ce: sfinții lui Dumnezeu cei mari şi pustnicii s-au retras din lume, din vâltoarea lumii şi din valurile pline de zgomot, de răutăți şi de vicleniile cele fără de număr; s-au retras în pustie ca să scape de trei războaie. Care sunt acelea? De auzire, de vedere şi de vorbire.

Noi avem desigur cinci simțiri şi toate sunt punți ale păcatului. Dar mai cu seamă ochii şi urechile. Însă şi limba, dacă nu o înfrânăm, este o mare răutate, cum zice Sfântul Apostol

Iacov. Deci, sfinții s-au retras în munți ca să scape de aceste trei feluri de răutăți: să nu aibă cu cine vorbi, să nu vadă pe nimenea, să nu audă pe nimenea şi să stea pururea în comunicare cu Dumnezeu, prin sfânta rugăciune şi meditațiile sfinte, ca să-I urmeze lui Iisus Hristos, Care adesea se ruga singur în munte, noaptea şi uneori chiar ziua.

Aşa a făcut şi Sfânta Teodora, pe ale cărei cărări ați călcat azi şi de atâtea ori venind aici, la schitul Sihla; şi pentru că poate nu ştiți viața ei, vă voi face la sfârşitul acestei predici un rezumat al vieții ei, căci nu îngăduie vremea să o spun mai pe larg. Iată, aici unde este bisericuța aceasta mică, care are anul acesta 205 ani de la întemeiere, tradiția veche, care s-a păstrat din gură în gură şi din bătrân în bătrân, spune că a fost întâi coliba Sfintei Teodora. Ea a stat 14 ani de zile pe acest loc, unde fusese mai înainte un vestit pustnic, care venise aici din Munții Vrancei. De obârşie ea era din Vânătorii Neamțului, fiica lui Gheorghe Joldea armaşul, şi a fost singură la părinți. Către sfârşitul vieții ei, când a câştigat darul Sfântului Duh, prin îndelungă osteneală şi post, s-a retras în peştera cea din vale, pe care o vedeți. S-a retras, dar când? Când nu mai simțea foamea, nici setea, nici frigul. Omul duhovnicesc cel desăvârşit nu mai are nevoie de haină, nici de hrană multă şi nu-i mai este frig şi nici frică de nimenea. Căci are în inima sa pe Hristos, care i Se face lui şi haină şi hrană şi toate celelalte, şi-l păzeşte de toate. După ce s-a desăvârşit deci sfânta Teodora aici, s-a dus în peştera din vale, iar acolo a fost descoperită prin minune dumnezeiască, căci nu se ştia de dânsa. Duhovnicul ei din Sihăstria murise demult şi ea nu mai putea coborî de bătrânețe până de vale, ca să se împărtăşească cu Prea Curatele Taine. Dar s-a întâmplat o minune ca aceasta: mai înainte de moartea ei, la trapeza Sihăstria nişte păsări veneau şi luau bucățele de pâine de la frații trapezari. Şi au văzut frații cum luau acelea pâine şi zburau cu ea încoace, spre miazăzi. Şi a observat şi starețul mânăstirii şi le-a zis: „Fraților, păsările acestea vedeți că nu

mănâncă pâine, ci o iau în cioc, dacă le dai câte o bucată, şi zboară cu ea încolo, înspre pustia Sihlei (că nu era atunci biserica aici). Mi se pare mie, a zis stareţul, că trebuie să fie vreun rob a lui Dumnezeu, vreun suflet a lui Dumnezeu căruia păsările acestea îi duc pâinea”.

Într-o duminică după-amiaza, doi fraţi au luat blagoslovenie de la stareţul mânăstirii, după ce i-au spus: „Părinte, ne-am duce în partea aceea unde zboară păsările, poate să dăm peste acel pustnic căruia îi duc păsările mâncare de aici. Şi spune istoria – pe care am citit-o într-un vechi manuscris – că păsările parcă îi aşteptau, căci au zburat dincolo de Sihăstria, la marginile pământului. Şi au stat cu bucata de pâine în cioc până au venit fraţii, şi când să le ajungă, au zburat mai încolo, şi tot aşa zburau aproape de pământ şi pe distanţe mici, ca şi cum i-ar chema încoace, să le-o descopere pe Sfânta Teodora. Şi au venit fraţii, dar de la o vreme, către seară, a venit o ploaie mare şi s-a întunecat şi n-au mai văzut nici păsări, ba s-au şi rătăcit, că nu era pe atunci cărare, cum vedeţi acum, ci era pustie mare; de aceea i se spunea aici Sihla, adică sihăstrie, desime, căci era mare desime printre stâncile acestea. Nu exista atunci schitul Sihla, ci numai câte un pustnic rătăcitor care stătea câteodată aici. S-au rătăcit deci cei doi fraţi şi când au văzut că e noapte şi a venit şi ploaie şi s-a întunecat, au început a plânge, că erau uzi şi rătăciţi. Şi s-au pus spate în spate lângă un foc, aici, aproape de peştera Sfintei Teodora din vale, şi au hotărât să poposească până la ziuă acolo, că nu mai ştiau să nimerească înapoi, fiind deja noaptea târziu. Şi stând ei acolo înfriguraţi, se îmbărbătau unul pe altul, zicându-şi: „Poate n-om muri noi până mâine, iar mâine vom găsi din nou calea, ca să ne întoarcem la Sihăstria”. Şi când a înnoptat tare şi era aproape de miezul nopţii, deodată au văzut o lumină mare ca un foc, acolo unde era peştera din vale. Şi când au văzut lumina aceea, cel mic a zis: „Măi frate, trebuie să fie nişte tâlhari aici, că eu am auzit că în pustiile cele mari stau hoţii”. Şi a zis cel mare:

„Nu, frate, poate să fie chiar un sfânt, care a făcut focul”. Şi s-a dus cel mai mare şi s-a apropiat de lumina aceea şi ce credeți că a văzut acolo? Se vedea o roată mare de foc şi din roata aceea nişte limbi de foc ca nişte săbii se suiau la cer. Era Sfânta Teodora, care se ruga acum de 40 de zile şi de 40 de nopți ca s-o găsească cineva, să-i ducă Sfintele şi Prea Curatele Taine a lui Hristos, s-o împărtăşească, că era prea slabă şi nu se mai putea duce singură, şi era goală, că putreziseră hainele de pe dânsa.. Frații, când au văzut-o, s-au speriat şi au zis: „Oare ce să fie?”. Iar cel mai mare a zis: „Vezi, acesta este sfântul la care merg păsările cu pâine!”. În acel moment, Sfânta Teodora a lăsat mâinile în jos şi nu s-au mai văzut lumini, şi au rămas în întuneric şi le-a zis, cu un glas slab de tot: „Nu vă temeți, fraților – că ei se temeau tare –, nu vă temeți că e o nălucire, că eu sunt o femeie ticăloasă şi neputincioasă, şi mă rog lui Dumnezeu aici de 40 de zile şi 40 de nopți să-mi trimită pe cineva să-mi aducă Prea Curatele Taine ale lui Hristos, că vreau să mă împărtăşesc cu ele mai înainte de a mă duce de aici de pe pământ. Nu pot să mă arăt vouă acum, pentru că hainele mele au putrezit demult şi sunt goală. Dacă vreți, dați-mi o haină”.

Şi atunci fratele cel mai mare a dezbrăcat rasa de pe dânsul şi a pus un bolovan în rasă, ca s-o poată arunca; şi a aruncat rasa sa, iar cel mai mic i-a dat cureaua. După ce s-a îmbrăcat cu rasa şi s-a încins, sfânta i-a chemat pe frați la ea. Şi când a ridicat mâinile în sus, s-a făcut lumină în jurul ei ca în jurul unui sfeşnic! Şi ei s-au speriat când au văzut-o. Era o femeie numai umbră de om, cu părul alb ca zăpada, luminată la față, slabă, numai pielea şi oasele, şi vorba rar, cu glas blând şi stins. Şi a zis: „Nu vă temeți, fraților, eu sunt o smerită roabă a lui Iisus Hristos, pe nume Teodora. Duceți-vă repede la mănăstire şi spuneți părintelui egumen să trimită mâine pe duhovnicul Antonie şi pe diaconul Laurentie. Că mâine la ora 12 din zi mă voi sfârşi. Să-mi aducă aici Prea Curatele Taine”. Iar frații au zis: „Doamnă,

noi nu ştim acum unde este Sihăstria, că ne-am rătăcit de aseară şi iată că a venit ploaia şi este întuneric". Şi ea a zis: „Uitaţi-vă la răsărit!". Şi a făcut un semn cu mâna şi li s-au arătat acelora două sfeşnice luminoase. Şi zise: „Mergeţi după aceste două sfeşnice, că îndată veţi sosi la Sihăstria".

Şi s-au întors ei după cele două sfeşnice şi cele două sfeşnice mergeau sus de la pământ, şi în câteva minute s-au trezit la poarta Sihăstriei. Şi au bătut în poartă, căci tocmai era slujba utreniei, slujba de miezul nopţii, şi portarul care era atunci la poartă zise: „Cine sunteţi?". Şi aceia: „Noi suntem, fraţii care ne-am dus astăzi după păsările acelea". Şi le-a dat drumul şi s-au dus în biserică şi au ascultat utrenia, iar după utrenie i-au spus stareţului: „Părinte, am găsit o mare sfântă". „Unde?". „Acolo unde sunt stânci multe (căci ei nu ştiau cum se cheamă locul acela)". „Cum o cheamă?". „Teodora". „Dar nu aţi găsit pâinea care o duc păsările?". „N-am găsit-o. Ne-am dus noi după păsări o bucată de drum, dar de la o vreme le-am pierdut din ochi şi ne-am rătăcit". Şi i-a întrebat: „Pe unde aţi mers?". „Iată, pe plaiul acesta". „Şi pe unde aţi găsit-o?". „Prin pustia Sihlei, pe acolo pe unde e stâncăraia aceea mare…"

Şi repede s-au pregătit stareţul, şi duhovnicul, şi diaconul, şi a mers aproape tot soborul. Au luat Sfintele şi Prea Curatele Taine şi tot ce trebuia pentru împărtăşit şi au venit până unde s-au rătăcit fraţii, care au zis: „Iată, pe aici ne-au dus sfeşnicele acelea". Şi îndată au văzut sub o stâncă ascunsă pâine multă, bucăţi de pâine mucegăită, uscată. Îi întrebară: „Aceasta aţi găsit-o ieri?". „N-am găsit-o". O puseseră păsările acolo, pentru sfânta, că poate mânca câteodată o bucată de pâine şi bea apă din stânca aceea scobită de acolo, de sus. Şi au zis fraţii: „Se vede că nu-i departe de aici" (căci uitaseră locul). Şi când s-au dus mai încolo, au văzut pe sfânta la rugăciune, cu haina cu care se îmbrăcase ieri.

Şi s-au oprit toţi. Şi stareţul, care avea Sfintele Taine, a vrut să îngenuncheze, dar sfânta l-a oprit: „Nu se cuvine, sfinte părinte, să îngenunchezi având asupra ta nepreţuitele Taine ale lui Iisus Hristos; eu trebuie să îngenunchez, că sunt păcătoasă!”. Aşa s-a smerit ea, căci sfinţii cei mari niciodată nu se laudă, ci pururea zic că sunt păcătoşi. Că cine se laudă, cade din darul lui Dumnezeu în trufie şi se face diavol, măcar de ar fi vieţuit toată viaţa în pustnicie.

Şi atunci, Sfânta Teodora, mai înainte de a se împărtăşi cu Prea Curatele Taine, a spus viaţa ei, de unde se trage şi pe unde a stat. Şi după ce s-a împărtăşit cu Prea Curatele Taine, a strălucit faţa ei ca soarele şi a ridicat mâinile la cer şi când şi-a dat duhul a ieşit o mireasmă de a mirosit tot muntele trei zile! Şi a lăsat aşezământ ca sfintele ei moaşte să le puie în peştera din vale. Şi a stat o vreme acolo. Şi apoi s-au dus în altă parte, unde a rânduit Dumnezeu, după cum se ştie din istorie: la sfânta mănăstire şi lavră Pecerska din Kiev.

Iată că v-am istorisit câte ceva despre Sfânta Teodora. Ea a pustnicit mai întâi în Munţii Vrancei şi a fost de metanie de la Mănăstirea Nifon, din ţinutul Buzăului. Astfel, Sfânta Teodora a urmat celorlalţi mulţi sfinţi şi mari asceţi ai lumii care au trăit prin pustie şi prin peşteri. Şi s-a săvârşit aici, în părţile noastre, şi până astăzi a rămas numele peşterii din vale Peştera Sfintei Teodora. Dar să ştiţi că mai întâi aici a stat, şi apoi, către sfârşitul vieţii ei, s-a dus acolo, în peştera din vale.

Am voit să vă spun un fragment din viaţa Sfintei Teodora, după ce v-am spus istoria prealuminatului praznic al Schimbării la Faţă, că foarte se potrivesc: iată, aici avem şi muntele, şi bisericuţa!

Am ascultat astăzi dumnezeiasca Liturghie de aici, de pe stâncă, şi când se cânta troparul „Schimbatu-Te-ai la Faţă în munte, Hristoase Dumnezeule”, mi se părea că chiar aici se face

Schimbarea la Faţă. Căci aici e şi biserica, aici şi slavoslovia, aici şi muntele…

Acestea vi le-am spus în rezumat despre istoria dumnezeiescului praznic al Schimbării la Faţă, despre sfinţii care au urmat lui Hristos strălucind cu viaţa şi care au petrecut în munţi şi în peşteri, dar şi puţine din viaţa Sfintei Teodora, cu ale cărei sfinte rugăciuni să ne ajute Mântuitorul şi să ne mântuim cu toţii. Amin.

(Această predică s-a rostit la Sihla, la hramul bisericuţei de sub stâncă, la 6 august 1968)

PREDICĂ LA ADORMIREA MAICII DOMNULUI

Iubiți credincioşi,

Toate praznicele de peste an din Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare, rânduite spre cinstirea sfinților, aduc mare bucurie duhovnicească binecredincioşilor creştini. Dar oricât de mare ar fi slavoslovia pe care o aducem sfinților, ea nu se poate asemăna cu aceea pe care trebuie să o aducem lui Dumnezeu, Ziditorul sfinților.

Astăzi nu este praznic de sfinți, nici de îngeri. Astăzi Biserica lui Dumnezeu cea dreptmăritoare prăznuieşte şi sărbătoreşte pe Împărăteasa tuturor îngerilor şi a tuturor sfinților. Nu se poate asemăna cinstea robilor cu a împăraților. Astăzi este praznic împărătesc, pentru că Împărăteasa a toată făptura se mută astăzi de la noi.

Dar este bine să ştiți cum s-au întâmplat lucrurile la Adormirea Maicii Domnului, cum s-a mutat Maica Vieții de la noi la cer. Iată cum:

Mai înainte cu trei zile de Adormirea Maicii Domnului, Prea Sfântul şi Atotputernicul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a trimis din cer pe Arhanghelul Gavriil ca să binevestească Maicii Lui mutarea ei la cele fără de grijă. Acelaşi dumnezeiesc Arhanghel care fusese trimis de Dumnezeu când i-a binevestit ei că va naşte pe Hristos, Mântuitorul lumii, vine acum şi-i vesteşte mutarea din această viață pământească la odihna cea veşnică şi la slava şi cinstea cea negrăită pe care o are în cer (Prolog, luna august, în 15 zile).

Şi venind Arhanghelul Gavriil, a adus el Prea Curatei Fecioare Maria, ca semn, o ramură de finic, după cum la Buna Vestire îi adusese un crin. Prea Sfânta Maică a lui Dumnezeu, înțelegând de la Arhanghelul Gavriil că trebuie să părăsească lumea şi pământul acesta, s-a întors acasă cu multă bucurie şi şi-a gătit casa ei cu lumânări şi cu tămâieri; şi rugându-se, a ieşit din casă şi s-a dus la muntele Măslinilor, unde avea adeseori obiceiul să se roage Prea dulcelui Său Fiu şi Dumnezeului ei Iisus Hristos. Deci, ducându-se în Muntele Măslinilor şi rugându-se Prea Sfânta Maică a lui Dumnezeu, s-a făcut o minune mare şi prea slăvită: măslinii şi toți copacii de pe muntele acela, şi toți pomii roditori de acolo, când s-a închinat Ea, s-au închinat şi ei cu dânsa până la pământ. Şi de câte ori se închina ea, şi copacii se plecau până la pământ, în semn de cinste mare şi de închinăciune adusă Prea Sfintei Maicii lui Dumnezeu, Maica Vieții. După aceasta, s-a întors acasă şi s-a făcut un cutremur mare, încât s-a cutremurat locul unde era casa ei. Şi ea a căzut la rugăciune şi a aprins iarăşi lumânări şi tămâie, şi a chemat pe toate sfintele femei împreună viețuitoare cu dânsa, pe sfintele mironosițe şi pe prietenele ei, şi le-a spus: „Iată, vremea a sosit ca eu să vă las, să mă duc la Fiul meu şi Dumnezeul meu”. Şi s-au întristat foarte şi au plâns mult sfintele femei şi mironosițele şi toate acele sfinte văduve şi fecioare care urmau Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu şi învățăturilor ei.

Dar minunea aceasta a fost urmată de o altă minune. Deodată s-a făcut un vifor mare şi un vânt puternic, iar acesta aducea pe norii cerului pe cei doisprezece apostoli (care veneau de la marginile lumii, unde fuseseră trimişi la propovăduire) să ia parte la cinstirea şi îngroparea Prea Sfintei Fecioare Maria.. I-a adus pe apostoli, pe nori, Însuşi Dumnezeu Cuvântul, ca să dea mai multă cinste şi slavă Prea Sfintei Sale Maici.

Şi când au sosit aceia, ea le-a spus: „Sfinții mei ucenici şi ai Fiului meu Apostoli şi ucenici, iată pentru care pricină v-au

adus norii aici, la Ghetsimani. Eu trebuie să mă mut; am primit vestea de la Arhanghelul Gavriil să vă las, dar nu de tot, ci să trec la ceruri şi de acolo să vă ajut”.

Şi au plâns toți dumnezeieştii apostoli, iar mai la urmă a venit marele apostol Pavel, care a început a plânge, zicând: „O, Maică a Vieții şi a lui Dumnezeu Cuvântul, eu pe Dumnezeul meu Iisus Hristos în trup nu L-am văzut, dar pe tine văzându-te în trup, mi se părea că El Însuşi petrece pururea cu noi şi că-L văd chiar pe Dânsul. Şi multă mângâiere am avut noi, apostolii, având-te pe tine cu noi. Dar acum te duci şi tu! Ai mare bucurie că te duci la bucuria veşnică. Dar noi ne şi bucurăm, ne şi întristăm. Ne bucurăm de bucuria ta, că te duci la acele preasfinte locuri şi la veselia cea fără de margini, dar ne şi întristăm că rămânem aici pe pământ fără vederea şi fără blândețea ta, şi fără sfintele tale povățuiri şi sfintele tale rugăciuni cele prea puternice” (Prolog, luna lui august, în 15 zile).

Aşa au vorbit şi ceilalți apostoli. Apoi Prea Sfânta Fecioară Maria le-a ținut ultimul cuvânt şi le-a spus: „Iată, eu mă voi culca pe patul meu şi voi aşeza trupul meu aşa cum îmi va fi voia, iar voi aşa să-l lăsați. Şi zicând aceasta, şi-a luat iertare de la toți cei de față, de la dumnezeieştii apostoli şi de la sfintele femei, şi făcându-şi semnul Sfintei Cruci, s-a culcat pe pat, a închis ochii, a pus mâinile pe piept şi şi-a dat duhul.

Şi o, minunile tale, Prea Sfântă Maică a lui Dumnezeu! Îndată ce Prea Sfânta Maică şi-a dat duhul ei preasfânt şi preacurat în mâinile Fiului Său, toți orbii şi toți ologii, şchiopii şi bolnavii care veniseră acolo, din oraş şi de pretutindeni de dimprejur, s-au făcut sănătoşi! Muții vorbeau, surzii auzeau, leproşii s-au curățit, şchiopii umblau, că aşa a binevoit Prea Sfântul Dumnezeu şi Mântuitorul Hristos, să cinstească Adormirea Prea Sfintei Sale Maici, cu minuni preaslăvite, ca să ştie toți că nu a adormit o femeie de rând, ci Maica Cuvântului,

Maica lui Dumnezeu, a Dumnezeului minunilor (Prolog, luna lui august, în 15 zile).

După aceasta, dumnezeieştii apostoli, îndată ce Maica Domnului şi-a dat preacuratul ei suflet, au început să audă mii şi milioane de cântări îngereşti în văzduh, care lăudau şi cântau cântări pentru ieşirea Maicii Prea Sfântului Dumnezeu. Şi au început a cânta şi ei, ca şi îngerii în văzduh. Şi luând patul acela cu preacuratul şi preasfântul trup al Maicii lui Dumnezeu, au început să călătorească la Ghetsimani, ca să-l ducă acolo, să-l puie în mormânt. Şi erau însoțiți de cântările îngereşti din văzduh, iar apostolii şi mulțimea creştinilor şi toți ucenicii lui Iisus Hristos cântau pe pământ. Şi era o cântare comună a turmei celei cuvântătoare a lui Iisus Hristos de pe pământ şi a celei înțelegătoare din cer, adică a îngerilor. Şi petreceau şi cerul, şi pământul – adică şi oamenii, şi îngerii – pe Maica lui Dumnezeu la mormântul ei cel preasfânt. Mergând ei astfel şi auzindu-se cântările şi simțindu-se mireasma preasfântului trup umplând locurile pe unde treceau de bună-mireasmă, s-a trezit zavistia iudeilor; şi unii dintre ei s-a dus cu mare îndrăzneală să dea jos de pe umerii apostolilor patul acela preasfânt. Ba unul dintre ei a îndrăznit chiar să se apropie şi să puie mâinile pe preasfântul pat. Dar – o, minunile tale, Maica lui Dumnezeu! – toți cei care voiau să dea jos năsălia de pe umerii celor care o duceau au orbit şi nu mai vedeau nici de unde au venit şi nici unde mergeau! Iar celui care a îndrăznit – un evreu numit Antonie – să se atingă de acea preacurată năsălie pe care se afla preasfântul trup al Maicii lui Dumnezeu, i s-au tăiat lui deodată, cu mână îngerească nevăzută, amândouă brațele, rămânând lipite de năsălie, iar el a căzut jos leşinat şi aproape mort. Şi cerea iertare Maicii lui Dumnezeu şi cei orbiți, şi cel căruia i se tăiaseră mâinile.

Şi atunci, dumnezeiescul apostol Petru, luând de pe pieptul Maicii Domnului, de pe năsălie, ramura de finic pe care i-o adusese Arhanghelul Gavriil, a pus-o pe ochii celor orbiți şi

deodată s-au făcut sănătoşi, şi atingând cu ea mâinile celui căruia i-au fost tăiate de îngerul nevăzut, s-au prins mâinile înapoi! Şi aşa s-au săvârşit minunile preaslăvite ale Maicii Domnului. Aceasta i-a făcut pe toți să strige într-un glas: „Mare este Dumnezeu Iisus Hristos şi mare este Prea Curata Lui Maică, Prea Sfânta Fecioară Maria!”.

Şi mergeau cu toţii împreună. Mergeau chiar şi cei ce zavistuiau mai înainte, cântând şi mărturisindu-şi păcatele lui Hristos Dumnezeu, şi căindu-se ei de greşeala cea mai dinainte, lăudau pe Maica milostivirii, pe Maica Domnului, care nu a ținuse păcatul lor, ci îi iertase pe toți şi le dăduse vindecare.

Şi ajungând la Ghetsimani, au pus preasfântul trup al Maicii lui Dumnezeu în mormânt de piatră nouă, care era întocmit de mai înainte, şi punând piatra pe uşa mormântului, au auzit trei zile şi trei nopți cântări îngereşti împrejurul mormântului Maicii Domnului.

Apoi s-a întâmplat alt lucru minunat. Apostolul Toma, care nu fusese nici la Învierea Domnului şi de aceea nu crezuse că S-a arătase Mântuitorul Cel Înviat celor zece ucenici, a întârziat şi acum, prin iconomie dumnezeiască. Şi nu a fost adus pe norii cerului o dată cu toți ceilalți, ci pe dânsul l-a adus un nor după înmormântarea Maicii Domnului. De aceea era trist şi mâhnit foarte, zicând: „Oare pentru care păcate ale mele nu m-am învrednicit să mai văd o dată în trup pe Maica lui Dumnezeu? Pentru care păcat am fost zăbavnic cu credința şi la înviere şi am întârziat şi acum, la adormirea Maicii lui Dumnezeu?”. Şi atunci a sfătuit Dumnezeu pe apostoli ca, prin sfat de obşte, să deschidă mormântul Maicii Domnului, ca să sărute şi Toma picioarele Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu, în sicriu, şi să ia mângâiere şi nădejde tare că este primită şi propovăduirea Evangheliei lui Iisus Hristos de către el.

Şi deschizând mormântul şi sicriul Maicii Domnului – o, minunile tale, Maică a lui Dumnezeu! – nu au mai aflat acolo

trupul Prea Sfintei Fecioare Maria, ci numai giulgiul singur, cum rămăsese şi la Mântuitorul Hristos în mormânt, după Înviere, căci Prea Sfântul Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos a luat cu trup cu tot pe Maica Sa cea Prea Sfântă la ceruri şi a aşezat-o la locul unde El ştie.

Acesta este fapt adevărat, fraţilor, şi adevărul acesta s-a predat până azi pe temeiul celor întâmplate la Adormirea Maicii lui Dumnezeu. Dar luaţi seama că şi la patima cea înfricoşată a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, la răstignirea şi la moartea Lui, s-au făcut minuni mari. Acolo s-a făcut întuneric de la al şaselea până la al nouălea ceas peste tot pământul. Acolo s-a cutremurat pământul şi pietrele s-au despicat în două la Ierusalim. Acolo mormintele s-au deschis şi morţii au înviat. Deci aşa cum la moartea Mântuitorului nostru Iisus Hristos s-au făcut preaslăvite şi măreţe minuni, aşa a binevoit Prea Sfântul ei Dumnezeu şi Fiu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, să cinstească şi adormirea Prea Sfintei Sale Maici cu minuni preaslăvite. Acestea au fost: venirea Arhanghelului Gavriil, aplecarea pomilor care se închinau ei în muntele Măslinilor, venirea dumnezeieştilor apostoli pe nori, orbirea şi tăierea mâinilor celor îndrăzneţi şi vindecarea lor după ce s-au căit, cântările îngereşti care se auzeau în toate părţile în chip nevăzut, petrecând pe Maica Domnului la mormânt, şi apoi înălţarea ei cu trupul la cer şi lăsarea preasfântului ei giulgiu acolo, drept mângâiere celor de pe pământ.

Dar pentru ce s-au făcut atâtea minuni? Pentru ce, când şi-a dat duhul Maica lui Dumnezeu, s-au vindecat atâţia orbi şi surzi, şi leproşi, şi şchiopi, şi ciungi, şi ologi, şi tot felul de bolnavi? Pentru ce cu atâtea preaslăvite minuni a încununat Prea Sfântul Dumnezeu adormirea Prea Curatei Sale Maici? Iată pentru ce:

Pentru noi şi pentru credinţa noastră, ca să ştim până la sfârşitul lumii cine a fost Maica lui Dumnezeu pe pământ, cine s-

a mutat atunci la cer. Cea care s-a mutat atunci la cer e fiica lui Dumnezeu – căci auzi ce zice Duhul Sfânt: „Ascultă, fiică, şi vezi, şi pleacă urechea ta, şi uită poporul…” şi celelalte - şi, în acelaşi timp, Maica Cuvântului după trup. Aceasta ne mai spune iarăşi Duhul Sfânt: că atunci s-a mutat la cer mireasa cea cu totul fără de prihană, palatul cel împărătesc al Prea Sfântului Duh, cămara Duhului cea preasfântă şi preacurată.

Iar de vom întreba pe sfinți, pe prooroci şi pe câte unul în parte, vom auzi de la toți: astăzi s-a mutat la cer porumbița cea duhovnicească şi cuvântătoare, care a adus în lume semnul încetării potopului păcatului, ramura de măslin pe care o purta porumbița lui Noe, semnul milostivirii lui Dumnezeu spre mântuirea neamului omenesc. Aceasta ne-o vor spune şi dumnezeieşti prooroci: astăzi s-a mutat la cer scara cea înțelegătoare, scara cea duhovnicească prin care firea omenească s-a mutat de jos până la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl prin trupul cel îndumnezeit al lui Iisus Hristos. Să întrebăm pe David, preafericitul ei strămoş şi părinte, tatăl lui Dumnezeu după trup, şi ne va spune şi el: astăzi s-a mutat la cer Împărăteasa care stă de-a dreapta Sfintei Treimi, cu haină aurită şi împodobită şi preaînfrumusețată. Iezechiel proorocul ne va spune: astăzi s-a mutat la cer uşa lui Dumnezeu cea încuiată, prin care nimenea n-a trecut, decât Domnul Dumnezeu, şi încuiată o a lăsat pe dânsa, nestricând pecețile fecioriei ei. De vom întreba pe proorocul Isaia, ne va spune de asemenea: astăzi s-a mutat la cer Fecioara care a născut pe Emanoil, adică pe Hristos Dumnezeu, care pururea este şi va fi cu noi. De vom întreba pe Ghedeon, ne va spune şi el: astăzi lâna cea plină de rouă a Duhului Sfânt s-a mutat la ceruri. De vom întreba pe Avacum proorocul, ne va spune la rându-i: astăzi muntele cel cu umbră deasă al lui Dumnezeu s-a mutat la cer. Şi iarăşi ne va spune David: astăzi s-a mutat la cer muntele în care a binevoit Dumnezeu să locuiască. De vom întreba pe toți proorocii, toți vor spune că astăzi Maica lui Dumnezeu Cuvântul,

Maica Vieții, Maica milei şi a milostivirii, s-a mutat de la noi la ceruri.

Aşa fraților, am avea atâtea de vorbit despre Maica Domnului, dar nu se pot spune în cadrul unei liturghii, că este prea scurt timpul şi nimeni nu poate să o laude pe dânsa după vrednicie. Dar să ştim că astăzi s-a mutat la cer Maica noastră, Maica milei şi a milostivirii. Toți care avem pe Dumnezeu ca Tată, avem ca Maică duhovnicească pe Maica Domnului, care pururea se roagă şi pururea mijloceşte pentru noi şi pentru mântuirea neamului omenesc. De multă vreme ar fi pierdut Dumnezeu lumea, cum spun dumnezeeştii Părinți, pentru multele păcate cu care oamenii mânie pe Dumnezeu; dar Maica Domnului, aşa cum L-a legat pe Iisus Hristos cu scutece şi L-a înfăşat pe El în iesle, tot aşa leagă ea şi acum mânia Domnului şi o opreşte, ca să nu piardă neamul omenesc. Căci nu voieşte Maica milei şi a milostivirii ca Dumnezeu să piardă sufletele oamenilor, pentru că ştie că dacă s-ar aprinde mânia Domnului, ar pierde toată lumea, care s-a făcut sălaş al atâtor păcate şi răutăți.

Prea Sfânta Fecioară Maria, care a slujit Tatălui ca fiică, lui Hristos ca Maică şi ca sfântă slujitoare a Sfântului Duh, care pururea rămâne slujitoarea şi roaba Domnului, cum s-a spus în Evanghelie, care pururea slujeşte Prea Sfintei Treimi în ceruri, împreună cu toți sfinții şi îngerii, după ce I-a slujit Lui neîncetat pe pământ până la ultima suflare, pururea mijloceşte şi pururea se roagă pentru noi şi pentru mântuirea noastră.

Avem acolo, în cer, o Mamă bună şi milostivă. Să nu credeți că dacă astăzi s-a mutat Maica Domnului la cer, a părăsit lumea. Nu! O dată ce s-a dus acolo având mai mare putere, cu mai multă putere ne ajută nouă. Ea e acum mai aproape de scaunul dumnezeirii, s-a dus acolo ca pururea să privească spre nevoile săracilor, spre rugăciunile văduvelor, spre cei sărmani, spre cei închişi, spre cei care sunt prigoniți, spre cei din dureri, spre cei bolnavi. Acolo ea s-a făcut Maică ajutătoare pentru toți

cei din necazuri, pentru toți cei asupriți şi pentru toți cei ce o iubesc pe dânsa şi o cheamă în ajutor din toată inima. Avem în cer o Mamă prea bună, o Maică a milei şi a milostivirii, care pururea se roagă pentru toată Biserica lui Hristos şi pentru fiecare fiu al bisericii lui Hristos în parte.

Fericiți, de trei ori fericiți sunt creştinii care au icoana Prea Sfintei Maici a lui Dumnezeu în casele lor şi care în fiecare zi citesc acatistul ei, paraclisul şi alte rugăciuni către Maica Domnului.

Nu există în cer şi pe pământ altă față mai puternică, după Sfânta Treime, ca Maica Domnului, care poate să ne ajute nouă.

Dacă pomenirea dreptului este cu laude, câtă laudă se cade să aducem noi Maicii lui Dumnezeu, care este Împărăteasa tuturor drepților, a tuturor sfinților şi a tuturor îngerilor lui Dumnezeu.

Iar dacă este Împărăteasă, are de la Prea Sfântul Dumnezeu şi putere foarte mare ca să ne ajute nouă, să ocrotească lumea, să vie în ajutor şi celor mici şi celor mari, şi celor bogați şi celor săraci, şi celor înțelepți şi celor simpli, şi celor bolnavi şi celor sănătoşi, şi tututror credincioşilor, fiind în acelaşi timp Mama noastră din ceruri.

Ferice de creştinii care, îndată după Sfânta Treime, o cinstesc pe Maica Domnului, din toată inima şi oriunde se duc, zicând aşa: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Prea Curatei Maicii Tale şi ale tuturor Sfinților Tăi, miluieşte-mă pe mine păcătosul (sau păcătoasa)”.

Am să vă spun o istorioară, ca să vedeți cât de grabnică ajutătoare este Maica Domnului celor care o au pe dânsa ca pe o mamă şi o cinstesc ca pe o Maică a lui Dumnezeu Cuvântul, şi cât de aproape este de cei ce cred în ea şi o cheamă pururea în ajutor.

Era o femeie văduvă, căreia îi murise soțul încă de când era tânără şi îi rămăseseră doi copilaşi. Şi biata femeie avea o gospodărie, dar era şi cinstitoare a lui Dumnezeu şi a Maicii Domnului, având în casa ei o icoană cu Maica Domnului purtând

în brațe dumnezeiescul prunc. Şi ea i-a învățat pe copii de mici să se închine, să zică Tată nostru, să zică Crezul şi, deocamdată, măcar rugăciunile cele mai scurte către Maica Domnului. Şi copiii întrebau, ca nişte prunci ce erau: „Mamă, dar cine e aceea de pe icoană?”. Şi ea le spunea: „Aceea e Mama voastră, adevărata voastră Mamă”. „Dar dumneata nu ne eşti mamă?”. Ea zicea: „Nu, Mama voastră cea adevărată este în ceruri şi o cheamă Maica Domnului”. „Dar cine e copilul acela pe care-l ține ea în brațe?”, întrebau ei. „E Domnul nostru Iisus Hristos, Care ne-a zidit pe noi şi Care a fost purtat în pântecele Maicii Domnului, pe Care L-a născut ea de la Duhul Sfânt şi a fost Dumnezeu şi om desăvârşit”.

Aşa îi învăța biata mamă pe copii cine este Maica Domnului, şi-i învăța pe dânşii din toată inima că Maica Domnului este adevărata Maică a lor. De aceea copiii, când se sculau dimineața, mai înainte de a vorbi cu mama lor, fugeau înaintea Maicii Domnului, făceau câteva metanii, ziceau Tatăl nostru şi apoi rugăciuni către Maica Domnului, cinstind-o pe dânsa, aşa mici cum erau, după puterea înțelegerii lor.

Iar odată biata femeie trebuia să se ducă să secere în țarină şi nu avea cu cine să lase copiii. Dar avea obiceiul să lase copiii încuiați singuri în casa lor. Şi aşa a chemat copiii, le-a lăsat de mâncare şi le-a spus: „Voi rămâneți acasă; eu mă duc la lucru, că am mult de secerat”. Iar copiii au întrebat: „Dar noi cu cine rămânem?”. „Iată, rămâneți cu Mama voastră” – şi le-a arătat icoana Maicii Domnului, înaintea căreia ardea candela. Şi le-a mai spus: „Mama voastră rămâne cu voi şi o să vă apere, dar voi să fiți cuminți şi să vă rugați când o să fiți la nevoie, să strigați la ea, că ea vă apără!”.

Copiii s-au încredințat de la maica lor că nu rămân singuri, ci rămân cu Mama lor cea din ceruri. Şi s-a dus biata femeie degrabă la treburile ei, pe țarină. Dar copiii rugându-se, mintea lor pururea se mişca şi nu sta într-un singur gând. Deci au

uitat de sfaturile mamei. S-au rugat ei un timp, apoi s-au apucat de jucării şi au început să umble cu focul. Mama lor am spus că îi încuiase în casă, ca să nu iasă afară şi să nu plece de acasă, ştiind că abia peste o jumătate de zi se va întoarce înapoi. Şi copiii, umblând cu focul, casa a luat foc. Şi ei, când au văzut că au luat foc hainele din casă, covoarele şi ce mai era în ea, şi când au văzut că toată casa a luat foc şi nimeni nu putea sări să-l stingă, că era vară şi oamenii erau plecaţi la lucru, au fugit la icoana Maicii Domnului, s-au prins cu mâinile de icoană şi strigau: „Mamă, nu ne lăsa!”. Şi – o, minunile tale, Maica lui Dumnezeu! – casa a ars toată, dar focul nu s-a atins de peretele pe care era icoana Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu împreună cu aceşti doi copilaşi!

Femeia a auzit în ţarină, că i-a adus vestea cineva: Măi femeie, să ştii că ţi-a ars casa! Iar ea, săraca, zice: „Vai de mine, că am lăsat copiii în casă!”. Dar acela nu ştia să-i spună de minunea ce s-a întâmplat cu copiii, ci-i spuse numai atâta: Du-te, că am auzit că este scrum casa ta! Ea când a auzit, biata, ştiind că a încuiat copiii în casă, a luat-o la fugă, că-i ieşea inima de alergare şi de spaimă. Şi când a ajuns la marginea satului, a întrebat: „Mi-a ars casa?”. Da, i se spuse, ţi-a ars casa, s-a văzut la dumneata foc mare şi s-au dus oamenii să-l stingă, dar casa a ars. Iar ea a strigat: „Maica Domnului, cum de ai lăsat copii mei, că eu în seama ta i-am lăsat!”. Şi văitându-se şi plângând, alerga aproape ca nebună. Şi când a ajuns, văzu cum se uita toată lumea la o minune preaslăvită: casa arsese, dar peretele cu icoana Maicii Domnului era neatins şi copilaşii se ţineau cu mâinile de icoană şi strigau: „Mamă, mamă!”. Şi văzând aceasta biata femeie, s-a aruncat prin foc la icoana Maicii Domnului şi cu mare recunoştinţă a mulţumit Maicii Domnului că pe acei prunci, pe care îi încredinţase ei, i-a păzit sănătoşi.

Aceasta v-am spus-o ca să vă arăt că cine are mamă şi ocrotitoare pe Maica Domnului, ea îl va apăra şi pe el, şi pe copiii

lui, şi vitele lui, şi toată agoniseala lui. Să aveţi această credinţă întotdeauna, să nu vă lipsească acatistul şi cinstitul paraclis al Maicii Domnului din casă, şi ori la ce scârbă veţi ajunge, ori la ce necaz, chemaţi pe Maica Domnului din toată inima şi negreşit pururea va fi de faţă, cu grabnicul ei ajutor, cu preasfintele şi preaputernicele ei rugăciuni.

Să ştiţi că nu există suflet sub cer care şi-a pus nădejdea în Maica Domnului şi să rămâie ruşinat până la urmă. Prin rugăciunile ei va avea în veacul de acum linişte, alinare, acoperire şi sprijinire, iar în vremea morţii mila Maicii Domnului nu îl va lăsa; şi în ziua judecăţii, Maica Prea Sfântă va sta în genunchi înaintea Prea Sfântului şi Prea Dulcelui ei Fiu şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos şi va zice: „Doamne Dumnezeule şi Fiul meu, acest suflet necăjit, chiar dacă a greşit, dar pururea mi-a cerut să mă rog Ţie. Iartă-l, miluieşte-l şi fă cu dânsul milă”. Şi aşa vom câştiga prin rugăciunile Maicii Domnului milă şi în veacul de acum, şi în vremea morţii, şi în ziua judecăţii. Amin!